Burmistrz Wąsosza

Pl. Wolności 17
56 - 210 Wąsosz
tel. (065) 543 - 78 - 80 ; 543 - 78 - 50
fax (065) 543 - 77 - 08

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄSOSZ

APU mgr inż. Tomasz Rodkiewicz

ul. Abramowskiego 68, 51-663 Wrocław, tel. (071) 3901094

GŁÓWNY PROJEKTANT:

mgr inż. Tomasz Rodkiewicz nr czł. ZOIU Z-214

ZESPÓŁ PROJEKTOWY:

mgr inż. arch. Wojciech Marszałek nr czł. ZOIU Z-53
mgr inż. Elżbieta Strzelczyk - infrastruktura
mgr Dariusz Zięba nr czł. ZOIU Z-340 – ochrona przyrody
mgr Ewa Markowicz – Judycka – zagadnienia rolne i leśne

SPIS TREŚCI:

WSTĘP

1. PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE OPRACOWANIA 4
2. CEL I ZADANIA STUDIUM 6
3. MATERIAŁY WEJŚCIOWE DO STUDIUM 7

UWARUNKOWANIA ROZWOJU I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄSOSZ

1. STRUKTURA FUNKCJONALNO–PRZESTRZENNA I CHARAKTERYSTYKA ZAINWESTOWANIA 9

1.1. PODZIAŁ FUNKCJONALNO PRZESTRZENNY GMINY WĄSOSZ 9
1.2. CHARAKTERYSTYKA UKŁADU OSADNICZEGO – STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO 10

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY, STAN I FUNKCJONOWANIE ŚRODOWISKA 16

2.1. POŁOŻENIE, UKSZTAŁTOWANIE I RZEŹBA TERENU 16
2.2. BUDOWA GEOLOGICZNA 16
2.3. WARUKI WODNE 16
2.4. SUROWCE NATURALNE 18
2.5. SZATA ROSLINNA 19
2.6. WARUNKI KLIMATYCZNE, ZANIECZYSZCZENIA POWIETRZA 20
2.7. OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW SZCZEGÓLNYCH 20
2.8. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA NATURALNEGO 23
2.9. PODSUMOWANIE 25

3. STAN I FUNKCJONOWANIE ŚRODOWISKA KULTUROWEGO 26

3.1. ZARYS HISTORII GMINY WĄSOSZ 26
3.2. POPRZEDNIE NAZWY, HISTORIA WSI I DÓBR, UKŁAD PRZESTRZENNY 26
3.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA KULTUROWEGO 39
3.4. TERENY I OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW SZCZEGÓLNYCH 39

4. STAN I FUNKCJONOWANIE ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ 45

4.1. UŻYTKOWANIE I WŁASNOŚĆ GRUNTÓW 45
4.2. STAN ŚRODOWISKA 46
4.3. ROLNICTWO 47
4.4. GOSPODARKA LEŚNA 52

5. WARUNKI I JAKOŚC ŻYCIA MIESZKAŃCÓW 53

5.1. DEMOGRAFIA 53
5.2. OSADNICTWO 57
5.3. RYNEK PRACY 58
5.4. CHARAKTERYSTYKA ZAINWESTOWANIA 60
5.5. WARUNKI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW 66

6. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY WĄSOSZ **67**

6.1. OGRANICZENIA ROZWOJU 67
6.2. MOŻLIWOŚCI ROZWOJU 67
6.3. GŁÓWNE CELE I KIERUNKI 68

7. KOMUNIKACJA **70**

7.1. SIEĆ DROGOWA 70
7.2. NATĘŻENIE RUCHU, ANALIZA STANU ISTNIEJĄCEGO I ZAGROŻENIA 71

8. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA **73**

8.1. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA 73
8.2. GOSPODARKA ODPADAMI 74
8.3. ENERGETYKA 74

9. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z PROPOZYCJI ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH **76**

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA I ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY WĄSOSZ

1. KIERUNKI ROZWOJU STRUKTURY FUNKCJONALNO–PRZESTRZENNEJ **77**

1.1. GŁÓWNE FUNKCJE GMINY I PODZIAŁ FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNY 77
1.2. PRZEKSZTAŁCENIA W STRUKTURZE FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNEJ 77
1.3. PODZIAŁ FUNKCJONALNO PRZESTRZENNY JEDNOSTEK I KIERUNKI ROZWOJU 78
1.4. GŁÓWNE ZASADY PRZEZNACZANIA TERENÓW POD ZAINWESTOWANIE ORAZ ETAPOWANIE INWESTYCJI 83
1.5. GŁÓWNE ELEMENTY UKŁADU FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNEGO 84
1.6. KIERUNKI ROZWOJU BUDOWNICTWA MIESZKANIOWEGO 84
1.7. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ 87
1.8. KIERUNKI ROZWOJU AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ 89
1.9. KIERUNKI ROZWOJU PRODUKCJI ROLNEJ ORAZ OBSŁUGI ROLNO-SPOŻYWCZEJ 91
1.10. KIERUNKI ROZWOJU DLA TERENÓW ZIELENI 92
1.11. TERENY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ I REHABILITACJI 93
1.12. POLITYKA W ZAKRESIE PODNIESIENIA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW 93

2. KIERUNKI OCHRONY WARTOŚCI I ZASOBÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO **95**

2.1. PODSTAWOWE KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO 95
2.2. OBSZARY I OBIEKTY PRAWNIE CHRONIONE I PRZEWIDYWANE DO OCHRONY 95
2.3. OCHRONA POWIETRZA 103
2.4. OCHRONA PRZED HAŁASEM 103
2.5. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI 104
2.6. PODSUMOWANIE I WNIOSKI 104

3. KIERUNKI I ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO **105**

3.1. PODSTAWOWE KIERUNKI I ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO 105
3.2. ELEMENTY OCHRONY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO UJĘTE W STUDIUM 105
3.3. STREFY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ 106
3.4. OCHRONA ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH 112

3.5. OCHRONA ZABYTKOWYCH UKŁADÓW ZIELENI 114
3.6. REJESTR ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA 115
3.7. WOJEWÓDZKA I GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW 115
3.8. ZALECENIA I WNIOSKI 116

4. KIERUNKI ROZWOJU ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ I GOSPODARKI LEŚNEJ 118

4.1. OGÓLNE KIERUNKI ROZWOJU ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ I GOSPODARKI LEŚNEJ 118
4.2. KIERUNKI OCHRONY GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH 119

5. KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI 120

5.1. OGÓLNE KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI 120
5.2. KIERUNKI MODERNIZACJI DRÓG 121

6. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ 123

6.1. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA 123
6.2. GOSPODARKA ODPADAMI 124
6.3. ENERGETYKA 125

7. SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM 127

8. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH ORAZ LOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH 128

9. OBSZARY WSKAZANE DO OPRACOWANIA MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO 130

10. POLITYKA PROMOCJI 131

11. ZAŁĄCZNIKI DO TEKSTU 132

12. ZAŁĄCZNIKI GRAFICZNE 132

WSTĘP
1. PODSTAWY FORMALNO - PRAWNE OPRACOWANIA

„Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąsosz" opracowano na podstawie aktualnie obowiązujących przepisów prawnych:

- Uchwała nr XXXIX/200/06 Rady Miejskiej Wąsosza z dnia 24 marca 2006 r. w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąsosz;
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 z póź. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy z dnia 28 kwietnia 2004 r. (Dz.U.Nr 118, poz.1233);
- Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (tekst jednolity: Dz. U. z 2003 r. Nr 162 poz. 1568);
- Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z 2001 r. z póź. zm.);
- O wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz.1085 z 2001 r. z póź. zm.);
- Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004r., w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220 poz. 2237);
- Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004r., w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 168 poz.1764);
- Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (t.j. Dz. U. Nr 92, poz. 880 z póź. zm.);
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 r. (t.j. Dz. U. Nr 121 z 2004 r., poz.1266);
- Ustawa o rolnictwie ekologicznym z dnia 20 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 93 z 2004 r., poz. 898
- Ustawa o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej z dnia 28 listopada 2003 r. (Dz. U. Nr 229 z 2003 r., poz. 2273 z późn. zm.);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania objętej planem rozwoju obszarów wiejskich (Dz. U. Nr 73 z dnia 2004 r., poz. 657 z późn. zm.);
- Ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 r. (t.j. Dz. U. Nr 45 z 2005 r., poz. 435 z póź. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 czerwca 2004 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych, a także innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych (Dz. U. Nr 150, poz. 1579);
- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej z dnia 25 sierpnia 1992 roku (Dz. U. Nr 67 poz.337);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu z dnia 20 grudnia 2005 r. (Dz. U. Nr 256 z 2005 r., poz. 2151)
- Ustawa prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 r. (Dz. U. Nr 115, poz. 1229 z póź. zm.);

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko. (Dz. U. Nr 257, poz. 2573);
- Ustawa prawo geologiczne i górnicze z dnia 4 lutego 1994 roku (Dz. U. Nr 27, poz. 96 z póź. zm.);
- Ustawa prawo energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997 roku (t.j. z 2003 r. Dz. U. Nr 153, poz.1504 z póź. zm);
- Ustawa o drogach publicznych z dnia 21 marca 1985 roku (t.j. Dz. U. Nr 71, poz. 838 z póź. zm.);
- Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie z dnia 2 marca1999 roku (Dz. U. Nr 43, poz. 430);
- Ustawa prawo lotnicze z dnia 3 lipca 2002 roku (Dz. U. Nr 130, poz. 1112);
- Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 roku (t.j. Dz. U. Nr 142, poz. 1591 z 2001 póź. zm.);
- Ustawa o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. Nr 39 z 2007r., poz. 251.);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów z dnia 30 października 2003 roku (Dz. U. Nr 192 poz. 1883);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe z dnia 30 lipca 2001 roku (Dz. U. Nr 97 poz. 1055);
- Rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu w sprawie określenia wód powierzchniowych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć z dnia 10 grudnia 2003 roku (zm. Dolno. 04.129.2219).

2. CEL I ZADANIA STUDIUM

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąsosz" jest dokumentem planistycznym sporządzonym dla obszaru gminy Wąsosz zgodnie z Ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 – z późn. zm.)

Studium określa cele i kierunki polityki przestrzennej prowadzonej przez samorząd i jest tak zwanym aktem kierownictwa wewnętrznego gminy.

Podstawą prawną sporządzenia Studium jest Uchwała nr XXXIX/200/06 Rady Miejskiej Wąsosza z dnia 24 marca 2006 roku w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąsosz.

Zmiana studium opracowana na podstawie Uchwały nr XXXIX/200/06 Rady Miejskiej Wąsosza z dnia 24 marca 2006 roku w związku z opracowaniem całościowej problematyki studium zgodnie z w/w ustawą jest praktycznie nową edycją studium zwaną zmianą studium.

Zadaniem „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wąsosz" jest:

- rozpoznanie aktualnej sytuacji obszaru studium, istniejących uwarunkowań oraz problemów, związanych z jej rozwojem,
- sformułowanie kierunków zagospodarowania przestrzennego i zasad polityki przestrzennej, w tym zasad ochrony interesu publicznego,
- stworzenie podstawy do koordynacji planów miejscowych i decyzji o warunkach zabudowy oraz lokalizacji inwestycji celu publicznego, wydawanych dla terenów nie posiadających miejscowych planów,
- promocja rozwoju gminy.

Studium po uchwaleniu przez Radę Miejską w Wąsoszu **nie jest przepisem gminnym i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu**, lecz jest dokumentem planistycznym zawierającym normy określające kierunki i sposoby działania organów gminy.

3. MATERIAŁY WEJŚCIOWE DO STUDIUM

W toku opracowania przeanalizowano i wykorzystano następujące materiały wyjściowe:

1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego zatwierdzony uchwałą Nr XLVIII/873/2002 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30.08. 2002 r.;
2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz zatwierdzone uchwałą nr XXIV/133/2000 Rady Miejskiej Wąsosza z dnia 29 listopada 2000 r.;
3. Plan rozwoju lokalnego gminy Wąsosz, Wąsosz 2004 r.;
4. Rejestr zabytków archeologicznych województwa dolnośląskiego (część – Gmina Wąsosz). Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu;
5. Wojewódzka ewidencja zabytków - część archeologiczna (Archeologiczne Zdjęcie Polski), Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu;
6. Program Ochrony Środowiska Gminy Wąsosz na lata 2006-2009, Wąsosz 2006 r.;
7. Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31.12. 2004 Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2005 r.;
8. Raport o stanie środowiska województwa dolnośląskiego w 2004 r.;
9. Audyt Zrównoważonego Rozwoju Gminy Wąsosz, Warszawa 2000 r.;
10. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Dolina Baryczy, 2002 r.;
11. Waloryzacja przyrodnicza użytku ekologicznego „Wiewierz", Wołów 2001 r.;
12. „Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej Polski wg gmin" – Instytut Upraw Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach – Puławy 1994 r.;
13. „Stan gleb w powiatach województwa dolnośląskiego – zakwaszenie – potrzeby wapnowania, zawartość metali ciężkich i siarki" – Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza Oddział we Wrocławiu, Wrocław 1999 r.;
14. Plan Gospodarki Odpadami Gminy Wąsosz, 2005;
15. Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Górowskiego; Góra 2003/2004.;
16. „Rocznik statystyczny województwa dolnośląskiego 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005 – Urząd Statystyczny we Wrocławiu;
17. Materiały statystyczne dotyczące demografii, zatrudnienia, własności gruntów - zebrane przez zespół autorski w ramach inwentaryzacji pośredniej w 2006 r.;
18. Materiały dotyczące użytkowania terenów i rodzajów działalności gospodarczej zebrane przez zespół autorski w ramach inwentaryzacji bezpośredniej w 2006 r.;
19. Mapy sytuacyjno-wysokościowe w skali 1:5000, topograficzne w skali 1:10000, mapy ewidencyjne w skali 1:5000;
20. Materiały mapowe oraz opracowania branżowe w zakresie uzbrojenia technicznego;
21. Wnioski do Studium od osób fizycznych i instytucji;
22. Opracowanie ekofizjograficzne dla województwa dolnośląskiego, Zarząd Województwa Dolnośląskiego, WBU we Wrocławiu, 2005 r.;
23. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dotyczące gminy Wąsosz, uchwalone w latach 1997 - 2002.

Na terenie miasta aktualnych jest obecnie 10 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, zrealizowanych w latach od 1997 do 2002, sporządzonych zgodnie z wymogami ustawy *o zagospodarowaniu przestrzennym*.

Obowiązujące plany to:

1. Uchwała nr XXIX/207/97 Rady Miejskiej Wąsosza z dnia 28 maja 1997 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
2. Uchwała nr XXIX/208/97 Rady Miejskiej Wąsosza z dnia 28 maja 1997 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
3. Uchwała nr XXXV/240/98 Rady Miejskiej Wąsosza z dnia 10 lutego 1998 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Wąsosz;

4. Uchwała nr XXXV/241/98 Rady Miejskiej Wąsosza z dnia 10 lutego 1998 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Wąsosz;
5. Uchwała nr XXXV/242/98 Rady Miejskiej Wąsosza z dnia 10 lutego 1998 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Wąsosz;
6. Uchwała nr XXXXIII/246/02 Rady Miejskiej Wąsosza z dnia 8 października 2002 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego działki nr 113/3 we wsi Wodniki, gmina Wąsosz;
7. Uchwała nr XXXXIII/247/02 Rady Miejskiej Wąsosza z dnia 8 października 2002 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego działki nr 118 we wsi Wodniki, gmina Wąsosz;
8. Uchwała nr XXXXIII/248/02 Rady Miejskiej Wąsosza z dnia 8 października 2002 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego działki nr 133 we wsi Wodniki, gmina Wąsosz;
9. Uchwała nr XXXXIII/249/02 Rady Miejskiej Wąsosza z dnia 8 października 2002 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego działki nr 162 część we wsi Świniary, gmina Wąsosz;
10. Uchwała nr XXXXIII/250/02 Rady Miejskiej Wąsosza z dnia 8 października 2002 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego działki nr 224 we wsi Świniary, gmina Wąsosz.

UWARUNKOWANIA ROZWOJU I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄSOSZ

1. STRUKTURA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA I CHARAKTERYSTYKA ZAINWESTOWANIA

1.1. PODZIAŁ FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNY GMINY WĄSOSZ

- **Powiązania z terenami otaczającymi**

Gmina Wąsosz położona jest w północnej części województwa dolnośląskiego. Od północy graniczy z gminą Bojanowo, od północnego wschodu z gminą Rawicz, od południowego wschodu z gminą Żmigród, od południa z gminą Wińsko, od zachodu z gminą Jemielno, od północnego zachodu z gminą Góra. Północno-wschodnia granica gminy jest jednocześnie granicą województwa dolnośląskiego. Wąsosz położony jest 67 km od Wrocławia, 16 km od stolicy powiatu oraz 12 km od Rawicza. Przez gminę z południowego zachodu w kierunku północnego wschodu przebiega droga krajowa nr 36 łącząca Prochowice przez Lubin, Rawicz z Ostrowem Wielkopolskim, przez północna część gminy przebiega droga wojewódzka nr 324 łącząca Szlichtyngową z drogą 36. Gmina posiada dogodne połączenia drogowe z Wrocławiem, Wołowem, Lubinem i Legnicą, Głogowem, Wschową, Rawiczem i Lesznem.

Wąsosz wraz z gminą miejsko-wiejską Góra oraz wiejskimi gminami Jemielno i Niechlów tworzy powiat Górowski. W 2005 r. gmina liczyła 7499 mieszkańców.

- **Sieć osadnicza - klasyfikacja**

Główną funkcją gminy jest produkcja rolna, mieszkalnictwo oraz usługi. W granicach gminy znajduje się jedno miasto oraz 32 wsie wraz z przysiółkami. Są to: Wąsosz, Baranowice, Bartków, Bełcz Górny, Bełcz Mały, Chocieborowice, Cieszkowice, Czarnoborsko, Czeladź Wielka, Dochowa, Drozdowice Małe, Drozdowice Wielkie, Gola Wąsoska, Górka Wąsoska, Kamień Górowski, Kąkolno, Kowalewo, Lechitów, Lubiel, Ługi, Ostrawa, Płoski, Pobiel, Rudna Mała, Rudna Wielka, Sułów Wielki, Siewierz, Wiklina, Wodniki, Wrząca Śląska, Wrząca Wielka, Zbaków Dolny, Zbaków Górny i Zubrza. Największą miejscowością gminy jest Wąsosz (2802 mieszkańców w 2005 r.).

Wąsosz jest starym, lokowanym na prawie niemieckim miastem średniowiecznym z zabytkowym układem urbanistycznym i licznymi zabytkami architektury. Pełni funkcję gminnego ośrodka usługowego w zakresie administracji, oświaty, kultury, służby zdrowia oraz sportu. W odniesieniu do obsługiwanego obszaru położony jest centralnie. Z obsługiwanymi miejscowościami połączone jest siecią dróg powiatowych i gminnych.

Odczuwalny jest brak jest wykształconego silnego ośrodka regionalnego, w którym skoncentrowane by były usługi właściwe dla poziomu powiatowego. Funkcje takie spełnia dzisiaj kilka miast sąsiednich, a mianowicie: Góra (właściwa siedziba powiatu), Rawicz, Leszno a nawet częściowo Głogów. Sytuacja taka jest konsekwencją sztucznego podziału administracyjnego w układzie dawnych województw, w wyniku którego dawny powiat Góra – wraz z miastem i gminą Wąsosz – przydzielone zostały do województwa leszczyńskiego. Z punktu widzenia obsługi ludności jest to zjawisko wysoce nieprawidłowe. W przyszłości należy dążyć do skoncentrowania jak największej ilości usług w mieście powiatowym. Pozostałe jednostki osadnicze na terenie gminy posiadają status wsi sołeckich lub przysiółków.

Jednostki osadnicze zlokalizowane są głównie w południowej, zachodniej i północnej części gminy. Sieć osadnicza gminy charakteryzuje się znacznym rozproszeniem i rozdrobnieniem, co z punktu widzenia technicznej obsługi wsi nie jest zjawiskiem zbyt korzystnym. Tylko 3 wsie (Czeladź, Lubiel i Pobiel) zaliczyć można do grupy wsi o średniej wielkości, mieszczących się w przedziale 300-500 mieszkańców. Pozostałe, to wsie małe, o liczbie ludności nie przekraczającej 300, z tego 10 wsi mieści się w przedziale do 100 mieszkańców.

W zdecydowanej większości wsi, od lat notuje się ujemne saldo migracji, co mimo stosunkowo wysokiego przyrostu naturalnego powoduje stałe zmniejszenie się liczby ludności wiejskiej.

Na terenie gminy wyróżnić można następujący system hierarchii ośrodków :

- Wąsosz - ośrodek gminny poziomu II obejmujący zasięgiem oddziaływania obszar gminy spełniający funkcję administracyjną i usługowo-handlową
- wieś Pobiel – ośrodek poziomu I o poszerzonym programie usług
- wsie Czarnoborsko, Kamień Górowski, Płoski, Rudna Wielka, Czeladź Wielka – ośrodki poziomu I

Pozostałe wsie dysponują elementarnym poziomem obsługi

Na terenie gminy istnieją miejscowości wzajemnie powiązane z racji położenia i dobrej komunikacji. Są to :

- Kamień Górowski – Wrząca Wielka
- Drozdowice Wielkie – Drozdowice Małe - Wrząca Śląska
- Wiewierz – Zbaków Dolny
- Rudna Mała – Rudna Wielka – Sułów Wielki
- Czarnoborsko – Zbaków Górny – Wiklina.

1.2. CHARAKTERYSTYKA UKŁADU OSADNICZEGO - STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO

Wąsosz – główna funkcja: administracyjno-usługowa, mieszkaniowa, produkcyjna, rolnicza
W chwili obecnej Wąsosz posiada czytelny średniowieczny układ. W rynku zachowały się dwie pierzeje: południowa i zachodnia. Cennymi zabytkami są pałac i zlokalizowane po jego obu stronach, kościoły. Elementem dysharmonii są uzupełnienia zabudowy w pierzei północnej i wschodniej rynku. Nie odtworzono, zniszczonego w czasie II wojny światowej, stojącego w centrum rynku, ratusza.

Baranowice – główna funkcja: rolnicza
Mała wieś, położona na zachodnim krańcu gminy, przy granicy z gminą Jemielno. Zabudowa wsi zwarta, budynki pochodzące w większości sprzed 1945 roku, parterowe z dachami dwuspadowymi, krytymi dachówką ceramiczną i cementową. W jednym z budynków położonych przy drodze, ślady dawnej niemieckiej karczmy (ślady szyldu i napisów w języku niemieckim). Charakterystyczne są drewniane stodoły, zbudowane z poziomo ułożonych desek. Ogrodzenia zagród drewniane. Malownicza wieś sąsiadująca bezpośrednio z lasem.

Bartków - główna funkcja: rolnicza
Mała wieś o bardzo rozproszonej zabudowie. Położona na wschodnim krańcu gminy. Zagrody rozlokowane bardzo rzadko, wzdłuż dwóch prostopadłych do siebie dróg, przylegające do dużego kompleksu leśnego. Budynki parterowe z dachami stromymi, dwuspadowymi, krytymi dachówką.

Bełcz Górny – główna funkcja: rolnicza
Niewielka wieś, leżąca przy północno-zachodniej granicy gminy z gminą Góra. Układ zabudowy ulicowy, wzdłuż głównej drogi. Zabudowa rozproszona. Zwraca uwagę duża ilość zieleni towarzyszącej zabudowaniom. Budynki przeważnie sprzed 1945 roku, parterowe, często z czerwonej cegły, nieotynkowane. Ogrodzenia zagród drewniane i metalowe.

Bełcz Mały – główna funkcja: rolnicza
Niewielka wieś położona bezpośrednio nad Baryczą, w małej odległości na zachód od Wąsosza. Zabudowania miejscowości oddalone są od drogi głównej prowadzącej do Wąsosza, ok. 500 m. Dominantę w krajobrazie wsi stanowią zabudowania dużego folwarku, ze spichlerzem z 1920 r. wpisanym do rejestru zabytków. Historyczne zabudowania wykorzystywane są zgodnie ze swoją tradycyjną funkcją. Wśród poniemieckiej zabudowy usytuowano dwa niewielkie, dwukondygnacyjne wielorodzinne budynki. Swoją formą architektoniczną nie zostały one dostosowane do historycznego krajobrazu wsi, jednak dzięki niewielkiej skali zabudowy nie stanowią drastycznej dysharmonii. Należy unikać tego typu zabudowy na terenach wiejskich z zachowaną historyczną zabudową.

Chocieborowice – główna funkcja: rolnicza
Dość duża wieś położona na zachodnim krańcu gminy, w pobliżu dużego kompleksu leśnego, przy drodze wiejskiej, w odległości ok. 0,5 km. od drogi głównej Wińsko-Wąsosz. Zabudowa zwarta, gniazdowa. W centrum miejscowości znajduje się zespół dworsko-pałacowy, z którego dwór, oficyna oraz relikt parku zostały wpisane do rejestru zabytków. Obecnie teren podworski jest nieurządzony, a budynki folwarczne nieużytkowane. Bardzo malownicza wieś z zabudową przedwojenną w większości parterową. Budynki z dachami dwuspadowymi, krytymi dachówką ceramiczną i cementową. Szczególną uwagę zwraca okazały, ozdobny budynek o konstrukcji ścian z muru pruskiego, położony w centrum wsi, w sąsiedztwie zespołu pałacowego, obecnie pełniący funkcję sklepu. Elementem dysharmonii w krajobrazie wsi, jest budynek po byłej szkole podstawowej, usytuowany przy drodze dojazdowej do miejscowości.

Cieszkowice – główna funkcja: rolniczo - usługowa
Wieś o rozproszonej dość charakterystycznej zabudowie. Budynki w większości sprzed 1945 roku, parterowe z dachami dwuspadowymi, krytymi dachówką ceramiczną i cementową. Bardzo okazały jest dwukondygnacyjny budynek byłej szkoły oraz budynek mieszkalny w jednej z zagród, zbudowany z czerwonej cegły, nieotynkowany.

Czarnoborsko – główna funkcja: rolniczo - usługowa
Wieś o zwartej zabudowie, o układzie ulicowym (wzdłuż drogi). Budynki sprzed 1945 roku, jednokondygnacyjne z dachami dwuspadowymi, krytymi dachówką ceramiczną i cementową. Budynki gospodarcze często są zbudowane z czerwonej cegły, nieotynkowane. Ogrodzenia zagród drewniane lub metalowe, spotkać można ceglane słupy akcentujące wejście w ogrodzeniu. Zwraca uwagę okazały dwukondygnacyjny budynek szkoły, usytuowany na dużej działce, z brukowanym, kamiennym placem. Na północnym krańcu wsi znajduje się niewielki trójkątny plac utworzony przez rozwidlenie dróg.

Czeladź Wielka – główna funkcja: rolniczo - usługowa
Wieś na zachodnim krańcu gminy. W południowej części znajduje się duży folwark ze spichlerzem z IV ćwierci XIX wieku, wpisanym do rejestru zabytków. Część północną stanowi zwarta zabudowa zagrodowa skupiona wokół placu utworzonego przez rozwidlenie dróg, na którym usytuowany jest zabytkowy kościół z XIV wieku. Budynki sprzed 1945 roku, parterowe, z dwuspadowymi dachami krytymi dachówką ceramiczną. Zabudowania folwarczne, zarówno gospodarcze – nieużytkowane, jak i mieszkalne, (zamieszkałe) są w złym stanie technicznym. Teren folwarku jest nieurządzony, niezagospodarowany. Przy południowej granicy historycznego układu, postawione zostały dwa budynki wielorodzinne, niedostosowane do tradycyjnej zabudowy (płaskie dachy).

Dochowa – główna funkcja: rolnicza
Wieś o bardzo zwartej zabudowie, rozlokowanej wzdłuż drogi wiejskiej i jej odgałęzień, w odległości ok. 600 m od głównej drogi Wąsosz-Góra Śląska. Ulice wiejskie utwardzone są brukiem kamiennym. Kilka budynków gospodarczych posiada konstrukcję „*muru pruskiego*". Większość budynków, zarówno gospodarczych jak i mieszkalnych zbudowano z czerwonej, nieotynkowanej cegły. W kilku budynkach gospodarczych można zauważyć podmurówkę z bloków kamiennych. W ogrodzeniach charakterystyczne są duże, ceglane słupy. Budynki mieszkalne często posiadają zaakcentowane wejście za pomocą ozdobnego szczytu.

Drozdowice Małe – główna funkcja: rolnicza
Niewielka wieś o rozproszonej zabudowie rozciągającej się przy jednej z bocznych dróg. Budynki parterowe z dachami dwuspadowymi, krytymi najczęściej dachówką ceramiczną. Ogrodzenia zagród drewniane.

Drozdowice Wielkie – główna funkcja: rolnicza
Niewielka wieś, położona z dala od głównych szlaków komunikacyjnych. Zabudowa zwarta, rozlokowana wzdłuż drogi. Budynki parterowe, często nieotynkowane z czerwonej cegły, z dachami dwuspadowymi, krytymi dachówką ceramiczną i cementową. Ogrodzenia tradycyjne, drewniane. Miejscowość posiada dwa przysiółki: Jawor składający się z kilku zagród położonych przy głównej drodze Wińsko-Wąsosz i Marysin usytuowany ok. 200 m od tej drogi, z kilkoma zagrodami usytuowanymi po jednej stronie drogi wiejskiej. Oba posiadają tradycyjną wiejską zabudowę.

Gola Wąsoska – główna funkcja: rolnicza
Mała wieś położona w pobliżu Wąsosza oraz głównej drogi Wąsosz-Góra Śląska. W skład miejscowości wchodzi kilka domów, o charakterze jednorodzinnym. W centrum miejscowości znajduje się zwarta grupa wysokich drzew liściastych, wokół której są zabudowania. W południowej części miejscowości znajduje się ferma hodowlana. Zabudowania sąsiadują z dużymi kompleksami leśnymi. Do wsi należy przysiółek Cegielnia zlokalizowany przy drodze krajowej nr 36.

Górka Wąsoska – główna funkcja: rolnicza
Bardzo mała wieś, granicząca od południa bezpośrednio z Wąsoszem. Cała miejscowość to duży folwark, kilka zagród i jeden nowy budynek jednorodzinny. Zespół pałacowy, z pałacem, oficyną, parkiem krajobrazowym i zabudowaniami folwarcznymi, został wpisany do rejestru zabytków. Pałac obecnie jest ruiną, a zachowane pozostałości grożą w każdej chwili zawaleniem. Park jest zarośnięty, a jego historyczny układ mało czytelny. Zaniedbane i w złym stanie znajdują się również zabudowania folwarczne.

Kamień Górowski – główna funkcja: rolniczo - usługowa
Wieś o zwartym układzie zabudowy, położona na skrzyżowaniu dwóch dróg gminnych. W północno-zachodnim narożniku wsi ulokowany duży folwark z pałacem i parkiem. Całe założenie dworskie zaniedbane, teren niezagospodarowany, budynki w złym stanie. Budynek dworski jest zamieszkały. Spichlerz z końca XIX wieku został wpisany do rejestru zabytków. Zabudowa wiejska zagrodowa, zwarta. Budynki poniemieckie, parterowe z dachami dwuspadowymi, krytymi dachówką ceramiczną, cementową i blachą dachówkową. Na południe od wsi, zlokalizowano dużą fermę hodowlaną.

Kąkolno – główna funkcja: rolnicza
Malutka wieś położona przy samej granicy z gminą Rawicz, w otoczeniu dużych kompleksów leśnych. Zabudowa zagrodowa rozlokowana po jednej stronie drogi, zwarta.

Kowalewo – główna funkcja: rolnicza
Wieś położona na południowy-zachód od Wąsosza, w jego bezpośrednim sąsiedztwie. Mała miejscowość o rozproszonej zabudowie. Na zachodnim krańcu wsi usytuowane duże gospodarstwo rolne, na podbudowie starej historycznej zabudowie folwarcznej, stworzono PGR, uzupełniając i rozwijając zabudowę współczesnymi budynkami gospodarczymi, obecnie część budynków jest nieużytkowana. Spichlerz z 1895 r. wpisany jest do rejestru zabytków. Budynki mieszkalne, to jeden powojenny, wielorodzinny budynek oraz przedwojenne budownictwo zagrodowe.

Lechitów – główna funkcja: rolnicza
Niewielka wieś położona przy zachodniej granicy gminy. Zabudowa dość rozproszona, rozlokowana wzdłuż drogi lokalnej Wąsosz-Góra. Zagrody przedwojenne, budynki parterowe z dachami dwuspadowymi, krytymi dachówką ceramiczną i cementową. Na zachodnim krańcu wsi ruiny folwarku oraz parku podworskiego. Całe założenie dworskie w złym stanie, niezagospodarowane. Dawny układ parku mało czytelny. Wokół parku zachowane jest ceglane ogrodzenie, a główna aleja kryta brukiem kamiennym. Przysiółkiem Lechitowa jest Sądowel, pierwsza kasztelania, której funkcję przejął później Wąsosz (w końcu XIII w.). Obecnie jest to mała osada, składająca się z kilku zagród rozlokowanych wokół zabytkowego kościoła. Są to budynki przedwojenne, parterowe, z dachami dwuspadowymi krytymi dachówką ceramiczną i blachą dachówkową. Niektóre z nich posiadają konstrukcję „*muru pruskiego*”. Miejscowość leży w zakolu Baryczy, w miejscu gdzie zachowało się starorzecze.

Lubiel – główna funkcja: rolniczo - usługowa
Dość duża wieś, położona na południowym krańcu gminy, nad ciekiem Graniczna Woda i Łacha. Zabudowa wsi zwarta, o układzie ulicowym, budynki najczęściej usytuowane są kalenicami wzdłuż drogi. Droga główna w części wschodniej utwardzona jest granitową kostką, w pozostałej części posiada nawierzchnię asfaltową. W zachodniej części wsi usytuowany jest duży folwark (były PGR), przy którym wybudowano 3 budynki wielorodzinne, dwukondygnacyjne, kryte płaskim stropodachem. Często spotykane są budynki z czerwonej cegły, nieotynkowane. W niewielkim oddaleniu od miejscowości, przy drodze prowadzącej do Wąsosza, znajduje się zwarta grupa sześciu zagród. Jest to kolonia Lubiel. Budynkom mieszkalnym, parterowym towarzyszą drewniane stodoły. Wszystkie zagrody mają ten sam układ i formę budynków. Przysiółkiem Lubieli jest miejscowość Czaple, usytuowana w odległości ok. 1 km od wsi. Jest to grupa kilku zagród położonych w samym zakolu rzeki Łachy.

Ługi – główna funkcja: rolnicza
Wieś usytuowana we wschodniej części gminy. zabudowa bardzo rozproszona, kilka zagród tworzy zwartą grupę razem z centralnie usytuowanym kościołem. Pozostałe zagrody oddalone są od tej zabudowy oraz od siebie. Wieś otoczona jest dużymi kompleksami leśnymi oraz od południa podmokłymi łąkami rozciągającymi się od rzeki Baryczy do miejscowości. W odległości ok. 0,5 km na północ znajduje się przysiółek Unisławice o podobnym układzie bardzo rozproszonej zabudowie rozlokowanej wzdłuż jednej drogi. Budynki w obu miejscowościach pochodzą sprzed wojny. Są to parterowe zabudowania z dachami dwuspadowymi, krytymi dachówką. Kościół oraz budynek dawnej plebani w Ługach zostały wpisane do rejestru zabytków.

Ostrawa – główna funkcja: rolnicza
Miejscowość położona w rozwidleniu rzeki Baryczy i Łachy, w sąsiedztwie niewielkiego kompleksu leśnego. Z kilku zagród w chwili obecnej większość jest opuszczona lub rozebrana.

Płoski – główna funkcja: rolniczo - usługowa
Duża wieś usytuowana w niewielkiej odległości na południe od Wąsosza. Zabudowa zwarta rozlokowana wzdłuż dwóch dróg tworzących kształt wrzeciona. Budynki poniemieckie, parterowe z dachami dwuspadowymi krytymi dachówką, usytuowane kalenicą lub szczytem do drogi. Przy ogrodzeniach zagród często spotyka się ozdobne słupy ceglane. Na południe od miejscowości przysiółek Kobylniki ze szkołą podstawową.

Pobiel – główna funkcja: usługowo - rolnicza
Największa wieś w gminie położona w niewielkiej odległości na wschód od Wąsosza. Do miasta prowadzi droga brukowana z kostki granitowej, której po stronie południowej towarzyszy aleja topolowa. Zabudowa zwarta, o układzie ulicowym rozlokowana wzdłuż dwóch równoległych do siebie dróg, posiadających w trzech miejscach łączniki. Budynki przedwojenne, parterowe z dachami dwuspadowymi krytymi dachówką ceramiczną. Kilka budynków gospodarczych posiada konstrukcję *„muru pruskiego”*, niestety wszystkie są w złym stanie technicznym. W północnej części wsi, przy rozwidleniu dróg znajduje się zabytkowy młyn, z pierwszego dwudziestolecia XX wieku, obecnie nie użytkowany. Rozwidlenia dróg wiejskich zaakcentowane są, pierwsze krzyżem, drugie kapliczką. Na zachód od wsi usytuowane są cztery, oddalone od siebie zagrody. Jest to przysiółek Młynary.

Rudna Mała – główna funkcja: rolnicza
Mała wieś położona w północnej części gminy, przy głównej drodze Wąsosz-Góra. Zabudowa luźna, rozlokowana wzdłuż kilku dróg, u zbiegu których znajduje się niewielki staw otoczony drzewami. Jest to zapewne pozostałość parku będącego częścią założenia pałacowo-parkowego. Obecnie zachowany jest duży przedwojenny folwark z budynkami tworzącymi układ czworoboku. Większość budynków folwarku posiada jedną kondygnację, dwuspadowy dach, kryty dachówką. Dwa potężne budynki mieszkalne oraz jeden gospodarczy mają wysokość dwóch kondygnacji. Folwark jest w złym stanie technicznym, obecnie nie użytkowany. Zabudowa zagrodowa to poniemieckie, parterowe budynki, budynki gospodarcze przeważnie z czerwonej cegły, nieotynkowane.

Rudna Wielka – główna funkcja: rolniczo - usługowa
Niewielka wieś położona w północnej części gminy, przy głównej drodze Góra-Rawicz. Zabudowa o charakterze ulicowym, budynki w większości sprzed 1945 roku, rozlokowane po obu stronach, kalenicami lub szczytami zwrócone w stronę drogi. Zabudowania parterowe z dwuspadowymi dachami krytymi dachówką. Część budynków zbudowana z czerwonej cegły, nieotynkowanej.

Sułów Wielki – główna funkcja: rolnicza
Mała wieś na północnym krańcu gminy, przy granicy z gminą Góra. Zabudowa luźna, nieregularna. Większość zagród położona przy wiejskiej drodze przebiegającej równoleżnikowo. W centrum wsi znajduje się niewielkie oczko wodne urozmaicające krajobraz wiejski. Budynki w większości sprzed 1945 roku, parterowe z dachami dwuspadowymi krytymi dachówką ceramiczną. Budynki gospodarcze mają najczęściej ściany nieotynkowane, zbudowane z czerwonej cegły. W zachodniej części wsi znajduje się zabytkowy kościół z XVIII wieku o konstrukcji „*muru pruskiego*”, z dachem pokrytym drewnianym gontem. Do kościoła prowadzi droga utwardzona kamiennym brukiem.

Świniary – główna funkcja: rolnicza
Wieś usytuowana we wschodniej części gminy, zabudowa bardzo rozproszona o wyraźnej formie rzędówki, zagrody oddalone od siebie. Wieś otoczona jest dużymi kompleksami leśnymi. Na wschód od wsi znajduje się przysiółek Borowna (praktycznie połączony ze wsią Świniary) o podobnym układzie rozproszonej zabudowy rozlokowanej wzdłuż jednej drogi. Budynki w obu miejscowościach pochodzą sprzed wojny. Są to parterowe zabudowania z dachami dwuspadowymi, krytymi dachówką.

Wiklina - główna funkcja: rolnicza
Niewielka wieś położona na północ od Wąsosza, w otoczeniu dużych kompleksów leśnych. Sąsiedztwo terenów podmokłych sprzyjało uprawie wikliny, której plantacje znajdowały się na wschód od miejscowości. W południowej części wsi znajduje się zabytkowy zespół dworsko-parkowy oraz nieduże oczko wodne. Droga wiejska utwardzona jest kamiennym brukiem. Budynki gospodarcze, pałac a także park są w złym stanie. Układ parkowy nie jest czytelny, a pałac znajduje się w ruinie. Większość zabudowy zagrodowej składa się z budynków przedwojennych o ścianach ceglanych, często nieotynkowanych. Dachy dwuspadowe kryte dachówką ceramiczną lub cementową. Ogrodzenia zagród są proste drewniane lub metalowe. W samej miejscowości i w jej otoczeniu zwraca uwagę duża ilość zieleni.

Wodniki – główna funkcja: rolnicza
Wieś położona na północny-wschód od Wąsosza, przy głównej drodze Wąsosz-Rawicz, w otoczeniu dużych kompleksów leśnych. Zabudowa o charakterze ulicowym, rozproszona. Większość budynków pochodzi z okresu przed 1945 rokiem, są to parterowe budynki z dwuspadowymi dachami krytymi dachówką ceramiczną lub cementową. Drodze w stronę Rawicz towarzyszy aleja topolowa.

Wrząca Śląska – główna funkcja: rolnicza
Mała wieś położona na południowo-zachodnim krańcu gminy. Zabudowa o charakterze gniazdowym. Zagrody rozlokowane są wokół centralnie położonego zespołu dworsko-parkowego. Pałac i towarzysząca mu zabudowa folwarczna, obecnie nie użytkowana, są w złym stanie technicznym, wymagają remontów. Budynki w zagrodach rolniczych pochodzą sprzed 1945 roku i mają charakterystyczny wygląd: niskie budynki, kryte stromymi, dwuspadowymi dachami.

Wrząca Wielka – główna funkcja: rolnicza
Mała wieś na południowym krańcu gminy. Zabudowa o charakterze ulicowym pochodząca sprzed 1945 roku. Budynki parterowe, z dachami dwuspadowymi. W jednej z zagród przy ogrodzeniu znajdują się stare betonowe słupy z ozdobnymi głowicami. Na południe od zabudowy zagrodowej znajduje się duży, poniemiecki folwark. Budynki posiadają ściany ceglane, często nieotynkowane, niektóre o konstrukcji „*muru pruskiego*”. Część budynków folwarcznych jest obecnie nieużytkowana. Większość budynków wymaga remontu ze względu na zły stan.

Zbaków Dolny – główna funkcja: rolnicza
Mała wieś położona przy głównej drodze Góra-Rawicz. Zabudowa o charakterze ulicowym, rozlokowana została wzdłuż bocznej, wiejskiej drogi, biegnącej do Zbakowa Górnego. Drodze tej towarzyszy aleja klonowo-jesionowa. Budynki pochodzące sprzed 1945 roku, parterowe z dachami dwuspadowymi krytymi dachówką ceramiczną lub cementową. Można zauważyć budynki o konstrukcji „*muru pruskiego”*. Część budynków zbudowana z czerwonej cegły jest nieotynkowana.

Zbaków Górny – główna funkcja: rolnicza
Dość duża wieś położona na północ od Wąsosza, z dala od głównych dróg. Zabudowa o charakterze ulicowym rozlokowana po obu stronach drogi biegnącej na południowy-wschód do Wodnik i rozgałęziającej się na północnym krańcu wsi na dwa kierunki: do Czarnoborska i do Zbakowa Dolnego. W centrum wsi niewielki plac zorganizowany jako teren zabaw dla dzieci. Budynki w zagrodach są parterowe z dachami dwuspadowymi krytymi dachówką ceramiczną. Budynki gospodarcze o ścianach z czerwonej cegły, są często nieotynkowane. W jednej z zagród znajduje się budynek o konstrukcji „*muru pruskiego”*.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY, STAN I FUNKCJONOWANIE ŚRODOWISKA

2.1. POŁOŻENIE, UKSZTAŁTOWANIE I RZEŹBA TERENU

Obszar opracowania Studium o powierzchni 19 359 ha obejmuje teren gminy Wąsosz w granicach administracyjnych. Gmina Wąsosz położona jest w północnej części województwa dolnośląskiego, w odległości 67 km od Wrocławia. Graniczy od północy z gminą Bojanowo (woj. Wielkopolskie), od północnego wschodu z gminą Rawicz (woj. Wielkopolskie), od południowego wschodu z gminą Żmigród, od południa z gminą Wińsko, od zachodu z gminą Jemielno, od północnego zachodu z gminą Góra.

Gmina pod względem liczby ludności należy do gmin niedużych, licząc w dniu 31.12.2005 r. 7499 mieszkańców. Podstawową funkcją miasta jest funkcja rolna oraz administracyjno-usługowa dla wschodniej części powiatu górowskiego.

Podział kraju na jednostki fizyczno-geograficzne (J. Kondracki, W. Walczak) lokalizuje omawiany teren w obrębie Pradoliny Głogowskiej i Kotliny Żmigrodzkiej, które stanowią rozległe obniżenie z płynąca w nim rzeką Baryczą. Od północy i południa otaczają je wzniesienia Wysoczyzny Leszczyńskiej i Wzgórz Trzebnickich - pochodzenia polodowcowego.

Pod względem morfologicznym obszar gminy położony jest w obrębie jednostki o charakterze dolinnym, którą stanowi rozległa Dolina Baryczy. Dno doliny położone jest na wysokości ok. 85 m n.p.m. Najwyżej położone tereny to wysoczyzny otaczające dolinę, z zespołem wzgórz morenowych (100-130 m n.p.m.). Najwyżej położony punkt znajduje się na południowy zachód od wsi Rudna Mała (157 m n.p.m.)

Samo miasto Wąsosz położone jest w widłach rzeki Baryczy i Orli a w granicach administracyjnych miasta spotykają się dwie jednostki morfologiczne:

- Dolina Baryczy : obszar teras nadzalewowych i terasy zalewowej, niskiej
- Wysoczyzna, z zespołem wzgórz morenowych.

Taka lokalizacja miasta wiąże się z licznymi ograniczeniami w jego rozwoju, wynikającymi z warunków przyrodniczych: rzeźby terenu, warunków gruntowych, warunków wodnych, glebowych i klimatycznych

2.2. BUDOWA GEOLOGICZNA

Warunki geologiczno-gruntowe na terenie gminy Wąsosz są zróżnicowane i uzależnione od położenia w jednej z wyżej wymienionych jednostek morfologicznych:

- wzgórza morenowe i wysoczyzny (południowo-zachodnia i północno-zachodnia część gminy), charakteryzują się występowaniem w podłożu glin, glin piaszczystych i piasków gliniastych o konsystencji twardoplastycznej i półzwartej; są to tereny dogodne dla użytkowania rolniczego i osadnictwa
- doliny rzek (północno-wschodnia część gminy i dolina Baryczy-Orli), posiadają grunty piaszczyste i żwirowe, niespoiste; w części stanowiącej terasę niską i zalewową przeważają piaski z domieszką części organicznych i mułków; jedynie obszary terasy nadzalewowej posiadają warunki korzystne dla osadnictwa

2.3. WARUNKI WODNE

- **Wody powierzchniowe**

Główna rzeka w gminie to prawobrzeżny dopływ Odry rzeka Barycz i jej dopływ rzeka Orla oraz mniejsze cieki takie jak Łacha, Masłówka, Czarny Bór i Grobelka. Ponadto na terenie gminy znajdują się liczne drobniejsze cieki i rowy melioracyjne. Barycz jest rzeką uregulowaną, chociaż miejscami meandrująca, zbliżoną do rzeki naturalnej.

Monitoring jakości wód powierzchniowych na terenie gminy jest prowadzony przez WIOŚ we Wrocławiu dla rzeki Baryczy i Orli. Dla Baryczy monitoring diagnostyczny w 2004 r. prowadzony był w 6 punktach pomiarowo-kontrolnych.

Badania jakości wód wykazały, że rzeka prowadzi wody IV i V klasy w punktach pomiarowych poniżej rzeki Orli, natomiast powyżej jej ujścia do Baryczy osiąga nawet III klasę czystości a ilość wskaźników w klasie I i II dochodzi do 70 %. Wpływ na stan czystości wód Baryczy mają przede wszystkim zanieczyszczenia z jej dwu prawobrzeżnych dopływów – Orli i Polskiego Rowu, będących odbiornikami ścieków z woj. wielkopolskiego. Świadczą o tym wielkości miarodajne dla V klasy uzyskane w przypadku większości badanych wskaźników.

Rzeka Orla wpływa na teren gminy już mocno zanieczyszczona. Źródła tych zanieczyszczeń znajdują się na terenie woj. wielkopolskiego i pochodzą z terenów rolniczych. Na terenie woj. dolnośląskiego głównym źródłem zanieczyszczeń rzeki jest miasto Wąsosz. Badania poszczególnych wskaźników wykazały silne zanieczyszczenie wód ściekami bytowo-komunalnymi.

Rozporządzeniem dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu zlewnia rzeki Orli została uznana za obszar wrażliwy na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzenia rolniczego i w tym celu ustanowiony został na obszarze zlewni monitoring związków azotu. Zgodnie z rozporządzeniem za wody zanieczyszczone azotanami uznaje się wody, w których zawartość azotanów wynosi od 40 do 50 mg NO3/l i wykazuje tendencje wzrostową. We wszystkich punktach pomiarowych wskazanych przez RZGW w ramach w/w monitoringu wystąpiło zjawisko eutrofizacji wód; stwierdzono ponadto, że dopływ Orli powoduje wzrost wartości średniorocznych stężeń azotanów w Baryczy.

- **Wody podziemne, zbiorniki wód podziemnych**

Ze względu na dużą różnorodność ukształtowania terenu i budowy geologicznej na terenie gminy wyróżnić można trzy obszary zróżnicowanego występowania wody gruntowej:

- obszary dolinne, tereny terasy zalewowej i nadzalewowej niskiej: pierwszy poziom wód gruntowych, o zwierciadle swobodnym, występuje na głębokości 0,0 – 1,0 m p.p.t.
- Obszary pozadolinne, tereny terasy środkowej i wysokiej: niektóre partie wzgórz morenowych : woda gruntowa o zwierciadle swobodnym, utrzymująca się na głębokości 1,5 – 2,5 m p.p.t., lokalnie na terenach wzgórz oraz na obszarach wydmowych do głębokości 3,0 m p.p.t.
- Obszary pozadolinne, tereny wzgórz morenowych, wysoczyzny morenowej i niektórych partii terasy wysokiej, woda gruntowa o zwierciadle napiętym, występującym pod ciśnieniem hydrostatycznym utrzymuje się na głębokości 1,5 – 2,0 m p.p.t.

Charakterystyczne dla tych terenów jest okresowo płytkie występowanie wody, często na powierzchni terenu w okresach wiosennych roztopów i zwiększonych opadów.

Główne zasoby wód piętra użytkowego występują w utworach czwartorzędu. Poziomy trzeciorzędowe występują na znacznej głębokości i wykorzystywane są rzadziej.

W obrębie utworów czwartorzędowych występują dwa poziomy wodonośne: gruntowy i wgłębny.

- Poziom gruntowy: występuje głównie w obrębie dolin rzecznych, pradolin. W rejonie miasta Wąsosz oraz południowo-zachodniej części gminy poziom gruntowy związany jest z Pradoliną Barycko-Głogowską, jakość wody uzależniona od wód opadowych oraz jakości wód cieków.
- Poziom wgłębny: - posiada korzystne parametry hydrogeologiczne i jakościowe, jest ujmowany do zaopatrzenia miast, wsi i przemysłu.
- Piętro trzeciorzędowe - wody tego piętra z powodu dużej zawartości cząstek węgla brunatnego mają znaczne zabarwienie, są mętne, odznaczają się dużą ilością substancji organicznych. Pod względem bakteriologicznym są czyste, to jednak wymagają uzdatnienia. Charakteryzują się również małą wydajnością

Na terenie gminy znajduje się Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) Pradolina Barycz-Głogów nr 303, stanowiący obszar najwyższej i wysokiej ochrony (ONO,OWO).

Na terenie gminy Wąsosz prowadzone są badania jakości wód podziemnych (stanowisko badawcze w miejscowości Płoski). Na podstawie badań przeprowadzonych w II półroczu 2004 r. stwierdzono:

- typ wody – HCO3-CA
- przekroczenia dop. wartości – Mn, NPL, bakt. Coli
- klasa wody – II, (w klasie III – MN)
- azotany [mg/dm3] – poniżej 0,44

2.4. SUROWCE NATURALNE

- **Złoża kopalin – udokumentowane obszary**

Zasady ochrony złóż kopalin określają zapisy „Prawo ochrony środowiska" oraz Ustawy „Prawo geologiczne i górnicze", mówiące m.in. o racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin, w tym również kopalin towarzyszących. Granice występujących na terenie opracowania udokumentowanych złóż kopalin oraz terenów i obszarów górniczych oznaczono na rysunku „Uwarunkowania środowiska przyrodniczego".

Udokumentowane złoża kopalin

1. „WIEWIERZ"

Kopalina – gaz ziemny, związany ze stropową partią czerwonego spągowca, gaz o wysokiej kaloryczności nie zawiera siarkowodoru

Obszar i teren górniczy – obszar górniczy wspólny dla złoża Wiewierz i Załęcze: Zarządzenie Ministra Górnictwa i Energetyki nr 18 z dn. 28.08.1984r., GW/3347/84

Koncesja – „Wiewierz E" koncesja Nr 144/93 Minister OŚZN i L, z dnia 21.06.1993 r., na okres 25 lat i zmiana decyzją Nr BKGo/MN/570/95 Ministra OŚZN i L z dnia 03.04.1995 r.

Koncesja – „Wiewierz W" Nr 145/93 z dnia 21.06.1993 r., na okres 25 lat i zmiana decyzją Ministra OŚZN i L Nr BKGo/MN/569/95 z dnia 03.04.1995 r.

Zasoby – 34,50 mln m3

Wydobycie – 7,86 mln m3

Stan – eksploatowane

2. „ZAŁĘCZE"

Kopalina – gaz ziemny związany ze stropową partia czerwonego spągowca, gaz o wysokiej kaloryczności nie zawiera siarkowodoru

Obszar i teren górniczy – obszar górniczy wspólny dla złoża Załęcze i Wiewierz: Zarządzenie Ministra Górnictwa i Energetyki nr 18 z dn. 28.08.1984r., GW/3347/84

Koncesja – wydana przez Ministra OŚZN i L nr 143/93 z dnia 21.06.1993 r. i decyzja zmieniająca koncesję Ministra OŚZN i L Nr BKGo/MN/566/95 z dnia 03.04.1995 r.

Zasoby – 2 431,83 mln m3

Wydobycie – 258,80 mln m3

Stan – eksploatowane

3. „ŚLUBÓW"

Kopalina – gaz ziemny

Obszar i teren górniczy – „Ślubów" utworzone decyzją Nr GO/2040/C/91/92 ministra OŚZN i L z dnia 10.04.1992 r.

Koncesja – wydana decyzją Nr 142/93 z dn. 21.06.1993 r.

Zasoby – 83,16 mln m3

Wydobycie – 16,15 mln m3

Stan – eksploatowane

4. „KOWALOWO"

Kopalina – kruszywo naturalne, piasek ze żwirem i piasek dla celów budowlanych

Obszar i teren górniczy – obszar górniczy „Kowalowo" ustanowiony decyzją Urzędu Wojewódzkiego w Lesznie, OS-IV-7512/51/96/28 z dnia 11.07.1996r.

Koncesja – wydana decyzją OS-IV-7512/51/96/28 Urzędu Wojewódzkiego w Lesznie z dnia 11.07.1996r., dla Wielkopolskich Kopalni Sp. z o.o. „Kruszgeo", Poznań, ul. Grunwaldzka 21; ważna do 31.12.2012r.

Zasoby – geologiczne bilansowe, 4277 tys. ton

Stan - wydobycie czasowo zaniechane

5. „GÓRNA WROŃCZA”

Kopalina – surowce ilaste ceramiki budowlanej

Obszar i teren górniczy – obszar górniczy „Górna Wrończa” ustanowiony decyzją OS-IV-7512/6/97 Urzędu Wojewódzkiego w Lesznie z dnia 01.09.1997r.

Koncesja - wydana decyzją OS-IV-7512/6/97 Urzędu Wojewódzkiego w Lesznie z dnia 01.09.1997r. dla Stanisława Wysockiego; ważna do 31.12.2011r.

Zasoby – geologiczne bilansowe, 175 tys. m3

Wydobycie – 2 tys m3

Stan – eksploatowane

6. „ZAŁĘCZE – WODNIKI”

Kopalina – piaski kwarcowe do produkcji cegły wapienno – piaskowej

Obszar i teren górniczy – brak

Koncesja – brak

Zasoby – geologiczne bilansowe 3390 tys. m3

Stan – nie eksploatowane

- **Obszary prognostyczne występowania kopalin**

A. CHOCIEBOROWICE – kruszywo naturalne, złoże wytypowane na podstawie badań kartograficznych i zwiadu terenowego, przypuszczalne zasoby – 1,2 mln ton

2.5. SZATA ROŚLINNA

Szczególnie cennymi obszarami w gminie są, związane z licznymi ciekami oraz doliną Baryczy, łąki i pastwiska. Tego typu obszary wymagają szczególnej troski ze względu na zanikanie ich naturalnego charakteru, a także przekształcaniem w grunty orne. Sąsiadujące użytki zielone, zwłaszcza łąki zalewowe, z dużymi kompleksami leśnymi, są ostojami ptactwa. Półnaturalny charakter użytków zielonych sprzyja występowaniu rzadkich i chronionych gatunków roślin. Szczególnie cenne przyrodniczo obszary łąkowe:

- łąki pomiędzy Wrzącą Wielką, a Wrzącą Śląską
- łąki w okolicach miejscowości Ługi, stanowią obszar występowania wawrzynka wilczełyko, a lasy – konwalii majowej
- łąki w okolicach Goli Wąsoskiej są miejscem występowania śniadka baldaszkowatego
- łąki na północ od Bełcza Górnego, przy granicy z gminą Góra, są siedliskiem śniadka baldaszkowatego
- teren wzdłuż drogi Wińsko-Wąsosz, na południu gminy, pomiędzy Drozdowicami Wielkimi a Chocieborowicami, to obszar występowania pierwiosnki lekarskiej

Zróżnicowane typy siedlisk wpływają na urozmaicony i atrakcyjny turystycznie i przyrodniczo charakter lasów na terenie gminy, dużą wartością są dodatkowo stare drzewostany. Wschodnie rejony gminy, w obniżeniu Masłówki, a także w części zachodniej na tarasie nadzalewowej Baryczy, gdzie spotykamy ubogie siedliska wydmowe opanowane zostały przez bory, głównie sosnowe. Lasy na północy i południu gminy cechują się dużym udziałem kompleksów liściastych z dębem, brzozą, olchą i jesionem, oraz robinią akacjową. Największym zróżnicowaniem, a jednocześnie największą wartość przyrodniczą mają lasy związane z trenami podmokłymi (olsy), a zwłaszcza obszarami zlewowymi Baryczy (lasy łęgowe). Większość takich obszarów leśnych leży w międzyrzeczu Baryczy i Orli.

Ważnym uzupełnieniem kompleksów leśnych i elementem krajobrazu gminy są liczne zadrzewienia śródpolne i przydrożne, oraz parki podworskie:

Park zamkowy w Wąsoszu z przewagą klonów i jaworów położony w najstarszej części miasta.

Park podworski w Cieszkowicach, w którym zachowały się wiekowe zadrzewienia pierwotne z cennymi jesionami wyniosłymi, dębami szypułkowymi, grabami pospolitymi, kasztanowcami białymi, lipami drobnolistnymi i topolami białymi.

Park dworski w Czeladzi Wielkiej z starym drzewostanem, wśród których są drzewa pomnikowe: buk pospolity, klon pospolity i dęby szypułkowe.

Park pałacowy w Górce Wąsoskiej gdzie wśród starodrzewia rośnie: buk pospolity, dąb szypułkowy, lipy drobnolistne, oraz obce gatunki: sosna czarna i sosna wejmutka

Park dworski w Lechitowie z pomnikowym platanem klonolistnym o obwodzie 720 cm.

Park dworski w Wiklinie z drzewostanem pierwotnym sprzed 170 lat głownie dębowym i bukowym, wśród których jest 26 drzew uznanych za pomniki przyrody

Park dworski we Wrzącej Wielkiej z niewielką ilością starodrzewia, wśród którego wyróżniają się dwa platany.

Na terenie gminy występują także aleje o charakterze zabytkowym:

Aleja dwurzędowa 150-180 letnia (lipa, klon i jesion) w Wąsoszu, prowadząca z centrum miasta w kierunku dworca kolejowego o długości 0,50 km (ulica Kolejowa)

Aleja robiniowa (120 lat) dwurzędowa, a fragmentami jednorzędowa w Bełczu Małym wzdłuż drogi prowadzącej z folwarku do głównej drogi z Wąsosza.

Aleja dwurzędowa prowadząca od Czeladzi Wielkiej do Baranowic (fragment 0,7 km drogi) składająca się ze 130-letnich robinii z dodatkiem topoli.

2.6. WARUNKI KLIMATYCZNE, ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA

Zgodnie z regionalizacją klimatyczną Polski opracowaną dla obszarów nizinnych przez A. Wosia (1999) omawiany obszar należy do Regionu Południowowielkopolskiego. Najczęściej w roku występuje tu pogoda umiarkowanie ciepła (132 dni) i pogoda bardzo ciepła (88) dni. Znacząca jest częstość pogody przymrozkowej (78 dni) i mroźnej (30 dni). Średnia temperatura roczna powietrza wynosi 7,7oC, okres wegetacji trwa około 220 dni. Warunki klimatyczne w gminie są zróżnicowane ze względu na duże urozmaicenie w ukształtowaniu powierzchni terenu, pokryciu roślinnością, zaleganiem wód gruntowych. Opady charakteryzują się znacznym wahaniem miesięcznych sum opadów w okresie od maja do września, oraz występowaniem okresów suszy na początku okresu wegetacyjnego roślin. Suma rocznych opadów wynosi 500-550 mm.

Na terenie Gminy Wąsosz jest zlokalizowany jeden punkt kontrolny monitoringu pasywnego (Wąsosz ,Ul. Pocztowa) który prowadzi pomiary dwutlenku siarki i dwutlenku azotu. Badania prowadzone za pomocą metody pasywnej stosowane są w rejonach, gdzie czynniki techniczne lub ekonomiczne uniemożliwiają zastosowanie bardziej złożonych metod pomiarowych.

Na podstawie badań przeprowadzonych przez WIOŚ We Wrocławiu w 2005 r. nie stwierdzono przekroczeń wartości dopuszczalnych badanych zanieczyszczeń powietrza.

Na terenie gminy nie zlokalizowano żadnego zakładu przemysłowego będącego emitorem istotnego ładunku zanieczyszczeń do atmosfery. Gmina Wąsosz nie stanowi również zagrożenia dla sąsiednich gmin ze względu na emisję zanieczyszczeń, natomiast ze względu na przeważające w regionie wiatry zachodnie (50%), można się spodziewać emisji zanieczyszczeń pochodzących z rejonu Legnicko-Głogowskiego Zagłębia Miedziowego.

Obecnie najpoważniejszymi źródłami zanieczyszczeń do powietrza na terenie gminy są paleniska domowe, pyły z obróbki drewna oraz transport drogowy. Wszystkie jednostki oświatowe jak również budynek Urzędu Gminy wyposażone są w nowoczesne, ekologiczne kotłownie. W szkołach w Czarnoborsku i Pobielu są to kotłownie na biomasę, natomiast szkoły w Wąsoszu (szkoła podstawowa i gimnazjum) oraz Urząd Gminy, wyposażone są w kotłownie gazowe.

2.7. OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW SZCZEGÓLNYCH

- **Obszar chronionego krajobrazu “ Dolina Baryczy “**

Obszar chronionego krajobrazu „Dolina Baryczy” został ustanowiony w 1992 roku. na mocy Rozporządzenia nr 82/92 Wojewody Leszczyńskiego z dnia 1 sierpnia 1992 roku. Stanowi on element Regionalnego Systemu Obszarów Chronionych i korytarzy ekologicznych województwa dolnośląskiego, a jednocześnie istotny element korytarza Doliny Baryczy. Został powołany ze względu na zróżnicowana rzeźbę trenu o dużych walorach widokowych z licznymi terenami podmokłymi i zabagnionymi, łąkami zalewowymi, wartościowymi lasami, z którymi związane są

rzadkie i cenne gatunki roślin i zwierząt. Jednak ta forma ochrony nie zapewnia należytej ochrony terenom cennym przyrodniczo, zwłaszcza związanymi z doliną Baryczy i Orli obszarom łęgowym (patrz: Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego Gminy)

- **Użytki ekologiczne**

Użytek ekologiczny „Wiewierz"
Na obszarze użytku obowiązują zakazy zawarte w Rozporządzeniu Wojewody Dolnośląskiego z dnia 22 sierpnia 2002r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne i zespół przyrodniczo krajobrazowy (Dz. U nr 185 poz. 2615). Za użytek ekologiczny „Wiewierz" uznano kompleks łąk o powierzchni 160 ha w rejonie Wiewierza. Użytek ekologiczny „Wiewierz" obejmuje obszar podmokłych łąk, z kępami niewielkich zadrzewień, leżący w zlewni Orli - prawego dopływu Baryczy. Teren jest poprzecinany siecią kanałów prowadzących wody do Masłówki – dopływu Orli. Większość obszaru Użytku poddawana jest okresowym wylewom kanałów. Powstające wówczas rozlewiska zasiedlane są przez cenną awifaunę lęgową i przelotną.
Na terenie użytku ekologicznego stwierdzono występowanie:

- Następujących gatunków roślin rzadkich i chronionych: kalina koralowa, kruszczyk szerokolistny, kruszyna pospolita, nasięźrzał pospolity, okrężnica bagienna, podkolan biały, porzeczka czarna, potocznik wąskolistny, rutewka żółta, selernica żyłkowana, stoplamek (storczyk) szerokolistny, turzyca dwustronna, wilczomlecz błotny.
- Następujących zagrożonych i rzadkich gatunków motyli dziennych i kraśników: czerwończyk nieparek, dostojka selene, kosternik leśniak, kosternik palemon, powszelatek malwowiec, przeplatka diamina, rojnik morfeusz, wietek gorczycznik, kraśnik nostrzykowiec
- Następujących rzadkich gatunków prostoskrzydłych: napiersnik, świerszcz polny, złotawek, złotawiec
- Następujących zagrożonych i rzadkich gatunków ptaków: bekas, bielik, błotniak zbożowy, cyranka, derkacz, gąsiorek, samotnik, strumieniówka, świergotek łąkowy, świerszczak, wodnik, żuraw
- Inne gatunki rzadkie lub interesujące: pająk tygrzyk paskowany, rzekotka drzewna, jeleń europejski.

Użytek ekologiczny „Wiklina"
Na obszarze użytku obowiązują zakazy zawarte w Uchwale Rady Miejskiej Wąsosza Nr XXIV/123/04 z dnia 10 listopada 2004r. Za użytek ekologiczny "Wiklina" uznano kompleks o powierzchni 35,64ha. Użytek ten położony jest 2 km na wschód od wsi Wiklina. Obszar użytku należy do Nadleśnictwa Góra Śląska i znajduje się w obrębie leśnym Załęcze w Leśnictwie Załęcze. Użytek ekologiczny "Wiklina" obejmuje obszar podmokłych i bagiennych łąk, turzowisk, wikliniska oraz niewielkich zadrzewień. Ten bagienno-łąkowy kompleks otoczony jest zwartym kompleksem leśnym. Teren użytku poprzecinany jest siecią rowów, które toczą swe wody do cieku Grobelka - dopływu Masłówki (prawego dopływu Orli). Hipsometrycznie obszar ten leży na wysokości ok. 89 m n.p.m. Dominuje tu płaska rzeźba terenu. Teren użytku charakteryzuje się wysokim poziomem wód gruntowych, z wyraźnie zaznaczonymi wylewami wiosennymi. Użytek ten leży w Obszarze Chronionego Krajobrazu Dolina Baryczy. Rośliny rzadkie i chronione, które można spotkać na użytku to np. fiołek mokradłowy, kruszyna pospolita, nasięźrzał pospolity i rutewka wąskolistna. Faunę stanowią natomiast takie zwierzęta jak np. bezkręgowce: kosternik palemon (motyl) i świerszcz polny, a z kręgowców np.: rzekotka drzewna, błotniak stawowy, kropiatka (ptak), lerka, świerszczak, trzciniak, żuraw i jeleń europejski.

- **Kompleksy gleb chronionych (w tym organiczne)**

Podlegają ochronie zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Ich ewentualne przeznaczenie na cele nierolnicze, zgodnie z art. 7 cytowanej ustawy, może nastąpić jedynie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego po uzyskaniu zgody właściwego Ministra (dotyczy kompleksów gleb I - III klasy bonitacyjnej) lub Wojewody (dotyczy kompleksów gleb IV klasy bonitacyjnej).

- **Grunty leśne w tym lasy ochronne**

Podlegają ochronie zgodnie z *Ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych* regulującej zasady ochrony gruntów leśnych oraz poprawiania ich wartości użytkowej. Wszystkie grunty leśne występujące na obszarze objętym opracowaniem oznaczono na rysunku „Uwarunkowania przestrzenne gminy Wąsosz".

Lasy ochronne podlegają one ochronie zgodnie z art. 15 ustawy o lasach" z dnia 28. 09. 1991r. Szczegółowe zasady ochrony tych lasów określa Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej z dnia 25 sierpnia. 1992 r.

- **Pomniki przyrody**

Podlegają ochronie zgodnie z „Ustawą o ochronie przyrody". Na rysunku „Uwarunkowania przestrzenne gminy Wąsosz" oznaczono występujące na terenie opracowania drzewa - pomniki przyrody, posiadające numer w rejestrze wojewódzkim.

Czterdzieści drzew w większości rosnących w parkach podworskich, bądź w otoczeniu obiektów zabytkowych uznanych za pomniki przyrody na podstawie rozporządzenia nr 9/98 Wojewody Leszczyńskiego z dnia 8 grudnia 1998 roku.

- 26 drzew w parku podworskim w Wiklinie (4 buki pospolite, 12 dębów szypułkowych, sosna wejmutka, wiąz szypułkowy, lipa drobnolistna, 4 jesiony wyniosłe, 2 graby pospolite, żywotnik zachodni)
- 8 drzew w parku podworskim w Czeladzi Wielkiej (3 dęby szypułkowe, platan klonolistny, lipa drobnolistna, 2 buki pospolite, klon pospolity)
- 1 drzewo w Lechitowie (platan klonolistny)
- 2 drzewa w parku podworskim w Wodnikach (jesion wyniosły, dąb szypułkowy).
- Dąb szypułkowy w Wąsoszu, przy ul. Parafialnej
- Topola biała w Wąsoszu, przy dworcu kolejowym
- Lipa drobnolistna w Czeladzi Wielkiej, obok kościoła.

- **Wody powierzchniowe**

Zgodnie z ustawą „Prawo ochrony środowiska" wody powierzchniowe podlegają ochronie, polegającej na zapewnieniu ich jak najlepszej jakości, w tym utrzymywaniu ilości wody na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej. Na rysunku „Uwarunkowania przestrzenne gminy Wąsosz" oznaczono główne cieki oraz większe zbiorniki wodne występujące na terenie opracowania wraz z ich obudową biologiczną (ciągi ekologiczne).

- **Wody podziemne**

Wody podziemne i obszary ich zasilania podlegają szczególnej ochronie zgodnie z ustawą „Prawo ochrony środowiska", polegającej szczególnie na zmniejszaniu ryzyka zanieczyszczenia tych wód poprzez ograniczenie oddziaływania na obszary ich zasilania oraz utrzymywanie równowagi zasobów tych wód. Znaczna część opracowania leży w granicach zbiornika międzymorenowego nr 303 Pradolina Barycz – Głogów (E); jest to Główny Zbiornik Wód Podziemnych – Obszar Wysokiej i Najwyższej Ochrony.

- **Źródła i ujęcia wód**

Podlegają ochronie zgodnie z ustawą "Prawo wodne", polegającej na konieczności ustanawiania wokół nich stref ochronnych. Na rysunku „Uwarunkowania przestrzenne gminy Wąsosz" oznaczono otwory wiertnicze stanowiące ujęcia wód. Szczegółowe zasady ochrony źródeł i ujęć wody określają przepisy ustawy.

- **Inne obszary i obiekty chronione**

Na terenie opracowania ochronie podlegają ponadto: walory krajobrazowe oraz drzewa i krzewy zgodnie z ustawą „Prawo ochrony środowiska", a także cmentarze i zieleń cmentarna zgodnie z „Ustawą o cmentarzach i chowaniu zmarłych". Na rysunku „Uwarunkowania przestrzenne gminy Wąsosz" oznaczono występujące na terenie opracowania cmentarze oraz tereny zieleni urządzonej podlegającej ochronie.

Z uwagi na fakt, iż teren objęty zmianą studium położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie Specjalnego Obszaru Ochrony siedlisk Natura 2000 „Ostoja nad Baryczą", a realizacja niektórych założeń studium może znacząco oddziaływać na ten obszar – ich realizacja wymagać będzie przeprowadzenia postępowania w sprawie oddziaływania na środowisko na zasadach określonych w ww. ustawie Prawo ochrony środowiska (art. 33 ustawy o ochronie przyrody).

2.8. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA NATURALNEGO

- **Zagrożenia zewnętrzne**

- Zanieczyszczenie powietrza – położenie gminy w otoczeniu obszarów leśnych i podlegających ochronie prawnej, powodują, że na omawianym terenie nie notuje się znaczących ilości zanieczyszczeń pochodzących z zewnątrz;
- Lokalizacje uciążliwych inwestycji przemysłowych i komunikacyjnych o znaczeniu ponadlokalnym w otoczeniu gminy – nie występują;
- Zagrożenie powodzią – zabezpieczenie przeciwpowodziowe na terenie gminy należy uznać za niewystarczające ze względu na występujące corocznie wylewy rzek i podsiąkanie terenów. Ochrona przeciwpowodziowa wymaga opracowania strategii i stosowania wspólnej polityki przez wszystkie gminy położone w dolinie Baryczy i Odry. Na mapie „Uwarunkowania przestrzenne gminy Wąsosz" pokazano tereny zalewowe **(woda Q 1%)**, na których niewskazane jest inwestowanie, z wyjątkiem obiektów hydrotechnicznych związanych z ochroną przeciwpowodziową oraz obiektów infrastruktury technicznej. Preferowany sposób użytkowania terenów zalewowych to kompleksy łąk o naturalnej roślinności. Ponadto naniesiony został zasięg powodzi z lipca 1997 roku, w wyniku której zalana została tylko jedna miejscowość – Sądowel. Zalane zostały również łąki w dolinie Baryczy – Orli wokół Wąsosza, Bełcza Małego, Ostrawy, pomiędzy Lubielem a Kamieniem Górowskim oraz na południe od Bartkowa.
- Zanieczyszczenie wód wpływających do gminy Wąsosz – źródła zanieczyszczeń zlokalizowane powyżej miasta i gminy Wąsosz mają znaczący wpływ na zanieczyszczenie rzek na terenie gminy. Należą do nich przede wszystkim źródła odprowadzające ścieki do Baryczy i jej dopływów: Miasto Syców, Miasto Międzybórz wraz z mleczarnią i gorzelnią w Graninie, Miasto Twardogóra, Miasto Milicz, Miasto Sułów, Miasto Góra, Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie chorych w Krośnicach,

Źródłami tymi są głównie oczyszczalnie ścieków, które podlegają stałej modernizacji i z każdym rokiem zmniejszają ładunek zanieczyszczeń. Ponadto bardzo znaczący wpływ na zanieczyszczenie wód Baryczy mają jej dopływy Prądnia, Sąsiecznica i Orla. Zlewnia rzeki Orli uznana została za obszar wrażliwy na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzenia rolniczego, a główne źródła zanieczyszczeń tej rzeki znajdują się na terenie województwa wielkopolskiego. Są to miasta: Koźmin, Krotoszyn, Miejska Górka i Jutrosin oraz Rawicz przez dopływ Masłówka.

- **Zagrożenia lokalne**

Bariery ekologiczne

Pojęcie to obejmuje szereg elementów fizycznych i środowiskowych, które ograniczają możliwości przemieszczania się osobników, populacji i biocenoz i mogą stanowić zagrożenie dla organizmów żywych.

- Drogi krajowe i wojewódzkie, eksploatowane, tak w ruchu lokalnym, jak i tranzytowym

- droga krajowa nr 36 relacji Prochowice – Ostrów Wlkp
- droga wojewódzka nr 324 relacji Szlichtyngowa – dr nr 36

- Linia kolejowa pierwszego rzędu zeelektryfikowana jednotorowa – ruch zawieszony Jej uciążliwość zwiększają nasypy i strome wąwozy po których biegnie linia kolejowa.

Oprócz zagrożeń dla środowiska przyrodniczego elementy infrastruktury technicznej stanowią uciążliwość dla ludzi ze względu na: zwiększoną emisję spalin (komunikacja drogowa), hałas (komunikacja drogowa i kolejowa), promieniowanie elektromagnetyczne (linie elektroenergetyczne).

Hałas i pole elektromagnetyczne

Jedynym źródłem hałasu w Gminie Wąsosz jest transport drogowy (emisja liniowa). Badania WIOŚ we Wrocławiu przeprowadzone w 2004 r. na terenie powiatu górowskiego wykazały nieznaczne przekroczenia równoważnego poziomu dźwięku LAeq w mieście Wąsosz. W porze dziennej poziom ten mieścił się w granicach 62,2 – 69,1 dB (za wartość dopuszczalną przyjmuje się 60 dB). Na terenie Gminy nie odnotowano emisji z zakładów przemysłowych.

Na terenie Gminy zlokalizowano trzy stacje bazowe sieci telefonii komórkowej należące do wszystkich występujących na rynku operatorów. Obiekty swym zasięgiem obejmują obszar całej Gminy. Maszty umiejscowione są w pobliżu miasta Wąsosza poza zabudowaniami mieszkalnymi.

Rolnictwo

Używanie pestycydów oraz nawozów sztucznych z zawartością związków azotu i fosforu ma negatywny wpływ na retencję i jakość wód powierzchniowych i podziemnych. Zwiększony dopływ substancji chemicznych i ścieków gospodarczych prowadzi do zachwiania równowagi biologicznej cieków rzecznych i zbiorników wodnych. Na terenie gminy (zlewnia rzeki Orli) ze względu na znaczny napływ zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego z terenu województwa wielkopolskiego, decyzją dyrektora RZGW we Wrocławiu, ustanowiono obszar wrażliwy na zanieczyszczenia związkami azotu. W związku z tym na obszarze zlewni obowiązuje szczegółowy monitoring tych zanieczyszczeń.

Stosowane powszechnie wypalanie łąk w okresie jesiennym lub wczesną wiosną ma bardzo niekorzystny wpływ na różnorodność gatunkową traw, jak też na różnorodność fauny. Większość gatunków ginie podczas wypalania (pozostają monokultury gatunków najbardziej odpornych).

Zagrożenie gleb erozją

Dotyczy wzgórz morenowych posiadających duże spadki terenu, a także występujących na terenie gminy obszarów wydmowych. Są to jednocześnie obszary, na których występują liczne zadrzewienia, co zapobiega erozji. Prowadzenie gospodarki rolnej na takich terenach wymaga prowadzenia zabiegów przeciwerozyjnych.

Degradacja terenów po eksploatacji surowców

Poza powierzchniową eksploatacją kopalin, prowadzoną na podstawie koncesji, na terenie gminy występuje wiele punktów eksploatacji kruszywa, prowadzonej bez koncesji, dla potrzeb lokalnych. Zarówno w pierwszym jak i w drugim przypadku bardzo ważne dla środowiska jest przeprowadzenie rekultywacji terenów, które zostały zdegradowane w wyniku eksploatacji. Pozostawienie nieczynnych wyrobisk sprzyja powstawaniu dzikich wysypisk śmieci.

Mieszkalnictwo

Zagrożenia dla środowiska związane z rozwojem bazy mieszkaniowej w gminie są spowodowane zwiększeniem zapotrzebowania na energię cieplną, a co za tym idzie zwiększeniem emisji zanieczyszczeń do atmosfery (kotłownie i paleniska na paliwo stałe) oraz zwiększonym zapotrzebowaniem na wodę, której nadmierne zużycie powoduje zwiększanie się ilości ścieków. Wzrost ilości mieszkańców pociąga za sobą również wzrost ilości odpadów, w tym tworzyw sztucznych, które często spalane są w piecach węglowych i uwalniają do atmosfery rakotwórcze dioksyny oraz tlenki metali ciężkich.

Zagrożenie mogą stanowić dzikie, nielegalne wysypiska śmieci, szczególnie niebezpieczne w przypadku składowania odpadów zawierających związki organiczne, metale ciężkie, amoniak i inne. Potencjalne zagrożenie stanowią również: istniejące cmentarze oraz tereny nieużytków poeksploatacyjnych, które wymagają rekultywacji lub zalesienia.

Zakłady produkcyjno-usługowe

Gmina Wąsosz nie posiada obecnie na swoim terenie dużych zakładów produkcyjnych mających negatywny wpływ na środowisko i stanowiących uciążliwości dla mieszkańców. Zagrożenie mogą stanowić małe zakłady usługowo-rzemieślnicze zlokalizowane w zabudowie mieszkaniowej (np.: lakiernictwo, blacharstwo, mechanika pojazdowa itp.).

2.9. PODSUMOWANIE

Analiza stanu środowiska na obszarze objętym studium pozwala na identyfikację słabych i mocnych stron rozwoju Gminy. Wskazują one na elementy (obszary problemowe), które w dalszym działaniu na rzecz zrównoważonego rozwoju Gminy powinny być szczególnie wzięte pod uwagę:

Słabe strony

- Duża ilość wytwarzanych ścieków komunalnych i przemysłowych (oczyszczonych i nieczyszczonych) w stosunku do ludności ogółem, zanieczyszczenie wód gruntowych przez nieszczelne szamba
- Mały udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej
- Brak gazyfikacji gminy
- Niewykorzystywane odnawialne źródła energii
- Słabo rozwinięty system selektywnej zbiórki odpadów
- Spalanie odpadów
- Mały udział odnowień leśnych i zalesień do powierzchni lasów ogółem
- Wypalanie łąk i nieużytków
- Zaśmiecanie lasów
- Niedostateczny poziom świadomości ekologicznej mieszkańców gminy, brak edukacji ekologicznej mieszkańców
- Niestosowanie „dobrych praktyk” w rolnictwie

Mocne strony

- Dobre zaopatrzenie w wodę z sieci wodociągowej w gminie
- Niskie emisje zanieczyszczeń pyłowych i gazowych
- Wysokie walory środowiska przyrodniczego i krajobrazowego - duża ilość terenów atrakcyjnych przyrodniczo, krajobrazowo, turystycznie i rekreacyjnie (Rzeka Barycz i Orla, Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Baryczy, parki i zieleń publiczna)
- Mała gęstość zaludnienia - stwarza dogodne warunki dla mieszkańców i znacznie mniejszą presję osadnictwa na środowisko.

3. STAN I FUNKCJONOWANIE ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

3.1. ZARYS HISTORII GMINY WĄSOSZ

Gmina Wąsosz z uwagi na swe peryferyjne położenie w pasie przygranicznym – północne rubieże historycznego Śląska, na styku z ziemiami dawnej Rzeczypospolitej – pozostająca poza siecią głównych traktów handlowych, o średnio urodzajnych glebach, dużych kompleksach leśnych, jak również towarzyszących im rozległych terenach podmokłych łąk i bagien, nie stanowiła atrakcyjnych terenów dla rozwoju osadnictwa. Brak silnego ośrodka władzy lokalnej na tym obszarze, czy też dobrze rozwiniętego miasta, przyczyniły się do słabszego rozwoju gospodarczego gminy i zadecydowały o jej wyraźnie rolniczym charakterze. Najintensywniejszy rozwój osadnictwa na tym terenie przypada na okres kultury łużyckiej, a zwłaszcza jej środkowej fazy, a następnie w okresie wczesnośredniowiecznym z ciągłością dającą się zaobserwować w niektórych przypadkach poza wiek X. Późniejsza średniowieczna i nowożytna sieć osadnicza jest tutaj słabiej rozwinięta niż np.. w sąsiednich gminach położonych na zachodzie i południu. Liczne przysiółki, które ostatecznie nie przekształciły się w większe organizmy wiejskie, świadczą o tym, że historia osadnictwa na tym obszarze natrafiała na duże trudności. Przyczyniły się do tego wspomniane wyżej warunki geograficzno - środowiskowo – historyczne, których peryferyjne położenie, warunki glebowe, przesądziły ostatecznie o rolniczym charakterze nie tylko gminy Wąsosz, ale całego powiatu górowskiego.

3.2. POPRZEDNIE NAZWY, HISTORIA WSI I DÓBR, UKŁAD PRZESTRZENNY

- **Wąsosz**

Informacje dotyczące historii miasta oraz jego rozwoju przestrzennego zawiera Studium historyczno – urbanistyczno – konserwatorskie miasta Wąsosza, autorstwa A. Koniecznej i J. Piotrowskiego, opracowane w 1987 r. przez Biuro Projektów i Realizacji Inwestycji “Budoprojekt”.
Wąsosz położony jest nad rzeką Barycz przy odgałęzieniu od dawnego szlaku handlowego z Góry. Działania ostatniej wojny zniszczyły w znacznym stopniu układ przestrzenny oraz dużą część zabytkowej architektury, a lokalizowanie nowych inwestycji w bezpośrednim sąsiedztwie historycznego centrum naruszyło zabytkowy charakter miejscowości.

Miasto otrzymało prawa miejskie w 1290 roku od księcia Henryka III Głogowskiego. Lokowane było na prawie magdeburskim i rozwijało się jako osada targowa, przejmując pierwszeństwo po podupadającej w XIII wieku kasztelani w Sądowlu. Podległość miasta zmieniła się na przestrzeni lat, przechodząc kolejno pod panowanie księstwa śląskiego, księstwa głogowskiego (do 1437 roku), Czech (do 1526 roku), księstwa legnicko-brzeskiego (do 1675 roku), ponownie Czech (do 1742 roku), Prus.

W roku 1759, podczas wojen śląskich drewniana zabudowa miasta została spalona. Kolejne, liczne klęski żywiołowe, epidemie, hamowały rozwój Wąsosza, a sprzyjały przejęciu prymatu przez rozwijającą się Górę. W końcu XIX wieku uruchomiono linię kolejową, co jednak nie wpłynęło znacząco na rozwój miasta.

Liczba ludności przed drugą wojną światową rosła od 400 mieszkańców w 1557 roku, stopniowo do 2 530 mieszkańców w 1933 roku. Podczas II wojny światowej miasto straciło znaczną część zabudowy i przez wiele lat, bez praw miejskich, pełniło rolę lokalnego ośrodka usługowego. Ponownie prawa miejskie uzyskał Wąsosz w 1984 roku.

Średniowieczne miasto założone zostało w widłach Orli i Baryczy, które z trzech stron broniło dostępu do miasta. Od strony wschodniej, otwartej, usytuowany został zamek otoczony fosą. Centralną część miasta stanowił prostokątny rynek przecięty z północnego wschodu na południowy-zachód, główną osią komunikacyjną. Brak murów obronnych sprawił, że zabudowa nie ma charakteru zwartego i wokół rynku występowały tereny słabiej zainwestowane. Na początku XIX wieku, Wąsosz, tak jak większość miast rozwija się bardziej intensywnie, a zabudowa rozprzestrzenia się w kierunku północno-wschodnim, przekraczając rzekę Orlę. Po uruchomieniu linii kolejowej, zabudowa rozwija się również wzdłuż głównego szlaku komunikacyjnego, w kierunku dworca kolejowego.

- **Baranowice**

Baranowo (ok. 1300), Brennowitz, Brenowitz (1787, 1845).

Baranowice pierwotnie były niewielką osadą leśną o rodowodzie średniowiecznym.
Wieś w 2 poł. XVIII w. posiadała folwark, wiatrak, 7 zagrodników, 1 chałupnika i 103 mieszkańców. Dobro stanowiło wówczas własność potomków majora von Seidel. Około poł. XIX w. w Baranowicach wzmiankowano 17 domów, folwark pański, cegielnię i wiatrak. Ogólna liczba mieszkańców w tym czasie wynosiła 177 osób, w tym 4 rzemieślników. U schyłku XIX w. dobra przechodziły następujące zmiany własnościowe: von Festenberg - Packisch (1873), spadkobiercy Bernharda von Rieben (1891, 1894), Paul Rieger z Naratowa (1909). Od 90 - tych lat XIX w. Baranowice wchodziły w skład majątku w Czeladzi Wielkiej. Ostatnią właścicielką była Therese Schack z domu Rieger (1930).
Miejscowość położona jest przy lokalnej drodze prowadzącej z Kowalowa do Daszowa, czytelny jest pierwotny układ przestrzenny w formie rzędówki.

- **Bartków**

Bartschdorf (1787, 1845).

Osada została założona podczas kolonizacji fryderycjańskiej w latach 1776 - 1786. Do Bartkowa należała kolonia *Wirsebinge* położona na wschód od wsi. Obie osady tworzyły jedną gminę wiejską stanowiącą własność królewską. Zimmermann (1787) określa je jako dwie nowo powstałe kolonie olenderskie. W 2 poł. XVIII w. liczyły 19 działek i 139 mieszkańców. Około poł. XIX w. na terenie wsi wzmiankowano 19 domów oraz królewskie podleśnictwo. Liczba mieszkańców wynosiła 180 osób. Leśnictwo w Bartkowie w 1937 r. podlegało pruskiemu nadleśnictwu w Wodnikach.

Bartków, położony pomiędzy miejscowościami Lubiel - Ługi, zachował pierwotny układ zabudowy w formie rzędówki.

- **Bełcz Górny**

Beltacewo (XIV), Hochbeltsch (1787, 1845).

Najwcześniejsza informacja o wsi dotyczy obowiązku płacenia dziesięciny biskupstwu wrocławskiemu (XIV). Pierwszym znanym właścicielem dóbr była rodzina von Haugwitz wzmiankowana w 1618 r., w jej rękach dobra zostały utrzymane do lat 40 - tych XVIII w. Kolejnymi właścicielami byli: radca Böhm (1765), Axthausen (1787), Bernhard von Rieben (1886), Heinrich hrabia Finck von Finckenstein z Sądowla (1894), który utrzymał majątek do 1937 r. W latach 1765 - 1787 na terenie miejscowości odnotowano 5 kmieci, 9 - 13 zagrodników, 5 wolnych (od pańszczyzny), 3 - 2 chałupników oraz 2 rzemieślników. Ponadto młyn wodny, wiatrak, 2 domy gminne oraz folwark *Kaltvorwerk* należący do generała von Schlichting. Liczba mieszkańców wynosiła 186 osób. Około poł. XIX w. była to niewielka wieś o charakterze rolniczo - hodowlanym. Wzmiankowano tu pałac, folwark pański, 31 domów, browar, gorzelnię, wiatrak, młyn wodny oraz niewielką winnicę. Bełcz Górny w tym czasie zamieszkiwało 227 osób. Podstawę utrzymania ludności stanowiły gospodarka rolna, przemysł browarniano - gorzelniany, hodowla owiec, uprawa winnicy i w niewielkim stopniu rzemiosło.

Zabudowa Bełcza Górnego w układzie ulicówki koncentruje się przy lokalnej drodze ze Ślubowa do Cieszkowic.

- **Bełcz Mały**

Belischowo (ok. 1300, 1490), Klein Beltsch (1787, 1845).

Miejscowość o rodowodzie średniowiecznym wymieniona w wykazie wsi czynszowych biskupstwa wrocławskiego (XIV). W 2 poł. XVIII w. na terenie miejscowości odnotowano folwark pański, dom gminny, wiatrak i 142 mieszkańców. Ponadto 11 zagrodników, 4 wolnych (od pańszczyzny), 3 chałupników i 2 rzemieślników. Około 1845 r. Bełcz Mały posiadał folwark pański, szkołę ewangelicką, wiatrak, 19 domów i 177 mieszkańców. Wieś rozwijała się w oparciu o

gospodarkę rolno - hodowlaną oraz w niewielkim stopniu rzemiosło i handel. W 2 poł. XVIII w. właścicielem dóbr był radca Fischer, kolejnymi posiadaczami majątku byli: rodzina von Rieben z Czeladzi (1873), Friedrich von Ravenstein z Górki (1886 - 1894), von Schweinichen (1898) oraz Heinrich hrabia Finck von Finkenstein, major Friedrich von Mauwe zw. von Schmidt (1902). Ostatnią właścicielką Bełcza Małego była Ruth von Waldow z domu Mauve, zwana von Schmidt (1937).

Obecny zespół folwarczny ukształtowany został w 2 poł. XIX i w 1 poł. XX w., założenie składało się z części reprezentacyjnej i gospodarczej. W tym czasie prowadzono tu uprawę buraka cukrowego. Miejscowość o układzie ulicówki rozwinęła się przy odgałęzieniu drogi Wąsosz – Sądowel, zespół dworsko – folwarczny usytuowany jest na zachodnim krańcu wsi.

- **Chocieborowice**

Choceborowitz (1301), Kotscheborwitz (1566), Kutscheborwiz (1787), Birkenhöhe (1937).

Według autorów Słownika nazw geograficznych Śląska pierwotna nazwa miejscowości ma charakter patronimiczny i została utworzona od staropolskiego imienia Chociebor. Obecna nazwa nawiązuje do lokalnej tradycji.

Pierwsza informacja o miejscowości pochodzi z 1301 r. i dotyczy sprzedaży 3 łanów ziemi pomiędzy Chocieborowicami a Płoskami. Najwcześniej wzmiankowanym właścicielem majątku w Chocieborowicach był niejaki Thomas von Pfar. W 1507 r., ówczesny właściciel Hans Dyhr uzyskał prawo wzniesienia w miejscowości gospody, słodowni, browaru i gorzelni. W XVI w. tutejsze dobra kilkakrotnie zmieniały właścicieli. W 1581 nabył je Alexander von Portugall, który w 1593 majątek powiększył o Kowalewo (Kodelewe). Rodzina von Portugall utrzymała posiadłość do 1614 r. Kolejnymi właścicielami byli: Araham von Schweinitz (1614), Christian von Hofmann (1663), Christina von Nickisch i Stotzeneck, Maria Elisabeth Frankenberg z domu Nickisch (1699), Friedrich Oswald von Tschammer, baronowa von Rechenberg z domu Prittwitz (1719), niejaki von Rothe (po 1726), który w 1746 r. sprzedał posiadłość rodzinie von Seidel z Wąsosza. Ostatni właściciel z rodu von Seidel zmarł w 1806 r., wówczas Chocieborowice przeszły na owdowiałą hrabinę Christiane Wilhelmine z domu Richthofen. Ta w 1818 r. sprzedała posiadłość Bernardowi von Rieben, rodzina von Rieben zarządzała dobrami do 60 - tych lat XIX w. Kolejnymi posiadaczami byli: dr Kühne (1873), mieszczańska rodzina Friese (1879 - 1898), Arthur Weissleder (1922, 1926). Około 1926 r. dobra zostały podzielone na kilka małych części, w tym jedną z siedzibą pańską. Wówczas Chocieborowicami zarządzało Niemieckie Stowarzyszenie dla Wspierania Kolonizacji w Berlinie. Ostatnim właścicielem, wymienionym w 1937 r., był kapitan Kurt Schilke. W 1787 r. na terenie miejscowości odnotowano folwark pański, szkołę, wiatrak, 2 domy gminne. Do miejscowości należał folwark *Waldforwerk* - z 3 działkami zagrodniczymi. W latach 1765 - 1787 wzmiankowano: 13 - 24 zagrodników, 16 wolnch (od pańszczyzny), 3 chałupników oraz 3 rzemieślników. Liczba mieszkańców wynosiła 245 osób. Wówczas w skład dóbr wchodziły: Czeladź, Bieniowice i Kowalewo. Około poł. XIX w. Chocieborowice posiadały 36 domów, pałac z folwarkiem, wiatrak, browar, gorzelnię oraz folwark - *Waldvorwerk* położony na południowy wschód od wsi. Liczba mieszkańców wynosiła 264 osoby, ponadto wymieniono 3 rzemieślników i 4 kupców. Dwór stanowiący część założenia folwarcznego został wzniesiony w 4 ćw. XVIII w., późnobarokowy z wpływami neoklasycyzmu, rozbudowany na pocz. XX.

Miejscowość o układzie placowym rozwinęła się przy odgałęzieniu od drogi Wińsko – Wąsosz. W centrum znajduje się zespół dworsko - folwarczny, dwór usytuowany jest w pn. części założenia, na skraju reliktu parku.

- **Cieszkowice**

Tczansowa (1145/50), Tessech (1193), Cescouici (ok. 1193, 1223), Thescouice 1250, das Stiftsgut Ceskovicz (1252), Cestowiczi (ok. 1300), Stressowicz (1310), Czieschkwitz (1490), Tcesskowicz (1583), Tscheschkowitz (1787), Eichenhag (1937).
Przysiółek: Bieniowice – Bienowitz (1787, 1845).

Miejscowość o rodowodzie średniowiecznym, najwcześniejsza informacja (1305) została zamieszczona w spisie wsi czynszowych biskupstwa wrocławskiego. Cieszkowice ok. 1787 r., wg opisu Zimmermanna, składały się z dwóch części; królewskiej i prywatnej - należącej do porucznika Hoffmanna. Odnotowano tu folwark, szkołę, wiatrak, 2 domy gminne oraz 135 mieszkańców. Ponadto w latach 1765 - 1787 na terenie miejscowości wzmiankowano 8 kmieci, 5 - 9 zagrodników, 4 wolnych oraz 2 - 8 chałupników. Około poł. XIX w. we wsi znajdował się folwark pański, szkoła ewangelicka, browar, gorzelnia i 35 domów mieszkalnych. Cieszkowice zamieszkiwało 211 osób, w tym 3 rzemieślników. Wówczas miejscowości została podzielona na dwie części: królewską wchodzącą w skład domeny w Wąsoszu i prywatną w posiadaniu rodu Lichtenstein, liczącą 14 małych gospodarstw. W 1859 r. majątek nabyła rodzina Mayer, kolejnymi właścicielami byli: August Zinnemann (1873 - 1891, Max Mayer i Georg Hoffmann (1909) oraz Max Mayer (1894 - 1922). W 1937 r. dobra były podzielone pomiędzy: Elisabeth Fiedler z domu Wegener, Gottloba Wuy oraz Romana Fiedlera - dziedzicznego posiadacza gospodarstwa (Erbhof). Przysiółek Bieniowice w 2 poł. XVIII w. był w posiadaniu porucznika v. Festenberg - Pakisch, wcześniej stanowił siedzibę hrabiny von Koschebar. W tym czasie odnotowano folwark pański, wiatrak, 4 zagrodników i 58 mieszkańców. Około poł. XIX w. Bieniowice posiadały 12 domów, folwark, wiatrak, cegielnię i 105 mieszkańców. Ostatnim właścicielem przysiółka był Albert Kiene (1937).

Miejscowość o układzie w formie wielodrożnicy położona jest przy lokalnej drodze prowadzącej z Wąsosza do Bełcza Górnego.

- **Czarnoborsko**

Zarnoborsco (ok. 1300), Zarnoborsce (1490), Szarnoborsko (1503), Saderborske (1787, 1845), Quelldorf (1937).

Najwcześniejsza wzmianka o wsi dotyczy obowiązku opłacania dziesięciny na rzecz biskupstwa wrocławskiego (pocz. XIV). W 2 poł. XVIII w. Czarnoborsko posiadało folwark, młyn wodny, wiatrak i dwa domy gminne. W latach 1765 - 1787 odnotowano: 5 - 7 kmieci, 15 - 13 zagrodników, 4 - 1 chałupników, 7 wolnych i 5 rzemieślników. Ogólna liczba mieszkańców w tym czasie wynosiła 217 osób. Do Czarnoborska należał folwark *Wehrse* (Wiewierz) z 9 zagrodnikami. W tym okresie Czarnoborsko wchodziło w skład domeny królewskiej w Wołowie. Około 1845 r. w miejscowości wzmiankowano folwark pański, 2 młyny wodne, wiatrak, szkołę ewangelicką, 43 domy. Liczba mieszkańców wynosiła 356 osób. Podstawę utrzymania ludności stanowiła gospodarka rolna, hodowla owiec i bydła oraz w niewielkim stopniu rzemiosło.

Wieś o układzie wielodrożnicy położona jest przy lokalnej drodze w kierunku na Wodniki, biegnącej na wschód od traktu Rudna Wielka – Wąsosz.

- **Czeladź Wielka**

Dorf Tscheletz (1288), Czhelacz (ok. 1300), allodium in Selescowic (1328), in Tschelazen (1332), pago Schelasen (1670), Tschelesen (1687/88), Tschilesen (1787), Gepidau (1937).
Przysiółek: Stefanów – Friedrichshof

Wieś o rodowodzie średniowiecznym wymieniona w wykazie miejscowości obowiązanych do opłacania dziesięciny biskupstwu wrocławskiemu (XIV). Niemniej jednak najwcześniej znanym właścicielem majątku w Czeladzi Wielkiej jest rodzina von Schier wzmiankowana w 2 poł. XVI i 1 poł. XVII w., po niej dobro przeszło na Albrechta Wengierskiego. W XVII - XVIII w. jako właściciel wymieniony jest Adam von Stossel z Głobic, w latach 80 -tych XVIII w. - major von Seidel, zaś w latach 1891 - 1906 - Gottlieb Walter. W 1906 r. majętność kupił Paul Rieger z Naratowa, w rękach tej rodziny Czeladź pozostała do 1945 r. Ostatnią właścicielką była Therese Schack z domu Rieger (1937). W opisie Zimmermanna (1787) Czeladź była średniej wielkości wsią z folwarkiem, kościołem ewangelickim, szkołą i plebanią. W okresie 1775 – 1804 przy drodze w kierunku Baranowic funkcjonowała winnica Christopha Rausera. W latach 1765 - 1787 odnotowano: 10 kmieci, 13 - 16 zagrodników, 2 wolnych (od pańszczyzny), 6 - 12 chałupników oraz 4 rzemieślników. Ogółem liczba mieszkańców wynosiła 272 osoby. W 1845 r. na terenie

miejscowości znajdował się pałac z folwarkiem, kuźnia, wiatrak, gorzelnia, browar, młyn konny i 43 domy. Ogólna liczba mieszkańców w tym czasie wynosiła 340 osób, w tym 2 szewców. W skład majątku wchodziły folwarki Stefanów *(Friedrichshof)* i *Kruste* z owczarnią oraz wieś Baranowice. Podstawę utrzymania stanowiła gospodarka rolna, hodowla owiec i bydła, przemysł browarniano - gorzelniany oraz w niewielkim stopniu rzemiosło. Obecny zespół folwarczny został ukształtowany w 2 poł. XIX w.. Pierwotnie składał się z części gospodarczej i rezydencjonalnej, po której pozostałością jest park ze stawem. Lokalizacja dworu nie jest znana. Czeladź Wielka położona jest przy lokalnej drodze, ok. 4 km na północny zachód od Kowalowa. Zespół folwarczny usytuowany jest na zachodnim krańcu wsi, w łuku drogi Wąsosz - Jemielno. Pozostała zabudowa miejscowości o charakterze mieszkalno – gospodarczym pochodzi ze schyłku XIX i pocz. XX. w.

Czytelny jest pierwotny układ przestrzenny w formie ulicówki.

- **Dochowa**

Dochowa, Dothowa (ok. 1300); Dochau (1490), Duchaw (1504), Duchen (1736, 1787); Duchen (1845).

Wieś o rodowodzie średniowiecznym założona na polskim prawie czynszowym przed 1300 r., wymieniona w wykazie czynszowych biskupstwa wrocławskiego (XIV).
W 2 poł. XVIII w. była to niewielka wieś z folwarkiem, szkołą i 2 wiatrakami. Ponadto odnotowano tu 9 kmieci, 8 zagrodników, 3 chałupników i 2 rzemieślników. Ogólna liczba mieszkańców w tym czasie wynosiła 180 osób. W 1845 r. w miejscowości wzmiankowano folwark, wolne sołectwo, 2 wiatraki, 21 domów i 205 mieszkańców. Podstawę utrzymania ludności stanowiła gospodarka rolna oraz hodowla owiec i wołów.

Dochowa położona jest ok. 1 km na zachód od lokalnej drogi łączącej Wąsosz z Rudną Wielką, obok nieczynnej obecnie linii kolejowej Rawicz - Wąsosz - Wińsko. Obecnie wieś o wrzecionowatym kształcie cechuje zwarty układ zabudowy, pierwotnie była to prawdopodobnie ulicówka.

- **Drozdowice Małe**

Drozdowitz (ok. 1300), Tschudra (1502), Klein Tschuder (1736, 1787).

Niemiecka nazwa miejscowości Tschuder, Tschudi jest przekształceniem łacińskiego słowa sędzia - judex.

Miejscowość o rodowodzie średniowiecznym. W latach 1765 - 1787 odnotowano: 5 kmieci, 6 zagrodników, 3 - 5 chałupników. Ponadto we wsi znajdowały się 2 domy gminne. Liczba mieszkańców wynosiła 90 osób. Około poł. XIX w. miejscowość posiadała kuźnię, wiatrak, szkołę ewangelicką, 19 domów i 124 mieszkańców, w tym 2 kupców.

Zabudowa wsi o układzie ulicówki koncentruje się przy lokalnej drodze łączącej Wrzącą Śląską z Płoskami, tuż obok nieczynnej linii kolejowej Rawicz - Wąsosz – Wińsko.

- **Drozdowice Wielkie**

Gross Tschuder (1736), Tschuder Gross (1787).
Przysiółki: Jawor - Tänzerei (1787); Marysin - Marienruh (1845, 1887, 1908, 1941).

Najwcześniej znanym właścicielem Drozdowic Wielkich był wzmiankowany w 1676 r. von Luck, kolejnymi posiadaczmi majątku byli: Schwartz (1765), von Zychlinsky (1787), Schneider (1873), Paul Cogni (1886), Richard Glosser (1891), Karl Mir (1894, 1898), Hugo Göke (1902), Marie Friese z Chocieborowic (1909), Arthur Weissleder (1921), Niemieckie Stowarzyszenie dla Wspierania Kolonizacji - Berlin (1930). Według opisu Zimmermanna (1787) była to niewielka wieś z folwarkiem, domem gminnym i młynem wodnym. Na jej terenie odnotowano 13 zagrodników, 10 chałupników i ogółem 140 mieszkańców. W 1845 r. miejscowość posiadała pałac z folwarkiem, młyn wodny, wiatrak, browar, kuźnię oraz 35 domów. Liczba mieszkańców w tym czasie wynosiła 224 osoby, w tym 5 kupców. Do Drozdowic należała kolonia Marysin *(Marienruh)* oraz osada Jawor (*Tänzerei).* Przysiółek Jawor, składający się z 5 działek zagrodniczych, w 2 poł. XVIII w.

należał do Piotrowic Małych stanowiących własność baronowej von Haugwitz z domu von Johnston.

Wieś o układzie rzędówki położona jest przy lokalnej drodze łączącej Wrzącą Śląską z Płoskami, przy obecnie nieczynnej linii kolejowej Rawicz - Wąsosz – Wińsko. Na północny zachód od miejscowości rozlokowany jest przysiółek Marysin.

- **Gola Wąsoska**

Gohle (1787), Gahle, Gohle (1845).
Przysiółek: Podmieście - Stadtvorwerk (1787).

Gola Wąsoska jest osadą o rodowodzie nowożytnym. W latach 1765 - 1787 odnotowano na jej terenie: 5 - 8 kmieci, 3 - 8 zagrodników oraz 1 chałupnika. Wówczas na terenie wsi funkcjonował dom gminny. Liczba mieszkańców wynosiła 85. Gola wchodziła w skład domeny królewskiej w Wąsoszu. Około poł. XIX w. we wsi znajdowało się 20 domów, wiatrak i cegielnia dominialna. Ogólna liczna ludności w tym czasie wynosiła 151 osób. Przysiółek – Podmieście *(Stadtvorwerk)* w okresie 1830 - 1845 posiadał 40 domów, 2 folwarki – zwane dużym i małym, 6 wiatraków, dominialny browar, gorzelnię oraz 344 mieszkańców. Poza hodowlą owiec i bydła rozwój Podmieścia przebiegał w oparciu o lokalny przemysł browarniano - gorzelniany oraz rzemiosło i handel.

Gola Wąsoska o luźnym układzie zabudowy rozwinęła się przy lokalnej drodze Wąsosz – Sułów Wielki.

- **Górka Wąsoska**

Gorke (1504), Gorckau (1670), Gorckaw (1687/88).

Mimo wczesnego rodowodu wsi nie posiadamy informacji aż do 2 poł XVIII w., kiedy właścicielem tutejszego majątku był pułkownik von Goltz (1765). Następnie dobra przechodziły następujące zmiany własnościowe: von Gillern (1787), Friedrich von Ravenstein (1886, 1894), von Schweinichen (1898), major Friedrich Karl Mauwe zwany von Schmidt (1902). Ostatnią właścicielką była Ruth von Waldow z domu von Mauve (1937). W 2 poł. XVIII w. była to średniej wielkości wieś z folwarkiem, którą zamieszkiwało 49 osób, w tym 4 zagrodników. Na terenie miejscowości ok. poł. XIX w. znajdował się folwark pański, kuźnia, gorzelnia, wiatrak, 10 domów i 76 mieszkańców. Rozwój wsi przebiegał w oparciu o gospodarkę rolno - hodowlaną oraz przemysł gorzelniany na lokalne potrzeby. Obecny zespół folwarczny został ukształtowany u schyłku XIX i na pocz. XX w. W skład założenia wchodziła część gospodarcza i rezydencjonalna z pałacem otoczonym parkiem. Pałac powstał w 1 ćw. XIX w, następnie został rozbudowany w 3 ćw. XIX i na pocz. XX w. Jest założeniem na planie litery L, otoczony murem, zaś od strony pd. - zach. i pn. - wsch. - parkiem krajobrazowym typu swobodnego.

Miejscowość położona jest ok. 2 km na północ od Wąsosza, przy lokalnej drodze łączącej Wąsosz z Górą. We wsi czytelny jest pierwotny układ przestrzenny typu ulicowego, w kierunku północno - wschodnim od drogi, przy której rozwinęła się osada usytuowany jest zespół pałacowo - folwarczny.

- **Kamień Górowski**

Kamin (1289), Chomma (ok. 1300), Chomin und Chomyn (1490), Camin (1787).

Wieś o rodowodzie średniowiecznym wzmiankowana w wykazie dziesięcin biskupa Galhardusa (pocz. XIV).

W 2 poł. XVIII w. właścicielem majątku w Kamieniu Górowskim wraz z kolonią *Zweckfronze* była rodzina von Czischwitz. W tym czasie miejscowość posiadała folwark pański, szkołę, wiatrak i 2 domy gminne. Ponadto w latach 1765 - 1787 na jej terenie odnotowano: 7 kmieci, 10 - 16 zagrodników, 6 wolnych od pańszczyzny, 4 chałupników, 6 rzemieślników i ogółem 192 mieszkańców. Kolonię *Zweckfronze*, w której funkcjonował folwark, zamieszkiwało 56 osób, w tym 5 zagrodników. Około poł. XIX w. w Kamieniu Górowskim znajdował się pałac z folwarkiem, kuźnia, cegielnia, wiatrak, 38 domy i 240 mieszkańców. W 2 poł. XIX w. właścicielami majątku w

Kamieniu Górowskim byli: Heinrich Hoffmann (1886 - 1891), Franz Hoffmann (1898 -1902), Albert Bitter (1909, 1917), Maria Bitter z Żołędnicy (1930).
Obecny zespół dworsko - folwarczny ukształtowany został na przełomie XIX i XX oraz na pocz. XX w. W skład założenia wchodzi część reprezentacyjna z dworem i parkiem oraz gospodarcza z budynkiem spichlerza.

Kamień Górowski położony jest przy drodze gminnej z Wrzący Wielkiej do Płosek i dalej do Wąsosza. Układ przestrzenny wsi w formie wielodrożnicy. Zespół folwarku rozlokowany jest w północnej części wsi, po zachodniej stronie drogi w kierunku Wąsosza.

- **Kąkolno**

Herrndorff (1540), Herrndorf (1787, 1845).

Pierwotna nazwa miejscowości Herrndorf została utworzona od słów Herr i dorf, co można tłumaczyć jako "pańską wieś". Obecna nazwa nie nawiązuje do lokalnej tradycji.

Według opisu Zimmermanna z 1787 r. była to mała, nowo wybudowana wieś, licząca 10 domów i 47 mieszkańców. Około poł. XIX w. miejscowość w dalszym ciągu była niewielką osadą, wzmiankowano tu 11 domów, szkołę ewangelicką i 97 mieszkańców. Rozwój wsi przebiegał w oparciu o uprawę roli, hodowlę i gospodarkę leśną. Kąkolno wchodziło w skład domeny królewskiej w Wąsoszu.

Wieś o układzie typu ulicowego rozwinęła się przy odgałęzieniu w kierunku północno - wschodnim od lokalnej drogi Wąsosz - Zubrza.

- **Kowalewo**

Kodelewa, Kodolewa (1593), Kattlewe (1765), Kottlewe, Kadlewe (1845), Kadlewe, Kodlewa (1934, 1935), Fallbach (1937).

Najwcześniej wzmiankowanym właścicielem majątku w Kowalowie był niejaki von Lane. W 1593 r. Kowalewo nabył Alexander von Portugall - właściciel Chocieborowic, od tej pory wieś została przyłączona do majątku rodziny von Portugall i przechodziło zmiany własnościowe znane z historii Chocieborowic. W 1909 r. jako właściciel tutejszego majątku wymieniony jest Paul Rieger z Naratowa, który włączył Kowalowo do swej majętności z siedzibą w Czeladzi Wielkiej. W 1937 r. dobra były rozparcelowane pomiędzy kilku właścicieli, część o powierzchni 262 ha należała do Magdaleny Bautz z domu Rieger. Była to nieduża wieś posiadająca w 2 poł. XVIII w. pałac z folwarkiem, młyn wodny, wiatrak oraz 2 domy gminne. W latach 1765 - 1787 odnotowano: 9 kmieci, 5 - 12 zagrodników, 4 wolnych (od pańszczyzny) i 3 chałupników. Około poł. XIX w. na terenie miejscowości wzmiankowano 20 budynków mieszkalnych, folwark pański, szkołę ewangelicką, browar, gorzelnię i młyn wodny. Liczba mieszkańców wynosiła 144 osoby. Rozwój gospodarczy Kowalowa przebiegał w oparciu o uprawę roli, hodowlę owiec, rzemiosło oraz przemysł browarniano – gorzelniany na lokalne potrzeby.

Kowalowo o układzie ulicówki rozwinęło się przy odgałęzieniu od drogi Wińsko – Wąsosz, tuż przy linii nieczynnej obecnie kolei. W zachodnim krańcu miejscowości droga rozwidla się w kierunku Czeladzi Wielkiej i Baranowic. Zespół folwarczny usytuowany jest po północnej stronie drogi Kowalowo - Czeladź Wielka.

- **Lechitów**

dreyhäuser, Dreihäuser (1887), Lechów (1941).
Przysiółek: Sądowel - Zandouel (1203), Sandelwalde, Tschistey.

Pierwotna nazwa Lechitowa - Dreihäuser oznacza “trzy domy”. Historyczna nazwa przysiółka wywodzi się z języka starosłowiańskiego i oznacza miejsce, w którym mieścił się sąd.

Pierwotnie Lechitów był kilkudomową osadą, która rozwinęła się pod grodem w Sądowlu. Najwcześniej znanym jej właścicielem około 1765 r. była rodzina von Stosch. Według opisu Knie z 1845 r. istniała tu zagroda rybacka oraz leśniczówka należące do Grabowna *(Graben)* w powiecie Góra.

Wieś o układzie typu ulicowego położona jest przy lokalnej drodze prowadzącej z Wąsosza do Wierzowic Wielkich. Najwcześniejsza wzmianka o Sądowlu pochodzi z bulli Hadriana IV z 1155r. Mieścił się tutaj jeden z pierwszych grodów kasztelańskich należących do biskupstwa wrocławskiego. Kolejne informacje związane są z zawarciem pokoju w 1217 r., który zakończył wojnę pomiędzy Władysławem Laskonogim a Henrykiem I Brodatym, w 1245 r. Sądowel wymieniony został w bulli Innocentego IV. Założenie Wąsosza w 1290 r. przez Henryka III spowodowało przeniesienie tam kasztelani i stopniowy upadek Sądowla. Wojna w 1319 r., w której książę brzeski Bolesław III zdobył grody w Pobielu, Wasoszu i Sądowlu, doprowadziła do zniszczenia i opuszczenia miejscowości. Jeszcze raz dawną kasztelanię wymieniono w 1329 r. w dokumencie, na mocy którego książę Konrad I Oleśnicki otrzymał zwierzchnictwo na księstwem.
W 2 poł. XVIII w. w Sądowlu wzmiankowano kościół ewangelicki, plebanię i szkołę. Miejscowość zamieszkiwało 90 osób, w tym 9 chałupników. Około połowy XIX w. Sądowl posiadał folwark, 10 budynków mieszkalnych, kościół ewangelicki, gospodarstwo oraz 73 mieszkańców, w tym 5 rzemieślników i 1 kramarza. Była to wówczas niewielka osada, której rozwój przebiegał w oparciu o uprawę zbóż i w niewielkim stopniu rzemiosło na lokalne potrzeby. Majątek w Sądowlu przechodził następujące zmiany własnościowe: rodzina von Haugwitz, radca von Fischer (1765, 1787), Bernhard Rieben (1886 – 1894) i Heinrich hrabia Finck von Finckenstein (1894 – 1937). Sądowel położony jest nad Baryczą, na północny zachód od Wąsosza, przy drodze do Góry. Na lewym i prawym brzegu Baryczy zlokalizowane są grodziska wczesnośredniowieczne, we wsi kilka domów konstrukcji szachulcowej oraz kościół z XIX w.

- **Lubiel**

Leubel (1787, 1845, 1941).
Przysiółek: Czaple - Tschipkei (1787, 1845), Grohsau (1934).

W sześciesiątych latach XVII w. w Lubielu osiadł płk. "Freiherr" Johann Adam von Garnier - właściciel majątku w Trzcinicy Wielkiej, który nabył wraz z 12 okolicznymi folwarkami dzięki sumom otrzymanym w nagrodę za zasługi wojenne pod sztandarami Habsburgów. Po śmierci von Garnier, w 1680 r., posiadłość w Lubielu wraz z kilkoma innymi dobrami przeszła w ręce jego bratanka, następnie - w 1721 r. dostał się w spadku wrocławskim jezuitom. Ci z kolei sprzedali majątek panu Giller, kolejnymi właścicielami byli hr. von Sinzendorf (1739), a od 1848 r. rodzina von Pourtales. Ostatecznie w 1937 r. dobra znalazły się pod zarządem fundacji Jamesa hr. von Pourtalesa, powołanej dla wspierania kolonizacji. W 2 poł. XVIII w. Lubiel wraz z kolonią Czaple posiadał 2 szkoły, 2 domy gminne i 73 budynki mieszkalne. W latach 1765 - 1787 odnotowano: 21 - 16 kmieci, 10 - 39 zagrodników, 29 wolnych od pańszczyzny, 2 - 7 chałupników oraz 11 rzemieślników. Ogólna liczba mieszkańców w tym czasie wynosiła 525 osób. W 1845 r. na terenie miejscowości wzmiankowano folwark pański, wolne sołectwo, szkołę ewangelicką i katolicką, 2 wiatraki, gorzelnię, 80 domów oraz 553 osoby. Była to średniej wielkości wieś o charakterze rolniczo - rzemieślniczym, ponadto prowadzono tu hodowlę wołów i owiec. Do miejscowości należały folwark - *(Schanzvorwerk)* oraz kolonia Czaple *(Tschipkei).* Obecny zespół folwarczny został ukształtowany w 2 poł. XIX w., pierwotnie założenie składało się z części rezydencjonalnej, gospodarczej oraz kolonii mieszkaniowej. Pierwotna struktura części reprezentacyjnej niestety nie zachowała się, zatem lokalizacja dworu nie jest znana.

Wieś rozwinęła się przy lokalnej drodze ok. 2 km na północ od miejscowości Białawy Wielkie, położonej przy dawnym trakcie Wińsko - Żmigród, tuż przy południowo - wschodnim krańcu granicy powiatu Góra. Lubiel prezentuje układ wielodrożnicy, w zachodniej części wsi, po pn. i wsch. stronie drogi prowadzącej z Wąsosza, usytuowany jest zespół folwarczny.

- **Ługi**

Königsbruch (1787, 1845, 1941).
Przysiółek: Unisławice – Wilhlemsbruch (1787, 1845).

Według autorów Słownika etymologicznego nazw geograficznych Śląska historyczna nazwa miejscowości ma charakter topograficzny i została utworzona od słów – König i bruch Całość można tłumaczyć jako królewskie bagno (bagno na polach królewskich). Pochodzenie nazwy przysiółka Wilhelmsbruch analogiczne do nazwy Ługi, oznacza bagno Wilhelma. Ługi powstały w okresie kolonizacji fryderycjańskiej. Według opisu Zimmermanna, który został sporządzony w tym czasie, była to kolonia licząca 2 wolne dobra, zamieszkiwana przez 94 mieszkańców. W 1845 r. wieś posiadała folwark pański i 24 domy. Liczba mieszkańców wynosiła 203 osoby. Kościół ewangelicki w Ługach powstał w latach 1787 – 1788 z fundacji Fryderyka Wilhelma II. Świątynia obsługiwała okoliczne kolonie Bartków i Unisławice. Ługi i Unisławice wchodziły w skład domeny królewskiej w Wąsoszu. Przysiółek Unisławice w 2 poł. XVIII w. liczył 13 działek i 92 mieszkańców. W 1845 r. wzmiankowano tu 15 domów, młyn wodny i ogółem 127 mieszkańców. Rozwój wsi i przysiółka przebiegał w oparciu o gospodarkę rolną, hodowlę bydła oraz w niewielkim stopniu rzemiosło i handel. W latach 30 -tych XX w. dobra były rozparcelowane pomiędzy 7 prywatnych właścicieli.

Wieś położona jest w niewielkim zagłębieniu, na skraju lasu, przy lokalnej drodze łączącej Lubiela z przysiółkiem Unisławice; w odległości ok. 0,5 km od drogi prowadzącej z Wąsosza do Korzeńska. Wieś posiada układ rzędówki.

- **Ostrawa**

Ostrawe (XVI), Wallheim (1937).

Według źródeł w 2 poł. XVIII w. Ostrawa była kolonią należącą do Płosek. W tym czasie znajdował się tu folwark oraz 11 domów mieszkalnych, ponadto odnotowano 9 zagrodników i 2 chałupników. Rozwój osady i zmiany własnościowe przebiegały analogicznie do miejscowości Płoski. W 1937 r. Ostrawa była podzielona pomiędzy prywatnych właścicieli: jedna część znalazła się w posiadaniu Paula i Kurta Acktun, druga - dziedziczne gospodarstwo (Erbhof) - Antona Westermanna (53,6 ha).

Ostrawa położona jest pomiędzy miejscowościami Płoski - Lubiel, obecnie układ przestrzenny w formie ulicówki.

- **Płoski**

Pluske (1525), Pluskau (1787, 1845).
Przysiółek: Kobylniki – Hengwitz (1787, 1845).

Według opisu Zimmermanna z 1787 r. w Płoskach znajdował się folwark pański, szkoła, młyn wodny, wiatrak i 2 domy gminne. W latach 1765 - 1787 odnotowano: 20 kmieci, 10 - 15 zagrodników, 17 wolnych od pańszczyzny, 5 - 6 chałupników i 6 rzemieślników. Miejscowość, wraz z kolonią Ostrawa, zamieszkiwało 386 osób. Około poł. XIX w. wzmiankowano folwark pański, szkołę ewangelicką, młyn wodny, 3 wiatraki i 67 domów. Liczba mieszkańców wynosiła 483. Podstawę utrzymania stanowiła hodowla owiec i bydła oraz w niewielkim stopniu rzemiosło i handel.Najwcześniej wymienionym właścicielem wsi w 1656 r. był von Dombrowski. Kolejnymi znanymi posiadaczami majątku byli: pułkownik von Wechmar (1765), radca von Mützschefahl (1787), Towarzystwo Pożyczkowe w Lubiążu (1873), Oskar von Wenzel (1898), berliński Landbank (1909). W 1937 r. dobra były rozparcelowane pomiędzy 6 prywatnych właścicieli, w tym na dziedziczne sołectwo w posiadaniu Hugo Wende. Kobylniki w 2 poł. XVIII w. były niewielką osadą zagrodniczą, która posiadała folwark pański, młyn wodny oraz dom gminny. W latach 1765 - 1787 na jej terenie odnotowano: 5 - 9 zagrodników, 3 wolnych od pańszczyzny, 3 - 1 chałupników oraz 1 rzemieślnika. Ogólna liczba mieszkańców w tym czasie wynosiła 91osób. Około poł. XIX w. wzmiankowano tu 11 domów, siedzibę pańską z folwarkiem, młyn wodny, gorzelnię i 85 mieszkańców. Ostatnim właścicielem w 1937 r. był Richard Niemeyer.

Układ przestrzenny wsi jest odmianą ulicówki o kształcie wrzecionowatym. Od wschodniego krańca miejscowości odchodzą dwie drogi na południe do Kamienia Górowskiego i Lubieli; od zachodu Płoski przylegają do traktu Drozdowice Wielkie – Wąsosz.

- **Pobiel**

Pobil (1418), Bobiele, Bobile (1787), Wandelheim (1937).
Przysiółek: Młynary - Nieder und Ober Struppemühle (1787, 1845).

Najwcześniejsza informacja o wsi pochodzi z 1319 r. i dotyczy wojny, w której Bolesław III - książę brzeski zdobył grody w Pobielu, Wąsoszu i Sądowlu. Kolejna wzmianka pochodzi z dokumentu (1329), w którym Jan Luksemburski nadał Konradowi I Oleśnickiemu zwierzchnictwo nad księstwem. W 2 poł. XVIII w. była to dużej wielkości wieś licząca 2 folwarki, jeden z nich zwany *Schuberse* (Zubrza), szkołę, 4 młyny wodne, 2 wiatraki i 2 domy gminne. W latach 1765 - 1787 odnotowano: 34 kmieci, 10 - 24 zagrodników, 21 wolnych od pańszczyzny, 6 - 12 chałupników i 8 rzemieślników. Miejscowość zamieszkiwały 562 osoby. Pobiel wraz z Zubrzą wchodziły w skład domeny królewskiej w Wąsoszu. W 1845 r. w Pobieli wzmiankowano folwark pański, wolne sołectwo, szkołę ewangelicką, 3 młyny wodne, 5 wiatraków, królewską bielarnię, 100 budynków mieszkalnych i 829 mieszkańców. Była to dość duża wieś o charakterze rolniczo - hodowlano - rzemieślniczym. Rzemiosło było reprezentowane przez tkactwo, w 1845 r. odnotowano 5 krosien tkactwa lnianego.

Wieś o układzie ulicowo – placowym położona jest przy lokalnej drodze z Wąsosza do Kąkolna, przysiółek Młynary rozlokowany jest na zachód wsi.

- **Rudna Mała**

Reudichen (1507), Klein Räudchen (1787, 1830, 1845).

W 2 poł. XVIII w. Rudna Mała była wsią o charakterze zagrodniczym liczącą folwark pański, wiatrak i 2 domy gminne. Liczba mieszkańców wynosiła 202 osoby, w tym 17 zagrodników i 1 chałupnik. Około poł. XIX w. wieś posiadała folwark pański, wiatrak, browar, gorzelnię i 24 domy. Liczba ludności wynosiła 197, w tym 2 krawców, kowal i kramarz. Obecny zespół pałacowo - folwarczny został ukształtowany w 1 poł. XIX w. Pałac położony w obrębie folwarku jest założeniem 2 - kondygnacyjnym z pozornymi ryzalitami od strony południowej i wschodniej, układ wnętrz 2 traktowy z sienią na osi. U schyłku XIX w. na terenie folwarku funkcjonowała fabryka krochmalu, ponadto hodowano tu bydło i konie. W 2 poł. XVIII w. właścicielami majątku w Rudnej Małej byli: von Stosch, von Berg (1765), von Debitsch (1787), Samuel Jaffe (1873 – 1886), Gustav Jankovius (1891). W 1893 r. dobro przeszło na rodzinę Trog, która utrzymała je do 1937 r.

Zabudowa wsi typu ulicowego koncentruje się przy dwóch drogach odchodzących od traktu Wąsosz – Sułów Wielki. Zespół pałacowo - folwarczny usytuowany jest w pd. zach. krańcu wsi, na zachód od drogi prowadzącej z Rudnej Wielkiej do Wąsosza.

- **Rudna Wielka**

Reudichen (1507), Gross Räudchen (1787, 1830, 1845).

W 2 poł. XVIII w. Rudna Wielka należała do rodziny von Tschammer. Funkcjonował tu folwark pański, wiatrak oraz dom gminny. W latach 1765 - 1787 odnotowano: 2 kmieci, 8 - 12 zagrodników, 9 chałupników oraz 6 rzemieślników. Wieś zamieszkiwało w tym czasie 159 osób.
Około poł. XIX w. miejscowość dzieliła się na dwie części: królewską i prywatną, będącą w posiadaniu porucznika Schlipaliusa. Wówczas na jej terenie wzmiankowano folwark, 2 wiatraki, browar, gorzelnię, 34 domy i 188 mieszkańców. Rozwój wsi przebiegał w oparciu o hodowlę owiec lokalny przemysł browarniano - gorzelniany. Obecny zespół dworsko - folwarczny ukształtował się w 2 poł. XIX w. W 1886 r. jako właściciel wymieniony jest Samuel Jaffe, w 1891 - dr Julius Haehnel i Robert Haehnel, w 1909 - Otto Schröer, Alexander von Winterfeld (1912). Ostatnią właścielką była Else von Winterfeld (1937).

Wieś o układzie ulicówki rozwinęła się przy drodze Szlichtyngowa – Załęcze, wschodni kraniec Rudnej Wielkiej przecina droga łącząca Wąsosz z Sułowem Wielkim. Folwark usytuowany jest w południowo - zachodniej części wsi.

- **Sułów Wielki**

Gross Saul (1490, 1787, 1845).

Historyczna nazwa miejscowości ma charakter patronimiczny i została utworzona od staropolskiego imienia Suła.

Najwcześniejsza wzmianka o Sułowie Wielkim pochodzi z 1490 r., z dokumentu wystawionego przez księcia Konrada Białego, który podarował braciom Albrechtowi i Baltazarowi Sobke z Sułowa Wielkiego w dziedziczne posiadanie miasto Wąsosz. Nie posiadamy informacji do kiedy miejscowość należała do rodziny Sobke. Jednak po jej wygaśnięciu Sułów stał się własnością książęcą. Wzmianka z 1490 r. mówi o tym, że dobra były już podzielone na Sułów Mały i Sułów Wielki. W 2 poł. XVIII w. miejscowość wchodziła w skład domeny królewskiej w Wąsoszu. Na jej terenie odnotowano kościół ewangelicki z plebanią, szkołę, 2 domy gminne. Ponadto 10 kmieci, 1 zagrodnika, 2 wolnych od pańszczyzny, 5 chałupników, 5 rzemieślników oraz 163 mieszkańców. Około poł. XIX w. Sułów Wielki posiadał 27 domów, wolne sołectwo, szkołę i kościół ewangelicki z dobrami parafialnymi, 2 wiatraki, 166 mieszkańców, w tym 4 rzemieślników i 1 kramarza. Rozwój wsi przebiegał w oparciu o gospodarkę rolno - hodowlaną oraz w niewielkim stopniu rzemiosło na lokalne potrzeby. Kościół został wzniesiony w latach 1656 - 1673 w dawnym centrum wsi, na miejscu poprzedniego, jako protestancki dom modlitwy. Jest założeniem opartym na planie krzyża greckiego z kwadratową wieżą przylegającą do korpusu od zachodu, konstrukcji szachulcowej.
W 1937 r. dobra były podzielone pomiędzy 4 prywatnych właścicieli: Gustava Franzke, Wilhelma Graeser, Paula Schwenber i Kurta Remmler, do którego należała największa część o powierzchni 107,5 ha.

Miejscowość położona jest pomiędzy Górą a Wąsoszem, przy odgałęzieniu drogi łączącej Górę Śląską z Rawiczem. Pierwotnym rozplanowaniem miejscowości był układ placowy. Centrum stanowił plac, na którym usytuowany był kościół otoczony cmentarzem oraz budynek plebani. Rozwój przestrzenny miejscowości postępował w kierunku wschodnim.

- **Świniary**

Sweynern (1496), Schwinaren (1845), Altring (1937).
Przysiółek: Borówno – Heidchen, Heidichen (1845).

Nazwa, etymologicznie wywodzi się prawdopodobnie od służebnego charakteru osady powstałej w średniowieczu.

Miejscowość o wczesnym, słowiańskim rodowodzie, prawdopodobnie XII - XIII -wiecznym. Wymieniona w spisie wsi czynszowych biskupstwa wrocławskiego (XIV). W 2 poł. XVIII w. Świniary posiadały szkołę, wiatrak i dwa domy gminne. W latach 1765 - 1787 odnotowano: 16 kmieci, 17 zagrodników, 17 wolnych od pańszczyzny, 5 chałupników oraz 3 rzemieślników. Wówczas do Świniar należała mała osada Borówno *(Heidichen)* z 15 działkami zagrodniczymi, założona w okresie kolonizacji fryderycjańskiej. W tym czasie ogólna liczba mieszkańców wynosiła 201osób. Około poł. XIX w. na terenie miejscowości wzmiankowano 24 domy mieszkalne, wolne sołectwo, młyn wodny, wiatrak, szkołę ewangelicką, 246 mieszkańców, w tym 3 rzemieślników i 3 kupców. Borówno liczyło wówczas 22 budynki mieszkalne, 1 młyn wodny oraz 154 mieszkańców, w tym 7 rzemieślników i 1 kupiec. Była to średniej wielkości wieś wraz z Borównem tworząca jedną gminę wiejską. Rozwój jej przebiegał w oparciu uprawę roli, hodowlę bydła oraz w niewielkim stopniu rzemiosło na lokalne potrzeby.

Miejscowość wykształciła się na bazie osady łanowo - leśnej, obecnie o wyraźnej formie rzędówki o długości ok. 3 km; od zachodu skraj wsi dochodzi do przysiółka Borówno.

- **Wiewierz**

Wehrse (XVIII - XX).

Pierwotnie niewielka osada leśna, później włączona jako folwark do wsi Czarnoborsko. W 1787 r. odnotowano 9 zagrodników. Obecny zespół folwarczny ukształtowany został w 2 poł. XIX w. Założenie poza częścią gospodarczą składało się z części rezydencjonalnej – 1 - kondygnacyjnego dworu otoczonego parkiem. U schyłku XIX i na pocz. XX w. prowadzono tu hodowlę koni wojskowych. W latach 1886 -1922 Wiewierz wraz ze Zbakowem i Dochową stanowił własność Skarbu Państwa. Po 1930 r. dobra były już znacznie rozparcelowane, ostatecznie w 1937 r. majątek w Wiewierzy został podzielony pomiędzy 6 prywatnych właścicieli, w tym dziedziczne gospodarstwo, które od 1921 r. stanowiło własność Johannesa Grahlmanna.

Wiewierz, pierwotnie folwark, obecnie rozwinął się w formę wielodrożnicy, przy drodze Szlichtyngowa – Góra – Załęcze. Zespół dworsko – folwarczny położony jest na wschodnim krańcu wsi, po północnej stronie drogi Rawicz – Rudna Wielka. Park w zespole dworsko - folwarcznym jest obecnie mocno zaniedbany, układ alei nieczytelny, a większość drzewostanu wycięta.

- **Wiklina**

Wyclyn (1488), Wickelin (1525), Wikoline (1937).
Staropolska nazwa miejscowości - Wyclyn wiąże się z założeniem wsi na surowym korzeniu.

Miejscowość powstała jako niewielka osada leśna w okresie późnego średniowiecza. W opisie Zimmermanna (1787) Wiklina jest już podzielona na dwie części: górną i dolną. W tym czasie w Wiklinie Górnej znajdował się pałac, folwark, wiatrak i dom gminny. Ponadto odnotowano 13 zagrodników i 1 chałupnika. Natomiast część dolna posiadała folwark oraz 10 zagrodników i 2 chałupników. Ogólna liczba mieszkańców w tym okresie w obu częściach wynosiła 202 osoby. Około poł. XIX w. w Wiklinie Dolnej i Górnej wzmiankowano 34 domy, 2 folwarki pańskie, wiatrak, browar, gorzelnię oraz 256 mieszkańców. Ponadto do miejscowości należał folwark - *Waldvorwerk.* Podstawę utrzymania ludności stanowiła uprawa zbóż, gospodarka leśna oraz lokalny przemysł browarniano - gorzelniany. Majątek w Wilklinie przechodził następujące zmiany własnościowe: von Ferrentheil (1765), von Thierheim (1787); w 1814 r. posiadłość przeszła na rodzinę Frank, która utrzymała ją do 1937 r.
Pałac w Wiklinie powstał w XVIII w., następnie został przebudowany ok. 1800 r. Jest założeniem 2 - kondygnacyjnym na rzucie prostokąta, o trzytaktowym układzie wnętrz. Od strony północnej pałac otacza park krajobrazowo – leśny.

Wiklina rozwinęła się przy odgałęzieniu od drogi gminnej prowadzącej z miejscowości Wodniki w kierunku Zbakowa Górnego. Zabudowę wsi o układzie ulicówki otaczają zwarte kompleksy leśne; zespół pałacowo - folwarczny usytuowany jest na zachodnim krańcu miejscowości, tuż przy drodze do Zbakowa.

- **Wodniki**

Wodnig (1444), Woidnig (1845), Waldfriedeck (1937).

W 2 poł. XVIII w. Wodniki wchodziły w skład domeny królewskiej w Wąsoszu. Funkcjonował tu folwark, szkoła, 2 domy gminne oraz wiatrak. W latach 1765 - 1787 odnotowano: 4 kmieci, 9 - 14 zagrodników, 5 wolnych od pańszczyzny, 3 - 6 chałupników i 2 rzemieślników. Liczba mieszkańców wynosiła 184 osoby. Około poł. XIX w. na terenie miejscowości wzmiankowano folwark pański, wolne sołectwo, szkołę ewangelicką, wiatrak, królewskie podleśnictwo, 33 domy. Ponadto 279 mieszkańców i 4 rzemieślników. Wodniki w latach 1917 - 1937 były siedzibą pruskiego nadleśnictwa, któremu podlegały leśnictwa w Baranowicach, Pobieli, Zbakowie i Zubrzy. Zabudowania pracowników nadleśnictwa mieściły się w leśnictwie w Zubrzy.

Zabudowa wsi o układzie typu ulicowego skupiona jest przy drodze krajowej Rawicz – Lubin.

- **Wrząca Śląska**

Akreschfronze (1787), Ackerfronze (1845), Akrau (1937).

W 2 poł. XVIII w. była to średniej wielkości miejscowość z folwarkiem pańskim, młynem wodnym i wiatrakiem. W latach 1765 - 1787 odnotowano: 3 kmieci, 9 - 2 zagrodników, 3 wolnych (od pańszczyzny), 3 - 1 chałupników oraz 3 rzemieślników. Liczba mieszkańców ogółem wynosiła 133. W 1845 r. w miejscowości znajdował się pałac z folwarkiem, młyn wodny, wiatrak oraz 27 domów. Wrzącę Śląską zamieszkiwały 192 osoby. W 2 poł. XVIII jako właścicieli majątku wymieniono: von Üchtritz (1765) i von Johnston (1787). Następnie majątek nabył Ernst Wilhelm Bähr (1839), kolejnymi posiadaczami byli August Kahle (1886) i E. Matchutschek (1894 – 1902). Około 1911 r. dobra przeszły na rodzinę Schrader, ostatnią właścicielką w 1937 r. była owdowiała Clara Schrader.

Miejscowość o układzie typu wielodrożnego położona jest przy drodze lokalnej łączącej Kamień Górowski z Piskorzyną, tuż przy południowej granicy gminy Wąsosz.

- **Wrząca Wielka**

Wronnza (1498), Wehlenfronze (1845), Waldhagen (1937).

W 2 poł. XVIII w. występuje w źródłach jako niewielka wieś zagrodnicza posiadająca folwark, dom gminny i wiatrak. Wówczas jej właścicielem był baron von Scheidnitz (1765), następnie posiadłość przeszła na majora von Niebelschütz (1787). W latach 1765 - 1787 odnotowano: 6 - 9 zagrodników, 2 chałupników i 2 rzemieślników. Około 1845 na terenie wsi wzmiankowano siedzibę pańską z folwarkiem, wiatrak, 18 budynków mieszkalnych i 110 mieszkańców. Od 1870 r. majątek był w posiadaniu rodziny Seidlitz, która utraciła go po 1926 r. Ostatnim posiadaczem w okresie 1930 – 1937 był zarządca folwarku w Kamieniu Górowskim - Franz Koch.

Wieś położona jest przy lokalnej drodze ok. 1 km na północ od Kamienia Górowskiego. Rozplanowanie miejscowości w formie wielodrożnicy, zespół folwarku usytuowany w południowej części wsi.

- **Zbaków Dolny**

Zbaków Dolny - Nieder Backen (1787, 1845).

Wieś o układzie typu ulicowego rozlokowana jest na styku dróg prowadzących z południa z miejscowości Wodniki i Załęcze, tuż przy nieczynnej linii kolejowej Rawicz – Wąsosz – Wińsko.

- **Zbaków Górny**

Zbaków Górny - Ober Backen (1787, 1845).

W obu częściach miejscowości w 2 poł. XVIII w. wzmiankowano 2 folwarki, jeden z nich zw. *Steinvorwerk*, dom gminny i wiatrak. Ponadto w latach 1765 - 1787 odnotowano 12 - 26 zagrodników, 14 wolnych od pańszczyzny, 1 chałupnika oraz 2 rzemieślników. Miejscowość zamieszkiwało 229 osób. Około poł. XIX w. miejscowość w dalszym ciągu liczyła 2 dominialne folwarki, wiatrak, królewskie podleśnictwo, 36 domów i 291 mieszkańców.

Wieś rozwinęła się przy drodze gminnej prowadzącej z miejscowości Wodniki w kierunku Zbakowa Dolnego. Obecnie miejscowość rozwija się w formę wielodrożnicy.

- **Zubrza**

Szubrza (1367), Schubersee (1787).

Obecna nazwa Zubrza jest zaadoptowaniem pierwotnej formy Szubrza.

Pierwotnie niewielka osada leśna, później włączona jako folwark do miejscowości Pobiel, około 1787 r. licząca 4 zagrodników i 2 działki chałupnicze. Wraz z Pobielem folwark ten wchodził w skład domeny królewskiej w Wołowie. Obecne założenie folwarczne ukształtowane zostało w 2 poł. XIX i na pocz. XX w. Składało się z części gospodarczej i rezydencjonalnej, której pozostałością jest zachowana oficyna. Leśnictwo w Zubrzy w latach 1922 -1937 podlegało pruskiemu nadleśnictwu w Wodnikach, znajdowały się tu zabudowania dla pracowników nadleśnictwa.

Zubrza, posiadająca pierwotny układ osady folwarcznej, rozlokowana jest przy odgałęzieniu lokalnej drogi Wąsosz – Kąkolno.

3.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

Dla miasta Wąsosz, ze względu na zachowany średniowieczny układ urbanistyczny oraz wiele cennych obiektów, zarówno wpisanych do rejestru zabytków jak i zamieszczonych w konserwatorskim spisie obiektów o walorach kulturowych, wprowadzono strefy ochrony konserwatorskiej. Sposób zabudowy, układ i forma budynków muszą być ściśle określone w celu zachowania historycznego układu i klimatu miasta. Pozwoli to uniknąć sytuacji jaka zaistniała w rynku, gdzie poprzez usytuowanie obiektów o formie i skali obcej dla historycznego Wąsosza, zakłócona została harmonia i estetyka tego miejsca.

Cała gmina jest przykładem bardzo harmonijnego, posiadającego ogromne walory estetyczne, krajobrazu wiejskiego. Zabudowa wsi współgra z otaczającą ją przyrodą. Duża ilość zieleni: alei, zadrzewień śródpolnych, parków wiejskich, tworzy razem z budynkami urozmaicony krajobraz i wiąże zabudowę stworzoną przez człowieka ze środowiskiem przyrodniczym. Prawie cała zabudowa wiejska pochodzi z okresu przedwojennego. Typowy budynek jest parterowy, posiada dwuspadowy dach kryty czerwoną dachówką ceramiczną lub szarą cementową, posiada ściany otynkowane lub z czerwonej cegły, nie pokryte tynkiem. Można zauważyć pojedyncze budynki o konstrukcji ‘*muru pruskiego”*. W kilku miejscowościach w ogrodzeniach zagród zachowały się przedwojenne słupy ceglane, często z ozdobnymi „*głowicami*”, akcentujące wejście i wjazd na zagrodę. Wszystkie budynki cechuje skala i forma wpisana w krajobraz wiejski i otaczającą przyrodę.

Cennym, choć bardzo zaniedbanym elementem środowiska kulturowego są zachowane zespoły dworsko-parkowe. Pomimo, że mogłyby stanowić ozdobę miejscowości i świadczyć o jej przeszłości, w chwili obecnej wszystkie wymagają remontów, a często również odbudowy (np. pałac w Górce Wąsoskiej). Budynki są w złym stanie, najczęściej nieużytkowane, a parki zaniedbane i zarośnięte przez samosiewy, przez co układ alejek staje się nieczytelny. Tylko szybka interwencja i znalezienie użytkownika mogłaby przywrócić ich dawną świetność.

Najcenniejsze obiekty zostały objęte rejestrem zabytków oraz konserwatorskim spisem obiektów o walorach kulturowych. Również najcenniejsze układy zabudowy powinny zostać objęte strefami ochronnymi, w granicach, których zabudowa podlega ścisłym zasadom. Pozwoli to zachować dotychczasowy charakter zabudowy oraz rozwijać zabudowę miejscowości w sposób nie zakłócający istniejących walorów.

3.4. TERENY I OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW SZCZEGÓLNYCH

- **Obiekty, zespoły i założenia ujęte w rejestrze zabytków;**

Na obszarze gminy znajdują się 24 obiekty o obszary wpisane do rejestru zabytków. Objęcie ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków nakłada na użytkownika i właściciela tych obiektów określone obowiązki, wynikające z zapisów Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Mogą one stanowić ograniczenia w działalności dotyczącej tych obiektów i ich otoczenia, poprzez nadanie priorytetu działaniom rewaloryzacyjnym i odtworzeniowym, konieczność zastosowania historycznych materiałów lub ograniczenia w zakresie i formie prac budowlanych objętych obowiązkiem uzyskania pozwolenia na budowę lub zgłoszenia prac budowlanych, każdorazowo określane na wniosek właściciela, w formie wytycznych, przez Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, i dopuszczane przez wyżej wymieniony organ poprzez wydanie decyzji-pozwolenia konserwatorskiego na zamierzone, wnioskowane prace.

Rejestr zabytków dla gminy Wąsosz zawiera 24 obiekty, objęte tą formą ochrony ze względu na ich wartości artystyczno-historyczne i kulturowe. W mieście Wąsosz wpisano do rejestru zabytków 4 obiekty: katolicki kościół parafialny pod wezwaniem św. Józefa, dawny kościół ewangelicki, obecny kościół pomocniczy p.w. Niepokalanego Serca NMP, zamek, wodociągową wieżę ciśnień (nie istnieje, lecz decyzja o wpisie do rejestru zabytków pozostaje prawomocna). Postępowanie administracyjne w sprawie wpisu do rejestru zabytków centrum staromiejskiego miasta Wąsosz jest w toku.

Na pozostałym terenie gminy do rejestru zabytków wpisanych jest 20 obiektów. Są to: dawny spichlerz w Bełczu Małym, dwór, oficyna dworska, relikt parku podworskiego w Chocieborowicach, dawna kaplica pomocnicza, obecny kościół filialny p.w. św. Stanisława oraz dawny spichlerz w Czeladzi Wielkiej, zespół pałacowo-folwarczny (pałac, oficyna pałacowa, park krajobrazowy oraz zabudowania folwarczne : dom mieszkalny, obora, stodoła) w Górce Wąsoskiej, spichlerz w Kamieniu Górowskim, spichlerz w Kowalewie, kościół filialny p.w. Wniebowzięcia NMP wraz z dawną plebanią (obecnie szkoła) w Ługach, dawny młyn wodny w Pobielu, pałac w Rudnej Małej, kościół filialny p.w. Matki Boskiej Królowej Świata w Sądowelu, kościół parafialny p. w. św. Piotra i Pawła w Sułowie Wielkim, dwór i relikt parku krajobrazowego oraz zespół złożony ze spichlerza, garażu i wieży ciśnień we Wrzącej Śląskiej. Osobną grupę stanowią zabytki ruchome - w tym przypadku są to elementy wyposażenia pięciu świątyń.

Jak wynika z powyższego zestawienia, ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków objęto obiekty o różnorodnym charakterze i funkcji, zarówno kościoły (wraz z częścią wyposażenia), jak i budynki gospodarcze (spichlerze), budowle użytkowe o charakterze przemysłowym (wieże ciśnień, młyn), zespoły pałacowo-folwaczne lub pojedyncze elementy zespołu (pałace, zabudowania folwarczne, oficyny) oraz parki. Obiekty te, zarówno wpisane do rejestru zabytków indywidualnie (np. po obrysie murów), jak i jako obszary, niezależnie od stanu zachowania podlegają rygorom przepisów Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568); we wszelkich działaniach inwestycyjnych z nimi związanych obowiązują priorytety działalności rewaloryzacyjnej, zaś podejmowanie jakichkolwiek czynności budowlanych oraz takich, które mogą naruszyć zabytkową substancję, poprzedzić należy uzyskaniem pisemnych wytycznych konserwatorskich, a następnie - pozwolenia konserwatorskiego dla zamierzonych prac.

Wykaz obiektów z terenu gminy Wąsosz wpisanych do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego:

Tab. 1 Obiekty wpisane do rejestru zabytków

L.p.	Miejscowość	Obiekt / lokalizacja	Nr rejestru
1.	Bełcz Mały	D. spichlerz, ob. paszarnia i zlewnia mleka	1428 z dn. 28.06.93
2.	Chocieborowice	Dwór	1459 z dn. 22.09.93
		Oficyna dworska	
		Park podworski (relikt)	
3.	Czeladź Wielka	Kościół fil. św. Stanisława, d. kaplica pomocnicza	810 z dn. 7.12.60
4.	Czeladź Wielka	Spichlerz, ob. magazyn i garaże	1429 z dn. 28.06.93
5.	Górka Wąsoska	Zespół pałacowo-folwarczny:	1171 z dn. 8.08.90
		Pałac	
		Park krajobrazowy	
		Zabudowania folwarczne:	
6.	Kamień Górowski	Spichlerz	1426 z dn. 28.06.93
7.	Kowalewo	Spichlerz, ob. spichlerz i paszarnia	1425 z dn. 25.06.93
8.	Ługi	Kościół fil. Wniebowzięcia NMP	2052 z dn. 2.06.72
9.	Ługi	D. plebania, ob. szkoła	2053 z dn. 2.06.72
10.	Pobiel	D. młyn wodny	1170 z dn. 8.08.90
11.	Rudna Mała	Pałac	2054 z dn. 2.06.72
12.	Sądowel	Kościół fil. MB Królowej Świata	2056 z dn. 2.06.72
13.	Sułów Wielki	Kościół par. św. Piotra i Pawła	898 z dn. 30.06.61
14.	Wąsosz	Kościół par. św. Józefa	1374 z dn. 13.08.65

15.		Kościół pom. Niepokalanego Serca NMP	
16.	Wąsosz	Zamek	967 z dn. 13.11.61
17.	Wąsosz	Wodociągowa wieża ciśnień (*nie istnieje*)	1416 z dn. 3.07.93
18.	Wiklina	Pałac	1956 z dn. 25.03.69
19.	Wiklina	Park pałacowy	1343 z dn. 15.12.92
20.	Wrząca Śląska	Dwór	1458 z dn. 21.09.93
		Park krajobrazowy (relikt)	
21.	Wrząca Śląska	Spichlerz, garaż i wieża ciśnień	1427 z dn. 28.06.93

- **Zespoły i obiekty ujęte w ewidencji zabytków**

Ochrona konserwatorską objęte zostają obszary, zespoły i obiekty o istotnych, lokalnych walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych, ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków.

Zgodnie z art. 21 i art. 22 ust. 4 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z 2003r.) ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez m.in. gminę, zaś burmistrz miasta prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków.

W ewidencji zabytków na terenie Gminy Wąsosz pozostaje 475 obiektów, objętych tą formą ochrony konserwatorskiej ze względu na posiadane przez nie wartości kulturowe, historyczne, krajobrazowe i ich znaczenie w skali regionalnej. W mieście Wąsosz są to 153 obiekty lub ich zespoły (kościelny, zamkowo-folwarczny, kolejowy). Duży procent na liście stanowią elementy dawnych zespołów pałacowo-folwarcznych, jak też wiejska zabudowa mieszkalna lub mieszkalno-gospodarcza. Pozostałe to pałace, parki - najczęściej integralnie z nimi związane, budynki sakralne (plebanie, d. pastorówki, kaplice, kapliczki), cmentarze, obiekty użyteczności publicznej (szkoły, d. hala sportowa, obiekty przemysłowe i techniczne (kominy, gorzelnia, kuźnie, gazownia, żuraw, remiza, stacje trafo, młyn, mosty, zespół wodociągów, żuraw). Zasób ewidencji zabytków podlega sukcesywnemu rozpoznaniu i jest aktualizowany. Zmiany te nie powodują zmian ustaleń niniejszego opracowania.

- **Cmentarze i zieleń cmentarna**

Podlegają ochronie zgodnie z art. 2. „Ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych", polegającej na utrzymywaniu ich jako terenów zielonych o założeniu komponowanym i ochronie zieleni cmentarnej przed jej zniszczeniem. Szczegółowe zasady ochrony określają przepisy ustawy. Na rysunku „Uwarunkowania przestrzenne gminy Wąsosz" oznaczono wszystkie cmentarze występujące na terenie miasta.

- **Stanowiska archeologiczne**

Na terenie Gminy Wąsosz, w jego granicach administracyjnych występują 622 stanowiska archeologiczne; 33 spośród nich zostały wpisane do chwili opracowywania niniejszej zmiany „Studium……" do rejestru zabytków archeologicznych.

l.p.	Miejscowość	Nr rejestru	Data wpisu	Nr AZP	Stanowisko	Chronologia, kultura	Uwagi
1.	Bartków	550/Arch/1971	30.04.1971	Obszar 71-26 AZP - nie jest zrobiony w części dla byłego woj. leszczyńskiego	osada	mezolit, epoka brązu	Stan. 9,
2.	Bartków	556/Arch/1971	30.04.1971	Obszar 71-26 AZP - nie jest zrobiony w części dla byłego woj. leszczyńskiego	osada	mezolit	Stan. 1
3.	Bartków	559/Arch/1971	30.04.1971	Obszar 71-26 AZP - nie jest zrobiony w części dla byłego woj. leszczyńskiego	osada i cmentarzysko	osada – mezolit; cmentarzysko – okres halsztacki	Stan. II

4.	Bełcz Mały	234/Arch/1966	19.05.1966	1/54/70-25	grodzisko	XIII-XIV wiek	
5.	Czeladź Wielka	97/Arch/1965	03.02.1965	2/5/70-24	osada i cmentarzysko	wczesne średniowiecze – VI – XII wiek	
6.	Czeladź Wielka	282/Arch/1967	24.04.1967	24/24/70-25	osada	kultura łużycka AZP: +wczesne średniowiecze	
7.	Czeladź Wielka	288/Arch/1967	24.04.1967	28/28/70-25	osada i cmentarzysko	X – XI wiek	
8.	Gola Wąsowska	554/Arch/1971	30.04.1971	5/75/70-25	osada	mezolit, epoka brązu	Stan. 5
9.	Lechitów – Sądowel, adm. Czeladź Wielka	289/Arch/1967	24.04.1967	30/169/70-25	osada	dec. kultura łużycka i wczesne średniowiecze, AZP: tylko VII wiek	administracyjnie Czeladź Wielka w AZP nie uwzględniony wpis do rejestru - „odkryte przy budowie wodociągu”
10.	Lubiel	579/Arch/1971	03.12. 1971	Obszar 71-26 AZP - nie jest zrobiony w części dla byłego woj. leszczyńskiego	grodzisko i podgrodzie	IX – XI wiek	
11.	Ługi	410/Arch/1969	24.01.1969	Obszar 71-26 AZP - nie jest zrobiony w części dla byłego woj. leszczyńskiego	osada	kultura łużycka; epoka brązu	
12.	Ostrawa	48/Arch/1964	21.09.1964	3/118/71-25	grodzisko	XIV wiek	
13.	Ostrawa	552/Arch/1971	30.04.1971	71-25	osada	mezolit i okres halsztacki	stan. I
14.	Ostrawa	557/Arch/1971	30.04.1971	Obszar 71-26 AZP - nie jest zrobiony w części dla byłego woj. leszczyńskiego	osada	mezolit, wczesne średniowiecze	stan. 2
15.	Pobiel	525/Arch/1970	15.12.1970	IV/8/70-26 i V/10/70-26	osada	mezolit	.
16.	Pobiel	522/Arch/1970	15.12.1970	7/11/70-26	osada	mezolit, okres halsztacki	
17.	Pobiel	528/Arch/1970	15.12.1970	9/14/70-26	osada	mezolit, epoka brązu,AZP: mezolit, neolit, wczesne średniowiecze	
18.	Pobiel	527/Arch/1970	15.12.1970,	8/12/70-26	osada	paleolit, mezolit	stan. 14 wg decyzji
19.	Pobiel	524/Arch/1970	15.12.1970	nie ujęte w AZP (70-26)	osada	paleolit, mezolit	stan. 3 (III) wg decyzji
20.	Pobiel	523/Arch/1970	15.12.1970	10/70-26	osada	mezolit, neolit, okres wpływów rzymskich	
21.	Pobiel	374/Arch/1968	24.04.1968	Wg decyzji stan. 9 i 14 VIII/13/70-26 oraz 8/12/70-26 (już uwzględnione w dec.) 527/Arch/1970	osada	mezolit AZP: +epoka brązu	patrz poz. 18

22.	Pobiel	530/Arch/1970	20.12.1970	V/10/70-26	cmentarzysko		
23.	Płoski	571/Arch/1971	20.10.1971	2/37/71-25	osada	Decyzja: wczesne średniowiecze AZP: cmentarzysko i osada ludności kultury pomorskiej, osada wczesnośredniowieczna	AZP – znacznie większy zasięg
24.	Sądowel Adm. LECHITÓW	42/Arch/1964	25.11.1964	1/74/69-24	grodzisko	IX-XI wiek	
25.	Sądowel	324/Arch/1971	27.09.1971		osada	kultura łużycka, wczesne średniowiecze	
26.	Sądowel	340/Arch/1968	25.09.1968	5/65/69-24	cmentarzysko	kultura łużycka AZP: osada, epoka kamienia; cmentarzysko szkieletowe, kultura łużycka; cmentarzysko ciałopalne, okres lateński; osada, kultura przeworska; osada pradziejowa; osada wczesnośredniowieczna	administracyjnie Lechitów
27.	Sądowel	491/Arch/1970	30.10.1970	4/77/69-24	osada	wczesne średniowiecze	administracyjnie Wierzowice Małe
28.	Unisławice	153/Arch/1965	07.11.1965	Obszar 71-26 AZP - nie jest zrobiony w części dla byłego woj. leszczyńskiego	osada	kultura łużycka, epoka brązu	
29.	Wąsosz	132/Arch/1965	06.12.1965	6/79/70-25	osada	kultura łużycka; AZP: +osada , kultura przeworska; cmentarzysko (1 grób) , VII-VIII wiek	
30.	Wąsosz	358/Arch/1967	02.08.1967	21/23/71-25	cmentarzysko	kultura łużycka AZP: + osada, epoka kamienia	
31.	Wąsosz	531/Arch/1970	29.12.1970	26/25/71-25	osada	mezolit, okres wpływów rzymskich AZP: epoka kamienia, kultura łużycka	
32.	Wąsosz	532/Arch/1970	29.12.1970	139/71-25	osada	mezolit, neolit	
33.	Zubrza	553/Arch/1971	.04.1971		osada	mezolit	

Klasyfikacja stanowisk archeologicznych przedstawia się następująco:

1. Ze względu na formę krajobrazową:
   - stanowiska przestrzenne, tj, posiadające własną formę krajobrazową (np. grodziska, groble, kurhany, fortalicje);
   - stanowiska płaskie, tzn. bez własnej formy krajobrazowej (np. pojedyncze ślady osadnictwa, osady, cmentarzyska). Granice stanowisk płaskich wyznacza się na podstawie rozrzutu znalezisk zabytków archeologicznych na powierzchni terenu. W związku z tym, przy zagłębianiu się w grunt podczas robót, granice te mogą ulec zmianie. Na mapie Studium, zasięgi wszystkich stanowisk archeologicznych oznaczone są jedynie w sposób schematyczno-orientacyjny.
2. Ze względu na zajmowaną powierzchnię:
   - stanowiska punktowe (ślady osadnictwa, znaleziska luźne) o powierzchni do 1 ara;
   - stanowiska o określonej powierzchni większej od 1 ara. Ich granice nanoszone są na mapę z dokładnością, na jaką pozwala jej skala.
3. Ze względu na czas odkrycia i istniejącą dokumentację:
   - stanowiska archiwalne, tzn. znane z dokumentów i literatury sprzed 1945 roku, a zweryfikowane pozytywnie przez współczesnych archeologów w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP). Stanowiska takie na mapie Studium zaznaczono zaszrafurowanym trójkątem;
   - stanowiska odkryte po 1945 r. podczas prac wykopaliskowych lub powierzchniowych w ramach AZP. Należy się liczyć z możliwością zwiększenia liczby stanowisk archeologicznych w wyniku nowych odkryć (np. w wyniku prowadzenia stałych nadzorów archeologicznych podczas realizacji inwestycji). Stanowiska takie na mapie Studium zaznaczono zaszrafurowanym owalem;
   - odrębną kategorią są stanowiska archiwalne o nieokreślonej lokalizacji przestrzennej. Nie zostały one z oczywistych względów naniesione na mapę Studium. Uwzględnione natomiast zostały w części tekstowej.

Wszystkie stanowiska archeologiczne występujące na obszarze Studium zostały oznaczone na rysunku w sposób orientacyjno-schematyczny i wymienione w załączniku.

4. STAN I FUNKCJONOWANIE ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

4.1. UŻYTKOWANIE I WŁASNOŚĆ GRUNTÓW

Gmina Wąsosz zajmuje powierzchnię 19 607 ha, co stanowi 26,6 % powierzchni powiatu górowskiego, i ok. 1 % powierzchni województwa dolnośląskiego. Obszar wiejski gminy zajmujący powierzchnię 19 282 ha, stanowi 98,3 % jej terytorium.
W strukturze użytkowania terenu największy udział mają użytki rolne, stanowiąc 67,2 %, następnie lasy i grunty leśne – 26,6 %. Grunty zabudowane i zurbanizowane stanowią 3,6 %. Zalicza się do nich tereny: mieszkaniowe i przemysłowe, inne tereny zabudowane, zurbanizowane tereny niezabudowane, rekreacyjno – wypoczynkowe, komunikacyjne oraz tereny użytków kopalnych.

Tab.2 Użytkowanie gruntów w mieście i gminie Wąsosz

WYSZCZEGÓLNIENIE	POWIERZCHNIA OGÓŁEM		W TYM:	
			MIASTO	OBSZAR WIEJSKI
	ha	%	ha	
POWIERZCHNIA OGÓLNA GRUNTÓW	**19 607**	**100,0**	**325**	**19 282**
Użytki rolne	**13 183**	**67,2**	**230**	**12 953**
Grunty leśne i zadrzewione	**5 221**	**26,6**	**1**	**5 220**
w tym: - lasy	5 128	26,2	1	5 127
Grunty zabudowane i zurbanizowane	**702**	**3,6**	**71**	**631**
w tym: - tereny mieszkaniowe	15		12	3
- tereny przemysłowe	7		3	4
- tereny komunikacyjne	614		36	581
Grunty pod wodami	**130**	**0,7**	**10**	**120**
Użytki ekologiczne	**122**	**0,6**	**0**	**122**
Nieużytki	**161**	**0,8**	**6**	**155**
Tereny różne	**88**	**0,4**	**7**	**81**

Wg sprawozdania z wykazu gruntów na 01.01.2006 r.

Największy procent w gminie stanowią grunty Skarbu Państwa, z tego ponad połowa, to grunty w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe. Stosunkowo duży jest również udział gruntów wchodzących w skład Zasobu Własności rolnej Skarbu Państwa, co jest dowodem na niedokończony proces restrukturyzacji sektora rolniczego.
Duża grupą właścicieli są osoby fizyczne, głownie właściciele gospodarstw rolnych. Gmina dysponuje stosunkowo niedużym odsetkiem gruntów (patrz tabela poniżej).

Tab.3 Własność gruntów gminie Wąsosz

L.P.	WYSZCZEGÓLNIENIE	OGÓŁEM		w tym	
				MIASTO	OBSZAR WIEJSKI
		ha	%	ha	
1.	**Grunty Skarbu Państwa**	**10 188**	**52,0**	**107**	**10 081**
	- wchodzące w skład Zasobu WRSP	4 467		50	4 417
	- w zarządzie PGL LP	5 334		3	5 331
	- wchodzące w skład Zasobu nieruchomości SP	101		3	98
	- przekazane w wieczyste użytkowanie	24		13	11
	- pozostałe grunty Skarbu Państwa	262		38	224
2.	**Grunty gminy**	**708**	**3,6**	**53**	**655**
	- wchodzące w skład gminnego zasobu nieruchomości	338		39	299
	przekazane w wieczyste użytkowanie	9		8	1
	- pozostałe grunty gminy	361		6	355
3.	**Grunty osób fizycznych**	**7 993**	**40,8**	**150**	**7 843**

4.	**Grunty spółdzielni**	**5**	**0,0**	**4**	**1**
5.	**Grunty kościołów i związków wyznaniowych**	**161**	**0,8**	**5**	**156**
6.	**Grunty powiatu**	**68**	**0,3**	**0**	**68**
	- wchodzące w skład powiatowego zasobu nieruchomości	68		0	68
7.	**Grunty pozostałych właścicieli**	**484**	**2,5**	**6**	**478**
	R A Z E M	**19 607**		**325**	**19 282**

Wg sprawozdania z wykazu gruntów na 01.01.2006 r.

4.2. STAN ŚRODOWISKA

- **Gleby**

Czynnikiem glebotwórczym, który najsilniej wpływa na zróżnicowanie pokrywy glebowej, jest budowa geologiczna powierzchniowej warstwy litosfery.

W obszarze opracowania dominują gleby płowe, wytworzone z piasków oraz glin zwałowych – określane jako lekkie i średnie. Występują one w mozaice z glebami brunatnymi wyługowanymi i kwaśnymi oraz czarnymi ziemiami na piaskach gliniastych oraz glebami rdzawymi. W dolinach rzek Baryczy, Orlej i Łachy występują mady rzeczne. W północno – wschodniej części gminy na obszarach przylegających do występujących tam kompleksów leśnych oraz na południowy – wschód od Wąsosza, leżą płaty gleb bagiennych i murszowych.

Wartość użytkowa gleb (gruntów ornych i użytków zielonych), na którą mają wpływ ich żyzność, stosunki wodne, trudność uprawy w powiązaniu z agroklimatem oraz rzeźbą terenu, określana jest poprzez klasyfikację bonitacyjną. Udział gruntów w klasach bonitacyjnych w gminie Wąsosz przedstawia poniższa tabela.

Tab. 4 Udział gruntów w klasach bonitacyjnych

Grunty orne		**Użytki zielone**	
Klasa bonitacyjna	%	Klasa bonitacyjna	%
I	0,0	I	0,0
II	0,6	II	0,0
IIIa	6,6	III	8,6
IIIb	17,4	IV	53,8
IVa	15,3	V	28,5
IVb	17,4	VI	8,6
V	29,7	VIz	0,4
VI	12,6		-
VIz	0,3		-

Wg Instytutu Upraw nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach - 1994

Największy procent gruntów (29,7 %) ornych znajduje się w klasie V. Grunty orne w klasach I – III stanowią 24,6 %, a w klasie IV – 32,4 %. Większe powierzchnie gleb klas II – III b oraz IV zlokalizowane są w północno – zachodniej części gminy. Wśród gleb użytków zielonych dominują gleby klasy IV (53,8 %) oraz V (28,5 %).

Zagrożenia gleb

Na obszarze gminy występuje niewielkie (w stopniu słabym) zagrożenie gleb erozją wietrzną. Dotyczy to obszaru wzgórz morenowych o większych spadkach terenu oraz obszarów wydmowych. Występuje tu również, charakterystyczne dla obszaru całego Dolnego Śląska zjawisko nadmiernego zakwaszenia gleb. Ponad 60 % gleb gminy posiada kwaśny odczyn. Zagrożenie skażeniem gleb metalami ciężkimi występuje tu w stopniu bardzo nieznacznym.

- **Lasy**

Zgodnie z regionalizacją przyrodniczo – leśną lasy gminy Wąsosz położone są w głównie zasięgu Dzielnicy Wrocławskiej (V.2) Krainy Śląskiej (V), a bardzo mały obszar w północno - wschodniej części gminy – Dzielnicy Kotliny Żmigrodzko – Grabowskiej (III.9) Krainy Wielkopolsko – Pomorskiej (III).

W składzie siedliskowym występuje tu przewaga lasu mieszanego świeżego, a na obszarach wzdłuż granicy północno – wschodniej i zachodniej – występują siedliska borowe, głównie bór mieszany świeży.

W składzie gatunkowym przeważa sosna pospolita (szczególnie we wschodniej części gminy), w lasach północnej i południowej części gminy dominują dęby, brzozy, olchy, jesiony i akacje. Dużym zróżnicowaniem gatunkowym charakteryzują się lasy międzyrzecza Baryczy i Orli. Maleje tu udział sosny, a wzrasta udział drzew liściastych: dębu, buka, brzozy, olchy.

Większość lasów na obszarze gminy to lasy ochronne, głównie z racji swego położenia – wodochronne.

Uzupełnieniem kompleksów leśnych są liczne zadrzewienia stref wododziałowych, zadrzewienia śródpolne i przydrożne, parki podworskie, zieleń łęgowa w dolinach rzek i cieków.

Zagrożenia lasów

Do największych zagrożeń lasów natury abiotycznej należą emisje przemysłowe. Obszar Nadleśnictwa Góra znajduje się w zasięgu oddziaływania zanieczyszczeń napływających z rejonu legnicko – głogowskiego. Cały obszar został zaliczony do I strefy uszkodzeń przemysłowych.

Duże zniszczenia w obszarach leśnych Nadleśnictwa powodują również powodzie i wichury. W lipcu 1997 roku ucierpiały znaczne obszary lasów w dolinie Baryczy i jej dopływów.

Istotnym zagrożeniem drzewostanów na terenie Nadleśnictwa Góra Śląska są pożary, w związku z czym cały jego obszar został zaliczony do pierwszej kategorii zagrożenia pożarowego.

Wśród zagrożeń biotycznych należy wymienić szkodniki owadzie i grzyby.

4.3. ROLNICTWO

- **Struktura użytków rolnych**

Użytki rolne zajmują w gminie miejsko - wiejskiej Wąsosz obszar 13 183 ha, stanowiąc 67,2 % jej powierzchni ogólnej. Na obszarze wiejskim gminy znajduje się 12 953 ha użytków rolnych, a pozostałe, czyli 230 ha – zlokalizowane jest w granicach miasta Wąsosz. Szczegółową strukturę użytków rolnych w mieście i gminie przedstawia poniższa tabela:

Tab. 5 Struktura użytków rolnych

Wyszczególnienie	RAZEM		w tym	
			miasto	obszar wiejski
	ha	%	ha	ha
OGÓŁEM				
Użytki rolne	**13 183**	**100,0**	**230**	**12 953**
- grunty orne	9 129	69,2	160	8 969
- sady	18	0,2	0	18
- łąki trwałe	2 321	17,6	6	2 315
- pastwiska trwałe	1 212	9,2	24	1 188
- grunty rolne zabudowane	337	2,5	39	298
- grunty pod rowami i stawami	166	1,3	1	165
GOSPODARSTWA ROLNE				
Użytki rolne	**7 326**	**100,00**	**80**	**7 246**
- grunty orne	5 612	76,6	65	5 547
- sady	12	0,2	0	12

- łąki trwałe	976	13,3	3	973
- pastwiska trwałe	586	8,0	9	577
- grunty rolne zabudowane	125	1,7	3	122
- grunty pod rowami i stawami	15	0,2	0	15

Stan na 01.01.2006 wg sprawozdania z wykazu gruntów

Dominujący udział w strukturze użytków rolnych maja grunty orne, stanowiąc 69,2 % ich ogólnej powierzchni. Wyższy od średniej w województwie jest w strukturze UR udział trwałych użytków zielonych, stanowiący 26,8 %.

- **Własność użytków rolnych**

Największy w gminie procent użytków rolnych należy do osób fizycznych i wchodzi w skład gospodarstw rolnych. Dość duży odsetek użytków rolnych znajduje się jeszcze w Zasobie Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa (szczegóły patrz poniższa tabela).

Tab. 6 Własność użytków rolnych

L.p.	Wyszczególnienie	Ogółem		w tym obszar wiejski	
		ha	%	ha	%
1.	**Grunty Skarbu Państwa**	**4 604**	**34,9**	**4 532**	
	- wchodzące w skład Zasobu WRSP	4 235		4 186	
	- w zarządzie PGL LP	302		299	
	- wchodzące w skład Zasobu nieruchomości Skarbu Państwa	46		43	
	- przekazane w wieczyste użytkowanie	14		2	
	- pozostałe grunty Skarbu Państwa	7		2	
2.	**Grunty gminy**	**210**	**1,6**	**192**	
	- wchodzące w skład gminnego zasobu nieruchomości	116		102	
	przekazane w wieczyste użytkowanie	5		1	
	- pozostałe grunty gminy	89		89	
3.	**Grunty osób fizycznych**	**7 754**	**58,9**	**7 620**	
	- wchodzące w skład gospodarstw rolnych	7 326		7 246	
	- nie wchodzące w skład gospodarstw rolnych	428		374	
4.	**Grunty spółdzielni**	**1**	**0,0**	**1**	
5.	**Grunty kościołów i związków wyznaniowych**	**151**	**1,1**	**150**	
6.	**Grunty pozostałych właścicieli**	**463**	**3,5**	**458**	
	RAZEM UŻYTKI ROLNE	**13 183**	**100,0**	**12 953**	**100,0**

Wg sprawozdania z wykazu gruntów na 01.01.2006 r.

- **Gospodarstwa rolne**

Zgodnie z danymi pochodzącymi z Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2002 roku na obszarze gminy funkcjonowało 932 gospodarstwa na powierzchni 11 552 ha[1]. Większość z nich, bo 824 posiadała swoje siedziby na obszarze wiejskim gminy. Najliczniejsza grupą obszarową jest grupa gospodarstw o powierzchni UR do 1 ha (ok. 1/3 ilości gospodarstw w gminie), jednak największym areałem użytków rolnych dysponują grupy gospodarstw 10 – 15 ha UR oraz powyżej 15 ha UR.

Przeciętna wielkość statystycznego gospodarstwa rolnego wynosi w gminie 12,4 ha, jest więc wyższa od średniej w województwie dolnośląskim (8,2 ha), a także w powiecie górowskim (10,4 ha).

[1]Różnica między danymi statystycznymi a danymi pochodzącymi z ewidencji gruntów wynika ze specyfiki przeprowadzania badań statystycznych - przy spisywaniu gospodarstw uwzględniane są grunty zarówno własne, jąk i dzierżawione, a także grunty należące do gospodarstwa, nie leżące na obszarze gminy, w której znajduje się siedziba gospodarstwa[1]

Tab. 7 Gospodarstwa rolne według siedziby gospodarstwa

GRUPA OBSZAROWA	GOSPODARSTWA		POWIERZCHNIA			
			OGÓŁEM		w tym użytki rolne	
	Ogółem gmina	w tym obszar wiejski	Ogółem gmina	w tym obszar wiejski	Ogółem gmina	w tym obszar wiejski
	ilość	ilość	ha	ha	ha	ha
OGÓŁEM	**932**	**824**	**11 552**	**10 117**	**10 905**	**9 559**
do 1 ha	291	242	163	138	116	96
1 – 5 ha	254	197	645	524	573	460
5 – 10 ha	176	175	1 387	1 380	1 294	1287
10 – 15 ha	88	88	1 122	1 122	1 071	1071
15 ha i więcej	123	122	8 234	6 953	7 850	6645
w tym						
gospodarstwa indywidualne	**929**	**822**	**9 611**	**9 457**	**9 087**	**8 946**
do 1 ha	291	242	163	138	116	96
1 – 5 ha	253	196	642	521	571	458
5 – 10 ha	176	175	1387	1 380	1 294	1287
10 – 15 ha	88	88	1122	1 122	1 071	1 071
15 ha i więcej	121	121	6297	6 297	6 035	6 035

Wg danych z Powszechnego Spisu Rolnego 2002

Spośród 932 gospodarstw rolnych 660 (tj. 70,8%) prowadzi działalność wyłącznie rolniczą, 18 (tj. 1,9 %) – wyłącznie pozarolniczą, 122 (tj. 13,1%) – rolniczą i pozarolniczą, a 132 – nie prowadzi żadnej działalności.

Niewielki procent gospodarstw inwestuje w rozwój gospodarstwa; tylko 64 (6,9 %) gospodarstwa poniosły wydatki na budowę, remont lub modernizację budynków inwentarskich, a 23 (2,5 %) – na zwiększenie stada podstawowego i zmianę kierunku produkcji zwierzęcej. Ponad 55 % gospodarstw ponosiło wydatki tylko na zakupy bieżące, takie jak zakupy nawozów, wapna i środków ochrony roślin. (US Wrocław – 2002).

- **Warunki naturalne dla prowadzenia produkcji rolniczej**

Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej dokonana przez IUNG w Puławach stanowi punktową wycenę jakości i przydatności rolniczej gleb, jakości agroklimatu, rzeźby terenu i warunków wodnych gleb z punktu widzenia wpływu tych czynników na plonowanie roślin.
Wysokość ogólnego wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej plasuje gminę miejsko – wiejską Wąsosz wśród gmin o mniej korzystnych warunkach dla produkcji rolniczej. Zdecydowała o tym przede wszystkim niska jakość gleb oraz mniej korzystne (niż przeciętnie w województwie) warunki wodne.

Tab. 8 Punktowa wycena naturalnych czynników produkcji rolniczej

	GMINA WĄSOSZ	POWIAT GÓROWSKI	WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE
Jakość i przydatność rolnicza gleb	**44,1**	47,7	56,9
Agroklimat	**13,2**	13,0	10,4
Rzeźba terenu	**4,3**	4,4	3,8
Warunki wodne	**2,8**	2,9	3,8
Ogólny wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej	**64,4**	68,1	74,9

Wg Instytutu Upraw nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach - 1994

Ogólny wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynoszący 64,4 punktu, jest niższy zarówno od jego średniej wartości dla województwa dolnośląskiego, jak i dla powiatu górowskiego.

Jakość gleb została scharakteryzowana w rozdziale dot. uwarunkowań środowiskowych. Z jakością gleb związana jest ich przydatność rolnicza. Kompleksy rolniczej przydatności grupują różne gleby wykazujące zbliżony skład i właściwości, a także porównywalną przydatność do uprawy określonej grupy roślin.

Tab. 9 Kompleksy przydatności rolniczej gleb

NAZWA KOMPLEKSU	% UDZIAŁ
KOMPLEKSY GRUNTÓW ORNYCH	
1. Pszenny bardzo dobry	**0,1**
2. Pszenny dobry	**11,0**
3. Pszenny wadliwy	**0,5**
4. żytni bardzo dobry	**20,3**
5. żytni dobry	**14,7**
6. żytni słaby	**34,8**
7. żytni bardzo słaby	**13,4**
8. zbożowo - pastewny mocny	**2,5**
9. zbożowo - pastewny słaby	**2,5**
KOMPLEKSY UŻYTKÓW ZIELONYCH	
1. Użytki zielone bardzo dobre i dobre	**0,0**
2 Użytki zielone średnie	**63,2**
3. Użytki zielone słabe	**36,8**

Wg Instytutu Upraw nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach - 1994

Wśród gleb gruntów ornych przeważają w gminie gleby kompleksów żytnich (słabego, bardzo dobrego i dobrego). Kompleks żytni bardzo dobry (przeważający w północno – zachodniej części gminy) – to gleby wytworzone głównie z piasków gliniastych lekkich na zwięźlejszym podłożu. Posiadają dobrze wykształcony wykształcony poziom próchniczny, w związku z czym przy właściwej agrotechnice można na nich uzyskać wysokie plony wszystkich roślin.
Gleby kompleksu żytniego dobrego ze względu na lżejszy skład granulometryczny, są bardziej wrażliwe na suszę. Najlepiej plonują na nich rośliny o mniejszych wymaganiach, takie jak ziemniaki i żyto.

Zajmujące największe powierzchnie w gminie gleby kompleksu słabego (większe ich obszary rozmieszczone w pasie na północ i południe od Baryczy, a także w rejonie miejscowości: Wodniki, Świniary, Lubiel i Płoski), ze względu na swą nadmierną przepuszczalność, wykazują trwały niedobór wilgoci. Plony zależą na nich od ilości i rozkładu opadów. Do roślin, które można na nich uprawiać należą żyto, ziemniaki, owies, seradela i łubin.

Około 11% gruntów ornych gminy stanowią gleby kompleksu pszennego dobrego (okolice miejscowości: Bełcz Górny, Cieszkowice, Dochowa, Czarnoborsko, Górka Wąsoska, Pobiel i na południu gminy rejon Kamienia Górowskiego, Płosków i Chocieborowic). Charakteryzują się one dużą zasobnością w składniki pokarmowe i optymalnymi warunkami wodnymi. Na glebach tych udają się wszystkie rośliny uprawne.

Na terenie gminy zdecydowanie dominują użytki zielone średnie. Występują głownie w dolinach rzek Baryczy, Orli i Łachy a także na obszarach przylegających do kompleksów leśnych.
Gmina należy do obszarów o najkorzystniejszym agroklimacie w Polsce. Występuje tu wysoka średnia roczna temperatura powietrza (8°C) oraz długi okres wegetacyjny (powyżej 220 dni).

- **Produkcja rolnicza**

Po zasiewami znajduje się w gminie Wąsosz 7 791 ha (tj. ponad 85 % pow.) gruntów ornych. W strukturze zasiewów dominują rośliny zbożowe (z uwzględnieniem kukurydzy na ziarno) – zajmując 79,4 % powierzchni gruntów pod zasiewami, rośliny przemysłowe (buraki oraz rzepak) stanowią 9,5 % powierzchni zasiewów.
Na powierzchni 33,8 ha są uprawiane drzewa owocowe, a krzewy owocowe i plantacje jagodowe zajmują powierzchnię 3,3 ha.

Tab. 10 Powierzchnia zasiewów głównych ziemiopłodów

WYSZCZEGÓLNIENIE	OGÓŁEM		W TYM GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE	
	ha	%	ha	%
O G Ó Ł E M				
Ogółem	**7 791**	**100,0**	**6 672**	**100,0**
Zboża ogółem*	6 186	**79,4**	5 141	**77,1**
Strączkowe jadalne na ziarno	12	**0,2**	12	**0,2**
Ziemniaki	222	**2,9**	222	**3,3**
Przemysłowe	739	**9,5**	669	**10,0**
w tym: buraki cukrowe	418	5,4	348	5,2
rzepak i rzepik	300	3,9	300	4,5
Pastewne**	570	**7,3**	570	**8,5**
Pozostałe	61	**0,8**	57	**0,9**
w tym: warzywa	39	0,5	35	0,5

* Zboża ogółem łącznie z kukurydza na ziarno
****** Łącznie z mieszankami zbożowo – strączkowymi

Wg danych z Powszechnego Spisu Rolnego 2002

Trwałe użytki zielone (łąki i pastwiska) zajmują w gminie powierzchnię 3 533 ha, stanowiąc 26,8 % powierzchni gruntów użytkowanych rolniczo. Miedzy innymi na ich bazie, a także na bazie uprawianych na gruntach ornych roślin pastewnych, stosunkowo dobrze (w porównaniu do innych obszarów województwa) rozwija się produkcja zwierzęca, szczególnie chów bydła.
Obsada bydła w SD/100 ha użytków rolnych wynosi w gminie 29,3, co przy średniej dla województwa dolnośląskiego wynoszącej 13,4, stawia Wąsosz na 9 lokacie w województwie. Nieco słabszą, bo 16 lokatę, zajmuje gmina w województwie pod względem obsady trzody chlewnej – 94,4 SD/100 ha użytków rolnych (przy średniej dla województwa 53,1)

Tab. 11 Stan pogłowia zwierząt gospodarskich w gminie Wąsosz

	BYDŁO		TRZODA		OGÓŁEM W SD*	
	OGÓŁEM	W TYM NA OBSZARZE WIEJSKIM	OGÓŁEM	W TYM NA OBSZARZE WIEJSKIM	OGÓŁEM	W TYM NA OBSZARZE WIEJSKIM
	W SZTUKACH FIZYCZNYCH					
OGÓŁEM	3 193	2 648	10 289	10 240	4 164	3 719
w tym w gospodarstwach indywidualne	2 650	2 648	10 289	10 240	3 729	3 719

* Do przeliczeń pogłowia zwierząt gospodarskich na SD

Wg danych z Powszechnego Spisu Rolnego 2002

4.4. GOSPODARKA LEŚNA

Grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione zajmując obszar 5 221 ha, stanowią 26,6 % jej powierzchni ogólnej, z tego lasy o powierzchni – 5 128 ha – 26,2 %. Zdecydowana większość tych gruntów znajduje się w obszarze wiejskim gminy.

Tab. 12 Własność gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych w gminie Wąsosz

L.P.	WYSZCZEGÓLNIENIE	GRUNTY LEŚNE, ZADRZEWIONE I ZAKRZEWIONE					
		RAZEM		w tym			
				LASY		GRUNTY ZADRZEWIONE I ZAKRZEWIONE	
		ha	%	ha	%	ha	%
1.	**Grunty Skarbu Państwa**	**5 036**	**96,4**	**4 979**	**97,1**	**57**	
	- wchodzące w skład Zasobu WRSP	140		92		48	
	- w zarządzie PGL LP	4 882		4 878		4	
	- pozostałe grunty Skarbu Państwa	14		9		5	
2.	**Grunty gminy**	**26**	**0,5**	**24**	**0,5**	**2**	
3.	**Grunty osób fizycznych**	**140**	**2,7**	**108**	**2,1**	**32**	
	- wchodzące w skład gospodarstw rolnych	135		104		31	
	- nie wchodzące w skład gospodarstw rolnych	5		4		1	
4.	**Grunty pozostałych właścicieli**	**19**	**0,4**	**17**	**0,3**	**2**	
	R A Z E M	**5 221**	**100,0**	**5 128**	**100,0**	**93**	

Wg sprawozdania z wykazu gruntów na 01.01.2006 r.

Właścicielem znaczącej większości gruntów leśnych jest, podobnie jak w całym województwie dolnośląskim, Skarb Państwa – reprezentowany głównie (w 93,5 %) przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. Pewna ilość (2,7 %) gruntów leśnych wchodzi w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. Z ramienia PGL LP gruntami leśnymi administruje głownie Nadleśnictwo Góra Śląska (podlegające pod RDLP w Poznaniu). Jedynie niewielki kompleks leśny w okolicy Wrzącej Wielkiej podlega Nadleśnictwu Wołów (RDLP Wrocław).
Nadleśnictwo Góra Śląska posiada opracowany przez Biuro Urządzania Lasów i Geodezji Leśnej w Poznaniu „Plan urządzenia gospodarstwa leśnego na okres 01.01.2005 - 31.12.2014 roku", według którego prowadzona jest tu gospodarka leśna.

Nadleśnictwo prowadzi, w ramach zadań powierzonych przez starostę powiatu, nadzór nad gospodarką w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa. Ich ilość w gminie wynosi powyżej 200 ha i w związku z wdrożeniem przepisów dotyczących zalesiania gruntów niskiej jakości, sukcesywnie rośnie.

Działania gospodarcze Nadleśnictwa ukierunkowane są przede wszystkim na uzyskanie trwałego, zróżnicowanego gatunkowo i wielofunkcyjnego lasu. Pozyskanie drewna jest naturalną konsekwencją związaną z hodowlą i ochroną lasu.
Na potrzeby odnowień i zalesień (w tym zalesień gruntów porolnych) Nadleśnictwo we własnych szkółkach prowadzi produkcje materiału szkółkarskiego na bazie wyłączonych i gospodarczych drzewostanów nasiennych. Wśród zadań Nadleśnictwa należy wymienić również działania mające na celu ochronę drzewostanów przez zagrożeniami natury biotycznej i abiotycznej.

5. WARUNKI I JAKOŚĆ ZYCIA MIESZKAŃCÓW

Uwarunkowania społeczno-gospodarcze obok uwarunkowań przestrzennych są istotnym czynnikiem wpływającym na rozwój poszczególnych obszarów. Elementy takie jak: prawa własności gruntów, demografia, struktura wieku, struktura zatrudnienia i bezrobocie oraz jakość życia mieszkańców posiadają znaczący wpływ na przyszłość zagospodarowania przestrzennego gminy. Analiza tych uwarunkowań w powiązaniu z uwarunkowaniami przestrzennymi pozwala prawidłowo określić kierunki rozwoju i zagospodarowania obszaru Studium.

5.1. DEMOGRAFIA

Gmina Wąsosz należy do grupy mniejszych, pod względem liczby ludności, gmin w województwie dolnośląskim. W 2005 roku liczyła 7499 mieszkańców. Ilość osób na 1 km^2 wynosiła 38,7 i była niższa od średniej powiatu górowskiego (50,1 osoby/km²) oraz dużo niższa od średniej województwa dolnośląskiego (144,7 osoby/km²) oraz średniej krajowej (122 osoby/km²).
Największą miejscowością jest Wąsosz liczący 2802 mieszkańców w 2005 r., następnie Pobiel 504 os., Lubiel 356 os., Czeladź Wielka 321 os., Kamień Górowski 272 os., Cieszkowice 260 os., Chocieborowice 218 os., Siewierz 198 os., Płoski 185 osób. Do najmniejszych wsi w gminie, w których liczba mieszkańców nie przekracza 100 osób należą: Baranowice, Bartków, Bełcz Górny, Drozdowice Małe, Górka Wąsoska, Kąkolno, Lechitów, Ostrawa, Rudna Mała, Sułów Wielki, Wrząca Wielka i Zbaków Dolny.

Ludność gminy rosła do początku lat 70, osiągając prawie 8000 mieszkańców, w latach 70 nastąpił spadek poniżej 7700, pod koniec lat 80 ponowny wzrost do ok. 7850, następnie od początku lat 90 znowu spadek i od 2002 roku stabilizacja ludności na poziomie ok. 7500. W omawianym okresie rozwój miasta trwał do końca lat 80 osiągając liczbę ponad 2900 mieszkańców, następnie lekki spadek i od 1993 roku stabilizacja na poziomie ok. 2800. Ludność wsi wzrastała do początku lat 70 osiągając liczbę prawie 5900 mieszkańców, następnie dynamiczny spadek w latach 70, zmniejszający się w latach 80 aż do stabilizacji na poziomie ok. 4700 od 2001 roku.

Jest to zjawisko związane z zahamowaniem rozwoju budownictwa mieszkaniowego w miastach, a także upadkiem Państwowych Gospodarstw Rolnych, które były następstwem przemian ustrojowych w Polsce w 1989 r.

Gmina w 2005 roku liczyła 7499 mieszkańców co przy 36 996 mieszkańcach powiatu górowskiego stanowiło 20,27 % ludności powiatu. W populacji gminy liczba kobiet i mężczyzn jest prawie w równowadze, jest ich bowiem 3771 w stosunku do 3728 mężczyzn, co daje wskaźnik 101,1 kobiet na 100 mężczyzn (stan 31 grudnia 2005 r).

Liczba ludności w wieku produkcyjnym po okresie wzrostu w ostatnich latach zacznie w najbliższych latach maleć, pogłębi się spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym. Systematycznie rosnąć będzie liczba ludności w wieku poprodukcyjnym. Sytuacja demograficzna Wąsosza nie odbiega od ogólnych trendów zachodzących od kilkunastu lat w kraju, jest porównywalna z innymi miastami o podobnej wielkości jednakże notowany spadek ludności nie jest zjawiskiem korzystnym dla przyszłego rozwoju populacji miasta.

Poniższa tabela przedstawia liczbę mieszkańców w wybranych latach od 1933 r.

Tab. 13 Liczba mieszkańców (1938 - 2004) oraz prognoza dla miasta i gminy Wąsosz

ROK	1933	1950	1960	1970	1978	1988	1990	1991	1993	1995
WĄSOSZ GMINA				7 948	7 690	7 854			7 694	7 824
WĄSOSZ MIASTO	2 530			2 065	2 495	2 911			2 794	2 840
wieś				5 883	5 195	4 943			4 900	4 984
ROK	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
WĄSOSZ GMINA	7 764	7 773	7 764	7 646	7 646	7 563	7 478	7 504	7 496	7 499
WĄSOSZ MIASTO	2 838	2 837	2 853	2 818	2 851	2 824	2 790	2 804	2 793	2 802
wieś	4 926	4 936	4 911	4 826	4 795	4 739	4 688	4 700	4 703	4 697
POWIAT GÓRA	38 347	38 491	38 541	38 389	37 333	37 229	37 210	37 160	37 099	36 996
PROGNOZA BIOLOGICZNA DLA GMINY WĄSOSZ ZE STUDIUM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJ. LESZCZYŃSKIEGO NA ROK 2010										
WĄSOSZ GMINA	**7716**									
WĄSOSZ MIASTO	**2840**									

- **Struktura wieku**

Wraz ze zmianami w stanie ludności (patrz tab. 11) wystąpiły w ostatnich latach zmiany w strukturze wiekowej ludności. Obserwuje się wyraźny spadek w najmłodszych grupach wiekowych oraz w całym przedziale ludności w wieku przedprodukcyjnym. W przedziale wiekowym powyżej 19 roku życia obserwowano stały przyrost do roku 2001, a następnie spadek. Obserwuje się stabilizację liczby ludności w przedziałach wiekowych powyżej 65 roku. Zachodzący proces w dłuższej perspektywie czasu będzie niekorzystny i będzie skutkował wzrostem zapotrzebowania na usługi dla ludności w wieku starszym, zmniejszającą się liczbą ludności aktywnej zawodowo, a przez to coraz dotkliwszym brakiem pracowników oraz zmniejszeniem zapotrzebowania na usługi oświaty.

Poniższa tabela ilustruje zmiany przyrostu ludności w poszczególnych przedziałach wiekowych w latach 1995 – 2004.

Tab.14 Struktura wieku w przedziałach wiekowych dla gminy Wąsosz

ROK	PRZEDZIAŁ WIEKOWY						
	0-6	7-12	13-15	16-19	20-64	≥**65**	
1995	746	801	414	531	4266	927	
1997	718	721	424	538	4292	978	
1999	656	671	407	526	4284	973	
2001	638	699	388	565	4183	967	
2003	591	643	386	535	4313	960	
2004	557	631	394	512	4381	958	

- **Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym.**

Gmina Wąsosz charakteryzuje się procentowo niższą liczbą ludności w wieku produkcyjnym w stosunku do średniej dla całego województwa.

Tab. 15 Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym gminy Wąsosz

ROK	OGÓŁEM (W TYM MIASTO)	WIEK PRZEDPRODUKCYJNY(W TYM MIASTO)	WIEK PRODUKCYJNY (W TYM MIASTO)	WIEK POPRODUKCYJNY (W TYM MIASTO)	LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUK. NA 100 OS. W WIEKU PRODUKCYJNYM (W TYM MIASTO)
1987	7946	2484	4444	1018	78,8
1995	7685 (2840)	2228 (806)	4327 (1671)	1130 (315)	77,6
1996	7641 (2838)	2162 (765)	4319 (1694)	1160 (335)	76,9
1997	7671 (2837)	2137 (729)	4376 (1706)	1158 (343)	75,3
1998	7634 (2853)	2072 (706)	4400 (1733)	1162 (353)	73,5
1999	7517 (2818)	2003 (667)	4378 (1736)	1136 (361)	71,7
2000	7543 (2854)	2086 (750)	4338 (1690)	1119 (363)	73,9 (65,9)
2001	7440 (2824)	2013 (724)	4308 (1673)	1119 (375)	72,7 (65,7)
2002	7390 (2790)	1940 (703)	4347 (1679)	1103 (369)	70,0 (63,8)
2003	7428 (2803)	1874 (663)	4457 (1730)	1097 (375)	66,7 (60,0)
2004	7433 (2793)	1843 (679)	4513 (1767)	1086 (368)	64,9 (59,3)
2005	**7460 (2802)**	**1784 (672)**	**4588 (1788)**	**1088 (368)**	**62,6 (58,2)**
Gmina Góra (2005)	**20 901**	**4 929**	**13 222**	**2 750**	**58,1**
Powiat Górowski (2005)	**36 607**	**8 746**	**22 760**	**5 101**	**60,8**
Podregion Wrocławski (2004)	**436 905**	**96836**	**282035**	**58034**	**54,9**
Wrocław (2004)	**636 268**	**98556**	**425133**	**112579**	**49,7**
Woj. Dolnośląskie (2004)	**2 893 055**	**563453**	**1883806**	**445796**	**53,6**

- **Ruch naturalny ludności**

W 2004 roku zanotowano 66 urodzeń, 60 zgonów, przyrost naturalny wyniósł 6 osób i był jednym z najniższych w ciągu ostatnich kilkunastu lat. Jeszcze w latach 1995-98 kształtował się na poziomie ok. 30 osób. Malejący przyrost naturalny powoduje, że ostatnie lata przyniosły stabilizację liczby ludności. Ogólnie jednak biorąc, poziom przyrostu naturalnego ludności zmniejsza się nie tylko w gminie Wąsosz, jest to bowiem tendencja ogólnokrajowa, wynikająca z jednej strony z faktu starzenia się społeczeństwa oraz z drugiej - z różnych powodów społecznych i gospodarczych.

Tab. 16 Ruch naturalny ludności gminy Wąsosz w latach 1995-2005

ROK	MAŁŻEŃSTWA	URODZENIA	ZGONY	PRZYROST NATURALNY
1995	47	108	83	25
1996	42	112	75	37
1997	37	105	75	30
1998	48	96	64	32
1999	43	90	96	-6
2000	44	102	74	28
2001	45	80	82	-2
2002	45	89	83	6
2003	44	73	70	3
2004	42	66	60	6
2005	42	92	71	21

- **Migracje**

Od roku 1995 gmina odnotowuje dość zróżnicowane tempo migracji zarówno po stronie napływu (ok. 30 - 100 osób rocznie, wyjątek rok 2002 – 3 osoby) jak i odpływu ludności (ok. 70 - 160 osób rocznie, zmniejszające się w ostatnich latach) co skutkuje stałym ujemnym saldem migracji.

Tab.17 Saldo migracji

ROK	NAPŁYW				ODPŁYW				SALDO MIGRACJI
	OGÓŁEM	Z MIAST	ZE WSI	Z ZAGRANICY	OGÓŁEM	DO MIAST	NA WIEŚ	ZA ZAGRANICĘ	
1995	103	55	48		141	80	61		**-38**
1996	68	28	40		165	87	78		**-97**
1997	112	59	53		133	70	63		**-21**
1998	64	29	35		105	57	48		**-41**
1999	34	17	17		146	70	76		**-112**
2000	88	46	42		114	60	54		**-26**
2001	33	17	16		114	73	41		**-81**
2002	3	0	3		94	58	36		**-91**
2003	94	54	40		71	34	37		**23**
2004	60	39	21		74	33	41		**-14**
2005	64	25	39		82	50	32		**-18**

Procesy demograficzne jakie mają miejsce na terenie gminy są niekorzystne. Odpływ ludności dotyczy przede wszystkim ludzi młodych i ambitnych poszukujących lepszego wykształcenia i korzystniejszych warunków życia. Dla odwrócenia tego trendu należy podjąć działania powodujące rozwój gospodarczy i poprawę warunków życia.

5.2. OSADNICTWO

Miejsko-wiejska gmina Wąsosz, składa się z miasta Wąsosz, 33 wsie sołeckie oraz 12 przysiółków. Rozwój poszczególnych miejscowości na przestrzeni lat 1987 - 2005 przedstawiono w tabeli nr 18.

Tab.18 Ludność w latach 1987-2005 wg miejscowości

L. p.	Miasto i wsie sołeckie	1987	1999	2002	2003	2004	2005 (wsie z przysiółkami)	Saldo
1	**Wąsosz**	**2843**	**2911**	**2833**	**2900**	**2947**	**2946**	**+ 104**
2	Baranowice	75	56	59	60	66	68	- 7
3	Bartków	76	66	58	55	56	54	- 22
4	Bełcz Górny	88	95	93	98	95	94	+ 6
5	Bełcz Mały	176	186	165	167	159	149	- 27
6	Chocieborowice	215	214	204	210	220	218	+ 3
7	Cieszkowice	271	244	256	225	260	260	- 11
8	Czarnoborsko	129	137	132	137	130	132	+ 3
9	Czeladź Wielka	311	330	310	304	303	305 (321)	+ 10
9a	Czeladź Wielka - Stefanów			16	19	16	16	
10	Dochowa	163	145	136	142	133	133	- 30
11	Drozdowice Małe	74	71	67	66	66	66	- 8
12	Drozdowice Wielkie	127	107	74	74	75	75 (127)	0
12a	Drozdowice Wielkie - Jawor			31	34	35	34	
12b	Drozdowice Wielkie - Marysin			15	13	16	18	
13	Gola Wąsoska	73	124	84	76	82	83 (144)	+ 71
13a	Gola Wąsoska - Podmieście			59	62	61	61	
14	Górka Wąsoska	92	80	85	87	89	90	- 2
15	Kamień Górowski	292	289	269	275	271	272	- 20
16	Kąkolno	32	23	20	20	19	21	- 11
17	Kowalewo	129	132	131	132	131	132	+ 3
18	Lechitów	81	73	68	67	68	69 (85)	+ 4
18a	Lechitów - Sądowel			12	13	16	16	
19	Lubiel	388	376	334	340	329	334 (356)	- 32
19a	Lubiel - Czaple			21	24	22	22	
20	Ługi	160	146	92	91	82	81 (133)	- 27
20a	Ługi - Unisławice			49	52	53	52	
21	Ostrawa	15	6	6	7	6	6	- 9
22	Płoski	235	188	165	167	165	164 (185)	- 50
22a	Płoski - Kobylniki			20	21	21	21	
23	Pobiel	465	458	461	453	459	459 (504)	+ 39
23a	Pobiel - Młynary			22	22	22	22	
23b	Pobiel - Zubrza			23	23	23	23	
24	Rudna Mała	149	102	96	99	97	96	- 53
25	Rudna Wielka	160	159	170	173	164	165	+ 5
26	Sułów Wielki	90	72	100	87	87	86	- 4
27	Świniary	186	159	90	94	98	99 (157)	- 29
27a	Świnary - Borowno			56	59	58	58	
28	Wiewierz	200	193	195	198	196	198	- 2
29	Wiklina	117	105	110	110	113	113	- 4
30	Wodniki	121	113	105	107	100	100	- 21
31	Wrząca Śląska	146	133	135	132	135	134	- 12
32	Wrząca Wielka	86	68	67	66	71	70	- 16
33	Zbaków Dolny	70	63	58	63	62	61	- 9
34	Zbaków Górny	111	113	109	110	110	110	- 1
	RAZEM WSIE	**5103**	**4826**	**4828**	**4834**	**4840**	**4840**	**- 263**
	RAZEM	**7946**	**7737**	**7661**	**7734**	**7787**	**7786**	**- 160**

5.3. RYNEK PRACY

- **Struktura zatrudnienia**

W 2005 roku ogólna liczba pracujących (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie) wynosiła 571 osób (w tym w sektorze produkcyjnym 257, co stanowiło 45,0 %, a usługowym 314 - 55,0 %). Od roku 1997 następuje systematyczny spadek liczby pracujących (1997 – 913 osób). Niekorzystnym zjawiskiem jest stała tendencja spadkowa zarówno ogólnej liczby pracujących, pracujących w przemyśle i budownictwie jak i w usługach, która jednak została zatrzymana w sektorze przemysłowym w 2004 r. Korzystnym zjawiskiem jest wzrost liczby osób prowadzących działalność gospodarczą w 2005 (395) w stosunku do 2004 (388) roku.

Tab. 19 Pracujący w gospodarce narodowej wg sekcji w gminie (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie)

ROK	OGÓŁEM (W TYM W MIEŚCIE)	PRZED. PUBLICZNE	PRZED. PRYWATNE	SEKTOR PRZEMYSŁOWY, BUDOWLANY (W TYM W MIEŚCIE)	SEKTOR PRODUKCYJNY	USŁUGI RYNKOWE (W TYM W MIEŚCIE)	USŁUGI NIE RYNKOWE (W TYM W MIEŚCIE)	SEKTOR ROLNY (W TYM W MIEŚCIE)
1995	866			332		123	253	158
1996	868			361		127	242	138
1997	913			385		157	234	137
1998	833			322		153	237	121
1999	772	382	390	290		153	222	107
2000	754	368	386	280		158	215	101
2001	750	386	364	276		89	281	104
2002	751	380	371	285		150	211	105
2003	674 (487)	338	336	241 (162)		123 (109)	215 (166)	95 (50)
2004	672			255		100	226	91
2005	571				257	314		

Tab. 20 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg wybranych sekcji

ROK	OGÓŁEM (W TYM W MIEŚCIE)	PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE (W TYM W MIEŚCIE)	BUDOWNICTWO (W TYM W MIEŚCIE)	HANDEL I NAPRAWY (W TYM W MIEŚCIE)	HOTELE I RESTAURACJE (W TYM W MIEŚCIE)	TRANSPORT, GOSPODARKA MAGAZYNOWA I ŁĄCZNOŚĆ (W TYM W MIEŚCIE)	POŚREDNICTWO FINANSOWE (W TYM W MIEŚCIE)	OBSŁUGA NIERUCHOMOŚCI I FIRM (W TYM W MIEŚCIE)
2002								
2003	388 (197)	34 (15)	41 (21)	154 (81)	18 (10)	29 (16)	11 (6)	29 (20)
2004	395 (202)	31 (13)	45 (23)	161 (83)	16 (8)	30 (16)	12 (6)	29 (20)

- **Podmioty gospodarki**

W 2004 r. istniały 463 podmioty zarejestrowane w KRUPGN REGON (wzrost o 174 od 1995 r i o 52 podmioty od 2000 r). Korzystnym zjawiskiem jest wzrost liczby podmiotów ogółem (dynamiczny w 1996 i 1999 r.), a także w poszczególnych sekcjach (budownictwo, handel i naprawy, transport i łączność, obsługa nieruchomości i firm, nauka, pośrednictwo finansowe).

Podstawową dziedziną działalności w gminie poza rolnictwem jest handel 181 podmiotów co stanowi 39,1 % ogółu firm, następnie budownictwo 47 podmioty - 10,2 % oraz przemysł 39 podmioty - 8,4 %.

Zdecydowana większość to podmioty nieduże zatrudniające poniżej 10 osób (442 podmioty co stanowi prawie 94,4 % ogółu podmiotów) wśród których dominują osoby fizyczne prowadzące własną działalność. W gminie w 2004 roku były tylko 2 średnie i duże podmioty zatrudniające minimum 50 osób.

Tab. 21 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w KRUPGN REGON wg sekcji

ROK	OGÓŁEM	PRZEMYSŁ	BUDOWNICTWO	HANDEL I NAPRAWY	HOTELE I RESTAURACJE	TRANSPORT, GOSPODARKA MAGAZYNOWA I ŁĄCZNOŚĆ	OBSŁUGA NIERUCHOMOŚCI I FIRM, NAUKA	POŚREDNICTWO FINANSOWE
1995	289	36	24	124	18	18	21	1
1996	318	40	19	122	19	24	23	4
1997	335	40	26	131	14	21	22	9
1998	362	40	32	137	13	24	24	10
1999	393	43	40	146	14	26	24	10
2000	411	43	39	154	15	28	25	10
2001	416	41	40	151	15	31	30	11
2002	440	41	43	166	16	32	32	12
2003	459	42	43	175	18	32	35	12
2004	468	39	47	183	16	33	34	13
2005	463	39	47	181	16	28	35	10

Tab. 22 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON wg liczby pracujących

ROK	OGÓŁEM	9 I MNIEJ	OD 10 DO 49	50 I WIĘCEJ
2002				
2003	459	431	25	3
2004	468	442	24	2

- **Bezrobocie**

Tendencja spadkowa stopy bezrobocia (zgodnie z trendem ogólnokrajowym) utrzymywała się do roku 1997 po czym zaczęła systematycznie rosnąć aby osiągnąć maksimum w 2003 i od roku 2004 znowu powrócić do tendencji spadkowej. W 2005 r. zanotowano w powiecie 3992 bezrobotnych 9spadek o 569 osób od 2003 roku), w gminie Wąsosz 760 bezrobotnych ogółem, w tym 410 kobiet (spadek o 166 osób od 2003 roku). Brak jest danych statystycznych dotyczących stopy bezrobocia dla samej gminy.

Pozytywnym zjawiskiem zachodzącym w ciągu ostatnich dwóch lat jest zmniejszająca się liczba bezrobotnych, a także zwiększająca się liczba ofert pracy oraz liczba podjęć pracy (duży spadek szczególnie wśród mężczyzn liczby bezrobotnych w roku 2005 w stosunku do 2004 r.), negatywnym – niewielki spadek bezrobocia kobiet.

Tab. 23 Stopa bezrobocia rejestrowanego w % (w nawiasie stopa bezrobocia wg danych Narodowego Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań z 2002 r.)

ROK	WOJ. DOLNOŚL.	WROCŁAW	POWIAT GÓROWSKI	POWIAT WOŁOWSKI	POWIAT TRZEBNICKI	POWIAT ŚREDZKI	POWIAT LUBIŃSKI	POWIAT WROCŁAWSKI
2000	18,4	7,3	24,8	20,6	20,0	20,7	15,9	12,6
2001	21,5	9,9	27,1	22,4	24,2	22,9	17,8	15,2
2002	22,4 (25,6)	12,3 (18,3)						21,7 (26,1)
2003	23,8	12,9 (17,1)						19,6
2004	22,4	12,3						19,2

Tab. 24 Bezrobotni zarejestrowani wg czasu pozostawania bez pracy z powiecie górowskim (stan na 31.12)

ROK	BEZROBOTNI OGÓŁEM	BEZROBOTNI MĘŻCZYŹNI	BEZROBOTNE KOBIETY	BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY 12-24 MIESIĄCE	BEZROBOTNI POZOSTAJĄCY BEZ PRACY PONAD 24 MIESIĄCE
1999	**3375**	**1539**	**1836**		
2000	**3833**	**1758**	**2075**	**806**	**869**
2001	**4201**	**2023**	**2178**	**873**	**1168**
2002	**4264**	**2125**	**2139**		
2003	**4561**	**2240**	**2321**	**796**	**1509**
2004	**4270**	**2046**	**2224**	**695**	**1517**
2005	**3992**	**1873**	**2119**	**613**	**1428**

Tab. 25 Bezrobocie w latach 1997 – 2005 w gm. Wąsosz

ROK	LICZBA BEZROBOTNYCH (STAN NA 31.12)				
	OGÓŁEM (W TYM MIASTO)	W TYM:			
		KOBIETY	ZWOLNIENI Z PRZYCZYN DOT. ZAKŁ. PRACY	Z PRAWEM DO ZASIŁKU	DOTYCHCZAS NIE PRACUJĄCY
1997	549				
1998					
1999	705 (271)	364		180	
2000					
2001					
2002					
2003	**926**	**438**			
2004	**868**	**458**			
2005	**760**	**410**			

5.4. CHARAKTERYSTYKA ZAINWESTOWANIA

- **Mieszkalnictwo**

Gminę Wąsosz zamieszkuje około 7500 osób. Na jej terenie występuje przede wszystkim budownictwo zagrodowe, indywidualne budownictwo jednorodzinne oraz w małej ilości budownictwo wielorodzinne. Największym ośrodkiem mieszkaniowym jest Wąsosz. Zdecydowaną większość zabudowy stanowi w gminie zabudowa zagrodowa związana z funkcją rolniczą. Coraz większa ilość nowych obiektów posiada jednak charakter willowy. Dotyczy to w szczególności miejscowości takich jak: Borowno, Gola Wąsoska, Pobiel, Świniary.

Według narodowego spisu powszechnego w 2002 roku były w gminie 2144 (w Wąsoszu 840) mieszkania (w tym 2089 mieszkania zamieszkane na stałe), z tego:
336 (w Wąsoszu 50) mieszkania o pow. użytkowej 26 768 m² wybudowane przed rokiem 1918 (15,7 %),
1162 (w Wąsoszu 362) mieszkania o pow. użyt. 86 407 m² wybudowane w latach 1919 – 1944 (54,2 %),
123 (w Wąsoszu 61) mieszkania o pow. użyt. 7730 m² wybudowane w latach 1945–1970 (5,7 %),
258 (w Wąsoszu 191) mieszkania o pow. uż. 15780 m² wybudowane w latach 1971-1978 (12,0 %),
193 (w Wąsoszu 138) mieszkania o pow. uż. 16274 m² wybudowane w latach 1979–1988 (9,0 %),
50 (w Wąsoszu 27) mieszkania o pow. uż. 8424 m² wybudowane w latach 1989 – 2002 (2,3 %), (łącznie z mieszkaniami będącymi w budowie)
19 (w Wąsoszu 10) mieszkania o powierzchni użyt. 3071 m² wybudowane w latach 2001 – 2002 (0,9 %), (łącznie z mieszkaniami będącymi w budowie).
Jak wynika z powyższego największa grupę w gminie stanowią mieszkania wybudowane w latach 1919 – 1944 bo ponad 54 % ogółu mieszkań, w samym Wąsoszu porównywalna jest liczba mieszkań wybudowanych w latach 1919 – 1944 oraz w latach 1971 - 2002.

W gminie wg stanu na 31.12.2004 było 2286 mieszkań (w tym w Wąsoszu 684), 8 578 izb o łącznej powierzchni 179,1 tys. m². Przyrost powierzchni mieszkaniowej w okresie 1995 - 2004 był nieduży i wyniósł 6,6 %. W okresie tym oddano do użytku 98 mieszkań (w latach 1995 – 2001 wybudowano tylko dwa mieszkania).

Wielkość zasobów, wskaźniki charakteryzujące zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych, mieszkania oddane do użytku dokładniej przedstawiono w tabeli. Wskaźniki zagęszczenia mieszkań mimo zastoju w budownictwie mieszkaniowym poprawiają się. Spowodowane to jest malejąca liczba mieszkańców oraz rosnąca liczba nowych mieszkań głównie w zabudowie jednorodzinnej. W 1999 r. na osobę przypadało 18,6 m² powierzchni użytkowej mieszkania, a w 2004 wartość ta wzrosła do 22,9 m², (Miasto Wąsosz - 21,0 m^2 Góra - 22,5 m^2, woj. dolnośląskie – 22,9 m^2). Przeciętna liczba osób w mieszkaniu wynosiła 3,25 i zmniejszyła się z 3,29 w 1999 roku (Miasto Wąsosz - 3,26 m^2, gmin Góra - 3,14 m^2, woj. dolnośląskie – 2,88 m^2), dla powiatu górowskiego – 3,26. Gmina Wąsosz należy do gmin charakteryzujących się stosunkowo dużą powierzchnią użytkową przypadającą na 1 mieszkanie Przeciętna wielkość użytkowa mieszkania wynosiła w roku 2004 (wg rocznika statystycznego WUS) 74,4 m^2 (miasto Wąsosz - 68,3 $m^{2)}$ i jest to wielkość wyższa niż dla gminy Góra - 70,3 m^2, woj. dolnośląskiego - 65,9 m^2 oraz powiatu górowskiego 72,5 m^2. W porównaniu ze średnią wojewódzką wypada zróżnicowanie, osiągając gorsze współczynniki w przeciętnej liczbie osób w mieszkaniu, porównywalne w przeciętnej powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca oraz lepsze w przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania.

Charakterystykę stanu zasobów mieszkaniowych na terenie gminy Wąsosz w porównaniu ze średnimi wskaźnikami województwa wg stanu na rok 2004 przedstawia poniższa tabela.

Tab. 26 Porównanie zasobów mieszkaniowych

GMINA:	**PRZECIĘTNA LICZBA OSÓB W 1 MIESZKANIU (2002) [2003] 2004**	**PRZECIĘTNA POWIERZCHNIA UŻYTKOWA 1 MIESZKANIA W M^2 (2002) [2003] 2004**	**PRZECIĘTNA POWIERZCHNIA UŻYTKOWA W M^2 NA 1 OS. (2002) [2003] 2004**
GMINA WĄSOSZ	[3,26], 3,25	[74,2], 74,4	[22,8], 22,9
MIASTO WĄSOSZ	[3,21], 3,26	[68,0], 68,3	[21,2], 21,0
GMINA GÓRA	3,14	70,3	22,4
MIASTO GÓRA	2,96	66,6	22,5
POWIAT GÓRA	3,26	72,5	22,3
WROCŁAW	2,60	59,8	23,0
WOJ. DOLNOŚL.	2,88	65,9	22,9

Charakterystykę stanu zasobów mieszkaniowych na terenie gminy Wąsosz i Góra w porównaniu z poprzednimi latami (dane WUS) przedstawia poniższa tabela.

Tab. 27 Rozwój zasobów mieszkaniowych na przestrzeni ostatnich 6 lat

ROK	WSKAŹNIKI ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH					
	ILOŚĆ MIESZKAŃ (W MIEŚCIE)	ILOŚĆ IZB (W MIEŚCIE)	POWIERZCHNIA UŻYTKOWA MIESZKAŃ W TYS. M^2 (W MIEŚCIE)	PRZECIĘTNA LICZBA OSÓB W 1 MIESZKANIU (W MIEŚCIE)	PRZECIĘTNA POWIERZCHNIA UŻYTKOWA 1 MIESZKANIA W M^2 (W MIEŚCIE)	PRZECIĘTNA POWIERZCHNIA UŻYTKOWA W M^2 NA 1 OS. (W MIEŚCIE)
WĄSOSZ (W TYM MIASTO)						
1988	2157 (803)					
1995	2188 (820)	8046	151515	3,58	61,2	19,4
1996	2188 (820)	8046	151515	3,55	61,2	19,5
1997	2188 (820)	8046	151515	3,55	61,2	19,5
1998	2188 (820)	8046	151515	3,55	61,2	19,5
1999	2188 (820)	8046	151515	3,29	61,2	18,6
2000	2188 (820)	8046	151515	3,41	69,3	20,3
2001	2190 (820)	8058	151900	3,36	69,3	20,6
2002	2244 (840)	8224	162704	3,33	72,5	21,8
2003	2282 (862)	8553 (3203)	169400 (58600)	3,29 (3,25)	74,2 (68,0)	22,6 (20,9)
2004	2286 (864)	8578 (3218)	170129 (59045)	3,28 (3,23)	74,4 (68,3)	22,7 (21,1)
2005	2289 (867)	8594 (3225)	170591 (59201)	3,28 (3,23)	74,5 (68,3)	22,7 (21,1)
GÓRA (W TYM MIASTO)						
2001	6420	23355	409700	3,37	63,8	19,0
2004	6670 (4217)	25686 (16323)	468780 (284826)	3,14 (2,96)	70,3 (66,6)	22,4 (22,5)

Sytuacja mieszkaniowa w gminie ulega powolnej ale systematycznej poprawie zarówno jeśli chodzi o wielkość mieszkań, powierzchnię przypadającą na jednego mieszkańca jak i wyposażenie w media. Z powyższej tabeli wynika, że w stosunku do poprzednich lat (od 1999) poprawiły się wskaźniki przeciętnej liczby osób w mieszkaniu, przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań na 1 osobę, oraz przeciętnej powierzchni użytkowej na osobę w mieszkaniu.

- **Oświata, wychowanie i nauka**

Usługi oświaty reprezentowane są przez przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazjum oraz szkołę ponadgimnazjalną szkołę zawodową. W roku szkolnym 2005/2006 na terenie gminy funkcjonowało 1 przedszkole, oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych w Płoskach oraz Pobielu, 4 szkoły podstawowe, gimnazjum w Wąsoszu Ponadto w Wąsoszu funkcjonuje Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy (ul. Janusza Korczaka 6).

Przedszkole miejskie publiczne zlokalizowane jest na ulicy: Pl. Kościelny 2.

Wychowaniem przedszkolnym objętych jest ok. 128 dzieci, co stanowi niespełna 38,3 % ogółu dzieci w wieku przedszkolnym.

W związku z obserwowanym systematycznym spadkiem liczby dzieci posyłanych do przedszkola związanym z malejącym przyrostem naturalnym od roku 1995 zostały zlikwidowane w sumie 3 oddziały przedszkolne.

Tab.28 Przedszkola

ROK:	PRZEDSZKOLA SAMODZIELNE	ODDZIAŁY	ODDZIAŁY PRZY SZKOŁACH	DZIECI W PRZEDSZOLACH	DZIECI W ODDZIAŁACH PRZY SZKOŁACH	RAZEM DZIECI
1995	1	3	7	63	125	188
1996	1	2	7	47	127	174
1997	1	4	5	95	62	157
1998	1	4	5	100	77	177
1999	1	4	5	88	66	154
2000	1	4	4	93	68	161
2001	1	4	3	95	56	151
2002	1	4	3	106	45	151
2003	1	4	3	101	43	144
2004	1	4	3	94	39	133
2005	1	4	3	93	35	128

Na terenie gminy funkcjonują obecnie 4 szkoły podstawowe, są to: Publiczna Szkoła Podstawowa im. Bolesława Chrobrego w Wąsoszu (Al. Niepodległości 10), Publiczna Szkoła Podstawowa im. Marii Kownackiej w Płoskach (Płoski 4), Publiczna Szkoła Podstawowa w Czarnoborsku (Czarnoborsko 22) oraz Publiczna Szkoła Podstawowa w Pobielu. Do szkoły w Wąsoszu w roku szkolnym 2003/04 uczęszczało 308 uczniów. Szkoła obsługuje 9 obrębów: Chocieborowice, Górka Wąsoska, Gola Wasoska, Bełcz Mały, Lechitów, Wąsosz, Czeladź Wielka, Kowalewo, Baranowice, przysiółki Jawor i Marysin. Szkoła mieści się w trzypiętrowym budynku wybudowanym w okresie przedwojennym. Budynek wymaga gruntownej modernizacji i remontu. Do szkoły w Płoskach w roku szkolnym 2003/04 uczęszczało 97 uczniów i 10 dzieci sześcioletnich dzieci do kl. „0". Szkoła obsługuje 8 obrębów: Płoski, Wrząca Wielka, Lubiel, Ostrawa, Kamień Górowski, Drozdowice Wielkie, Drozdowice Małe, Wrząca Śląska. Budynek szkolny został zmodernizowany poprzez ocieplenie, wymianę okien i wymianę instalacji c.o., usytuowany jest z dala od tras komunikacyjnych. Do szkoły w Czarnoborsku w roku szkolnym 2003/2004 uczęszczało 126 dzieci. Szkoła obsługuje 11 obrębów: Sułów Wielki, Rudna Wielka, Rudna Mała, Dochowa, Bełcz Górny, Cieszkowice, Czarnoborsko, Wiklina, Wiewierz, Zbaków Górny, Zbaków Dolny. W roku 2003 dokonano termomodernizacji budynku szkolnego, zainstalowano ogrzewanie na biomasę oraz wymieniono pokrycie dachu. Do szkoły w Pobielu w roku szkolnym 2003/04 uczęszczało 105 uczniów i 8 sześcioletnich dzieci do kl. „0". Szkoła obsługuje 6 obrębów: Pobiel, Zubrza, Świniary, Wodniki, Ługi, Bartków. Publiczna Szkoła Podstawowa w Pobielu znajduje się w 3 budynkach bez odpowiedniego zaplecza sportowego w związku z powyższym posiada bazę lokalową niedostosowaną do potrzeb edukacyjnych.

W związku ze zmniejszeniem liczy dzieci w wieku szkolnym oraz powstaniem w 1999 r gimnazjów, od 1995 roku zlikwidowano 4 szkoły podstawowych, w tym jedną w Wąsoszu. Szkoły podstawowe są rozmieszczone stosunkowo równomiernie.

Tab.29 Szkoły podstawowe

ROK	LICZBA SZKÓŁ (WTYM W WĄSOSZU)	LICZBA ODDZIAŁÓW (WTYM W WĄSOSZU)	LICZBA NAUCZYCIELI PEŁNOZATRUDNIONYCH	LICZBA UCZNIÓW (WTYM W WĄSOSZU)	LICZBA ABSOLWENTÓW
1995	8 (2)	70 (30)	94	1248 (595)	142
1996	8 (2)	67 (29)	95	1217 (572)	155
1997	7 (2)	67 (30)	84	1213 (569)	158
1998	6 (1)	59 (22)	74	1179 (496)	148
1999	6 (1)	53 (18)	64	995 (413)	159
2000	5 (1)	40 (16)	49	785 (355)	

2001	4 (1)	34	40	715 (60)	125
2002	4 (1)	34	42	706 (63)	114
2003	4(1)	33		666 (56)	134
2004	4(1)	33		640 (44)	99
2005	4 (1)	32 (14)		610 296	106

Publiczne Gimnazjum im. Henryka Sienkiewicza w Wąsoszu (ul. Zacisze 10) mieści się w nowo wybudowanym budynku oddanym do użytku we wrześniu 2000 roku. Według stanu na dzień dzisiejszy baza dydaktyczna gimnazjum nie jest wystarczająca. W listopadzie 2003 roku została oddana do użytku sala gimnastyczna dzięki czemu poprawiły się warunki prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego jak również innych zajęć pozaszkolnych. Liczba gimnazjów wydaje się być wystarczająca.

Tab.30 Gimnazja

ROK	LICZBA SZKÓŁ (SPECJALNE)	LICZBA ODDZIAŁÓW	LICZBA NAUCZYCIELI PEŁNOZATRUDNIONYCH	LICZBA UCZNIÓW (uczniowie gimnazjów specjalnych)	LICZBA ABSOLWENTÓW
1999	1	6	2	131 (25)	
2000	1 (1)	12	20	253 (26)	
2001	1 (1)	16	25	360 (41)	
2002	1 (1)	16	24	353 (33)	105
2003	1 (1)	16		363 (42)	122
2004	1 (1)	16		363 (44)	98
2005	1 (1)	16		353 (52)	109

- **Zdrowie i opieka społeczna**

W zakresie lecznictwa zamkniętego gmina Wąsosz obsługiwana jest przez szpitale we Wrocławiu, Górze oraz Lubinie. Opieka zdrowotna otwarta na terenie gminy reprezentowana jest przez Gminny Ośrodek Zdrowia w Wąsoszu, przychodnię oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Vis-Med". W Wąsoszu działa również apteka. Ponadto istnieje kilka prywatnych gabinetów lekarskich. Na terenie gminy nie funkcjonuje żaden żłobek.

- **Kultura**

Usługi kultury reprezentowane są przez Zespół Placówek Kultury w Wąsoszu powstały w wyniku połączenia Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy Wąsosz oraz Miejsko - Gminnego Ośrodka Kultury w Wąsoszu. W skład Zespołu Placówek Kultury wchodzi również Filia Biblioteczna w Kamieniu Górowskim. Budynek ZPK mieści się w Wąsoszu przy ulicy Świerczewskiego 31. ZPK organizuje następujące imprezy kulturalno-oświatowe: wystawy (rocznice historyczne, literackie, państwowe, wydarzenia kulturalne i oświatowe), konkursy dla dzieci i młodzieży (plastyczne, recytatorskie, czytelnicze), imprezy muzyczne (dyskoteki, festyny, zabawy andrzejkowe i karnawałowe), spektakle, koncerty, montaże okolicznościowe z okazji uroczystości państwowych i lokalnych (m.in. „Dni Wąsosza"), prowadzi "kółka zainteresowań": muzyczne, plastyczne. ZPK współpracuje ponadto z ludowym zespołem śpiewaczym „Wąsoszanki" i instrumentalno-wokalnym „Sawa".

W Wąsoszu (kościół św. Józefa Oblubieńca NMP) Kamieniu Górowskim, Ługach, Pobielu, Czeladzi Wielkiej, Sułowie Wielkim, Sądowelu znajdują się kościoły, a w Cieszkowicach i Czarnoborsku kaplice. Świetlice są zlokalizowane w Baranowicach, Chocieborowicach, Cieszkowicach, Czarnoborsku, Czeladzi Wielkiej, Kamieniu Górowskim, Lubielu, Ługach i Zbakowie Górnym.

- **Administracja i łączność**

Usługi w zakresie administracji zlokalizowane są na terenie Wąsosza. Znajdują się tutaj: Urząd Gminy, siedziba Rady Gminy i Urząd Stanu Cywilnego. W Wąsoszu znajduje się również komisariat policji. Na terenie gminy funkcjonuje placówka pocztowo-telekomunikacyjna w Wąsosz.

- **Sport i rekreacja**

W gminie Wąsosz działają trzy kluby sportowe. Miejski Klub Sportowy "Orla" Wąsosz posiada 5 drużyn; seniorów, trampkarzy starszych, młodzików oraz 2 drużyny dziewczęce. MKS "Orla" Wąsosz ma do dyspozycji stadion sportowy z płytą główną i treningową bieżnią okólną i trybunami na około 500 osób. W miesiącu lipcu 2005 r. na w/w obiekcie oddano do dyspozycji dla wszystkich zainteresowanych aktywnym wypoczynkiem boisko do plażowej piłki siatkowej. W miejscowości Wiewierz działa Ludowy Klub Sportowy "Wiewierzanka" Wiewierz. Obecnie Klub ten posiada tylko drużynę seniorów. Uczniowski Klub Sportowy "Orla" Wąsosz działa wśród dzieci i młodzieży gminy Wąsosz. Zachęca do aktywności fizycznej poprzez organizowanie zajęć i imprez sportowych. UKS "Orla" Wąsosz w dużym stopniu korzysta z zaplecza sportowego MKS "Orla" Wąsosz.

Do obiektów sportowych w gminie należą również sale gimnastyczne w gimnazjum oraz szkołach podstawowych, boiska szkolne w Czarnoborsku, Płoskach (Kobylniki) i Pobielu oraz wiejskie boiska sportowe.

W Wodnikach znajduje się ośrodek szkoleniowo-rekreacyjny Zakładu Karnego w Rawiczu oparty o istniejący zbiornik wodny.

- **Turystyka i wypoczynek**

Gmina dysponuje stosunkowo dużymi walorami turystyczno-wypoczynkowymi, jednak jej niekorzystne - peryferyjne położenie w stosunku do Wrocławia utrudnia korzystanie z nich. Część gminy wchodzi w obręb obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Baryczy". Na terenie gminy szczególnie we wschodniej części występują znaczne powierzchnie lasów. W centralnej i wschodniej części znajdują się kompleksy leśne z lasami przydatnymi do rekreacji. Dodatkowym walorem gminy Wąsosz jest bardzo dobry stan higieny atmosfery związany z brakiem w pobliżu uciążliwych obiektów przemysłowych.

Walory krajoznawcze wiążą się z miejscowościami, w których występują interesujące zabytki architektury. Należą do nich: zespół zamkowy w Wąsoszu wraz z parkiem zamkowym, kościół z 2 połowy XVIII w, kościół z 2 poł. XVII w. w Sułowie Wielkim, parki podworskie w Cieszkowicach, Czeladzi Wielkiej, Wiklinie, Wrzącej Wielkiej, Lechitowie oraz park pałacowy w Górce Wąsoskiej. Przez gminę przebiegają szlaki turystyczne: gmina Rawicz, Wiklina, Gola Wąsoska, Wąsosz, Kowalewo, gmina Jemielno oraz Gmina Jemielno, Baranowice, Czeladź Wielka, Bełcz Mały, Wąsosz, Ługi, Bartków, gmina Żmigród.

- **Handel, gastronomia i usługi rzemiosła**

W Wąsoszu funkcjonuje 48 sklepów, w pozostałych miejscowościach 30. Są to na ogół prywatne sklepy z artykułami spożywczo – przemysłowymi, odzieżowymi, chemicznymi i posiadają charakter usług wbudowanych. Stan techniczny obiektów handlowych jest na ogół dobry.

Usługi handlowe są stosunkowo dobrze rozwinięte w Wąsoszu (wzrost jednostek od 1995 roku z 32 do 48) w pozostałych jednostkach nastąpił spadek z 39 do 30.

Usługi gastronomii są przeciętnie rozwinięte, większość zlokalizowana jest w Wasoszu. Usługi rzemieślnicze reprezentowane są w mieście stosunkowo licznie. Zlokalizowane są one zarówno w obiektach wolnostojących (głównie warsztaty samochodowe, piekarnie, usługi z zakresu kamieniarstwa, remontowo - budowlane i inne) jak i wbudowane w partery budynków mieszkalnych (usługi naprawcze dla ludności - zegarmistrzostwo, naprawa sprzętu RTV i AGD itp.).

Tab. 31 Sklepy, stacje paliw oraz targowiska

ROK	OGÓŁEM SKLEPY (W TYM WĄSOSZ)	SEKTOR PRYWATNY(W TYM WĄSOSZ)	PRACUJĄCY (W TYM WĄSOSZ)	STACJE PALIW (W TYM WĄSOSZ)	TARGOWISKA (W TYM WĄSOSZ)
1995	71 (32)	70 (31)	105 (54)		1 (1)
1996	69 (39)	68 (38)	100 (62)	3 (2)	1 (1)
1997	66 (40)	65 (39)	100 (67)	3 (2)	1 (1)
1998	75 (44)	74 (43)	125 (79)	3 (2)	1 (1)
1999	81 (52)	80 (51)	141 (101)	2 (1)	1 (1)
2000	82 (53)	82 (53)	148 (108)	2 (1)	1 (1)
2001	80 (46)	80 (46)	164 (109)	2 (1)	1 (1)
2002	75 (45)	75 (45)	153 (112)	2 (1)	1 (1)
2003	78 (48)	76 (48)	152 (112)	2 (1)	1 (1)
2004					1 (1)
2005					

- **Działalność produkcyjna i budowlana, najwięksi inwestorzy**

Zakłady produkcyjne zlokalizowane w gminie to jednostki nieduże. Większość zlokalizowanych jest w Wąsoszu. Tylko 2 zakłady zatrudniają powyżej 50 osób. Najważniejsze z nich to: filia zakładów FagorMastercook (d. Wrozamet), RESPOM, Wizental, GAZ, Kutzmann, Zakład Usług Drzewnych, Polski Koncern Mięsny Duda, Gospodarstwo Rolne K. Jachimowski, Ferma Drobiu Woźniak.

- **Cmentarze**

W gminie zlokalizowane są dwa czynne cmentarze: w Wąsoszu oraz w Ługach. Ponadto są 3 cmentarze nieczynne: Ługi, Płoski oraz Sułów Wielki.

5.5. WARUNKI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Dominującym elementem oddziałującym na warunki życia są zagrożenia i uciążliwości powodowane przez wzrastający ruch samochodowy, komunikacje kolejową oraz zakłady przemysłowe. Transport samochodowy jest głównym generatorem zanieczyszczenia powietrza wzdłuż drogi nr 36, dróg wojewódzkich oraz w centrum miasta (szczególnie wzdłuż nienormatywnych ul. Mickiewicza i Świerczewskiego). Gmina Wąsosz nie posiada szczególnie uciążliwych zakładów przemysłowych.

Stan czystości powietrza w mieście jest zadowalający. Na podstawie badań przeprowadzonych przez WIOŚ We Wrocławiu w 2005 r. nie stwierdzono przekroczeń wartości dopuszczalnych badanych zanieczyszczeń powietrza. Obecnie najpoważniejszymi źródłami zanieczyszczeń do powietrza na terenie gminy są paleniska domowe, pyły z obróbki drewna oraz transport drogowy.

Ilość i jakość wód powierzchniowych i podziemnych decyduje bezpośrednio o warunkach życia. W zakresie zanieczyszczenia wód powierzchniowych sytuacja nie przedstawia się zadowalająco. Jakość wód rzeki Baryczy oraz Orli obniżają przede wszystkim ponadnormatywne zawartości substancji biogennych, azotu azotanowego. Badania jakości wód wykazały, że rzeka prowadzi wody IV i V klasy w punktach pomiarowych poniżej rzeki Orli, natomiast powyżej jej ujścia do Baryczy osiąga nawet III klasę czystości a ilość wskaźników w klasie I i II dochodzi do 70 %. Wpływ na stan czystości wód Baryczy mają przede wszystkim zanieczyszczenia z jej dwu prawobrzeżnych dopływów – Orli i Polskiego Rowu, będących odbiornikami ścieków z woj. wielkopolskiego.

Komfortowe warunki życia mieszkańców w dużej mierze zależą od elementów środowiskowych takich, jak nasycenie zielenią, dostępność terenów rekreacyjnych i warunki klimatu lokalnego. Struktura przestrzenna gminy stwarza korzystne warunki bioklimatyczne.

6. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY WĄSOSZ

6.1. OGRANICZENIA ROZWOJU

Sfera społeczno-ekonomiczna

- rozpad funkcji produkcyjnych dawnych ośrodków państwowych gospodarstw rolnych
- mała liczba ludności gminy i niewielkie jednostki osadnicze
- malejący przyrost naturalny i zmniejszająca się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym,
- utrzymujące się wysokie bezrobocie (szczególnie wśród kobiet),
- niekorzystny bilans ruchu migracyjnego,
- stosunkowo niskie dochody ludności,
- mała aktywność zawodowa ludności
- skąpa oferta kulturalna
- niedostateczna oferta infrastruktury turystyczno–hotelowej,
- niedostateczna oferta gastronomiczna,
- mała ilość zagospodarowanych terenów rekreacyjnych,
- zły stan techniczny części komunalnych zasobów mieszkaniowych.

Sfera gospodarczo-przestrzenna

- peryferyjne położenie gminy w obrębie województwa dolnośląskiego
- peryferyjne położenie względem międzynarodowych szlaków komunikacyjnych
- znikomy ruch budowlany
- silne rozdrobnienie gospodarstw indywidualnych
- brak obwodnicy miasta Wąsosza
- dekapitalizacja mieszkań związana z okresem ich wybudowania
- brak większych ośrodków miejskich w bezpośrednim sąsiedztwie
- słaba kondycja drobnych form aktywności gospodarczej głównie usług i rzemiosła,
- niewielka liczba zakładów przemysłowych,
- brak nowoczesnych branż (high tech) w strukturze przemysłowej,
- niekorzystna struktura agrarna,
- obniżone parametry techniczne dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych,
- uciążliwość ciężkiego transportu tranzytowego,
- niewielka oferta terenowa dla dużych inwestycji,
- brak zainteresowania gminą ze strony kapitału zagranicznego
- brak kanalizacji,
- brak bazy i wyposażenia turystycznego.

Sfera przyrodnicza

- zagrożenie powodzią
- zanieczyszczenie rzek Barycz i Orla, prowadzą wody pozaklasowe
- tereny wymagające rekultywacji – wyrobiska,
- niewykorzystane tereny zieleni urządzonej i nieurządzonej.

6.2. MOŻLIWOŚCI ROZWOJU

Sfera społeczno-ekonomiczna

- występowanie zabytków o charakterze ponadregionalnym i regionalnym,
- stosunkowo młoda i mobilna społeczność,
- preferencje podatkowe uchwalone przez władze gminne dla inwestorów tworzących nowe miejsca pracy,
- wzrastające dochody budżetu gminy,
- możliwość rozwoju turystyki weekendowej.

Sfera gospodarczo-przestrzenna

- korzystne warunki naturalne do rozwoju rolnictwa
- występowanie potencjału w postaci obiektów gospodarczych po byłych PGR-ach i SKR-ach
- występowanie złóż gazu ziemnego i surowców budowlanych
- wstąpienie Polski do Unii Europejskiej (możliwość pozyskania znacznych środków pomocowych),
- realizacja południowo - wschodniej obwodnicy Wąsosza na trasie drogi krajowej nr 36,
- rozwój małej i średniej przedsiębiorczości,
- wysoki udział sektora prywatnego w gospodarce lokalnej,
- znaczące rezerwy potencjalnych terenów inwestycyjnych (obecnie użytkowanych rolniczo),
- potencjalnie duże możliwości zagospodarowania agroturystycznego, turystycznego i budownictwa letniskowo-rekreacyjnego,
- duży udział inwestycji w wydatkach budżetu miasta,
- poprawa infrastruktury technicznej w zakresie dróg, gospodarki wodno - kanalizacyjnej, zaopatrzenia w gaz.

Sfera przyrodnicza

- duża ilość terenów leśnych,
- walory środowiska przyrodniczego i krajobrazowego - duża ilość terenów atrakcyjnych turystycznie i rekreacyjnie (stawy, Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Baryczy”, rzeki Orla i Barycz)
- czyste środowiska przyrodnicze i mała powierzchnia terenów zdegradowanych,
- duże zasoby wód podziemnych.

6.3. GŁÓWNE CELE I KIERUNKI

Biorąc pod uwagę istniejące uwarunkowania, w Studium określono główne cele strategiczne:

1. Innowacyjne rolnictwo

- prywatyzacja i trwałe zagospodarowanie gruntów i obiektów administrowanych przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa
- rozwój gospodarstw wielkoobszarowych
- zmiana struktury agrarnej, specjalizacja produkcji (hodowla, produkcja ekologicznej żywności)
- rozwój funkcji rolniczej z preferencją dla rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki
- rozwój przetwórstwa i przechowalnictwa artykułów rolnych
- zwiększenie wydajności i konkurencyjności
- rezygnacja z rolniczego wykorzystania najsłabszych kompleksów glebowych
- rozwój usług rolniczych
- tworzenie organizacji rolniczych zajmujących się rynkiem zbytu

2. Rozwinięta turystyka i rekreacja

- rozwój bazy turystyczno-wypoczynkowej (ośrodek wędkarski, przystań kajakowa)
- wyznaczenie terenu pod domki letniskowe
- wyznaczenie ścieżek rowerowych
- tworzenie gospodarstw agroturystycznych
- promocja gminy – zmiana wizerunku
- wykorzystanie lasów

3. Rozwój usług i drobnej wytwórczości

- podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej gminy
- tworzenie tzw. „otoczenia biznesu” – banki, telekomunikacja, infrastruktura techniczna
- promocja gminy
- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości (inkubatory przedsiębiorczości)
- przygotowanie oferty terenowej dla działalności usługowej i produkcyjnej
- rozwój funkcji usługowych zgodnie z lokalnym zapotrzebowaniem, ukierunkowanych na obsługę lokalną oraz regionalną

4. Czyste środowisko

- utrzymanie i prawidłowe gospodarowanie na terenie obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Baryczy”
- kształtowanie prawidłowych warunków ochrony środowiska przyrodniczego poprzez zachowanie istniejących i tworzenie nowych form ochrony przyrody
- ustalenie zasad ochrony głównych wód podziemnych
- uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej
- ustanowienie stref ochronnych dla ujęć wód podziemnych
- likwidacja dzikich wysypisk śmieci
- stosowanie systemów grzewczych o wysokiej sprawności i niskim stopniu emisji zanieczyszczeń
- realizacja programu przeciwpowodziowego
- rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych
- doprowadzenie do docelowej klasy czystości

5. Wysoki poziom życia mieszkańców

- zapewnienie mieszkańcom ogólnodostępnej i różnorodnej oferty usługowej (kultury, handlu, gastronomii, rzemiosła, sportu, wypoczynku i rekreacji)
- podniesienie ogólnego poziomu wykształcenia
- rozwijanie różnych form oświaty rolniczej
- wyznaczenie nowych terenów zabudowy mieszkaniowej
- rehabilitacja osiedli mieszkaniowych z zabudową wielorodzinną (wielka płyta, wielki blok)
- poprawa warunków mieszkaniowych
- zapewnienie mieszkańcom ogólnodostępnej i różnorodnej oferty usługowej (kultury, handlu, gastronomii, rzemiosła, sportu, wypoczynku i rekreacji)
- modernizacja układu komunikacyjnego poprzez podniesienie parametrów dróg: krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych
- pełne wyposażenie w zakresie infrastruktury technicznej
- uporządkowanie struktury przestrzennej poprzez doinwestowanie na obszarach luk budowlanych
- ochrona dziedzictwa środowiska kulturowego poprzez poprawę jakości przestrzeni urbanistycznej (rewaloryzacja i odbudowa zabytków architektury i budownictwa oraz powiązanej z nimi w formie parków, ogrodów, alei i szpalerów zieleni) oraz tworzenie różnych form ochrony
- poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego
- zwalczanie patologii społecznych
- sprawne działanie systemu opieki społecznej.

7. KOMUNIKACJA

- **Powiązania zewnętrzne**

Gmina Wąsosz położona jest w południowo – wschodniej części powiatu górowskiego na północnym krańcu województwa dolnośląskiego, posiada stosunkowo dogodne połączenia drogowe z Wrocławiem, Wołowem, Lubinem i Legnicą, Głogowem, Wschową, Rawiczem i Lesznem. Wąsosz położony jest 67 km od Wrocławia, 16 km od Góry Śl.

- **Komunikacja kolejowa**

Przez gminę przebiega jednotorowa linia kolejowa relacji Rudna – Rawicz z przystankami w miejscowościach: Drozdowice Wlk., Wąsosz, Cieszkowice, Kamień Górowski oraz Wiewierz. Linia ta jest nieczynna od 1992 r.

7.1. SIEĆ DROGOWA

Gmina posiada stosunkowo gęstą sieć dróg, na którą składają się:
- droga krajowa nr 36;
- droga wojewódzka nr 324;
- drogi powiatowe nr: 1083D, 1084D, 1100D, 1101D, 1102D, 1103D, 1104D, 1105D, 1106D, 1107D, 1108D, 1109D, 1110D, 1111D, 1112D, 1113D, 1114D, 1115D;
- drogi gminne.

Stan techniczny i parametry części z nich odbiegają od wymogów normatywnych.

- **Droga krajowa nr 36**:

Droga nr 36 relacji Prochowice - Lubin – Ścinawa – Wąsosz – Rawicz – Krotoszyn – Ostrów Wlkp. Klasy G względnie Z 1/2 (na terenie miasta klasa G względnie Z), przebiega przez gminę na długości ok. 15 km. i jest drogą prowadząca głównie ruch tranzytowy pomiędzy północną częścią woj. Dolnośląskiego (Legnica, Lubin, Wołów), a południową częścią woj. Wielkopolskiego (Leszno, Rawicz, Gostyń) w znacznym stopniu obsługuje gminę oraz południowo-wschodnią część powiatu górowskiego poprzez sieć łączących się z nią dróg wojewódzkich i powiatowych.

Na obszarze miasta przebiega ulicą Rawicką, 1 Maja, Mickiewicza, Świerczewskiego, pl. Wolności i Kolejową o parametrach zbliżonych do klasy Z (ale przy nienormatywnych odległościach między przecinającymi ją ulicami). Natężenie ruchu kołowego wynosi 2940 pojazdów./dobę (pomiar z 2005 r.).

- **Droga wojewódzka:**

Nr 324: relacji Szlichtingowa – Góra Śl. - droga nr 36; obsługuje centralna część powiatu na kierunku wschód – zachód oraz północną część gminy Wąsosz. Na obszarze gminy przebiega przez miejscowości: Rudna Wielka, Wiewierz i Zbaków Dolny. Istniejące parametry jak dla drogi klasy Z.

- **Drogi powiatowe**

Stanowią zasadniczą sieć drogową obsługującą część miasta oraz gminę, łączą poszczególne miejscowości ze sobą oraz z siedzibą gminy.

Parametry ich są zróżnicowane – kl. Z, L lub D, niektóre odcinki dróg nie posiadają nawierzchni ulepszonej, a przy przejściu przez miejscowości nie zawsze istnieje segregacja ruchu kołowego i pieszego.

Nr 1083D: Kłoda Mała - Bełcz Górny – Cieszkowice - Wąsosz; klasy Z.
Nr 1100D: Jemielno – Psary – Baranowice – Kowalewo - Wąsosz; klasy Z.
Nr 1104D: Rudna Wielka – Sułów Wielki – Zaborowice - Czernina.
Nr 1112D: Unisławice – Ługi – Bartków - Lubiel.
Nr 1105D: Rudna Wielka – Rudna Mała - Gola Wąsoska - Wąsosz.

Nr 1084D: Wąsosz – Lechitów - Kłoda Wielka.
Nr 1106D: Wodniki – Wiklina – Zbaków Górny - Czarnoborsko.
Nr 1107D: Żbaków Dolny - Żbaków Górny.
Nr 1103D: Piotrowice Małe - Jawor
Nr 1101D: Baranowice - Daszów.
Nr 1102D: Kowalewo - Czeladź Wielka - Baranowice.
Nr 1113D: Wąsosz – Płoski – Kamień Górowski – Wrząca Wielka.
Nr 1115D: Kamień Górowski – Wrząca Śląska.
Nr 1114D: Płoski - Lubiel – Białawy Wielkie.
Nr 1110D: Wąsosz – Pobiel - Unisławice - Chodlewo.
Nr 1111D: Pobiel – Zubrza – Kąkolno - Laskowa.
Nr 1108D: Wodniki - Pobiel.
Nr 1109D: Świniary - Załęcze.

- **Drogi gminne**

Drogi gminne są uzupełniają sieć dróg powiatowych, służą głównie w obsłudze rolnictwa lub leśnictwa, w Wąsoszu tworzą siec ulic. Parametry klasy L, D lub poniżej.

- **Stacja i zaplecze PKP**

Stacja PKP usytuowana jest w południowej części miasta przy ul. Kolejowej, obecnie nieużytkowana ze względu na zawieszenie ruchu kolejowego.

- **Komunikacja PKS**

Wąsosz leżąc na trasie drogi krajowej nr 36, posiada sieć połączeń komunikacji autobusowej pozamiejscowej. Wąsosz posiada połączenie z Wrocławiem (2 połączenia dziennie), Górą (18), Bolesławcem (2), Ciechocinkiem (1), Głogowem (1), Jelenią Górą (2), Jemielnem (3), Karpaczem (1), Lubinem (2), Piłą (1), Poznaniem (4), Rawiczem (7), Wińskiem (1), Wołowem (1), Wschową (1). Istniejący dworzec i plac manewrowy PKS zlokalizowany jest w północnej części miasta przy ulicy Rawickiej.

- **Zaplecze techniczne**

Na terenie Studium funkcjonują 2 stacje paliw, obydwie w Wąsoszu (ul. Rawicka, ul. 1 Maja).

- **Trasy rowerowe i turystyczne szlaki piesze**

W gminie zlokalizowanych jest kilka tras ścieżek rowerowych. Ponadto stosunkowo niewielki ruch rowerowy odbywa się drogami wojewódzkimi, powiatowymi i ulicami miejskimi.

7.2. NATĘŻENIE RUCHU, ANALIZA STANU ISTNIEJĄCEGO I ZAGROŻENIA

- **Natężenie ruchu**

Natężenie ruchu kołowego na drodze wg pomiarów generalnych w latach 1985 - 2000.

Tab. 32 Natężenie ruchu kołowego na drodze krajowej nr 36 oraz wojewódzkiej nr 324

NR DROGI	ODCINEK	NATĘŻENIE RUCHU W POJAZDACH/DOBĘ W LATACH 1985 – 2005 Struktura ruchu: samochody osobowe/samochody ciężarowe/autobusy				
		1995	WSP. WZROSTU	2000	WSP. WZROSTU	2005
36	WĄSOSZ - RAWICZ			1800	1,63	2940
324	RUDNA WLK. – DR. NR 36			1410	1,42	2001
324	GÓRA ŚL. – RUDNA WLK.			3520		

- **Analiza stanu istniejącego i zagrożenia**

- Trasa drogi krajowej nr 36 przebiega przez Wąsosz na kierunku południowy-zachód – północny-wschód, w znacznej części (szczególnie na obszarze Starego Miasta) w pobliżu zabudowy mieszkaniowej i usługowej stanowiąc zagrożenie bezpieczeństwa kierujących pojazdami oraz pieszych. Trasa posiada obniżone parametry i ze względu na historyczne ukształtowanie nie ma możliwości ich podniesienia.
- Przywrócenie ruchu na zawieszonej linii kolejowej jest potencjalnym czynnikiem aktywizującym obszar Studium.
- Stosunkowo gęsta sieć dróg zapewnia dogodne połączenie większości miejscowości z siedzibą gminy w Wąsoszu, powiatu w Górze oraz innymi miejscowościami regionu, wymaga jednak poprawy parametrów technicznych i stanu nawierzchni.
- Projektowane obejście Wąsosza po południowo - wschodniej stronie miasta przejmie znaczną część ruchu tranzytowego i odciąży istniejącą trasę drogi nr 36 od ciężkiego ruchu samochodowego, zwłaszcza ciężarowego.
- Konieczność izolacji zielenią oraz segregacji ruchu kołowego, rowerowego i pieszego - budowa chodników, ścieżek rowerowych.

8. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

8.1. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

- **Zaopatrzenie w wodę**

Mieszkańcy miasta i 30 miejscowości z terenu gminy korzystają ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę, a obsługą istniejących urządzeń i sieci wodociągowych zajmuje się Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Wąsoszu.
Źródłem zaopatrzenia w wodę miasta Wąsosza są ujęcia zlokalizowane poza jego granicami:

– ujęcie wód Wąsosz-Młynary (10 studni kopanych) Q_{maxh}= 40 m^3/h, pozwolenie wodnoprawne z terminem ważności do 01.12.2005 r,
– ujęcie wód podziemnych w Kamieniu Górowskim Q_{maxh}= 60 m^3/h, pozwolenie wodnoprawne z terminem ważności do 31.12.2014 r,

Woda z ujęć, poprzez stacje uzdatniania wody, kierowana jest do sieci wodociągowej obejmującej swym zasięgiem następujące miejscowości: miasto Wąsosz, Gola Wąsoska, Górka Wąsoska, Bełcz Mały, Kamień Górowski, Lubiel, Płoski, Wrząca Wielka, Wrząca Śląska, Drozdowice Małe, Drozdowice Wielkie (z przysiółkami Marysin i Jawor), Kowalewo, Chocieborowice, Czeladź Wielka.

System wodociągowy oparty na ujęciu wód podziemnych w Rudnej Wielkiej (Q_{maxh}= 14,5 m^3/h, pozwolenie wodnoprawne z terminem ważności do 31.08.2015 r.) obsługuje wsie:
Rudna Wielka, Rudna Mała, Sułów Wielki, Bełcz Górny, Cieszkowice, Dochowa i Wiewierz.
Na terenie gminy Wąsosz zlokalizowane są również ujęcia wody dla miasta Rawicza w pobliżu miejscowości Świniary. Z tego ujęcia korzystają także mieszkańcy wsi z gminy Wąsosz, a mianowicie: Świniary (z Borownem i Warszewkiem), Wodniki, Wiklina, Pobiel, Zbaków Górny i Zbaków Dolny.

Wodociąg zbiorowy w Czarnoborsku oparty o ujęcie podziemne o wydajności Q_{maxh}= 11 m^3/h zaopatruje w wodę mieszkańców tej miejscowości.

Sieć wodociągową posiadają również wsie: Baranowice – podłączone do wodociągu gminy Jemielno oraz Lechitów – podłączone do wodociągu gminy Góra.

Mieszkańcy pozostałych miejscowości zaopatrują się w wodę ze studni przydomowych.

- **Odprowadzanie i unieszkodliwianie ścieków**

Na terenie miasta i gminy Wąsosz nie ma uporządkowanej gospodarki ściekowej. W mieście zlokalizowane są dwie lokalne mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków:

- przy ulicy Franki, obsługująca szkołę podstawową oraz rejon ulic Zacisze i Franki o przepustowości 48,5 m^3/d; pozwolenie na odprowadzanie ścieków do wód ROŚ-II-6223/15/03 z dnia 03.07.2003 r. z terminem ważności do 31.12.2009 r.; odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rów mający ujście do rzeki Orli;
- przy ulicy Rzemieślniczej dla osiedla mieszkaniowego; oddana do eksploatacji w 1975 r. o przepustowości około 140 m^3/d; nie uzyskuje odpowiednich parametrów oczyszczania, brak pozwolenia na eksploatację; odbiornikiem ścieków jest rzeka Orla.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w 2005 r. wynosiła 3,7 km, a ludność korzystająca z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności w miastach – 19,4% (zgodnie z GUS – Bank Danych Regionalnych).

Część miasta posiada odcinki kanalizacji deszczowej, gdzie ścieki odprowadzane są najkrótszymi drogami do rzek Baryczy i Orli. Na terenie gminy mieszkańcy wsi nie korzystają ze zbiorowego systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych.

8.2. GOSPODARKA ODPADAMI

Źródłem powstawania odpadów komunalnych na terenie gminy Wąsosz są przede wszystkim gospodarstwa domowe oraz obiekty infrastruktury jak: handel, usługi i rzemiosło, szkolnictwo, obiekty turystyczne, w których powstają odpady podobne do komunalnych. Są to takie odpady jak: odpady organiczne i zielone, papier i karton, tworzywa sztuczne, tekstylia, szkło, metale oraz odpady wielkogabarytowe, budowlane i niebezpieczne wytwarzane w grupie domowych odpadów komunalnych.

Unieszkodliwianie odpadów komunalnych z terenu gminy polega w głównej mierze na ich składowaniu. Systemem zbiórki odpadów komunalnych zajmuje się Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Wąsoszu. Odpady gromadzone są w pojemnikach (0,11 m^3, 1,1 m^3 oraz w szczególnych przypadkach KP-7) i wywożone na składowiska odpadów w miejscowościach Wrząca Śląska i Rudna Wielka.

Gmina prowadzi działania zmierzające do zmniejszenia ilości odpadów kierowanych na składowisko poprzez wdrażanie programu selektywnej zbiórki odpadów. Odpadami podlegającymi segregacji są: tworzywa sztuczne – butelki typu PET, opakowania szklane i makulatura.

Składowisko odpadów w miejscowości Wrząca Śląska o powierzchni 2,5 ha jest zlokalizowane na terenie wyrobiska po żwirowni, w odległości około 600 m od zabudowań wsi (przy drodze między Wrzącą Śląską a Kamieniem Górowskim) oraz zarządzane jest przez ZBGKiM w Wąsoszu. Obsługuje ono miasto i gminę Wąsosz oraz ościenne gminy (najwięcej odpadów pochodzi z gminy Wińsko). Składowisko wykonane w 1993 r., nie posiada uszczelnienia podłoża i drenażu odcieków, wypełnione jest w ok. 75%, a przewidywany okres eksploatacji do 2009 roku.

Na terenie gminy Wąsosz wybudowane zostało komercyjne składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w pobliżu miejscowości Rudna Wielka przez inwestora prywatnego (CHEMEKO-SYSTEM sp. z o.o., Zakład Utylizacji, Recyklingu, Przerobu i Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych i Przemysłowych – Wrocław) pozostającego w spółce z Gminą Wąsosz. Teren składowiska zajmuje powierzchnię ok. 11 ha, a obecnie funkcjonuje na powierzchni 1,8 ha i jest rozbudowywane do powierzchni 4,5 ha. Najbliższe zabudowania mieszkalne i gospodarcze oddalone są od składowiska o ok. 600 m. Składowisko posiada uszczelnienie dna i skarp oraz podfoliowy drenaż odsączający, a odcieki zbierane są do zbiornika i sukcesywnie wywożone do najbliższej oczyszczalni ścieków.

Jest ono również objęte siecią monitoringu jakości wód podziemnych.

8.3. ENERGETYKA

• Zaopatrzenie w gaz

Na terenie gminy Wąsosz z gazu przewodowego korzystają jedynie mieszkańcy miasta Wąsosza. Gaz ziemny wysokometanowy dostarczany jest do miasta gazociągiem wysokiego ciśnienia o średnicy DN80 i ciśnieniu 6,3 MPa do stacji redukcyjno-pomiarowej I^o w Wąsoszu o przepustowości 650 m^3/h.

Gaz rozprowadzany jest siecią gazociągów dystrybucyjnych średniego ciśnienia i niskiego ciśnienia poprzez stację redukcyjno-pomiarową II° zlokalizowaną przy ul. 1-go Maja, której właścicielem jest Wielkopolska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. w Poznaniu.

Według danych GUS na koniec 2005 roku w Wąsoszu z miejskiej sieci gazowej korzystało ogółem 320 gospodarstw domowych, z czego 219 gospodarstw wykorzystywało gaz do celów grzewczych. Zużycie gazu ziemnego wynosiło ogółem 372,2 tys. m^3/rok, w tym 212,9 tys. m^3 wykorzystano rocznie w gospodarstwach domowych do ogrzewania mieszkań.

Gmina poprzecinana jest siecią gazociągów wysokiego ciśnienia, których eksploatacją zajmują się:

- Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM Sp. z o.o. Oddział w Poznaniu
  - gazociąg przesyłowy wysokiego ciśnienia Dn500 relacji Odolanów – Załęcze (wybudowany w 1975 roku),
  - gazociąg wysokiego ciśnienia Dn80 odboczka Wąsosz (wybudowany w 1991 r.).

- Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział we Wrocławiu:
  - gazociąg przesyłowy wysokiego ciśnienia relacji Załęcze – Aleksandrowice o średnicy nominalnej DN350 oraz ciśnieniu nominalnym PN 6,3MPa,
  - gazociąg przesyłowy wysokiego ciśnienia relacji kop. Załęcze – kop. Borzęcin o średnicy nominalnej DN250 oraz ciśnieniu nominalnym PN 6,3MPa.
- Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. Oddział w Zielonej Górze
  - gazociąg wysokiego ciśnienia o średnicy Dn500 oraz ciśnieniu 6,4 MPa relacji Załęcze – Bojanowo (rok budowy 1974),
- KGHM Polska Miedź S.A. – O/Huta Miedzi Cedynia w Orsku:
  - gazociąg przesyłowy wysokiego ciśnienia o średnicy Dn150 oraz ciśnieniu 6,3 MPa relacji Załęcze – Orsk.

Na terenie gminy występują również złoża gazu ziemnego: Ślubów, Załęcze, Wiewierz E i Wiewierz W eksploatowane przez PGNiG Oddział w Zielonej Górze na podstawie koncesji Nr 142/93, 143/93, 144/93 i 145/93 wydanych przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (wszystkie koncesje ważne 21.06.2018 r.).

Złoża gazu ziemnego mają wyznaczone granice obszarów i terenów górniczych:

- obszar i teren górniczy „Ślubów”,
- obszar i teren górniczy „Załęcze-Wiewierz”,

w których rozmieszczone są czynne i zlikwidowane odwierty wraz z gazociągami od odwiertów do Ośrodka Grupowego Wiewierz (w pobliżu miejscowości Czarnoborsko) lub do Kopalni Gazu Ziemnego Załęcze (w pobliżu miejscowości Wodniki)

• Zaopatrzenie w energię elektryczną

Elektroenergetyczna sieć przesyłowa

Na terenie gminy Wąsosz nie występują urządzenia i sieci elektroenergetyczne najwyższych napięć 400 kV i 220 kV.

Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna

Na terenie gminy nie występują urządzenia i linie elektroenergetyczne o napięciu 110 kV. Zaopatrzenie w energię elektryczną gminy Wąsosz odbywa się z Głównego Punktu Zasilania Góra. Dystrybucyjna sieć elektroenergetyczna 20 kV eksploatowana jest przez Koncern Energetyczny ENEA S.A. Poznań

• Zaopatrzenie w energię cieplną

Na terenie miasta i gminy Wąsosz brak jest centralnych urządzeń zaopatrujących mieszkańców w ciepło. Źródła ciepła są rozproszone i rozdrobnione, a mieszkańcy korzystają jedynie z kotłowni lokalnych i indywidualnych źródeł ciepła zlokalizowanych w poszczególnych gospodarstwach domowych opalanych paliwem stałym, gazem (tylko w mieście) lub energią elektryczną.

Jednostki oświatowe i budynek Urzędu Gminy wyposażone są w nowoczesne, ekologiczne kotłownie. Szkoły w Czarnoborsku i Pobielu korzystają z kotłowni na biomasę, natomiast szkoły w Wąsoszu oraz Urząd wyposażone są w kotłownie gazowe.

9. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z KIERUNKÓW POLITYKI PRZESTRZENNEJ SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Najważniejsze elementy polityki przestrzennej dotyczące obszaru Studium wskazane w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego" do uwzględnienia w Studium:

- **W zakresie ochrony środowiska**

1) udokumentowane złoża gazu ziemnego: Ślubów, Siewierz W, Siewierz gruntów, Załęcze,
2) objęcie najwyższa ochroną obszarów zasilania Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 322 „Pradolina Barycz – Głogów E",
3) Obszar chronionego krajobrazu „Dolina Baryczy",
4) Obszar planowanego powiększenia Parku Krajobrazowego Dolina Baryczy.

- **W zakresie komunikacji**

1) droga krajowa nr 36 wraz z budowa obejścia Wąsosza (uzyskanie docelowo parametrów klasy G),
2) droga wojewódzka nr 324 Szlichtyngowa – Góra - Załęcze.

- **W zakresie ochrony przeciwpowodziowej**

PZPWD wyznacza trzy strefy reżimów powodziowych. Miasto i Gmina Wąsosz należy do strefy nizinnej, dla których wyznacza się następujące działania:

- odbudowa, modernizacja i budowa wałów przeciwpowodziowych,
- zwiększenie przepustowości istniejących koryt i kanałów.

- **W zakresie infrastruktury technicznej**

1) na terenie objętym działalnością Energetyki Poznańskiej S.A. realizacja stacji 110/20 kv Wąsosz oraz linii napowietrznej 110 kv relacji Rawicz – Góra, wraz z obszarami szkodliwego oddziaływania pola elektromagnetycznego,
2) istniejąca sieć gazowa wysokiego ciśnienia,
3) w zakresie gospodarki odpadami plan zagospodarowania przestrzennego województwa wskazuje budowę całościowego systemu gospodarki odpadami którego podstawą realizacji będzie opracowany, zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2001 roku o odpadach, „Plan gospodarki odpadami dla województwa dolnośląskiego",
4) kompleksowe i równoczesne rozwiązywanie problemów zaopatrzenia w wodę i oczyszczania ścieków w zlewni Baryczy.

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA I ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY WĄSOSZ

1. KIERUNKI ROZWOJU STRUKTURY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ

1.1. GŁÓWNE FUNKCJE GMINY I PODZIAŁ FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNY

Gmina Wąsosz położona jest na północnym krańcu województwa dolnośląskiego. W nowym podziale administracyjnym kraju wraz z miejsko-wiejską gminą Góra oraz wiejską gminą Jemielno i wiejska gminą Niechlów weszła w skład powiatu górowskiego. Peryferyjne położenie, dominacja małych jednostek osadniczych na terenie gminy oraz stosunkowo duża odległość od większych aglomeracji miejskich powoduje, że główną funkcją gminy pozostanie rolnictwo, zaś funkcjami uzupełniającymi, które należy rozwijać, będą: mieszkalnictwo, usługi, przetwórstwo rolne oraz turystyka i rekreacja.
Pod względem funkcjonalno – przestrzennym, zgodnie z kierunkami rozwoju gminy, można wyodrębnić następujące strefy:

A) **strefa centralna** (funkcja usługowo - produkcyjna) - związana z drogą krajową nr 36 i linią kolejową, obejmująca tereny w obrębach : Kowalewo i Wąsosz,
preferowane funkcje to usługi, rzemiosło, działalność produkcyjna, obsługa komunikacji oraz mieszkalnictwo,

B) **strefa zachodnia** (funkcja rolnicza) - obejmująca głównie tereny rolne w obrębach: Baranowice, Bełcz Górny, Bełcz Mały, Chocieborowice, Cieszkowice, Czarnomorsko, Czeladź Wielka, Dochowa, Drozdowice Małe, Drozdowice Wielkie, Górka Wąsoska, Kamień Górowski, Lechitów, Lubiel, Płoski, Rudna Mała, Rudna Wielka, Sułów Wielki, Wiewierz, Wrząca Śląska, Wrząca Wielka, Zbaków Dolny, Zbaków Górny,
preferowane funkcje to rolnictwo, przetwórstwo rolno-spożywcze, usługi, rzemiosło, mieszkalnictwo, mieszkalnictwo rekreacyjno-letniskowe,

C) **strefa wschodnia** (funkcja rekreacyjno-rolnicza) – obejmująca głównie tereny leśne i rolne w obrębach : Bartków, Gola Wąsoska, Kąkolno, Ługi, Ostrawa, Pobiel, Świniary, Wiklina, Wodniki
preferowane funkcje to gospodarka leśna, turystyka rowerowa i weekendowa, wypoczynek, rekreacja (jeździectwo, wędkarstwo), rolnictwo, mieszkalnictwo rekreacyjno-letniskowe,

Wąsosz będący największą jednostką osadniczą w gminie posiada wyraźnie wykształconą strukturę funkcjonalno – przestrzenną: centrum o charakterze handlowo – usługowym, północna część mieszkaniowo-usługowa oraz południowa o funkcji produkcyjnej.

1.2. PRZEKSZTAŁCENIA W STRUKTURZE FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ

Postulowane zmiany dotyczyć będą głównie usprawnienia układu komunikacyjnego, wyznaczenia nowych terenów pod: zabudowę mieszkaniową, usługi, rzemiosło, działalność produkcyjną, infrastrukturę techniczną, sport i rekreację oraz turystykę.

W zakresie komunikacji proponuje się m.in. na drodze nr 36 budowę południowo-wschodniej obwodnicy Wąsosza oraz budowę obwodnicy miejscowości Wodniki, a na drodze nr 324 budowę obwodnicy miejscowości Rudna Wielka.

Rejony rozwoju funkcji mieszkaniowej wielorodzinnej przewidziano w północnej części miasta Wąsosz, tereny zabudowy jednorodzinnej dotyczą głównie Wąsosza oraz miejscowości: Świniary, Czeladź Wielka, Cieszkowice, Gola Wąsoska, Ługi, Płoski, Drozdowice Wielkie, tereny zabudowy letniskowo-rekreacyjnej w miejscowościach: Baranowice, Chocieborowice, Drozdowice Wielkie, Gola Wąsoska, Ługi, Świniary, Wiklina i Wodniki.

Postulowane rejony rozwoju funkcji usług komercyjnych oraz rzemiosła to obszar zlokalizowany w północnej i północno – wschodniej części Wąsosza oraz w obrebie Górka Wąsoska i Gola Wąsoska, na południe od Wasosza, w obrębie Kowalewo i Chocieborowice.

Funkcję produkcyjną zlokalizowano wzdłuż drogi nr 36 pomiędzy Wąsoszem, Kowalewem i Chocieborowicami (obręb Chocieborowice i Drozdowice Wlk.) oraz przy drodze nr 324 pomiędzy miejscowościami Rudna Wielka i Wiewierzem (obręb Rudna Wielka i Rudna Mała).

Tereny produkcji rolno – spożywczej oraz usługowo-rzemieślniczej zlokalizowano głównie w Rudnej Małej, Górce Wąsoskiej, Wiewierzu, Świniarach, Zubrzy, Czeladzi Wielkiej, Kowalewie, Kamieniu Górowskim, Wrzącej Śląskiej i Lubielu.

Tereny rekreacyjno-sportowo-turystyczne zlokalizowano w Wodnikach oraz pomiędzy miejscowościami Kowalewo, Czeladź Wielka i Baranowice na terenie dawnego wyrobiska.
Tereny sportowe zlokalizowano w zachodniej części Wąsosza.

1.3. PODZIAŁ FUNKCJONALNO–PRZESTRZENNY JEDNOSTEK I KIERUNKI ROZWOJU

Wąsosz

- rozwój ośrodka administracyjno – usługowego szczebla gminnego
- rozszerzenie programu usług podstawowych
- rozwój funkcji mieszkaniowej, w tym budownictwa letniskowo-rekreacyjnego i rezydencjonalnego
- budowa ośrodka turystyczno-rekreacyjnego
- rozbudowa ośrodka sportowego
- rozwój funkcji gospodarczych (wyspecjalizowanych usług, rzemiosła, handlu hurtowego, działalności produkcyjnej)
- przebudowa układu komunikacyjnego w tym budowa obwodnicy
- rozwój infrastruktury technicznej (budowa sieci sanitarno - kanalizacyjnej)

Baranowice

- rozwój budownictwa letniskowo-rekreacyjnego
- rozwój usług agroturystycznych
- utrzymanie funkcji rolniczej

Bartków

- rozwój usług agroturystycznych

Bełcz Górny

- rozwój usług podstawowych
- rozwój usług agroturystycznych

Bełcz Mały

- rozszerzenie programu usług podstawowych
- rozwój i restrukturyzacja rolnictwa oraz funkcji towarzyszących (przetwórstwa, obsługi rolnictwa)

Chocieborowice

- rozwój budownictwa letniskowo-rekreacyjnego
- rozwój funkcji gospodarczych (wyspecjalizowanych usług, rzemiosła, handlu hurtowego, działalności produkcyjnej)
- rozszerzenie programu usług podstawowych
- rozwój funkcji obsługi rolnictwa

Cieszkowice

- rozwój funkcji mieszkaniowej
- rozszerzenie programu usług podstawowych
- rozwój usług agroturystycznych
- rozwój rolnictwa oraz funkcji towarzyszących (przetwórstwa, obsługi rolnictwa)

Czarnoborsko

- rozwój rolnictwa oraz funkcji towarzyszących (przetwórstwa, obsługi rolnictwa)
- rozszerzenie programu usług podstawowych

Czeladź Wielka

- rozwój funkcji mieszkaniowej
- rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjno-wypoczynkowej (wykorzystanie terenów dawnego wyrobiska po eksploatacji żwiru i rekultywacja w kierunku wodnym w celu utworzenia ośrodka wypoczynkowego)
- rozszerzenie programu usług podstawowych
- rozwój rolnictwa oraz funkcji towarzyszących (przetwórstwa, obsługi rolnictwa)

Dochowa

- rozszerzenie programu usług podstawowych
- rozwój funkcji rolniczej

Drozdowice Małe

- rozwój funkcji rolniczej

Drozdowice Wielkie

- rozwój budownictwa letniskowo-rekreacyjnego
- rozwój funkcji gospodarczych (wyspecjalizowanych usług, rzemiosła, handlu hurtowego, działalności produkcyjnej)
- rozszerzenie programu usług podstawowych
- rozwój usług agroturystycznych
- rozszerzenie programu usług podstawowych
- rozwój funkcji obsługi rolnictwa

Gola Wąsoska

- rozwój funkcji mieszkaniowej, w tym budownictwa letniskowo-rekreacyjnego
- rozwój usług agroturystycznych
- rozwój funkcji gospodarczych (wyspecjalizowanych usług, rzemiosła, handlu hurtowego, działalności produkcyjnej)
- rozwój usług podstawowych
- rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjno-wypoczynkowej

Górka Wąsoska

- rozwój funkcji mieszkaniowej
- rozwój usług komercyjnych
- rozwój i restrukturyzacja rolnictwa oraz funkcji towarzyszących (przetwórstwa, obsługi rolnictwa)

Kamień Górowski

- rozwój funkcji mieszkaniowej
- rozwój usług podstawowych
- rozwój rzemiosła
- rozwój i restrukturyzacja rolnictwa oraz funkcji towarzyszących (przetwórstwa, obsługi rolnictwa, itp.)
- rozwój funkcji gospodarczych (wyspecjalizowanych usług, rzemiosła, działalności produkcyjnej nieuciążliwej)

Kąkolno

- rozwój funkcji mieszkaniowej

Kowalewo

- rozwój usług podstawowych
- rozwój funkcji gospodarczych (wyspecjalizowanych usług, rzemiosła, handlu hurtowego, działalności produkcyjnej)
- rozwój rolnictwa oraz funkcji towarzyszących (przetwórstwa, obsługi rolnictwa, itp.)
- rozwój usług agroturystycznych

Lechitów

- rozwój usług podstawowych
- rozwój usług agroturystycznych

Lubiel

- rozwój funkcji mieszkaniowej
- rozszerzenie programu usług podstawowych
- rozwój rolnictwa oraz funkcji towarzyszących (przetwórstwa, obsługi rolnictwa, itp.)

Ługi

- rozwój budownictwa letniskowo-rekreacyjnego
- rozszerzenie programu usług podstawowych
- rozwój usług agroturystycznych

Ostrawa

- rozwój usług agroturystycznych

Płoski

- rozwój funkcji mieszkaniowej
- rozszerzenie programu usług podstawowych
- rozwój rolnictwa oraz funkcji towarzyszących (przetwórstwa, obsługi rolnictwa, itp.)

Pobiel

- rozwój funkcji mieszkaniowej
- rozszerzenie programu usług podstawowych
- rozwój funkcji rolniczej
- rozwój funkcji obsługi rolnictwa

Rudna Mała

- rozwój rolnictwa oraz funkcji towarzyszących (przetwórstwa, obsługi rolnictwa, itp.)
- rozwój funkcji gospodarczych (wyspecjalizowanych usług, rzemiosła, handlu hurtowego, działalności produkcyjnej)

Rudna Wielka

- rozwój funkcji mieszkaniowej
- rozwój funkcji gospodarczych (wyspecjalizowanych usług, rzemiosła, handlu hurtowego, działalności produkcyjnej)
- rozszerzenie programu usług podstawowych
- rozwój rolnictwa oraz funkcji towarzyszących (przetwórstwa, obsługi rolnictwa, itp.)

Sułów Wielki

- rozwój budownictwa letniskowo-rekreacyjnego
- rozszerzenie programu usług podstawowych
- rozwój usług agroturystycznych

Świniary

- rozwój funkcji mieszkaniowej, w tym budownictwa letniskowo-rekreacyjnego
- rozszerzenie programu usług podstawowych
- rozwój rolnictwa oraz funkcji towarzyszących (przetwórstwa, obsługi rolnictwa, itp.)
- rozwój usług agroturystycznych

Wiewierz

- rozwój funkcji mieszkaniowej
- rozszerzenie programu usług podstawowych
- rozwój funkcji obsługi rolnictwa

Wiklina

- rozwój budownictwa letniskowo-rekreacyjnego
- rozszerzenie programu usług podstawowych
- rozwój usług agroturystycznych

Wodniki

- rozwój funkcji mieszkaniowej
- rozszerzenie programu usług podstawowych
- rozwój usług agroturystycznych
- rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjno-wypoczynkowej (wykorzystanie kompleksu Wodnik)

Wrząca Śląska

- rozszerzenie programu usług podstawowych
- rozwój funkcji rolniczej
- rozwój funkcji obsługi rolnictwa

Wrząca Wielka

- rozwój usług
- rozwój funkcji rolniczej

Zbaków Dolny

- rozwój usług podstawowych
- rozwój funkcji rolniczej

Zbaków Górny

- rozszerzenie programu usług podstawowych
- rozwój funkcji obsługi rolnictwa

Poniższa tabela przedstawia proponowane przekształcenia funkcjonalne jednostek osadniczych

Tab. 3 Przekształcenia funkcjonalne jednostek osadniczych

MIEJSCOWOŚĆ	ISTNIEJĄCA FUNKCJA	PROJEKTOWANA FUNKCJA
Wąsosz	usługowa, mieszkaniowa, produkcyjna, rolnicza	usługowa, mieszkaniowa, produkcyjna, rekreacyjna
Baranowice	rolnicza	rolnicza, rekreacyjna
Bartków	rolnicza	rolniczo - agroturystyczna
Bełcz Górny	rolnicza	rolnicza
Bełcz Mały	rolnicza	rolnicza
Chocieborowice	rolnicza, usługowa	rolnicza, rekreacyjna, usługowa
Cieszkowice	rolnicza, usługowa	rolnicza, usługowa, mieszkaniowa
Czarnoborsko	rolnicza, usługowa	rolnicza, usługowa, rekreacyjna
Czeladź Wielka	rolnicza, usługowa	usługowa, rolnicza
Dochowa	rolnicza	rolnicza
Drozdowice Małe	rolnicza	rolnicza
Drozdowice Wielkie	rolnicza	rolnicza
Gola Wąsoska	rolnicza	rolnicza, rekreacyjna
Górka Wąsoska	rolnicza	rolnicza
Kamień Górowski	rolnicza, usługowa	rolnicza, usługowa
Kąkolno	rolnicza	rolniczo - agroturystyczna
Kowalewo	rolnicza	rekreacyjno-wypoczynkowa, rolnicza
Lechitów	rolnicza	rolnicza
Lubiel	rolnicza, usługowa	usługowa, rolnicza, mieszkaniowa
Ługi	rolnicza	rekreacyjna, rolnicza
Ostrawa	rolnicza	rolniczo - agroturystyczna
Płoski	usługowo - rolniczo	usługowa, rolnicza, mieszkaniowa
Pobiel	rolnicza, usługowa	usługowo-rzemieślnicza, rolnicza, mieszkaniowa
Rudna Mała	rolnicza	rolnicza
Rudna Wielka	rolnicza, usługowa	rolnicza, usługowa
Sułów Wielki	rolnicza	rolnicza, rekreacyjna
Świniary	rolnicza	rolnicza, rekreacyjna
Wiewierz	rolnicza	rolnicza
Wiklina	rolnicza	rolnicza, rekreacyjna
Wodniki	rolnicza	rolnicza, rekreacyjno-wypoczynkowa
Wrząca Śląska	rolnicza	rolnicza
Wrząca Wielka	rolnicza	rolnicza
Zbaków Dolny	rolnicza	rolnicza
Zbaków Górny	rolnicza	rolnicza

1.4. GŁÓWNE ZASADY PRZEZNACZANIA TERENÓW POD ZAINWESTOWANIE ORAZ ETAPOWANIE INWESTYCJI

Nowe tereny pod zainwestowanie wyznaczone są zgodnie z zasadami uwzględniającymi:
- obszary posiadające obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- obszary luk inwestycyjnych,
- rejony występowania gleb o niskiej klasie bonitacyjnej,
- rejony występowania gleb zdegradowanych,
- korzystne warunki fizjograficzne,
- dogodną komunikację,
- dobrą dostępność infrastruktury technicznej,
- rejony wymagające doinwestowania,
- konieczność ochrony wartości środowiska przyrodniczego,
- konieczność ochrony wartości środowiska kulturowego oraz ochrony krajobrazu – wytyczne konserwatorskie,
- obszary największego zainteresowania inwestorów,
- obszary atrakcyjne ze względów przyrodniczo–krajobrazowych.

Kolejność realizacji inwestycji.

W pierwszym etapie:
- tereny mające zgodę na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze,
- tereny uzbrojone lub łatwe do uzbrojenia,
- tereny łatwo dostępne komunikacyjnie.

W drugim etapie:
- tereny nie mające obecnie zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze,
- tereny uzbrojone lub łatwe do uzbrojenia,
- tereny łatwo dostępne komunikacyjnie.

W trzecim etapie:
- pozostałe tereny.

- **Wnioski ze stanu prawnego gruntów**

Problemy związane ze stanem prawnym gruntów wiążą się głównie z rozdrobnionymi, typowo rolniczymi podziałami własnościowymi i przewagą własności prywatnej na potencjalnych obszarach urbanizacji. Efektywne i uporządkowane lokowanie na tych obszarach nowych zespołów zabudowy mieszkaniowo-usługowej oraz terenów aktywności gospodarczej wymagać będzie scalania gruntów i parcelacji umożliwiającej zagospodarowanie o charakterze miejskim i wiejskim. Dotyczy to w szczególności gruntów w północnej części Wąsosza (tereny mieszkaniowe, usług komercyjnych, aktywności gospodarczej) oraz terenów aktywności gospodarczej pomiędzy Wąsoszem, Kowalewem, Chocieborowicami, Marysinem oraz Płoskami.

W związku z usprawnieniem i rozbudową układu komunikacyjnego (poszerzane i nowe odcinki dróg) konieczne będzie pozyskanie przez gminę nowych gruntów.

1.5. GŁÓWNE ELEMENTY UKŁADU FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEGO

W Studium, stosownie do skali opracowania, wyznaczono osiem głównych rodzajów zagospodarowania terenu:

Tereny mieszkaniowe oznaczone symbolami –

(M, MN, ML, MU)

Tereny infrastruktury społecznej oznaczone symbolami –

(U, UST, ZP, ZI, ZC)

Tereny aktywności gospodarczej oznaczone symbolami –

(UC, UK, AG, PG)

Tereny produkcji rolnej oraz obsługi rolno-spożywczej oznaczone symbolami –

(RU, ZD, RP)

Tereny środowiska przyrodniczego oznaczone symbolami –

(RL, w)

Tereny infrastruktury technicznej oznaczone symbolami –

(WW, NO, EE, EG, NU, CC)

Tereny komunikacji i urządzeń obsługi komunikacji oznaczone symbolami –

(KK, KS, G, Z, L, D)

Określone na rysunku studium linie podziału terenów o różnych funkcjach są orientacyjne. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się korektę granic. Dokładne linie rozgraniczające tereny o różnym przeznaczeniu powinny zostać ustalone na etapie opracowania planów miejscowych.

W przypadku nie uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych (projektowanych w studium pod tereny mieszkaniowe, infrastruktury społecznej oraz aktywności gospodarczej) na cele nie rolnicze, dopuszcza się pozostawienie ich w dotychczasowym rolnym użytkowaniu.

1.6. KIERUNKI ROZWOJU BUDOWNICTWA MIESZKANIOWEGO

- **Ogólne kierunki rozwoju budownictwa mieszkaniowego**

Rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy Wąsosz został określony poprzez wyznaczenie nowych terenów przydatnych do zabudowy mieszkaniowej. Przewiduje się dalszy rozwój, głównie budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego i zagrodowego oraz rekreacyjno – letniskowego. Na terenie gminy wyklucza się możliwość realizacji wielkogabarytowej zabudowy wielorodzinnej w formule „wielkiej płyty". Poza Wąsoszem wyklucza się możliwość realizacji nowej zabudowy wielorodzinnej.

Terenów przeznaczonych pod nową zabudowę jest więcej niż wynika z tendencji demograficznej w gminie. Powodem takiego działania jest potrzeba poprawy standardów mieszkaniowych, możliwość w miarę swobodnego wyboru miejsca przez inwestorów i władze gminy oraz zachowanie dotychczasowego charakteru zabudowy bez potrzeby nadmiernego jej zagęszczania.

W Wąsoszu rozwój mieszkalnictwa możliwy jest jedynie w kierunku północnym (ul. Polna, ul. 1 Maja) i północno – wschodnim (ul. Rawicka, ul. 24 Stycznia), wzdłuż drogi do Rawicza gdzie zlokalizowano nowe tereny, przeznaczone głównie na zabudowę jednorodzinną, sąsiadujące z osiedlem budownictwa wielorodzinnego dawnego PGR-u. W studium zakłada się powiększenie terenu budownictwa wielorodzinnego w mieście w kierunku północnym wzdłuż ulicy Polnej i Nowej.

Zabudowę mieszkaniowo – usługową zlokalizowano na północ oraz na północny – wschód od centrum historycznego.

Nową zabudowę jednorodzinną i zagrodową w jednostkach wiejskich lokalizuje się w pobliżu istniejących jednostek osadniczych, na terenach stosunkowo dobrze wyposażonych w elementy infrastruktury technicznej oraz posiadających dobre warunki fizjograficzne, a także w miejscach największego zainteresowania inwestorów. Zabudowę rekreacyjno – letniskową i rezydencjonalną lokalizuje się na terenach o wysokich walorach krajobrazowo - przyrodniczych, w pobliżu kompleksów leśnych, na obszarach posiadających dobre warunki fizjograficzne.

Na terenach zabudowy mieszkaniowej możliwa jest również lokalizacja obiektów usługowych, rzemieślniczych, produkcji nieuciążliwej związanych z prowadzoną na miejscu działalnością gospodarczą oraz niezbędnych urządzeń infrastruktury technicznej, dróg dojazdowych, placów manewrowych, a także zieleni urządzonej.

Uciążliwość funkcji usługowo – produkcyjnych musi się zamykać w granicach własnej działki i nie może wykluczać funkcji mieszkaniowej. Dopuszcza się adaptację istniejącej zabudowy zagrodowej na funkcje mieszkaniowo – usługową.

Ustala się następujące zasady zagospodarowania i kształtowania zabudowy.

W miejscowych planach należy dla terenów mieszkaniowych stosować poniższe zasady. Należy dążyć do ograniczenia rozproszenia zabudowy (wyłączając Bartków, częściowo Ługi i Świniary gdzie należy zachować zabudowę rozproszoną) poprzez uzupełnianie ciągów zabudowy. Zaleca się wprowadzić pas zieleni izolacyjnej szerokości 20 m od krawędzi drogi krajowej 36 wolny od zabudowy.

Obowiązuje wymóg dostosowania noworealizowanej zabudowy oraz obiektów modernizowanych do lokalnej tradycji budownictwa w zakresie kształtowania brył budynków, układu dachów, wysokości, detalu architektonicznego i lokalnych materiałów budowlanych takich jak cegła, kamień i drewno.

Na terenach nowoprojektowanej zabudowy poza strefą ochrony konserwatorskiej A i B dopuszcza się zabudowę o różnorodnym charakterze, zachowującą prawidłowe relacje z zabudową sąsiadującą, uwzględniającą uwarunkowania funkcjonalne, krajobrazowe i kulturowe.

Proponuje się zabudowę nie wyższą niż dwie kondygnacje (w Wąsoszu trzy kondygnacje w tym poddasze użytkowe), z poddaszem użytkowym, o wysokości budynku do 10 m (w Wąsoszu do 12 m). W budynkach należy stosować dachy strome o kącie nachylenia połaci 35-55º.

Dla zabudowy jednorodzinnej, zagrodowej, rezydencjonalnej zaleca się przyjąć następujące wielkości działek:

- zabudowa szeregowa – 200-500 m²,
- zabudowa bliźniacza – 600-1000 m², (Wąsosz - 400-800 m²)
- zabudowa wolnostojąca – 800-2000 m², (Wąsosz - 600-1500 m²)
- zabudowa zagrodowa – 2000-2500 m²,
- zabudowa rezydencjonalna – 2000-4000 m².

Dla zabudowy wielorodzinnej intensywność zabudowy nie może przekroczyć następujących wartości:

- 0,95 przy średniej ważonej liczbie kondygnacji 3,1 – 4,0,
- 1,10 przy średniej ważonej liczbie kondygnacji 4,1 – 5,0,
- 1,20 przy średniej ważonej liczbie kondygnacji 5,1 – 6,0.

Szczegółowe granice, zasady zagospodarowania i kształtowania nowej zabudowy mieszkaniowej należy określić w planach miejscowych uwzględniając ustalenia sformułowane poniżej.

- **Ustalenia studium dla terenów mieszkaniowych**

Oznaczone na rysunku studium, symbol M

Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, jednorodzinnej (szeregowej, bliźniaczej, wolnostojącej), brutto, wraz z zabudową gospodarczą, obiektami usługowymi (w tym usługi podstawowe), niezbędnymi urządzeniami infrastruktury technicznej, drogami dojazdowymi, placami manewrowymi, zielenią urządzoną.

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- zaleca się aby obiekty nawiązywały skalą i gabarytami do lokalnej tradycji budownictwa,
- dla zabudowy jednorodzinnej zaleca się przeznaczyć pod nowoprojektowaną zabudowę (w tym utwardzone nawierzchnie, dojazdy i dojścia, parkingi i tarasy) maksymalnie do 50% (dla zabudowy szeregowej), maksymalnie do 35% (dla zabudowy bliźniaczej), maksymalnie do 30% (dla zabudowy wolnostojącej) powierzchni działki; pozostałą część należy użytkować jako czynną biologicznie,
- co najmniej 30% każdego zespołu urbanistycznego zabudowy wielorodzinnej należy przeznaczyć na zieleń i tereny rekreacyjne,
- nie dopuszcza się lokalizacji obiektów i urządzeń usługowych mogących pogorszyć stan środowiska i stwarzających uciążliwości dla mieszkańców,
- wszystkie przyszłe inwestycje muszą uznać priorytet ochrony terenów mieszkaniowych, uciążliwość obiektów i urządzeń (hałas, emisja spalin itp.) nie może przekraczać na granicy działki dopuszczalnych norm zgodnie z przepisami szczególnymi,
- w przypadku lokalizacji funkcji towarzyszących postuluje się obowiązek wydzielenia w obrębie własności miejsc postojowych dla samochodów użytkowników stałych i przebywających okresowo,
- dla zabudowy wielorodzinnej zaleca się budowę parkingów (min 1 miejsce postojowe na 1 mieszkanie) i zespołów garaży.

Oznaczone na rysunku studium, symbol MN

Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (wolnostojącej, bliźniaczej, szeregowej), zabudowy zagrodowej i rezydencjonalnej brutto, wraz z zabudową gospodarczą oraz obiektami usługowymi (w tym usługi podstawowe), niezbędnymi urządzeniami infrastruktury technicznej, drogami dojazdowymi, placami manewrowymi, zielenią urządzoną (w tym ogrody i sady).

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- zaleca się aby obiekty nawiązywały skalą i gabarytami do lokalnej tradycji budownictwa,
- zaleca się przeznaczyć pod nowoprojektowaną zabudowę (w tym utwardzone nawierzchnie, dojazdy i dojścia, parkingi i tarasy) maksymalnie do 50% (dla zabudowy szeregowej), maksymalnie do 35% (dla zabudowy bliźniaczej), maksymalnie do 30% (dla zabudowy wolnostojącej) powierzchni działki; pozostałą część należy użytkować jako czynną biologicznie,
- nie dopuszcza się do lokalizacji obiektów oraz urządzeń usługowych i produkcyjnych mogących pogorszyć stan środowiska i stwarzających uciążliwości dla mieszkańców,
- wszystkie przyszłe inwestycje muszą uznać priorytet ochrony terenów mieszkaniowych, uciążliwość obiektów i urządzeń (hałas, emisja spalin itp.) nie może przekraczać na granicy działki dopuszczalnych norm zgodnie z przepisami szczególnymi,
- w przypadku lokalizacji funkcji towarzyszących postuluje się obowiązek wydzielenia w obrębie własności miejsc postojowych dla samochodów użytkowników stałych i przebywających okresowo.

Oznaczone na rysunku studium, symbol ML

Tereny zabudowy rekreacyjno – letniskowej, wraz z niezbędnymi urządzeniami infrastruktury technicznej oraz dojazdami do działek.

Zasady zagospodarowania i kształtowania zabudowy:
- zaleca się przeznaczyć pod zabudowę (w tym utwardzone nawierzchnie, dojścia i dojazdy, tarasy i parkingi) maksymalnie do 25% powierzchni działki; pozostałą część należy użytkować jako czynną biologicznie,
- dopuszcza się lokalizacje budynków o maksymalnej wysokości 2 kondygnacji w tym poddasze użytkowe,
- nie dopuszcza się lokalizacji usług.

Oznaczone na rysunku studium, symbol MU

Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, wielorodzinnej i usługowej brutto, wraz z zabudową gospodarczą, oraz niewielkimi obiektami produkcji nieuciążliwej związanymi z prowadzoną na miejscu działalnością gospodarczą oraz niezbędnymi urządzeniami infrastruktury technicznej, drogami dojazdowymi, placami manewrowymi, zielenią urządzoną (w tym ogrody i sady).

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- zaleca się aby obiekty nawiązywały skalą i gabarytami do lokalnej tradycji budownictwa,
- nie dopuszcza się do lokalizacji obiektów oraz urządzeń usługowych i produkcyjnych mogących pogorszyć stan środowiska i stwarzających uciążliwości dla mieszkańców,
- w przypadku lokalizacji funkcji towarzyszących postuluje się obowiązek wydzielenia w obrębie własności miejsc postojowych dla samochodów użytkowników stałych i przebywających okresowo.

1.7. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

• Ogólne kierunki rozwoju infrastruktury społecznej

Na terenie gminy Wąsosz przewiduje się dalszy rozwój usług dla potrzeb mieszkańców oraz ludności zamiejscowej. W Studium zaznaczono niektóre istniejące obiekty usług podstawowych oraz ponadpodstawowych. Ze względu na skalę opracowania, na rysunku Studium wyodrębniono tylko niektóre tereny przeznaczone pod nowe usługi podstawowe, pozostawiając swobodę wyboru przyszłym inwestorom.

Istnieje konieczność poprawy oferty usługowej poprzez zwiększenie ilości punktów handlu, gastronomii, rzemiosła. Istnieje konieczność poprawy oferty usługowej poprzez zwiększenia ilości punktów (gabinety lekarskie i dentystyczne, obiekty handlu i gastronomii, świetlice, itp.). Postuluje się aby na terenie każdej wsi działał sklep spożywczo – przemysłowy oraz świetlica wiejska (ewentualnie z biblioteką i wypożyczalnią kaset video - większość istniejących świetlic należy wyremontować). Wsie poziomu I zgodnie z lokalnym zapotrzebowaniem, należy wyposażyć w gospody, bary lub restauracje.

W okresie perspektywicznym zakłada się rozwój rzemiosła zwłaszcza związanego z otoczeniem rolnictwa.

Istniejąca na terenie gminy baza sportowo - turystyczno – rekreacyjna jest niewystarczająca dla potrzeb rozwoju gminy. W związku z projektowaną funkcją turystyczną gminy oraz rosnącym zapotrzebowaniem wyznaczono nowe tereny do rozwoju tego rodzaju usług. Przesłankami warunkującymi rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnej w gminie są: duże kompleksy leśne, lasy przydatne do rekreacji, czyste nieskażone środowisko, stawy, tereny atrakcyjne krajobrazowo, miejscowości z interesującymi zabytkami (Wąsosz, Górka Wąsoska, Sułów Wielki). Na obszarze Studium zaproponowano nowe tereny sportu i rekreacji oraz turystyki i wypoczynku w obrębie Kowalewo na terenach wyrobiska po eksploatacji kruszywa naturalnego.

Postuluje się poprawienie jakości i ilości zainwestowania związanego z obsługą szlaków turystycznych (miejsca odpoczynku, itp.). Szczegółowy przebieg szlaków turystycznych i tras rowerowych należy zweryfikować i ostatecznie określić na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zakłada się wyposażenie systemu tras rowerowych (z ewentualnym wykorzystaniem dróg powiatowych, gminnych, polnych i leśnych) w obiekty rekreacji związane z turystycznym ruchem rowerowym.

Szczegółowe granice, zasady zagospodarowania i kształtowania nowej zabudowy należy określić w planach miejscowych uwzględniając ustalenia sformułowane poniżej.

- **Ustalenia studium dla terenów infrastruktury społecznej**

Oznaczone na rysunku studium, symbol U

Tereny ważniejszych podstawowych i ponadpodstawowych usług na wydzielonych działkach (oświaty i wychowania, zdrowia, kultury, administracji i łączności, działalności finansowej, sportu, obsługi turystyki, handlu, gastronomii, rzemiosła i inne) wraz z niezbędnymi urządzeniami infrastruktury technicznej, drogami dojazdowymi, parkingami, placami manewrowymi oraz zielenią urządzoną.

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- budowa lub rozbudowa istniejących obiektów powinna nawiązywać skalą i gabarytami do lokalnej tradycji budownictwa,
- nie dopuszcza się lokalizacji obiektów oraz urządzeń usługowych i produkcyjnych mogących pogorszyć stan środowiska i stwarzających uciążliwość dla mieszkańców,
- postuluje się obowiązek wydzielenia w obrębie własności miejsc postojowych dla samochodów użytkowników stałych i przebywających okresowo.

Oznaczone na rysunku studium, symbol UST

Tereny usług sportu i rekreacji oraz turystyki i wypoczynku wraz z zielenią oraz niezbędnymi urządzeniami infrastruktury technicznej.

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- zabudowa zharmonizowana z krajobrazem,
- nie dopuszcza się lokalizacji obiektów i urządzeń usługowych mogących pogorszyć stan środowiska i stwarzających uciążliwości dla mieszkańców,
- postuluje się obowiązek wydzielenia w obrębie własności miejsc postojowych dla samochodów użytkowników stałych i przebywających okresowo,
- dopuszcza się inne funkcje uzupełniające podstawowy program (gastronomia, handel detaliczny, hotele itp.).

Oznaczone na rysunku studium, symbol ZP

Tereny parków i skwerów wraz z niezbędnymi urządzeniami infrastruktury technicznej.

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- nie zaleca się zmiany funkcji parku na inną – dopuszcza się taką zmianę jedynie w przypadku faktycznego użytkowania części terenu zieleni publicznej w sposób inny niż zieleń oraz dla poprawy funkcjonowania przyległych do parku działek zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo – usługowej nie odpowiadających wymaganym standardom przestrzennym,
- dopuszcza się pojedyncze uzupełniające obiekty usługowe uatrakcyjniające zagospodarowania terenu (mała gastronomia, boiska do gier małych, place zabaw, obiekty małej architektur, itp.),
- nie dopuszcza się lokalizacji obiektów i urządzeń usługowych mogących pogorszyć stan środowiska i stwarzających uciążliwości dla ludności.

Oznaczone na rysunku studium, symbol ZI

Tereny zieleni urządzonej, izolacyjnej.

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- dopuszcza się pojedyncze uzupełniające obiekty usługowe uatrakcyjniające zagospodarowanie terenu (obiekty małej architektury itp.),
- tereny wyłączone z zabudowy za wyjątkiem infrastruktury technicznej.

Oznaczone na rysunku studium, symbol ZC

Tereny cmentarzy wraz z niezbędnymi obiektami i urządzeniami infrastruktury technicznej.

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- nie dopuszcza się lokalizacji terenów mieszkaniowych w odległości 50 m od granicy cmentarza w przypadku terenów zwodociągowanych oraz 150 m na terenach niezwodociągowanych,
- zaleca się lokalizację ogólnodostępnych parkingów w sąsiedztwie cmentarzy,
- dopuszcza się uzupełniające obiekty usługowe uatrakcyjniające i towarzyszące funkcji podstawowej.

Ścieżki rowerowe – oznaczone na rysunku ciągami okręgów w kolorze czerwonym

Trasy rowerowe wraz z niezbędnymi urządzeniami technicznymi (miejsca odpoczynku itp.).

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- proponuje się w atrakcyjnych miejscach urządzenie miejsc postojowych (ławki, pola biwakowe, miejsca na ogniska),
- w terenach przeznaczonych do odpoczynku dopuszcza się lokalizację niewielkich tymczasowych obiektów usługowych (punktów gastronomicznych i handlowych),
- nie dopuszcza się lokalizacji obiektów i urządzeń usługowych mogących pogorszyć stan środowiska i stwarzających uciążliwości dla mieszkańców,
- zaleca się dokładne oznakowanie ścieżek rowerowych.

Szlaki turystyczne – oznaczone na rysunku ciągami okręgów w kolorze niebieskim

Szlaki turystyczne wraz z niezbędnymi urządzeniami technicznymi (miejsca odpoczynku itp.).

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- proponuje się w atrakcyjnych miejscach urządzenie miejsc postojowych (ławki, schrony, miejsca odpoczynku, punkty widokowe),
- zaleca się dokładne oznakowanie szlaków.

1.8. KIERUNKI ROZWOJU AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ

• Ogólne kierunki rozwoju aktywności gospodarczej

Studium zakłada zwiększenie potencjału aktywności gospodarczej miasta zapewniającego nowe miejsca pracy oraz powiększającego dochody budżetu gminy. W tym celu wyznaczono nowe tereny usług oraz aktywności gospodarczej o różnym stopniu uciążliwości.

W Studium proponuje się wyznaczyć 1 centrum usług ogólnomiejskich (obszar Starego Miasta w Wąsoszu) oraz 1 ośrodek usług ponadpodstawowych na północ od centrum Wąsosza.

Studium nie przewiduje lokalizacji usług wielkohandlowych.

W północnej części miasta, po wschodniej stronie drogi do Rudnej Wielkiej została zlokalizowana strefa aktywności gospodarczej. W celu umożliwienia rozwoju pozarolniczej działalności produkcyjnej wyznaczono w studium trzy kompleksy terenów kwalifikujące się do lokalizacji nieuciążliwych zakładów przemysłowych, rzemieślniczych, a także baz i składów. Pierwszy największy na południe od Wąsosza wzdłuż drogi krajowej nr 36, drugi na północny – wschód od Wąsosza wzdłuż drogi nr 36 oraz trzeci pomiędzy wsiami Rudna Wielka i Wiewierz po północnej stronie drogi wojewódzkiej nr 324.

Dla terenów produkcyjnych należy wprowadzić wewnętrzny układ komunikacyjny dla bezpośredniej obsługi poszczególnych obiektów. Wszystkie tereny zakwalifikowane do strefy przemysłowej wymagają opracowania planów zagospodarowania przestrzennego, które przede wszystkim winny rozwiązywać problemy komunikacyjne, zaopatrzenia w energię elektryczną, wodę, gaz, a także zasady usuwania, unieszkodliwiania i składowania odpadów.

Z uwagi na liczne ograniczenia wynikające z wymogów ochrony środowiska, gmina Wąsosz posiada niekorzystne warunki do rozwoju funkcji przemysłowych na wielka skalę. Na terenie gminy Wąsosz, ze względu na wysokie walory przyrodnicze nie należy lokalizować inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska.

W studium zaznaczono tereny pod eksploatację gazu ziemnego oraz surowców kruszywa naturalnego leżące na terenach posiadających udokumentowane lub zarejestrowane złoża surowców. Ponieważ gmina Wąsosz posiada duże potencjalne złoża surowców kruszywa naturalnego, dopuszcza się lokalizację tego rodzaju zainwestowania poza terenami wskazanymi na rysunku studium po uprzednim opracowaniu i zatwierdzeniu dokumentacji geologicznej oraz opracowaniu planu miejscowego.

Wybór konkretnego terenu oraz wielkość działki do zainwestowania pozostawia się do decyzji władz gminy w porozumieniu z poszczególnymi inwestorami. W celu niedopuszczenia do chaotycznej zabudowy oraz niewłaściwej gospodarki gruntami zaleca się prowadzenie polityki przestrzennej, polegającej na opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Szczegółowe granice, zasady zagospodarowania i kształtowania w/w terenów należy określić w planach miejscowych uwzględniając ustalenia sformułowane poniżej.

- **Ustalenia studium dla terenów rozwoju aktywności gospodarczej**

Oznaczone na rysunku studium, symbol UC

Tereny centrum usług ogólnomiejskich „Stare Miasto" wraz z zabudową mieszkaniową, niezbędnymi urządzeniami infrastruktury technicznej, drogami dojazdowymi, parkingami, placami manewrowymi oraz zielenią urządzoną.

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- preferuje się różne nieuciążliwe usługi, głównie o charakterze centrotwórczym (usługi kultury, handel, gastronomia, działalność finansowa, administracja, obsługa turystyczna itp.),
- preferuje się zabudowę o wysokości do 3-4 kondygnacji,
- nie dopuszcza się lokalizacji obiektów oraz urządzeń produkcyjnych i usługowych mogących pogorszyć stan środowiska i stwarzających uciążliwości dla mieszkańców,
- na terenie jednostki Stare Miasto nie dopuszcza się lokalizacji parterowych pawilonów handlowo–usługowych,
- dopuszcza się lokalizację zabudowy mieszkaniowej z preferencją zabudowy zwartej o charakterze obrzeżnym (pierzejowym),
- nowa i modernizowana zabudowa powinna odznaczać się wysokimi walorami architektonicznymi, nawiązującymi do otaczającej zabudowy historycznej.

Oznaczone na rysunku studium, symbol UK

Tereny usług komercyjnych oraz innych nieuciążliwych usług (w tym usługi podstawowe i ponadpodstawowe) i działalności produkcyjnych, z niezbędnymi urządzeniami infrastruktury technicznej, drogami dojazdowymi, parkingami, placami manewrowymi oraz zielenią urządzoną.

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- preferuje się różnego rodzaju nieuciążliwe usługi (handel, gastronomia, obsługa ludności, obsługa firm, finanse, turystyka, obsługa samochodów, itp.), działalność usługowo–produkcyjną, magazynową, przetwórczą, stacje paliw itp,
- dopuszcza się usługi oświaty, zdrowia, kultury, administracji i łączności,
- dopuszcza się zabudowę mieszkaniową,

- nie dopuszcza się lokalizacji obiektów oraz urządzeń produkcyjnych i usługowych mogących pogorszyć stan środowiska,
- zaleca się wprowadzenie min 20% powierzchni jako czynnej biologicznie na obszarach nieruchomości.

Oznaczone na rysunku studium, symbol AG

Tereny aktywności gospodarczej usługowo-produkcyjnej (rzemiosło, handel hurtowy i detaliczny, hotelarstwo i gastronomia, działalność usługowo–produkcyjna i produkcyjna, gospodarka magazynowa, obsługa komunikacji samochodowej itp.), wraz z zielenią, niezbędnymi urządzeniami infrastruktury technicznej.

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- proponuje się maksymalną wysokość nowo wznoszonych i rozbudowywanych hal i magazynów wynoszącą 10 m licząc od powierzchni terenu do szczytu kalenicy,
- zaleca się przeznaczenie co najmniej 15% powierzchni działki na zieleń,
- ustala się konieczność zorganizowania stanowisk postojowych na działce,
- nie dopuszcza się lokalizacji obiektów oraz urządzeń produkcyjnych i usługowych mogących pogorszyć stan środowiska,
- dopuszcza się lokalizację zabudowy mieszkaniowej w ograniczonym zakresie.

Oznaczone na rysunku studium, symbol PG

Tereny powierzchniowej eksploatacji surowców oraz tereny wydobycia i eksploatacji gazu, wraz z niezbędnymi urządzeniami infrastruktury technicznej wraz z drogami dojazdowymi, parkingami, placami manewrowymi.

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- proponuje się maksymalną wysokość obiektów budowlanych do 1 kondygnacji,
- zaleca się przeznaczenie co najmniej 10% powierzchni działki na zieleń,
- ustala się konieczność zorganizowania stanowisk postojowych na działce,
- nie dopuszcza się do lokalizacji zabudowy mieszkaniowej,
- ustala się konieczność obowiązku rekultywacji terenu po zakończeniu działalności.

1.9. KIERUNKI ROZWOJU PRODUKCJI ROLNEJ ORAZ OBSŁUGI ROLNO-SPOŻYWCZEJ

• Ogólne kierunki rozwoju produkcji rolnej oraz obsługi rolno-spożywczej

Zgodnie z założonymi celami rozwoju gminy oraz stanem dotychczasowym, gospodarka rolna stanowić ma, jedną z podstawowych dziedzin życia gospodarczego gminy. Istniejące na obszarze gminy obiekty związane dotychczas z produkcją rolniczą lub przetwórstwem rolno-spożywczym (użytkowane wcześniej głównie przez Zakłady Rolne należące do PGR w gminie Wąsosz) powinny nadal w miarę możliwości pozostać w użytkowaniu rolniczym lub być z nim związane (obsługa, przechowalnictwo, przetwórstwo).

Obiekty stawowe istniejące na obszarze gminy powinny nadal pozostać w dotychczasowym użytkowaniu. Obiekty wymagające uruchomienia lub odbudowy powinny zostać doprowadzone jak najszybciej do odpowiedniego stanu technicznego. Ich uruchomienie zwiększy możliwości retencjonowania wody na obszarze gminy. Możliwe jest również wykorzystanie obiektów stawowych wraz z odpowiednio zagospodarowanym otoczeniem na cele rekreacyjne (np. łowiska komercyjne, możliwości uprawiania sportów wodnych). Dopuszcza się lokalizację nowych stawów poza terenami oznaczonymi na rysunku studium.

- **Ustalenia studium dla terenów produkcji rolnej oraz obsługi rolnictwa**

Oznaczone na rysunku studium, symbol RU

Tereny usług i produkcji gospodarki rolnej wraz z zielenią, niezbędnymi urządzeniami infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- dopuszcza się usługi handlu detalicznego i hurtowego, rzemiosła, gastronomii, obsługi komunikacji samochodowej, nieuciążliwej działalności produkcyjnej,
- nie dopuszcza się lokalizacji obiektów oraz urządzeń usługowych i produkcyjnych mogących pogorszyć stan środowiska i stwarzających uciążliwości dla mieszkańców,
- dopuszcza się lokalizację zabudowy mieszkaniowej funkcyjnej, związanej bezpośrednio z produkcją ogrodniczo-sadowniczą.

Oznaczone na rysunku studium, symbol ZD

Tereny ogrodów działkowych, upraw ogrodniczych, sadów i ogrodów rekreacyjnych wraz z niezbędnymi urządzeniami infrastruktury.

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- dopuszcza się możliwość zmiany funkcji ogrodów na tereny zieleni publicznej,
- dopuszcza się możliwość zalesiania,
- nie dopuszcza się lokalizacji obiektów oraz urządzeń usługowych mogących pogorszyć stan środowiska i stwarzających uciążliwości dla mieszkańców.

Oznaczone na rysunku studium, symbol RP

Tereny upraw polowych (uprawy polowe, ogrodnicze, sadownicze, szkółkarskie).

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- tereny wyłączone z zabudowy za wyjątkiem infrastruktury technicznej,
- dopuszcza się możliwość lokalizacji elektrowni wiatrowych,
- dopuszcza się możliwość zalesiania.

1.10. KIERUNKI ROZWOJU DLA TERENÓW ZIELENI

- **Ogólne kierunki rozwoju dla terenów zieleni**

Zaleca się wprowadzanie nowych szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych miejsc odpoczynku itp. Zaleca się pielęgnację istniejącej zieleni.

- **Ustalenia studium dla terenów zieleni**

Oznaczone na rysunku studium, symbol RL

Tereny lasów, dolesień, zadrzewień, cieków wodnych.

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- tereny wyłączone z zabudowy za wyjątkiem infrastruktury technicznej,
- dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń służących gospodarce leśnej oraz elementów małej architektury (ścieżki piesze i rowerowe, ławki, oświetlenie itp.).

Oznaczone na rysunku studium, symbol w

Tereny wód powierzchniowych śródlądowych.

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- dopuszcza się lokalizację urządzeń hydrotechnicznych, melioracyjnych oraz związanych z mała energetyką wodną,
- dopuszcza się wykorzystanie wód na cele rybackie, rekreacyjne, sportowe,

- ustala się dla terenów przylegających do wód prowadzonych otwartymi korytami konieczność zachowania po obu stronach brzegów stref o szerokości min 3,0 m umożliwiających przeprowadzenie prac konserwacyjnych i przebudowy,
- ustala się dla terenów przylegających do wód prowadzonych otwartymi korytami ograniczenie lokalizacji urządzeń infrastruktury w odległości mniejszej niż 3,0 m od górnej krawędzi skarpy cieków.

1.11. TERENY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ I REHABILITACJI

Tereny wymagające rehabilitacji i przekształceń można podzielić na dwie grupy. Do pierwszej należą zespoły podworskie i pałacowe po zlikwidowanych Państwowych Gospodarstwach Rolnych pozostające w gestii Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa ewentualnie posiadające już nowych właścicieli, wymagają remontów, a często odbudowy (pałac w Górce Wąsoskiej, zespoły w Wiklinie, Rudnej Małej, Kamieniu Górowskim). Do głównych działań na tych obszarach należy eliminacja funkcji i obiektów degradujących i uciążliwych. Należy dążyć do poprawy stanu technicznego obiektów poprzez modernizację, remonty, rozbudowę oraz odpowiednie wyposażenie w urządzenia infrastruktury technicznej. Należy poprawiać walory przestrzeni poprzez wprowadzanie zieleni oraz elementów małej architektury.

Do drugiej grupy należy obszar zabudowy ścisłego centrum Starego Miasta z zachowanymi elementami dawnego układu (zamek, kościoły, kamienice) gdzie poprzez usytuowanie obiektów o formie i skali obcej dla historycznego Wąsosza, zakłócona została harmonia i estetyka tego miejsca. Do głównych działań na tym obszarze należy odtworzenie i rewaloryzacja układu urbanistycznego poprzez rekonstrukcję historycznych pierzei i przywrócenie dawnych kwartałów zabudowy. Należy wyeliminować lub przebudować obiekty dysharmonizujące

Działania na tych obszarach powinny zmierzać do:

- Wyeliminowania funkcji uciążliwych i degradujących
- Wprowadzenia funkcji współczesnych do zespołów pałacowo – parkowo – folwarcznych nie kolidujących z ich pierwotnym przeznaczeniem
- Poprawy stanu technicznego obiektów poprzez modernizację, remonty, rozbudowę oraz odpowiednie wyposażenie w urządzenia infrastruktury technicznej
- Wykorzystania obiektów gospodarczych na cele przetwórstwa rolnego, obsługi rolnictwa, rzemiosła, usług, itp.
- Zachowania w miarę możliwości dotychczasowych funkcji zespołów pałacowo – parkowo – folwarcznych (pałace – funkcje mieszkaniowe lub usługowe, folwarki – funkcje gospodarczo-usługowe, parki – funkcje rekreacyjne)

1.12. POLITYKA W ZAKRESIE PODNIESIENIA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

- **Mieszkalnictwo**

W Studium zakłada się poprawę warunków mieszkaniowych na terenie miasta realizowaną poprzez:

- rozgęszczanie (obniżenie współczynnika osób/m² powierzchni mieszkalnej) poprzez lokalizację nowej zabudowy oraz rozbudowę istniejących osiedli,
- rozwój budownictwa opartego głównie o zabudowę jednorodzinną (wolnostojącą, bliźniaczą, szeregową), zabudowę wielorodzinną w małych domach mieszkalnych,
- realizacje niewielkich osiedli mieszkaniowych,
- eliminację zabudowy blokowej z obszaru jednostki Stare Miasto,
- wyposażenie osiedli w trwałe obiekty usługowe,
- wprowadzenie hierarchizacji przestrzeni za pomocą małej architektury, dominant, zieleni, wyeksponowania osi widokowych,

- wprowadzenie podziału w ramach zespołu na przestrzeń publiczną oraz dla mieszkańców,
- podniesienie standardu bazy mieszkaniowej poprzez modernizację istniejących obiektów oraz rewaloryzację zabudowy zabytkowej,
- poprawę stanu technicznego obiektów poprzez modernizację, remonty, rozbudowę oraz odpowiednie wyposażenie w urządzenia infrastruktury technicznej,
- zwiększenie w miarę możliwości osiedlowych terenów zielonych i rekreacyjnych,
- zwiększenie liczby miejsc postojowych poprzez budowę podziemnych i kilkukondygnacyjnych garaży i parkingów,
- modernizację i podniesienie parametrów technicznych układu komunikacyjnego.

- **Usługi podstawowe**

W Studium zakłada się poprawę warunków życia mieszkańców w zakresie usług podstawowych realizowaną poprzez:
- rozwój usług podstawowych na terenach mieszkaniowych brutto w poszczególnych jednostkach,
- rozwój Wąsosza jako gminnego centrum pełniącego funkcję administracyjną i usługowo-handlową,
- rozwój zaplecza oświatowego, kulturalnego i sportowo-rekreacyjnego w celu zapewnienia mieszkańcom gminy odpowiednich warunków edukacji, rozrywki i rekreacji.

- **Rynek pracy**

W Studium zakłada się poprawę warunków życia mieszkańców w zakresie rynku pracy realizowaną m.in. poprzez :
- tworzenie nowych miejsc pracy w usługach podstawowych (handel, rzemiosło, działalność gospodarcza, drobna wytwórczość itp.),
- tworzenie nowych miejsc pracy w usługach komercyjnych,
- tworzenie nowych miejsc pracy w działalności produkcyjnej, handlu hurtowym, działalności magazynowej itp.

2. KIERUNKI OCHRONY WARTOŚCI I ZASOBÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

2.1. PODSTAWOWE KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska oraz Ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w politykach, planach, strategiach lub programach dotyczących m.in. gospodarki przestrzennej należy uwzględniać zasady ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. Oznacza to przede wszystkim podejmowanie działań, umożliwiających zachowanie lub przywracanie równowagi przyrodniczej, a w szczególności:

- racjonalne kształtowanie środowiska i gospodarowanie jego zasobami,
- przeciwdziałanie zanieczyszczeniom,
- przywracanie elementów przyrodniczych do stanu właściwego,
- zachowanie różnorodności biologicznej,
- rozwijanie współpracy z gminami sąsiednimi na rzecz wspólnej ochrony środowiska,
- wprowadzenie działań zmierzających do pogłębienia świadomości ekologicznej mieszkańców.

Sformułowane w Studium kierunki ochrony środowiska przyrodniczego pozostają w ścisłej zależności z następującymi dokumentami:

- Planem zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego",
- Programem zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska dla województwa dolnośląskiego,
- Programem ochrony środowiska dla gminy Wąsosz na lata 2006-2009 z perspektywą na lata 2010-2013

Nadrzędną zasadą wynikającą z formułowanych w w/w dokumentach celów strategicznych jest **zasada ekorozwoju,** która w tym przypadku oznacza konieczność prowadzenia działalności gospodarczej w harmonii z lokalnym ekosystemem.

2.2. OBSZARY I OBIEKTY PRAWNIE CHRONIONE I PRZEWIDYWANE DO OCHRONY

• Przyrodnicze obszary chronione

Trwałość różnorodności biologicznej i krajobrazowej podlega w Polsce silnemu zagrożeniu ze względu na presję społeczną związaną z dążeniem do wykorzystywania zasobów przyrody do podnoszenia materialnego poziomu życia oraz osiągania szybkich i możliwie dużych zysków.
Dlatego w ochronie przyrody najważniejsze cele sformułowano wokół utrzymania i ochrony elementów różnorodności biologicznej i krajobrazowej, właściwego wykorzystywania i odnawiania jej zasobów oraz łączenia obszarów chronionych w spójne systemy powiązane korytarzami ekologicznymi.

Ochrona mniejszych obiektów i obszarów będzie się odbywała poprzez ustanawianie: pomników przyrody, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo krajobrazowych. Rada Gminy ma prawo ustanawiania ww. form ochrony przyrody (art. 44 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody z dn. 16 kwietnia 2004 roku), jeżeli wojewoda nie wprowadził tych form.

Z uwagi na fakt, iż teren objęty zmianą studium położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie Specjalnego Obszaru Ochrony siedlisk Natura 2000 „Ostoja nad Baryczą", a realizacja niektórych założeń studium (w szczególności projektowana zabudowa mieszkaniowa teren oznaczony symbolem MN – w miejscowości Unisławice) może znacząco oddziaływać na ten obszar – ich realizacja wymagać będzie przeprowadzenia postępowania w sprawie oddziaływania na środowisko na zasadach określonych w ww. ustawie Prawo ochrony środowiska (art. 33 ustawy o ochronie przyrody).

Cele długoterminowe

1. Ochrona obszarów i obiektów cennych przyrodniczo, szczególnie cennych siedlisk leśnych i wodno-błotnych.

2. Zachowanie różnorodności biologicznej, krajobrazowej i kulturowej gminy.

Cele krótkoterminowe:

Zagadnienie: Obszary i obiekty chronione

- Obejmowanie obszarów i obiektów formami ochrony przyrody: parki krajobrazowe, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, pomniki przyrody
- Bieżąca ochrona obszarów i obiektów chronionych
- Rozwój prac inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznania zagrożeń różnorodności biologicznej
- Prowadzenie zrównoważonej gospodarki na terenach cennych przyrodniczo

Zagadnienie: Ochrona fauny i flory

- Ochrona i wzmacnianie drożności korytarzy ekologicznych
- Utrzymanie różnorodności biologicznej siedlisk
- Zapewnienie warunków migracji zwierząt
- Kompleksowa ochrona i umiarkowane użytkowanie ekosystemów wodno-błotnych

Zagadnienie: Ochrona krajobrazu

- Ochrona i rewaloryzacja elementów środowiska przyrodniczo-kulturowego
- Rozwój szlaków turystycznych i ścieżek przyrodniczych
- Dbałość o architekturę powstających obiektów (turystycznych, rekreacyjnych, mieszkaniowych).
- Utrzymanie i rozwój zieleni w mieście

- **Obszar chronionego krajobrazu "Dolina Baryczy"**

Większość terenu gminy Wąsosz, rozciągająca się na wschodzie, zachodzie i południu do granic gminy, a na północy do drogi wojewódzkiej Góra - Rawicz, objęta jest ochroną w formie obszaru chronionego krajobrazu – Dolina Baryczy wyznaczonego na podstawie Rozporządzenia Nr 82/92 Wojewody Leszczyńskiego z dnia 1 sierpnia 1992 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa leszczyńskiego. Dla ochrony przed zmianami lub utratą wartości przyrodniczych obszarów chronionego krajobrazu w/w akt prawny wprowadza następujące ograniczenia i zakazy:

- Zakazuje się wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości. Lokalizowanie uporządkowanych składowisk odpadów może odbywać się po dokonaniu kompleksowej oceny oddziaływania na środowisko
- Zakazuje się niszczenia gleby, wydobywania torfu i surowców mineralnych bez zgody właściwego organu
- Zakazuje się prowadzenia działalności przemysłowej, która w istotny sposób wpłynęłaby na zmianę istniejącego krajobrazu i mogłaby spowodować znaczne zdegradowanie środowiska przyrodniczego
- Zakazuje się lokalizowania bezściółkowych ferm hodowli zwierząt oraz dużych ferm ściółkowych powyżej 600 DJP
- Zakazuje się używania łodzi motorowych na jeziorach. Zakaz nie dotyczy łodzi należących do gospodarstw rybackich i organów bezpieczeństwa i porządku publicznego
- Zakazuje się lokalizowania obiektów dla potrzeb turystyki i wypoczynku o charakterze pobytowym bez dokonania ocen ochrony środowiska przyrodniczego
- Ogranicza się lokalizację obiektów o charakterze turystycznym i rekreacyjnym do terenów nie zalesionych
- Ogranicza się stosowanie chemicznych środków ochrony roślin na rzecz szerszego upowszechnienia biologicznego metod zwalczania szkodników
- Zakazuje się zagradzania strefy przybrzeżnej jeziora oraz wycinania roślinności brzegowej w okresie wiosenno-letnim i jesiennym

Wprowadza się następujące zasady gospodarowania na obszarach chronionego krajobrazu :

- Harmonizowania z otaczającym krajobrazem wszelkiego budownictwa (mieszkalnego, turystycznego, usługowego itp.)

- Prowadzenia wzmożonego nadzoru w zakresie ładu przestrzennego i dyscypliny budowlanej
- Prowadzenia i projektowania prac melioracyjnych w sposób nie powodujący szkód w istniejących ekosystemach dla zachowania właściwych stosunków wodnych w glebie, a w szczególności w zbiorowiskach roślinności torfowiskowej, łąkowej i wodnej
- Pozostawiania na powierzchniach cięć zrębowych, ze względów przyrodniczych i biocenotycznych, pojedyncze okazałe drzewa
- Zwiększanie powierzchni leśnej i zadrzewionej poprzez zalesianie nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo oraz wprowadzania różnego typu zadrzewień wszędzie tam, gdzie jest to możliwe
- Zabezpieczania istniejących i wykonywania w miarę możliwości nowych przegród biologicznych w celu ochrony wód jeziornych przed spływem substancji chemicznych z pól uprawnych (rowy opaskowe, lasy, zadrzewienia)

- **Projektowany park krajobrazowy "Dolina Baryczy"**

Pomimo, że obszary chronione zajmują 88 % powierzchni gminy. Przyjęte formy ochrony nie zapewniają trwałości cennych ekosystemów, zwłaszcza związanych z doliną Baryczy. Trwają starania o objęcie doliny na całej długości w gminie ochroną poprzez rozszerzenie istniejącego Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy" w kierunku zachodnim. Postulat utworzenia parku krajobrazowego został sformułowany w opracowaniu "Dolina Baryczy. Studium przyrodniczo – krajobrazowe", a także uwzględniony w "Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego". Projektowany obszar obejmuje część krain geograficznych: Obniżenie Ścinawskie, Pradolina Głogowska, Wzgórza Trzebnickie i rozciąga się od granicy z gminą Żmigród na wschodzie do ujścia Baryczy do Odry na zachodzie.
Celem wprowadzenia ochrony na terenie parku krajobrazowego jest:

- zachowanie ginących lub osobliwych form przyrody, stabilizacja stosunków ekologicznych regionu
- stworzenie warunków do produkcji żywności o najwyższych walorach zdrowotnych i odżywczych
- zachowanie walorów terenów do uprawiania różnych form rekreacji oraz rozwijania lecznictwa uzdrowiskowego
- zachowanie zabytkowych układów urbanistycznych i ruralistycznych oraz tradycyjnego krajobrazu wiejskiego
- otoczenie opieką miejsc o wyjątkowym znaczeniu historycznym, zabytków architektury i miejsc pamięci narodowej
- rozwijanie regionalizmu kulturowego
- ochrona wysokich walorów estetycznych krajobrazu
- edukacja ekologiczna i kulturowa

Zasady gospodarowania na terenie ustanowionego parku krajobrazowego ustala plan ochrony parku. Zazwyczaj przyjmuje się, że nadrzędnym celem jest ochrona ekologiczna i wszelkie formy użytkowania i zagospodarowania terenu powinny być mu podporządkowane.

- **Ciągi ekologiczne (korytarze ekologiczne)**

Ciągi ekologiczne występujące na terenie opracowania obejmują cieki wodne i ich doliny, tereny podmokłe oraz roślinność wodno – łęgową, leśną, krzewy i zadrzewienia występujące wzdłuż cieków i wokół zbiorników wodnych. Na szczególną uwagę zasługują doliny rzeki Baryczy i Orli. W obrębie ciągów ekologicznych należy:

- Pielęgnować i rozwijać obudowę biologiczną cieków w celu odbudowy równowagi biocenotycznej, poprawy klimatu, warunków wodnych i glebowych.
- Ograniczyć inwestycje w dolinach rzek i innych cieków z wyjątkiem inwestycji związanych z ciekami (urządzenia techniczne, infrastruktura przeciwpowodziowa i urządzenia sportowo – rekreacyjne).

- Zakazać zabudowy poprzecznej dna dolin rzecznych.
- Prowadzić regulacje cieków pozwalające na wyrównanie i kontrolę przepływów z zastrzeżeniem niedopuszczania do przesuszenia obszaru dolinnego.
- Ograniczyć stosowanie chemicznych środków ochrony roślin i gnojowicowania gleb.

- **Pomniki przyrody**

Podlegają ochronie zgodnie z art. 44.1 „Ustawy o ochronie przyrody". Na terenie opracowania występuje czterdzieści drzew - pomników przyrody, posiadających numer w rejestrze wojewódzkim: Są to w większości drzewa rosnące w parkach podworskich, stanowiących część całych założeń pałacowo-parkowych z folwarkiem, zlokalizowane w następujących miejscowościach : Wiklina, Czeladź Wielka, Wodniki. Również kilka pojedynczo rosnących drzew, przeważnie towarzyszących historycznym obiektom budowlanym, zostało uznanych za pomniki przyrody. Są to drzewa w Wąsoszu, Czeladzi Wielkiej i Lechitowie.
Na terenie gminy proponuje się do objęcia ochroną w formie uznania za pomniki przyrody następujące cenne okazy drzew:

- klon pospolity o obwodzie pierśnicy 307 cm, w parku zamkowym w Wąsoszu
- jesiony wyniosłe o obwodzie pierśnicy 304 i 340 cm, w parku zamkowym w Wąsoszu
- dwa jesiony wyniosłe o obwodzie pierśnicy 372 i 351 cm, w parku dworskim w Cieszkowicach
- dąb szypułkowy o obwodzie pierśnicy 308 cm, w parku dworskim w Cieszkowicach
- grab pospolity o obwodzie pierśnicy 308 cm, w parku dworskim w Cieszkowicach
- buk pospolity w parku pałacowym w Górce Wąsoskiej
- dąb szypułkowy w parku pałacowym w Górce Wąsoskiej
- lipy drobnolistne o obwodach od 204 do 310 cm, w parku pałacowym w Górce Wąsoskiej
- trzy dęby szypułkowe o obwodzie pierśnicy 300, 320, 340 cm, w parku dworskim w Lechitowie
- jesion wyniosły o obwodzie 250 cm, w parku dworskim w Lechitowie
- klon pospolity o obwodzie 250 cm, w parku dworskim w Lechitowie
- dwa platany o obwodzie pierśnicy 250 i 330 cm i wieku ok. 130 lat rosnące w północno-zachodniej części parku dworskiego we Wrzącej Wielkiej

- **Stanowiska cennych gatunków flory i fauny**

Podlegają ochronie zgodnie z art. 48 „Ustawy o ochronie przyrody" oraz Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004r., w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 168 poz.1764) i Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004r., w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220 poz. 2237). Na rysunku "Uwarunkowania przestrzenne gminy" oznaczono występujące na terenie opracowania udokumentowane stanowiska roślin i zwierząt chronionych.

Opierając się na opracowaniu Wojewódzkiego Biura Planowania Przestrzennego w Lesznie, zatytułowanym "Dolina Baryczy Studium przyrodniczo - krajobrazowe", proponuje się objąć ochroną w formie rezerwatów przyrody lub użytków ekologicznych następujące tereny występowania roślin chronionych:

- teren wzdłuż drogi Wińsko-Wąsosz, na południu gminy, pomiędzy Drozdowicami Wielkimi a Chocieborowicami, to obszar występowania pierwiosnki lekarskiej
- łąki pomiędzy Wrzącą Wielką, a Wrzącą Śląską
- łąki w okolicach miejscowości Ługi, stanowią obszar występowania wawrzynka wilczełyko, a lasy – konwalii majowej
- w Goli Wąsoskiej łąki są miejscem występowania śniadka baldaszkowatego
- łąki na północ od Bełcza Górnego, przy granicy z gminą Góra, są siedliskiem śniadka baldaszkowatego.

Jak wynika z rysunku studium, część terenów przeznaczonych pod zainwestowanie (ML – w rejonie Goli Wąsoskiej oraz UK w rejonie Marysina i Chocieborowic) zlokalizowanych jest w obszarze występowania gatunków roślin objętych ochroną prawną. Wskazane jest zatem poprowadzenie inwestycji z zachowaniem wysokich walorów przyrodniczych tych terenów, w szczególności stanowisk występowania chronionych gatunków roślin.

Proponuje się również objąć ochroną występujące na terenie gminy miejsce gniazdowania bociana czarnego, będącego gatunkiem chronionym.

- **Lasy**

W lasach ochronnych prowadzi się gospodarkę leśną w sposób zapewniający ciągłe spełnianie przez nie celów, dla których zostały wydzielone. Szczegółowe sposoby prowadzenia gospodarki leśnej określa się w akcie uznania lasu za ochronny. Podlegają one ochronie zgodnie z art. 15 ustawy o lasach" z dnia 28. 09. 1991r. Szczegółowe zasady ochrony tych lasów określa Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej z dnia 25 sierpnia. 1992 r.

Najważniejszymi zadaniami są na tym terenie przebudowa gatunkowa drzewostanów w celu dostosowania składu gatunkowego do typów siedliska oraz zwiększenia ich odporności na zagrożenia a także ochrona lasów przed pożarami.

- **Parki, skwery, zieleń publiczna**

Założenia parkowe i obszary zieleni podlegają ochronie zgodnie z art. 4 „ Ustawy o ochronie dóbr kultury" oraz zgodnie z art. 127 ustawy „Prawo ochrony środowiska". Na terenie objętym opracowaniem obszary zieleni publicznej to głównie parki miejskie, podworskie, cmentarze oraz skwery i zadrzewienia.

Występujące na terenie gminy parki i tereny zielone stanowią bardzo istotny element systemu powiązań przyrodniczych oraz miejsce wykorzystywane do różnego rodzaju rekreacji. Występują tam ponadto cenne okazy drzew, gatunki roślin oraz przedstawiciele fauny. Na terenach wzmożonej ochrony, tj. występowania roślin rzadkich i zagrożonych istotne będą działania chroniące teren przed zmianą użytkowania tych obszarów w celu powstrzymania procesów ubożenia flory i fauny. Dla zapewnienia skutecznej ochrony fauny istotne będzie podejmowanie takich działań jak:

- zapewnienie różnorodności drzew i krzewów jako miejsc bytowania i żerowania ptaków i zwierząt,
- minimalizacja działań powodujących fragmentaryzację drzewostanu,
- dostosowanie terminów cięć pielęgnacyjnych i prac związanych z konserwacją drzew poza okresem rozrodu zwierząt,
- zachowanie rzek, starorzeczy, rowów wraz ze związanymi z nimi zakrzaczeniami i zespołami roślinności nadbrzeżnej.

W każdych warunkach istotne jest szczegółowe rozpoznanie warunków życia roślin i zwierząt i wypracowanie skutecznych metod ochrony stanowisk niektórych gatunków, ochrony ostoi zwierząt zwłaszcza w okresie rozrodu.

Ochrona konserwatorska układów zieleni parkowej polega na:

- dążeniu do ich zachowania lub scalenia w granicach historycznych,
- założenia te winny pozostać założeniami zielonymi, należy lokalizować tu funkcję reprezentacyjną lub rekreacyjną,
- założenia te należy uporządkować , wskazana jest ich rewaloryzacja,
- na obszarach chronionych wprowadza się zakaz prowadzenia działalności inwestycyjnej bez uzgodnienia z właściwym Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- wszelkie działania na ich terenie, także lokalizację nowych obiektów, należy uzgodnić z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków.

- w przypadku szpalerów, alei i pojedynczych okazów konieczne jest utrzymanie obiektu w miejscu i granicach historycznych oraz właściwa pielęgnacja zieleni, a w przypadku szpalerów i alei - usuwanie chorych oraz uzupełnianie układu nasadzeniami właściwych gatunków drzew.

- **Cmentarze**

Podlegają ochronie zgodnie z art. 2 „Ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych". Ochrona konserwatorska układów zieleni cmentarnej zmierza do:

- należy zachować dotychczasową funkcję cmentarzy, jeżeli są one nadal użytkowane,
- cmentarze nie użytkowane należy zachować jako tereny zielone,
- należy zaznaczyć w terenie obszar cmentarza poprzez ogrodzenie go w sposób trwały funkcję ogrodzenia pełnić może zarówno twór sztuczny (mur estetyczne ogrodzenie metalowe), jak i naturalny (np. żywopłot),
- cmentarze należy uporządkować; zachowane nagrobki zabezpieczyć przed dewastacją i pozostawić na miejscu, ewentualnie utworzyć dla nich lapidarium lub zachować je w inny uzgodniony z właściwym Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków sposób.

- **Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych**

Polityka w zakresie ochrony wód wynika m.in. z ustaw: Prawo wodne i Prawo ochrony środowiska, programów nadrzędnych oraz uwarunkowań związanych z akcesją do Unii Europejskiej. Podstawę polityki wodnej w Unii Europejskiej stanowi Ramowa Dyrektywa Wodna 2000/60/WE z 22 grudnia 2000 r., w której gospodarowanie zasobami wodnymi następuje w zlewniach rzecznych. Głównym celem ramowej dyrektywy jest zapewnienie ochrony wód w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Wymagane jest osiągnięcie dobrej jakości wód powierzchniowych i podziemnych w okresie 15 lat od daty wejścia w życie dyrektywy. Wiąże się to z realizacją szeregu działań w zakresie ochrony wód, w tym oczyszczania ścieków komunalnych i przemysłowych. Ustawa Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 r. (Dz. U. Nr 115, poz. 1229) reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi. Gospodarowanie wodami powinno być prowadzone z zachowaniem zasady racjonalnego i całościowego traktowania zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, z uwzględnieniem ich ilości i jakości. Ustawa Prawo wodne uwzględnia również szczegółowe rozwiązania zawarte m.in. w dyrektywach:

• 96/61/EC dotyczącej zintegrowanej ochrony przed zanieczyszczeniem,

• 91/271/EEC w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych, która ma na celu zapewnienie skutecznej ochrony wód przed zanieczyszczeniem,

• 91/676/EEC z dnia 12 grudnia 1991 r. w sprawie ochrony wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego, tzw. dyrektywa azotanowa.

Cele długookresowe:

1 Zapewnienie mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości i ilości wody do picia

2. Dążenie do zapewnienia odpowiedniej klasy czystości wód powierzchniowych i podziemnych, w tym ze szczególnym uwzględnieniem zlewni rzeki Orli narażonej na zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego oraz Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP nr 303

3. Ochrona przed powodzią.

Kierunki działań

- Przestrzeganie norm dotyczących dopuszczalnego stężenia substancji zawartych w wodach odprowadzanych do rzek z istniejących oczyszczalni, rozbudowa i modernizacja istniejących oczyszczalni.
- Stały monitoring jakości wód oraz ferm hodowlanych i pozostałych obiektów odprowadzających ścieki do wód.
- Przeprowadzenie inwentaryzacji źródeł zanieczyszczeń pochodzenia komunalnego (szamba, dzikie składowiska odpadów).

- Wyposażenie wszystkich miejscowości w systemy odprowadzania i oczyszczania ścieków.
- Przestrzeganie zasad stosowania nawozów oraz ograniczenie ich stosowania w dolinach rzek, promowanie rolnictwa ekologicznego w dolinach rzek.
- Stosowanie dużej ilości zadrzewień śródpolnych, obsadzanie zbiorników wodnych i cieków roślinnością, zachowanie w bezpośrednim sąsiedztwie rzek kompleksów łąkowych.
- Wprowadzenie ograniczeń w zagospodarowaniu terenu w obszarach zasilania ujęć wody do picia (np. zakaz lokalizacji uciążliwego przemysłu, składowisk odpadów, magazynów substancji niebezpiecznych, itp.).
- Działania podmiotów gospodarczych w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą, w tym zmniejszenia wodochłonności produkcji.
- Ochrona przed nadmierną eksploatacją wód podziemnych.
- Wyposażenie miejscowości na obszarze zalegania GZWP w pierwszej kolejności w kanalizację sanitarną.
- Zakaz lokalizowania wysypisk śmieci na obszarze zasilania GZWP.
- Zalesianie słabych gleb, V i VI klasy.
- Zwiększanie powierzchni terenów zielonych (łąk i pastwisk), kosztem gruntów ornych, szczególnie w przypadku występowania płytko wody gruntowej.
- Ochrona istniejących zadrzewień i wprowadzanie nowych nasadzeń drzew i krzewów oraz obsadzanie cieków i zbiorników wodnych roślinnością wodną (rośliny stanowią filtr dla zanieczyszczeń przenoszonych przez wiatr i wody powierzchniowe).
- Realizacja w okresie perspektywicznym zbiornika retencyjnego Drozdowice na cieku Młyniec.

Realizacja w/w celów jest możliwa jedynie przy wspólnej polityce wszystkich samorządów gmin leżących nad Baryczą i jej dopływami.

- **Strefy ochrony ujęć wód**

Istniejące na terenie opracowania ujęcia wody zaopatrujące lokalne wodociągi posiadają strefy ochrony bezpośredniej zamykającej się w granicach obszaru użytkowanego jako ujęcie wód.

Na ich terenie obowiązują następujące ustalenia:

- Wykorzystanie terenu wyłącznie do celów związanych z poborem wody i funkcjonowaniem stacji uzdatniania wody.
- Odprowadzanie wód opadowych w sposób uniemożliwiający przedostanie się ich do urządzeń służących do poboru wody.
- Ograniczanie do niezbędnych potrzeb przebywania osób nie zatrudnionych przy obsłudze urządzeń gospodarki wodnej.
- Odprowadzenie poza granice terenu ochrony bezpośredniej ścieków z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.
- Zagospodarowanie terenu zielenią.

Dla perspektywicznego zapewnienia zaopatrzenia terenu gminy w odpowiedniej jakości wodę ustala się utrzymanie obowiązku ustanawiania bezpośrednich stref ochrony sanitarnej ujęć wody.

- **Ochrona przed powodzią**

Zgodnie z ustawą „Prawo wodne” na obszarach bezpośrednio zagrożonych powodzią zabrania się wykonywania robót oraz czynności, które mogą utrudnić ochronę przed powodzią. Na rysunku „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz” oznaczono tereny wałów, tereny zalewowe, tereny bezpośredniego zagrożenia powodzią oraz narażone na zalanie wodami powodziowymi Q 1% (z 1997 r.).

Dla obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią ustala się wymagania wynikające z ustawy Prawo wodne zakazujące między innymi: lokalizowania na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na

środowisko, gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania, wykonywania urządzeń wodnych oraz wznoszenia innych obiektów budowlanych, sadzenia drzew lub krzewów, zmiany ukształtowania terenu, składowania materiałów oraz wykonywania innych robót i czynności, które mogłyby utrudnić ochronę przed powodzią oraz wpłynąć na pogorszenie jakości wód.

Dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej sporządza studium określające w szczególności granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią, uwzględniające częstotliwość występowania powodzi, ukształtowanie dolin rzecznych i tarasów zalewowych, strefę przepływu wezbrań powodziowych, tereny zagrożone osuwiskami skarp lub zboczy, tereny depresyjne oraz bezodpływowe. Zgodnie z ustawą „Prawo wodne" ww. obszary, może określić, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw gospodarki wodnej.

Studium wskazuje tereny narażone na zalanie wodami powodziowymi Q 1% (z 1997 r.), na które obowiązuje opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego, w których uwzględniony będzie ten problem.

- **Kopaliny, działalność górnicza**

Zasady ochrony złóż kopalin określają zapisy ustawy „Prawo ochrony środowiska" oraz Ustawy „Prawo geologiczne i górnicze", mówiące m.in. o racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin, w tym również kopalin towarzyszących oraz konieczności uzyskania odpowiedniej koncesji.
W studium uwzględniono granice terenów i obszarów górniczych dla eksploatacji złóż występujących na terenie gminy (przedstawiono na rysunku ''Uwarunkowania przestrzenne gminy'').
Zasady gospodarowania złożem kopaliny i ochrony środowiska związane z eksploatacją złoża określają przepisy szczególne.
Cel długookresowy
1. Ochrona zasobów złóż surowców mineralnych.
2. Rekultywacja i zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych.
Kierunki działań:
- Uwzględnienie w dokumentach planistycznych wszystkich złóż w granicach ich udokumentowania wraz z zapisami o ich ochronie.
- Kontynuacja badań geologicznych i poszukiwanie nowych złóż kopalin.
- Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.

- **Stanowiska zwierząt chronionych**

Podlegają ochronie zgodnie z art. 27.1. „Ustawy o ochronie przyrody" oraz Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004r., w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220 poz. 2237). W odniesieniu do gatunków chronionych obowiązują zasady ochrony określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004r., w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną.

- **Kompleksy gleb chronionych (w tym organiczne)**

Podlegają ochronie zgodnie z "Ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych", polegającej m.in. na ograniczaniu przeznaczenia ich na cele nierolnicze, zapobieganiu procesom ich degradacji i dewastacji oraz konieczności ich rekultywacji. Ich ewentualne przeznaczenie na cele nierolnicze może nastąpić jedynie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego po uzyskaniu zgody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (dotyczy kompleksów gleb I - III klasy bonitacyjnej) lub Wojewody (dotyczy kompleksów gleb IV klasy bonitacyjnej). Szczegółowe zasady ochrony gruntów rolnych określają przepisy ustawy.

2.3. OCHRONA POWIETRZA

Do głównych źródeł emisji zanieczyszczeń na terenie gminy Wąsosz należy zaliczyć emisję ze źródeł komunikacyjnych oraz emisję niską.

Cel długoterminowy

Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza atmosferycznego

Kierunki działań:

- Klasyfikacja jakości powietrza w gminie zgodnie z wymaganiami ustawowymi
- Modernizacja systemów energetycznych i likwidacja niskiej emisji
- Termomodernizacja budynków
- Upowszechnianie przyjaznego środowisku budownictwa poprzez stosowanie materiałów energooszczędnych
- Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii
- Budowa obwodnicy dla miasta Wąsosz
- Egzekwowanie reżimów emisji spalin przez użytkowników pojazdów
- Dalsza budowa tras rowerowych oraz propagowanie ekologicznych form transportu
- Modernizacja dróg
- Wdrażanie nowoczesnych technologii, przyjaznych środowisku (BAT)
- Popieranie i promowanie indywidualnych działań polegających na przechodzeniu na ekologiczne rodzaje paliw
- Przeprowadzenie szczegółowych badań lokalnych dotyczących wykorzystania energii odnawialnej przez potencjalnych Inwestorów
- Usuwanie odpadów azbestowych.
- Zwiększenie nasadzeń, przede wszystkim zielenią przyuliczną, w tym także nasadzanie żywopłotów wokół boisk szkolnych i placów zabaw

2.4. OCHRONA PRZED HAŁASEM

Ostatnie pomiary hałasu komunikacyjnego prowadzone były na terenie gminy w 2004 roku i wykazały nieznaczne przekroczenia równoważnego poziomu dźwięku LAeq w mieście Wąsosz. W porze dziennej poziom ten mieścił się w granicach 62,2 – 69,1 dB (za wartość dopuszczalną przyjmuje się 60 dB). Na terenie Gminy nie odnotowano emisji z zakładów przemysłowych.

Cel długoterminowy: ograniczenie uciążliwości hałasu, głównie na terenach zurbanizowanych

Działania związane z ograniczaniem hałasu ze środków transportu są z reguły podobne do działań ukierunkowanych na zmniejszenie emisji komunikacyjnej. Stąd do najważniejszych zadań należą: dalsza modernizacja dróg i wyprowadzanie ruchu tranzytowego z większych miejscowości.. Ważna jest również promocja transportu rowerowego, a co z tym związane – budowa nowych tras rowerowych. Ponadto budowa w miarę możliwości ekranów akustycznych pozwalających na zmniejszenie równoważnego poziomu hałasu o około 10 dB, ewentualnie nasadzanie zieleni izolacyjnej.

Kierunki działań:

- Dokonanie oceny akustycznej wybranych miejsc
- Ograniczenie emisji hałasu komunikacyjnego poprzez poprawę nawierzchni na najbardziej newralgicznych odcinkach dróg
- Budowa obwodnicy Wąsosza
- Budowa ekranów akustycznych lub wprowadzanie pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów ulicznych
- Wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów
- Preferowanie lokalizacji niskokonfliktowych dla środowiska przy opiniowaniu raportów oddziaływania na środowisko
- Ograniczanie zabudowy mieszkaniowej w miejscach, gdzie notowane są przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu

2.5. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI LUB REKULTYWACJI

Poza powierzchniową eksploatacją kopalin, prowadzoną na podstawie koncesji, na terenie gminy występuje wiele punktów eksploatacji kruszywa, prowadzonej bez koncesji, dla potrzeb lokalnych. Zarówno w pierwszym jak i w drugim przypadku bardzo ważne dla środowiska jest przeprowadzenie rekultywacji terenów, które zostały zdegradowane w wyniku eksploatacji.

2.6. PODSUMOWANIE I WNIOSKI:

Ze względu na istniejące uwarunkowania oraz biorąc pod uwagę powyższe zasady, STUDIUM określa następujące podstawowe kierunki polityki przestrzennej prowadzące do zachowania i ochrony środowiska przyrodniczego gminy Wąsosz:

- Waloryzacja wytypowanych obiektów i obszarów a następnie objęcie różnymi formami ochrony najcenniejszych obszarów i obiektów przyrodniczych (w tym doliny rzeczne jako podstawa regionalnych i lokalnych systemów ochrony przyrody)
- Ograniczenie inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska, stosowanie najlepszych dostępnych technologii i urządzeń infrastruktury technicznej, minimalizacja istniejących uciążliwości
- Prowadzenie stałego monitoringu środowiskowego,
- Poprawa stanu infrastruktury technicznej, priorytetowa realizacja systemów oczyszczania ścieków, wprowadzanie „czystych” źródeł energii, likwidacja „niskiej emisji”,
- Wprowadzanie dolesień, zakładanie i uzupełnianie zadrzewień oraz pasów zieleni ochronnej
- Objęcie ochroną ilościową i jakościową wód powierzchniowych, obecnie nie spełniających standardów jakościowych, ochrona wód podziemnych,
- Stosowanie rekultywacji gruntów zdegradowanych,
- Przeciwdziałanie niewłaściwemu korzystaniu ze środowiska, wdrożenie programu segregacji i utylizacji odpadów, usuwanie dzikich wysypisk odpadów,
- Prowadzenie edukacji ekologicznej, propagowanie działań proekologicznych i zasad zrównoważonego rozwoju.

3. KIERUNKI I ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

3.1. PODSTAWOWE KIERUNKI I ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

W Studium ustala się następujące zasady ochrony środowiska kulturowego:

- zachowanie obiektów zabytkowych poprzez ich konserwację, rewaloryzację, adaptację do współczesnych potrzeb i wymogów,
- zachowanie i porządkowanie historycznych układów urbanistycznych oraz porządkowanie ich struktury przestrzennej,
- rozwój budownictwa w oparciu o istniejące zabytki na zasadzie kontynuacji cech przestrzennych – kształtowanie skali i formy nowej zabudowy w nawiązaniu do historycznej, jako jej twórczej interpretacji,
- rozwój turystyki poprzez wykorzystanie zabytków architektury jako walorów krajoznawczych,
- utrzymanie stref ochrony konserwatorskiej,
- przekształcanie oraz waloryzację obiektów dysharmonijnych i obszarów zdegradowanych,
- podporządkowanie i wpisywanie nowej zabudowy w krajobraz.

Dla osiągnięcia określonego wyżej celu w zakresie ochrony zabytków określa się następujące kierunki działań:

- wyznacza się strefy ochrony konserwatorskiej oraz ustala zasady postępowania w ich obrębie w procesie zagospodarowania terenu,
- utrzymuje się status ochronny obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego; ochroną proponuje się objąć również obiekty ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków architektury i budownictwa,
- wyznacza się obszary i obiekty do przekształceń i rehabilitacji, waloryzacji oraz ustala się zasady ich zagospodarowania,
- proponuje się opracowanie i realizowanie programu konserwatorskiego w celu ratowania najcenniejszych obiektów o walorach kulturowych,
- proponuje się opracowanie i uchwalenie lokalnej polityki finansowej i preferencyjnej dla ratowania obiektów o walorach kulturowych, a także opracowanie systemu promocji dla noworealizowanych obiektów o twórczych rozwiązaniach architektonicznych, w szczególności dla obiektów projektowanych i realizowanych w tradycyjnej konstrukcji i formie,
- proponuje się opracowanie programu popularyzującego zagadnienia związane z miejscową tradycją budowlaną i zabytkami regionu.

3.2. ELEMENTY OCHRONY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO UJĘTE W STUDIUM

Dla realizacji określonego celu w zakresie ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego w Studium określa się w szczególności:

- **Obszary i obiekty objęte ochroną konserwatorską na podstawie przepisów szczególnych:**

1) cmentarze,
2) stanowiska archeologiczne,
3) obiekty architektury i budownictwa wpisane do rejestru zabytków,
4) obiekty architektury i budownictwa wpisane do ewidencji zabytków.

- **Obszary i obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską na podstawie przepisów szczególnych :**

1) strefa „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej,
2) strefa „B” ochrony konserwatorskiej,
3) strefa „K” ochrony krajobrazu,
4) strefa „E” ochrony ekspozycji,
5) strefa „W” ścisłej ochrony archeologicznej,

6) strefa „OW” obserwacji archeologicznej,
7) strefy ochrony zabytkowych układów zieleni – parki, cmentarze, tereny pocmentarne.

3.3. STREFY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

Wprowadza się zróżnicowane pod względem przedmiotu ochrony i reżimów ochronnych, strefy ochrony konserwatorskiej. Objęto nimi obszary uznane za szczególnie ważne pod względem przekazu kulturowego.

Na rysunku Studium wyznacza się następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- strefę „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej,
- strefę „B” ochrony konserwatorskiej,
- strefę „K” ochrony krajobrazu,
- strefę „E” ochrony ekspozycji,
- strefę „W” ścisłej ochrony archeologicznej,
- strefę „OW” obserwacji archeologicznej,
- strefy ochrony zabytkowych układów zieleni – parki, cmentarze, tereny pocmentarne.

- **Strefa „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej**

Strefa A ścisłej ochrony konserwatorskiej powinna obejmować obszar, na którym elementy dawnego, historycznego układu przestrzennego tj. rozplanowanie, zabudowa zachowały się w stanie nienaruszonym lub został on jedynie nieznacznie zniekształcony. Obszar ten uznany jest za szczególnie ważny jako materialne świadectwo historyczne i kulturowe.

W strefie A zakłada się bezwzględny priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich nad względami wynikającymi z działalności inwestycyjnej, gospodarczej i usługowej, jak też pierwszeństwo działań rewaloryzacyjnych oraz wymagań konserwatorskich przy realizacji robót budowlanych oraz zmianach zagospodarowana.

Działania w strefie A zmierzają do zachowania i uczytelnienia historycznego układu przestrzennego, i konserwacji jego elementów, takich jak: zabudowa, rozplanowanie ciągów komunikacyjnych, nawierzchnia, historyczna linia zabudowy, kompozycja wnętrz urbanistycznych, układy zieleni zabytkowej, cieki czy zbiorniki wodne, jak też zachowania sposobu użytkowania gruntów. Dąży się też do utrzymania historycznych podziałów własnościowych i sposobu użytkowania gruntów.

Wszelka działalność inwestycyjna, budowlana, jak również przebudowy, remonty, adaptacje, dostosowywanie do współczesnych funkcji, czy też dokonywanie podziałów nieruchomości znajdujących się w obszarze strefy wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Należy stosować materiały występujące w lokalnym budownictwie historycznym, pokrycia dachów z dachówki ceramicznej.

Strefa A jest równoznaczna ze strefą ścisłej ochrony archeologicznej; na wszelkie prace ziemne w jej obszarze wymagane jest uzyskanie pozwolenia konserwatorskiego na prace archeologiczne i wykopaliskowe.

Strefa A obejmująca historyczne założenia pałacowo-parkowe, kościelne (wraz z cmentarzami) lub ruralistyczne, równoznaczna jest ze ścisłą strefą ochrony zabytków archeologicznych. W zakresie ochrony zabytków archeologicznych obowiązują ustalenia jak dla stanowisk archeologicznych: Wszelkie zamierzenia inwestycyjne związane z pracami ziemnymi wymagają przeprowadzenia ratowniczych badań archeologicznych i wykopaliskowych (w uzasadnionych przypadkach wyprzedzających), przez uprawnionego archeologa, historyka architektury i odpowiednie zespoły badawcze na koszt Inwestora, za pozwoleniem konserwatorskim na prace archeologiczne i wykopaliskowe. Pozwolenie należy uzyskać przed uzyskaniem pozwolenia na budowę, a dla robót nie wymagających pozwolenia na budowę - przed realizacją inwestycji, tj. przed uzyskaniem zaświadczenia potwierdzającego akceptację przyjęcia zgłoszenia wykonywania robót budowlanych. Dla planowanej zabudowy uzupełniającej obowiązuje wymóg przeprowadzenia wyprzedzających badań archeologiczno-architektonicznych.

Ratownicze badania archeologiczne pozwolą określić pierwotne linie zabudowy, historyczne podziały działek, szerokość zabudowy historycznej, która winna znaleźć odzwierciedlenie w projektowanych elewacjach budynków. Należy liczyć się także z koniecznością zachowania w nowej zabudowie czy zagospodarowaniu terenu wartościowych reliktów historycznej zabudowy (piwnic, murów) i ekspozycji w nawierzchni zarysów dawnej zabudowy, wjazdów, bram itp. Nakazuje się odtworzenie historycznej zabudowy uzupełniającej zgodnie z przekazami ikonograficznymi oraz wynikami badań archeologiczno - architektonicznych.

Dla obszarów i obiektów szczególnie cennych pod względem historycznym i architektonicznym należy wprowadzić program rewaloryzacji wraz z terenami przyległymi, na podstawie jednolitej koncepcji przestrzenno-architektonicznej (również uwzględniającej uporządkowanie stanu władania nieruchomościami).

W gminie Wąsosz strefę „A" wyznaczono dla następujących obszarów:

- Wąsosz - dla obszaru centrum staromiejskiego,
- Bełcz Mały - dla zespołu folwarcznego
- Chocieborowice - dla zespołu dworsko-folwarcznego z parkiem,
- Czeladź Wielka - dla zespołu kościelnego (kościół p.w. św. Stanisława - dawna kaplica pomocnicza, cmentarz poewangelicki), oraz dla zespołu folwarcznego,
- Kamień Górowski - dla zespołu dworsko-folwarcznego z parkiem,
- Kowalewo - dla zespołu dworsko-folwarcznego z parkiem,
- Ługi - dla zespołu kościelnego (kościół filialny p.w. św. Wniebowzięcia NMP, dawna plebania - obecnie szkoła),
- Rudna Mała - dla zespołu pałacowo-folwarcznego,
- Sądowel - dla zespołu kościelnego (kościół filialny p.w. MB Królowej Świata, kaplica, zespół plebanii),
- Sułów Wielki - dla zespołu kościelnego (kościół parafialny p.w. św. Piotra i Pawła, plebania, cmentarz poewangelicki),
- Wiklina - dla zespołu pałacowo-folwarcznego wraz z parkiem,
- Wrząca Śląska - dla zespołu dworsko-folwarcznego wraz z parkiem.

W strefie „A" obowiązują następujące wymogi konserwatorskie:

- zachować historyczny układ przestrzenny (tj. rozplanowanie dróg, ulic i miedzuchów, placów, historycznych zbiorników wodnych, przebieg linii zabudowy, kompozycję wnętrz urbanistycznych, kompozycję historycznej zieleni) oraz poszczególne elementy tego układu (tj. historyczne nawierzchnie ulic, placów i chodników, historyczne obiekty techniczne, zabudowę, małą architekturę i zieleń);
- obowiązują działania odtworzeniowe i rewaloryzacyjne;
- konserwować zachowane elementy układu przestrzennego;
- dostosować współczesną funkcję do wartości zabytkowych obiektów i obszarów położonych w strefie; w przypadku inwestycji nowych należy preferować te z nich, które stanowią rozszerzenie lub uzupełnienie już istniejących form zainwestowania terenu, przy założeniu maksymalnego zachowania i utrwalenia istniejących już relacji oraz pod warunkiem, iż nie kolidują one z historycznym charakterem obiektu;
- poszczególne obiekty o wartościach zabytkowych należy poddać restauracji i modernizacji technicznej z dostosowaniem obecnej lub projektowanej funkcji do wartości obiektu;
- funkcje uciążliwe i degradujące wyeliminować;
- dostosować nową zabudowę do historycznej kompozycji przestrzenno-architektonicznej w zakresie lokalizacji, skali, gabarytów, rozplanowania, bryły, poziomu posadowienia parteru, kształtu i wysokości dachu, formy architektonicznej, podziałów architektonicznych, proporcji powierzchni murów i otworów, opracowania elewacji, detalu, kolorystki, podziałów wewnętrznych okien i drzwi oraz nawiązać formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej;

- lokalizacja nowej zabudowy na terenie zabytkowych zespołów dworskich, folwarcznych możliwa jest wyłącznie w miejscu nieistniejących historycznych budynków lub jako logiczne uzupełnienie czworoboku zabudowy;
- w obrębie zespołów dworskich, folwarcznych zakazuje się budowy silosów w obrębie podwórzy folwarcznych; dopuszcza się budowę silosów na tym terenie jako wbudowane w obiekty folwarczne, w formie obudowanej, w miejscu nieistniejących obiektów historycznych;
- nowa zabudowa winna rygorystycznie powtarzać przebieg historycznej linii zabudowy, winna być kształtowana w oparciu o dostępne materiały ikonograficzne oraz w nawiązaniu do zachowanej historycznej zabudowy;
- nowa zabudowa nie może dominować nad zabudową historyczną;
- stosować materiały budowlane tradycyjne;
- usunąć obiekty dysharmonizujące i tymczasowe, analogicznie należy postępować w stosunku do innych elementów zniekształcających założenie historyczne (np. błędnych nasadzeń zieleni) – należy je oznaczyć na załącznikach graficznych;
- zakaz lokalizacji obiektów typu kiosk, pawilon;
- zakazuje się wprowadzania przegrodzeń dzielących optycznie zespół,
- umieszczanie reklam lub innych tablic reklamowych nie związanych bezpośrednio z danym obiektem i stanowiących na obiekcie lub obszarze element obcy, jest bezwzględnie zabronione; dopuszczalne jest umiejscawianie tablic informacyjnych, instytucji lub szyldów sklepów i zakładów w miejscach na to wyznaczonych, we właściwej, nie agresywnej formie;
- inwestor przed uzyskaniem pozwolenia na budowę winien liczyć się z koniecznością zlecenia dodatkowych badań lub opracowań studialnych, archeologicznych, architektonicznych, urbanistycznych, stratygraficznych, dendrologicznych, dendrochronologicznych itp. w przypadku postawienia takich wymogów przez odpowiednie służby ochrony zabytków;
- uporządkować wnętrza zabudowy zabytkowych zespołów budowlanych; puste place powstałe po wyburzeniu obiektów powinny uzyskać zagospodarowanie odtworzeniowe bądź jako zieleńce wewnątrz blokowe, według. indywidualnych projektów (preferowana jest zieleń niska i pnąca);
- wyklucza się możliwość prowadzenia napowietrznych linii teletechnicznych i energetycznych;
- zakaz lokalizacji konstrukcji wieżowych związanych z urządzeniami przekaźnikowymi telekomunikacji, zakaz budowy ogrodzeń betonowych z elementów prefabrykowanych;
- wszelkie zamierzenia i działania (w tym wszelkie zmiany form własności, funkcji, podziałów nieruchomości, przebudowy, rozbudowy i remontów, zagospodarowania terenu, wznoszenie nowych obiektów) na obszarze strefy „A” należy konsultować i uzgadniać z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Strefa A jest równoznaczna ze strefą ścisłej ochrony archeologicznej; na wszelkie prace ziemne w jej obszarze wymagane jest uzyskanie pozwolenia konserwatorskiego na prace archeologiczne i wykopaliskowe.

Strefa A obejmująca historyczne założenia pałacowo-parkowe, kościelne (wraz z cmentarzami) lub ruralistyczne, równoznaczna jest ze ścisłą strefą ochrony zabytków archeologicznych. W zakresie ochrony zabytków archeologicznych obowiązują ustalenia jak dla stanowisk archeologicznych: Wszelkie zamierzenia inwestycyjne związane z pracami ziemnymi wymagają przeprowadzenia ratowniczych badań archeologicznych i wykopaliskowych (w uzasadnionych przypadkach wyprzedzających), przez uprawnionego archeologa, historyka architektury i odpowiednie zespoły badawcze na koszt Inwestora, za pozwoleniem konserwatorskim na prace archeologiczne i wykopaliskowe. Pozwolenie należy uzyskać przed uzyskaniem pozwolenia na budowę, a dla robót nie wymagających pozwolenia na budowę - przed realizacją inwestycji, tj. przed uzyskaniem zaświadczenia potwierdzającego akceptację przyjęcia zgłoszenia wykonywania robót budowlanych. Dla planowanej zabudowy uzupełniającej obowiązuje wymóg przeprowadzenia wyprzedzających badań archeologiczno-architektonicznych.

Ratownicze badania archeologiczne pozwolą określić pierwotne linie zabudowy, historyczne podziały działek, szerokość zabudowy historycznej, która winna znaleźć odzwierciedlenie w projektowanych elewacjach budynków. Należy liczyć się także z koniecznością zachowania w nowej zabudowie czy zagospodarowaniu terenu wartościowych reliktów historycznej zabudowy (piwnic, murów) i ekspozycji w nawierzchni zarysów dawnej zabudowy, wjazdów, bram itp. Nakazuje się odtworzenie historycznej zabudowy uzupełniającej zgodnie z przekazami ikonograficznymi oraz wynikami badań archeologiczno - architektonicznych.

Dla obszarów i obiektów szczególnie cennych pod względem historycznym i architektonicznym należy wprowadzić program rewaloryzacji wraz z terenami przyległymi, na podstawie jednolitej koncepcji przestrzenno-architektonicznej (również uwzględniającej uporządkowanie stanu władania nieruchomościami).

- **Strefa „B" ochrony konserwatorskiej**

Strefa „B" ochrony konserwatorskiej obejmuje obszary, w których elementy dawnego układu przestrzennego tj. rozplanowanie, forma zabudowy, a także jej powiązania z zielenią i krajobrazem zachowały się w stosunkowo dobrym stanie.

Działalność w strefie B zmierza do zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, w tym przede wszystkim zabudowy, układu ciągów komunikacyjnych oraz podziału i sposobu zagospodarowania działek siedliskowych. Zmierza także do restauracji i modernizacji technicznej obiektów o wartościach kulturowych dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości obiektu.

Strefę „B" ochrony konserwatorskiej wyznaczono dla następujących obszarów:

- Wąsosz - układ przestrzenny miasta dla obszaru otaczającego ścisłe centrum urbanistyczne, wraz z zespołem stacji kolejowej,
- Bełcz Górny - dla układu przestrzennego wsi,
- Bełcz Mały - dla układu przestrzennego wsi,
- Chocieborowice - dla układu przestrzennego wsi,
- Cieszkowice - dla układu przestrzennego wsi,
- Czarnoborsko - dla układu przestrzennego wsi,
- Czeladź Wielka - dla układu przestrzennego wsi,
- Dochowa - dla układu przestrzennego wsi,
- Drozdowice Małe - dla układu przestrzennego wsi,
- Drozdowice Wielkie - dla układu przestrzennego wsi,
- Kamień Górowski - dla układu przestrzennego wsi,
- Kowalewo - dla układu przestrzennego wsi,
- Lechitów - dla układu przestrzennego wsi,
- Lubiel - dla układu przestrzennego wsi wraz z parkiem,
- Ługi - dla układu przestrzennego wsi,
- Płoski - dla układu przestrzennego wsi,
- Pobiel - dla układu przestrzennego wsi,
- Rudna Mała - dla układu przestrzennego wsi,
- Rudna Wielka - dla układu przestrzennego wsi,
- Sądowel - dla układu przestrzennego wsi,
- Sułów Wielki - dla układu przestrzennego wsi,
- Świniary - układ przestrzenny wsi
- Wiewierz - dla układu przestrzennego wsi,
- Wiklina - dla układu przestrzennego wsi,
- Wrząca Śląska - dla układu przestrzennego wsi,
- Wrząca Wielka - dla części układu przestrzennego wsi,
- Zbaków Górny - dla układu przestrzennego wsi,
- Zubrza - dla układu przestrzennego wsi.

W strefie „B” obowiązują następujące wymogi konserwatorskie:

- zachować i wyeksponować elementy historycznego układu przestrzennego tj. rozplanowanie dróg, ulic i placów, linie zabudowy, kompozycje wnętrz urbanistycznych, kompozycje zabudowy, zespoły zabudowy oraz kompozycję zieleni; zachować historyczne nawierzchnie kamienne;
- obiekty o wartościach zabytkowych należy poddać restauracji i modernizacji technicznej z dostosowaniem obecnej lub projektowanej funkcji do wartości obiektu;
- wszelka działalność inwestycyjna musi uwzględniać istniejące już związki przestrzenne i planistyczne;
- należy przyznać pierwszeństwo wszelkim działaniom odtworzeniowym i rewaloryzacyjnym, zarówno w przypadku przyrodniczych elementów krajobrazu, jaki w stosunku do historycznej struktury technicznej, instalacji wodnych, sieci komunikacyjnych oraz obiektów zabytkowych znajdujących się w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków;
- należy preferować te inwestycje, które stanowią rozszerzenia lub uzupełnienie już istniejących form zainwestowania terenu, przy założeniu maksymalnego zachowania i utrwalenia istniejących już relacji oraz pod warunkiem, iż nie kolidują one z historycznym charakterem obiektu; przy opracowaniu zasad kształtowania przyszłej zabudowy należy uwzględnić historyczny charakter zabudowy miejscowości i jej rozplanowania: np. mieszkaniowy, zagrodowy, siedliskowy itp.;
- przy nowych inwestycjach oraz związanych z modernizacją, rozbudową, przebudową obiektów istniejących wymaga się nawiązania gabarytami i sposobem kształtowania bryły i użytymi materiałami do miejscowej tradycji architektonicznej; w przypadku istniejącego obiektu - po rozbudowie budynek powinien tworzyć spójną kompozycję z istniejącą częścią;
- nowa zabudowa winna być zharmonizowana z historyczną kompozycją przestrzenno-architektoniczną w zakresie lokalizacji, rozplanowania, skali, ukształtowania bryły, w tym kształtu i wysokości dachu, poziomu posadowienia parteru, formy architektonicznej, podziałów otworów okiennych i drzwiowych, materiału oraz przy nawiązaniu do historycznej zabudowy danej miejscowości;
- lokalizacja nowej zabudowy w obrębie zespołów dworskich, folwarcznych możliwa jest wyłącznie w miejscu nieistniejących historycznych budynków lub jako logiczne uzupełnienie czworoboku zabudowy;
- w obrębie zespołów dworskich, folwarcznych zakazuje się budowy silosów w obrębie podwórzy folwarcznych; dopuszcza się budowę silosów na tym terenie jako wbudowane w obiekty folwarczne, w formie obudowanej, w miejscu nieistniejących obiektów historycznych;
- nowa zabudowa nie może dominować nad zabudową historyczną;
- stosować historyczny rodzaj pokrycia dachowego (dachówka, łupek); w obiektach historycznych, które posiadały inne pokrycie niż ceramiczne stosuje się pokrycie historyczne właściwe dla danego obiektu;
- kolorystyka obiektów winna uwzględniać walory estetyczne otoczenia jak i rozwiązania kolorystyczne występujące w zabudowie historycznej danej wsi;
- elementy dysharmonizujące, nie spełniające warunków ochrony strefy konserwatorskiej, winny być usunięte lub poddane odpowiedniej przebudowie; analogicznie należy postępować w stosunku do innych elementów zniekształcających założenie historyczne (np. błędnych nasadzeń zieleni), zakaz stosowania tworzyw sztucznych jako materiały okładzinowe;
- zakaz budowy ogrodzeń betonowych z elementów prefabrykowanych;
- zakaz lokalizacji konstrukcji wieżowych związanych z urządzeniami przekaźnikowymi telekomunikacji;

- umieszczanie reklam lub innych tablic nie związanych bezpośrednio z danym obiektem i stanowiących na obiekcie lub obszarze element obcy, jest zabronione; dopuszczalne jest umiejscawianie tablic informacyjnych instytucji lub szyldów sklepów i zakładów w miejscach na to wyznaczonych, we właściwej, nie agresywnej formie;
- wyklucza się możliwość prowadzenia napowietrznych linii teletechnicznych i energetycznych;
- wprowadza się wymóg uzgadniania z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków wszelkich działań inwestycyjnych (w tym zmiany zagospodarowania terenu), remontów, przebudów i modernizacji oraz zmiany funkcji obiektów budowlanych, jak i wznoszenia nowych budynków.

- **Strefa „K" ochrony krajobrazu kulturowego**

Obejmuje ona obszar krajobrazu związanego integralnie z zespołem zabytkowym, znajdującym się w jego otoczeniu, lub obszary o charakterystycznym wyglądzie, ukształtowane w wyniku działalności człowieka.

Działania konserwatorskie w strefie „K" obejmują restaurację zabytkowych elementów krajobrazu urządzonego, ochronę krajobrazu naturalnego przestrzennie związanego z historycznym założeniem, ochronę form i sposobu użytkowania terenów takich jak: rozłogi pól, układ dróg, miedz, zadrzewień śródpolnych, alej, szpalerów, grobli, stawów, przebiegu cieków wodnych, z zaleceniem utrzymania wykształconego sposobu parcelacji gruntów i formy użytkowania. Na obszarze strefy ochrony konserwatorskiej krajobrazu „K" wymagane jest uzgadnianie inwestycji z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Strefę K wyznaczono w celu właściwej ochrony krajobrazu kulturowego dla obszarów związanych z następującymi miejscowościami:

- Baranowice,
- Bartków,
- Bełcz Mały,
- Kąkolno,
- Kolonia Lubiel,
- Lechitów,
- Ługi Kolonia,
- Sądowel,
- Świniary,
- Unisławice,
- Wąsosz,
- Wiklina,
- Wodniki.

W strefie „K" obowiązuj ą następujące wymogi konserwatorskie:

- należy zachować i wyeksponować elementy historycznego układu przestrzennego i kompozycję zieleni;
- nowa zabudowa winna być zharmonizowana z historyczną kompozycją przestrzenno-architektoniczną w zakresie lokalizacji, rozplanowania, skali, bryły, materiału oraz nawiązywać do lokalnej, historycznej tradycji architektonicznej;
- w obrębie zespołów folwarcznych objętych jedynie strefą „K" należy dążyć do zachowania lub odtworzenia historycznego układu przestrzennego; nowa zabudowa wznoszona w miejscu nieistniejących obiektów folwarcznych lub jako jej logiczne uzupełnienie, z nawiązaniem do skali, bryły i dyspozycji elewacji, z użyciem tradycyjnych materiałów budowlanych; zakaz budowy silosów w obrębie podwórzy folwarcznych, silosy należy lokować jako wbudowane w obiekty folwarczne;
- wszelka działalność inwestycyjna musi uwzględniać istniejące już związki przestrzenne i planistyczne;

- należy przyznać pierwszeństwo wszelkim działaniom odtworzeniowym i rewaloryzacyjnym, zarówno w przypadku przyrodniczych elementów krajobrazu, jak i w stosunku do historycznej struktury technicznej, instalacji wodnych, sieci komunikacyjnych oraz obiektów zabytkowych znajdujących się w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków;
- należy preferować te inwestycje, które stanowią rozszerzenie lub uzupełnienie już istniejących form zainwestowania terenu, przy założeniu maksymalnego zachowania i utrwalenia istniejących już relacji oraz pod warunkiem, iż nie kolidują one z historycznym charakterem obiektu;
- formy inwestowania należy w maksymalnym stopniu ukierunkować na ich harmonijne wpisanie w otaczający krajobraz; z tego powodu należy wyłączyć z możliwości realizacji inwestycje duże wielkoobszarowe, jak również te, które wymagają znacznych przeobrażeń krajobrazu;
- należy utrzymać krajobraz przyrodniczy związany przestrzennie z historycznym założeniem urbanistycznym i ruralistycznym, winno się uwolnić jego obszar od elementów dysharmonizujących, rekultywować tereny zniszczone, a w przypadku wprowadzania nowych elementów winny one podnosić estetyczne wartości tych terenów i podkreślać ich związek przestrzenny z historycznym założeniem urbanistycznym i ruralistycznym;
- umieszczenia reklam lub innych tablic, nie związanych bezpośrednio z danym obiektem i stanowiących element obcy na tym obszarze jest zabronione; dopuszcza się umiejscowienie tablic informacyjnych instytucji lub szyldów sklepów i zakładów w miejscach na to wyznaczonych, we właściwej, nie agresywnej formie;
- wszelkie działania inwestycyjne polegające na wznoszeniu nowych obiektów kubaturowych oraz przebudowie i zmianie wyglądu istniejących obiektów należy uzgadniać z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków.

- **Strefa „E" ochrony ekspozycji układu zabytkowego**

Strefa „E" ochrony ekspozycji układu zabytkowego obejmuje obszar stanowiący zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów lub obiektów zabytkowych o szczególnych wartościach krajobrazowych.

Strefę E ochrony ekspozycji zespołów zabytkowych i szczególnie wartościowego krajobrazu kulturowego wyznaczono dla następujących terenów:

- Wąsosz – widok na panoramę miasta z Górki Wąsoskiej w kierunku Wąsosza;
- widok na panoramę krajobrazową: kościół w Sądowlu, Lechitów oraz folwark i zabudowę Czeladzi Wielkiej od strony cmentarza poewangelickiego (z kaplicą rodziny von Rieger).

Działania konserwatorskie na tym obszarze polegają na ustaleniu nieprzekraczalnych gabarytów zabudowy zharmonizowanej z zespołem zabytkowym bądź ograniczeniu lub wykluczeniu zabudowy i innych elementów wysokościowych lub dysharmonizujących.

W strefie „E" obowiązuj ą następujące wymogi konserwatorskie:

- wyklucza się możliwość lokalizacji elementów wieżowych, wysokościowych i masztów, jak też linii napowietrznych,
- ewentualna lokalizacja obiektów wielkokubaturowych wymaga uzgodnienia z Dolnośląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków - forma obiektów zapewniać musi ich harmonijne wpisanie w istniejący krajobraz kulturowy.

3.4. OCHRONA ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH

- **Strefa „W" ścisłej ochrony archeologicznej**

Strefa „W" obejmuje tereny o rozpoznanej zawartości stanowisk archeologicznych podlegających ochronie konserwatorskiej, a charakteryzujących się własną formą krajobrazową. Obiekty, dla których wyznaczono strefę „W" wyłączone są z wszelkiej działalności inwestycyjnej, która mogłaby naruszyć ich specyficzną formę.

Strefę W wyznaczono dla następujących stanowisk archeologicznych:

- Bełcz Mały – grodzisko z XIII-XIV wieku (stanowisko nr 1/54/70-25 AZP)
- Lubiel – grodzisko z X-XII wieku (stanowisko nr 1/98/71-26 AZP)
- Ostrawa – grodzisko z XIII-XIV wieku (stanowisko nr 3/118/71-25 AZP)
- Lechitów – grodzisko z IX-XI wieku (stanowisko nr 1/74/69-24 AZP)

W strefie „W" obowiązują następujące wymogi konserwatorskie:

- wprowadza się priorytet wymogów konserwatorskich oraz zakaz działań inwestycyjnych niezwiązanych bezpośrednio z konserwacją i rewaloryzacją zabytkowego terenu – dopuszcza się jedynie prowadzenie prac naukowo-badawczych, prac porządkowych, konserwację zachowanych fragmentów zabytkowych celem ich ekspozycji w terenie lub zabezpieczenia przed zniszczeniem;
- zakres prac ziemnych każdorazowo należy uzgadniać z Dolnośląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;
- uzgodniony zakres prac ziemnych można wykonywać jedynie za pozwoleniem na prace archeologiczne i wykopaliskowe Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- w uzasadnionych przypadkach należy przeprowadzić dodatkowe badania lub wykonać opracowania studialne: archeologiczne, architektoniczne, stratygraficzne, dendrochronoloiczne i inne.

- **Strefa „OW" obserwacji archeologicznej**

Obejmuje obszary o stwierdzonej lub domniemanej zawartości ważnych reliktów archeologicznych. Dotyczy to miejscowości o metryce średniowiecznej i nowożytnej oraz obszary o zachowanych reliktach pradziejowego i historycznego osadnictwa.

Strefę OW wyznaczono dla Wąsosza i wszystkich wsi (w granicach siedliska) z terenu gminy Wąsosz.

W strefie „OW" obowiązują następujące wymogi konserwatorskie:

- wszelkie zamierzenia inwestycyjne na tym obszarze związane z wykonywaniem robót ziemnych należy uzgodnić z Dolnośląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków co do konieczności ich prowadzenia pod nadzorem archeologicznym i za pozwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- pozwolenie konserwatorskie należy uzyskać przed wydaniem pozwolenia na budowę i dla robót niewymagających pozwolenia na budowę - przed realizacją inwestycji, tj. przed uzyskaniem zaświadczenia potwierdzającego akceptację przyjęcia zgłoszenia wykonywania robót budowlanych;
- nadzór archeologiczny, i w razie konieczności ratownicze badania archeologiczne, mogą być prowadzone wyłącznie przez uprawnionego archeologa.

- **Stanowiska archeologiczne**

Na mapie Studium oznacza się stanowiska archeologiczne ujęte w rejestrze zabytków oraz w wojewódzkiej ewidencji zabytków (spis w załączniku).

Wymogi dotyczące stanowisk archeologicznych

W obrębie znajdujących się na terenie objętym opracowaniem zmiany Studium **chronionych stanowisk archeologicznych oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie** wszelkie zamierzenia inwestycyjne wymagają przeprowadzenia ratowniczych badań archeologicznych.

Przed uzyskaniem pozwolenia na budowę (a dla robót niewymagających pozwolenia na budowę - przed realizacją inwestycji, tj. przed uzyskaniem zaświadczenia potwierdzającego akceptację przyjęcia zgłoszenia wykonywania robót budowlanych) należy uzyskać pozwolenie Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na przeprowadzenie ziemnych robót budowlanych na terenie zabytkowym w trybie prac konserwatorskich, które polegają na przeprowadzeniu wyprzedzających ratowniczych badań archeologicznych metodą wykopaliskową, przez uprawnionego archeologa na koszt Inwestora.

Ponadto należy wyłączyć spod ewentualnego zalesienia obszary stanowisk archeologicznych. Z uwagi na intensywność osadnictwa pradziejowego, średniowiecznego i nowożytnego na obszarze gminy Wąsosz, istnieje możliwość odkrycia nowych stanowisk archeologicznych - ich wykaz podlega sukcesywnej weryfikacji i uzupełnieniom.

- **Wymogi dotyczące pozostałych terenów**

Inwestor zobowiązany jest do pisemnego powiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o terminie rozpoczęcia prac ziemnych na co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem tych prac. W przypadku wystąpienia zabytków archeologicznych wymagane jest podjęcie ratowniczych badań archeologicznych metodą wykopaliskową, po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

3.5. OCHRONA ZABYTKOWYCH UKŁADÓW ZIELENI

- **Parki, cmentarze, szpalery i aleje**

Jako zieleń chroniona mogą występować obszary zielone, oznaczone jako teren zielony do zachowania, to jest:
- założenia zieleni komponowanej: parki, ogrody, skwery ukształtowane przez człowieka,
- cmentarze powstałe przed 1945 rokiem,
- szpalery aleje, pojedyncze drzewa pomnikowe.

Strefą ochrony zabytkowych układów zieleni kształtowanej objęto:

- założenia parkowe w Cieszkowicach, Czeladzi Wielkiej, Chocieborowicach, Kamieniu Górowskim, Kowalewie, Lubielu, Wiklinie Wrzącej Śląskiej i Wrzącej Wielkiej.

Na terenach zieleni komponowanej obowiązuj ą następujące wymogi konserwatorskie:

- należy dążyć do ich zachowania i scalenia w granicach historycznych;
- założenia te winny pozostać założeniami zielonymi, należy lokalizować tu funkcję reprezentacyjną lub rekreacyjną;
- założenia te należy uporządkować , wskazana jest ich rewaloryzacja;
- na obszarach chronionych wprowadza się zakaz prowadzenia działalności inwestycyjnej bez uzgodnienia z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków;
- wszelkie działania na ich terenie, także lokalizację nowych obiektów, należy uzgodnić z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków i wykonywać pod jej kontrolą.
- należy zachować dotychczasową funkcję cmentarzy, jeżeli są one nadal użytkowane;
- cmentarze nie użytkowane należy zachować jako tereny zielone;
- należy zaznaczyć w terenie obszar cmentarza poprzez ogrodzenie go w sposób trwały, funkcję ogrodzenia pełnić może zarówno twór sztuczny (mur, estetyczne ogrodzenie metalowe), jak i naturalny (np. żywopłot);
- należy zachować i konserwować elementy historycznych układów przestrzennych cmentarzy, w tym historyczne bramy, obiekty sztuki sepulkralnej, zieleń;
- cmentarze należy uporządkować: zachowane nagrobki zabezpieczyć przed dewastacją i pozostawić na miejscu, ewentualnie utworzyć dla nich lapidarium lub zachować je w inny uzgodniony z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków sposób;
- w przypadku szpalerów, alei i pojedynczych okazów konieczne jest utrzymanie obiektu w miejscu i granicach historycznych oraz właściwa pielęgnacja zieleni, a w przypadku szpalerów i alei - usuwanie chorych oraz uzupełnianie układu nasadzeniami właściwych gatunków drzew.

3.6. REJESTR ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

Obiekty, zespoły i założenia wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z przepisów Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (spis w części Uwarunkowania, rozdział 3.2.). Rygory te obowiązują niezależnie od położenia obiektu wpisanego do rejestru zabytków w poszczególnych strefach ochrony konserwatorskiej lub poza strefą. Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcji przeznaczenia obiektu wymagają pisemnej zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Na terenie gminy Wąsosz do rejestru zabytków wpisanych jest 21 obiektów.

3.7. WOJEWÓDZKA I GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW

Mniej rygorystycznym wymogom podlegają obiekty architektoniczne figurujące w wojewódzkiej ewidencji zabytków prowadzonej przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu. Ujętych w ewidencji zabytków jest 475 obiektów.

Dla obiektów wymienionych w ewidencji zabytków a znajdujących się w strefach ochrony konserwatorskiej obowiązują ustalenia sformułowane dla poszczególnych stref, natomiast dla prac remontowych, modernizacyjnych, związanych z rozbudową i przebudową obiektów i prac rozbiórkowych prowadzonych przy zabytkach znajdujących się poza strefami i uwzględnionych w ewidencji należy uzyskać uzgodnienie wojewódzkiego konserwatora zabytków. W trakcie prac modernizacyjnych i remontów, prowadzonych w tych budynkach, obowiązuje konieczność zachowania bryły, kształtu dachu, wystroju elewacji i gabarytu z dopuszczeniem możliwości przekształcania i adaptacji wnętrza.

Podczas prac modernizacyjnych należy zastosować tradycyjne materiały budowlane; należy utrzymać, a w zniszczonych fragmentach odtworzyć historyczny detal architektoniczny; należy zachować kształt, rozmiary i rozmieszczenie otworów zgodnie z historycznym wizerunkiem budynku, należy utrzymać lub odtworzyć oryginalną stolarkę okien i drzwi; w przypadku konieczności przebicia nowych otworów, należy je zharmonizować z zabytkową elewacją budynku; wskazane jest stosowanie kolorystyki nawiązującej do stosowanej w przeszłości, tj. białej stolarki okiennej, ceramicznego lub tynkowego lica ścian zewnętrznych. Niedopuszczalne są okładziny panelowe, np. typu „siding”. Postuluje się bieżącą aktualizację i uzupełnianie w/w ewidencji.

Podstawowymi wymogami konserwatorskimi w przypadków tych obiektów jest:

- należy zachować lub odtworzyć historyczną bryłę, kształt i geometrię dachu oraz zastosowane tradycyjne materiały budowlane, w tym rodzaj, typ i kolor pokrycia dachowego;
- należy utrzymać, a w zniszczonych fragmentach odtworzyć, historyczny detal architektoniczny;
- należy zachować kształt, rozmiary i rozmieszczenie otworów zgodne z historycznym wizerunkiem budynku;
- należy utrzymać - lub odtworzyć - oryginalną stolarkę okien i drzwi;
- należy zachować oryginalne elewacje z ich wystrojem architektonicznym;
- wskazane jest stosowanie kolorystyki nawiązującej do stosowanej w przeszłości
- elementy napowierzchniowe instalacji technicznych projektować i montować z zachowaniem wartości zabytkowych obiektów;
- w przypadku historycznych urządzeń technicznych oraz dzieł inżynieryjnych lub ich zespołów, trwale związanych z miejscem posadowienia (mosty, przepusty, wiadukty, stopnie wodne, jazy, umocnienia ziemne, fortyfikacje, rowy przeciwczołgowe z zaporami itp.), należy dążyć do zachowania tych urządzeń oraz ich formy wraz z najbliższym otoczeniem, oraz do utrzymania ich w należytym stanie techniczny;
- zmiany sposobu użytkowania, remonty, przebudowy, rozbudowy, nadbudowy i rozbiórki uzgadniać należy z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

3.8. ZALECENIA I WNIOSKI

Uwarunkowania i ograniczenia inwestycyjne wynikające z objęcia ochroną poprzez wprowadzenie stref ochrony konserwatorskiej dotyczą konieczności zachowania walorów i wartości kulturowych obiektów i obszarów; powinny one być uwzględniane i powinny podlegać zachowaniu w przypadku działalności inwestycyjnej i robót budowlanych objętych obowiązkiem uzyskania pozwolenia na budowę lub zgłoszenia prac budowlanych.
Na obszarze gminy zidentyfikowano 475 różnorodnych obiektów ujętych w ewidencji zabytków. Ich walory i wartości kulturowe powinny być uwzględniane i powinny podlegać zachowaniu w przypadku robót budowlanych objętych obowiązkiem uzyskania pozwolenia na budowę lub zgłoszenia prac budowlanych.

W celu prowadzenia skutecznej ochrony istniejących, znaczących wartości kulturowych gminy i zapewnienia ich zachowania, konieczne jest uwzględnienie w strategii rozwoju gminy i wyznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego stref ochrony konserwatorskiej, podanie wykazu zabytków oraz zabytkowych układów zieleni, wraz ze szczegółowymi uwarunkowaniami ich ochrony.

Niezależnie od powyższych uwarunkowań wynikających z zasad ochrony konserwatorskiej, konieczne jest kształtowanie rozwoju przestrzennego na całym obszarze gminy w oparciu o istniejące uwarunkowania kulturowe, w postaci uzupełnienia i rozwinięcia zastanej struktury, w oparciu o utrwalony historycznie i czytelny do dziś charakter obszaru i z uwzględnieniem jego walorów widokowych i krajobrazowych.

Przy planowaniu rozwoju układów ruralistycznych istotne jest zachowanie ich specyfiki, wykształconej w historycznym rozwoju (typ ulicowy, zagrodowy, kolonia), podobnie jak układu komunikacyjnego, który rozwijać się powinien na zasadzie kontynuacji. W przypadku modernizacji lub planowania komunikacji ponadregionalnej zapewnić należy wyłączenie historycznych centr z ruchu szybkiego i ciężkiego (obwodnice) i wkomponowanie ciągów w krajobraz kulturowy gminy. Do obsługi dotychczas niezabudowanych terenów wykorzystać należy drogi gruntowe, miedzuchy po ich odpowiednim przystosowaniu do pełnienia tych funkcji.

Dla elementów zdegradowanych przewidzieć należy konieczność docelowej rewaloryzacji. W zakresie rozwoju zabudowy i infrastruktury należy ograniczyć kierunki zagospodarowania terenów i związane z tym niewłaściwe „łączenie" odrębnych historycznie układów i zespołów urbanistycznych oraz ruralistycznych. Wyeliminować należy ponadto możliwość kształtowania zabudowy na zapleczu historycznych działek.

Założeniem strategii rozwoju regionalnego winno być docelowe dążenie do utrzymania i odtworzenia zabudowy mieszkaniowej w granicach historycznych nieruchomości; nowe budynki, dostosowane do charakteru zabudowy poszczególnych miejscowości, powinny być lokowane jako uzasadnione historycznie uzupełnienie przestrzeni. Nowoprojektowaną zabudowę (np. osiedla) i inne elementy zagospodarowania obcego w zastanym krajobrazie kulturowym należy lokować w wyraźnej separacji od historycznych układów przestrzennych - np. poprzez odsunięcie nowych inwestycji od historycznej tkanki założeń ruralistycznych, urbanistycznych i zabytkowych zespołów budowlanych, poprzez ustalenie wyraźnej strefy niezabudowanej z wykluczeniem przypadkowego sytuowania zabudowy. Wskazuje się na sytuowanie nowej zabudowy w logicznym rozwinięciu przy istniejącej siatce dróg. Ponadto przy planowaniu obszarów pod nową zabudowę, poza wyznaczonymi strefami ochrony konserwatorskiej – szczególnie zwartych, większych kompleksów mieszkalnych, usługowych, przemysłowych, należy zastrzec w planie zagospodarowania jednolitą koncepcję przestrzenną (ustalając także położenie budynków względem dróg i obowiązującą linię zabudowy), uwzględniającą gabaryty budynków i sposób kształtowania dachu (jednakowe spadki dla wszystkich budynków na danym terenie).

W nowej zabudowie uwzględnić należy konieczność inspiracji i nawiązania do lokalnej tradycji budowlanej oraz wartościowych, historycznych przykładów architektury regionalnej. Gabaryt i wielkość zabudowy dostosować należy do historycznego, najbliższego otoczenia, stosując także analogiczne rzuty, rozplanowanie i lokalizację (formy zagrodowe, kolonie), kształtowanie architektury, typ i rodzaj pokrycia oraz elementy architektury typowe i charakterystyczne dla regionu (typ otworów, materiał i opracowanie elewacji); w planowaniu przestrzennym projektować rozwinięcia i uzupełnienia istniejących, utrwalonych schematów ruralistycznych i urbanistycznych. Stosować należy dachy dwuspadowe, symetryczne, w zabudowie mieszkaniowej kryte dachówką ceramiczną w kolorze czerwonym, wzbogacane wystawkami i lukarnami; nie stosować dachów płaskich, dachów o mijających się kalenicach, dachów o niesymetrycznych połaciach lub ich niesymetrycznym nachyleniu.

W przypadku zespołów podworskich w miarę możliwości zachować należy funkcje ich poszczególnych części oraz proporcje ich wzajemnych powiązań i relacji przestrzennych w kontekście całości założenia (np. rezydencjonalne, gospodarczo-produkcyjne, komunikacyjne, widokowe). Stąd wynika konieczność zachowania i odtworzenia oryginalnej zabudowy oraz uzupełnienia lub kontynuacji wykształconego układu przestrzennego, łącznie z zachowaniem niezabudowanego i jednolitego optycznie charakteru majdanu. Pożądane jest scalenie własnościowe kompleksów.

W odniesieniu do zabytkowych zespołów kościelnych wskazane jest utrzymanie ich historycznej funkcji; bezwzględnym priorytetem jest dążenie do ich scalenia własnościowego oraz działania rewaloryzacyjne.

Ewentualne obiekty wielkokubaturowe maksymalnie wkomponować należy w krajobraz kulturowy, unikając agresywnych form, nieuwzględniających przyrodniczo-krajobrazowych walorów gminy. Wskazane jest wprowadzenia zakazu wznoszenia obiektów kubaturowych w technologii wielkiej płyty, oraz lokalizacji pawilonów.

Zaleca się ponadto utrzymanie i pielęgnowanie potwierdzonych źródłowo i utrwalonych nazw miejscowych.

4. KIERUNKI ROZWOJU ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ I GOSPODARKI LEŚNEJ

4.1. OGÓLNE KIERUNKI ROZWOJU ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ I GOSPODARKI LEŚNEJ

Niewielki spadek powierzchni użytków rolnych związany ze wzrostem ilości terenów zainwestowanych oraz zalesianiem gruntów niskiej jakości nie wpływa istotnie na zmniejszenie roli sektora rolno – spożywczego w gospodarce gminy. Pomimo dobrych warunków agroklimatycznych, intensywność produkcji rolniczej jest jednak niska, co wiąże się z niezbyt wysoką jakością gleb. Posiadana baza paszowa sprzyja natomiast produkcji zwierzęcej, czego dowodem jest stosunkowo wysoka obsada inwentarza.

Wskazana jest kontynuacja procesów restrukturyzacyjnych w kierunku trwałego zagospodarowania gruntów użytkowanych rolniczo, będących własnością Skarbu Państwa lub gminy. W zasobie gruntów Własności Rolnej Skarbu Państwa znajduje się ok. 32% użytków rolnych gminy.

Należy również kontynuować proces zalesiania gruntów słabej jakości występujących w gminie, co również może mieć znaczenie w ochronie gruntów przed erozją. Działania te należy przeprowadzić zgodnie z opracowanym projektem granicy rolno – leśnej i po przeznaczeniu gruntów pod zalesienia w mpzp.

Uchwalona w 2001 roku przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich lokuje obszary wiejskie gmin powiatu górowskiego w II regionie funkcjonalnym województwa – **rolniczo – rekreacyjnym**. Walory przyrodnicze obszaru, jak i rozwijające się już usługi agroturystyczne predestynują go do lokalizacji tutaj turystyki i rekreacji kwalifikowanej oraz rozwoju rolnictwa ekologicznego. Nawiązują do tego zapisy Programu Ochrony Środowiska Gminy Wąsosz, gdzie w wśród zadań wymienia się m.in. zadania związane z wdrażaniem kodeksu dobrej praktyki rolniczej, rolnictwa ekologicznego, agroturystyki, a także Programu Rolnośrodowiskowego.

Podstawę prawną prowadzenia i wspierania rolnictwa ekologicznego daje ustawa o rolnictwie ekologicznym z 2004 roku i obowiązujące do niej przepisy wykonawcze.

Niska wartość wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej miała znaczny wpływ na zaliczenie obszaru wiejskiego gminy Wąsosz do I strefy nizinnych obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania, którym przysługuje wsparcie finansowe ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej. Walory środowiskowe zadecydowały również o tym, że cały obszar powiatu górowskiego zaliczono do stref priorytetowych wdrażania przedsięwzięć rolno – środowiskowych (Strefa 01D - "Obszar Przyrodniczo Wrażliwy Dolina Baryczy")

Obszary istniejących lasów i terenów zadrzewionych należy pozostawić w dotychczasowym użytkowaniu.

Zgodnie z ustawą o lasach gospodarkę leśną prowadzi się według następujących zasad:

- powszechnej ochrony lasów;
- trwałości utrzymania lasów;
- ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów;
- powiększania zasobów leśnych.

Szczegóły prowadzenia gospodarki leśnej dla danego obszaru zawierają obowiązujący plan urządzenia lasu i uproszczony plan urządzenia lasu (dla lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa) z uwzględnieniem:

- zachowania lasów i ich korzystnego wpływu na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia i zdrowia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą
- przebudowy drzewostanów zgodnie z warunkami siedliska.
- ochrony lasów
- racjonalnego pozyskiwania drewna i odnawianiu drzewostanów.

4.2. KIERUNKI OCHRONY GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH

Grunty rolne i leśne podlegają ochronie na mocy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych a lasy na mocy ustawy o lasach.

Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych określa zasady ochrony gruntów rolnych i leśnych oraz rekultywacji i poprawiania wartości użytkowej gruntów.

Zgodnie z nią ochrona gruntów rolnych polega na:

- ograniczaniu przeznaczania ich na cele nierolnicze lub nieleśne;
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej i ruchów masowych ziemi,
- rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze;
  zachowaniu torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych;

a ochrona gruntów leśnych polega na:

- ograniczaniu przeznaczania ich na cele nieleśne lub nierolnicze;
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej i ruchów masowych ziemi,
- przywracaniu wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej;
- poprawianiu ich wartości użytkowej oraz zapobieganiu obniżania ich produkcyjności.

Ustawa o lasach określa zasady zachowania, ochrony i powiększania zasobów leśnych oraz zasady gospodarki leśnej w powiązaniu z innymi elementami środowiska i z gospodarką narodową.

5. KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI

5.1. OGÓLNE KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI

Najważniejszą na obszarze Studium inwestycją komunikacyjną jest budowa południowo - wschodniej obwodnicy Wąsosza w ciągu drogi krajowej nr 36. Realizacja tego zamierzenia pozwoli wyeliminować uciążliwy ruch tranzytowy z miasta. Drugim ważnym elementem komunikacyjnym jest realizacja obwodnic dla miejscowości: Wodniki na trasie drogi nr 36 oraz miejscowości Rudna Wielka na trasie drogi wojewódzkiej nr 324.

Modernizacja dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych (ulic miejskich) z jednej strony podniesie standard bezpieczeństwa na obszarze Studium z drugiej natomiast poprawi dostępność komunikacyjną Wąsosza dla pozostałych miejscowości gminy.

Sieci infrastruktury technicznej można lokalizować w wyznaczonych liniach rozgraniczających dróg za zgodą zarządzającego.

W najbliższym czasie PKP nie przewiduje przywrócenia ruchu na linii kolejowej Ścinawa-Wińsko-Wąsosz-Rawicz. Z uwagi na fakt, że nie przewiduje się też likwidacji w/w linii, w ustaleniach planów zagospodarowania przestrzennego należy traktować ją jako czynną. Budynki kolejowe, zgodnie z zaleceniami PKP można przeznaczyć tymczasowo, na cele komercyjne.

Ewentualne korekty i zmiany przebiegu dróg nie są sprzeczne z niniejszym Studium. Szczegółowe granice, zasady zagospodarowania i kształtowania terenów komunikacji należy określić w planach miejscowych uwzględniając ustalenia sformułowane poniżej.

- **Ustalenia studium dla terenów komunikacji**

Oznaczone na rysunku studium ciemno szarym (tereny kolejowe zamknięte), symbol KK

Tereny komunikacji kolejowej i obsługi komunikacji kolejowej, w tym tereny zamknięte (linie kolejowe, stacja kolejowa, bocznice itp.) wraz z zielenią oraz niezbędnymi urządzeniami infrastruktury technicznej.

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- budynki i budowle mogą być usytuowane w odległości nie mniejszej niż 10 m od granicy obszaru kolejowego,
- odległość budynków i budowli od osi skrajnego toru nie może być mniejsza niż 20 m z zastrzeżeniem, że budynki mieszkalne, zamieszkania zbiorowego oraz użyteczności publicznej powinny być usytuowane w odległości zapewniającej zachowanie dopuszczalnego natężenia hałasu i wibracji,
- dopuszcza się przeznaczenie terenów na trasy rowerowe wraz z niezbędnymi urządzeniami technicznymi.

Oznaczone na rysunku studium kolorem szarym, symbol KS

Tereny obsługi komunikacji samochodowej (dworzec autobusowy, parkingi, stacje paliw itp.) wraz z zielenią oraz niezbędnymi urządzeniami infrastruktury technicznej.

Zasady zagospodarowania terenu i kształtowania zabudowy:
- nie dopuszcza się do realizacji inwestycji mogących stanowić zagrożenie dla sąsiadujących terenów mieszkaniowych,
- dopuszcza się realizację obiektów towarzyszących funkcji komunikacyjnej (gastronomia, sklep, myjnia itp.),
- dopuszcza się możliwość zmiany funkcji terenu na działalność produkcyjną, usługową lub zieleni urządzonej.

Oznaczone na rysunku studium kolorem szarym - istniejące, kolorem białym – projektowane, symbol G:

istniejące i projektowane drogi i ulice główne

Oznaczone na rysunku studium kolorem szarym - istniejące, symbol Z:

istniejące drogi i ulice zbiorcze

Oznaczone na rysunku studium kolorem szarym - istniejące, kolorem białym – projektowane, symbol L:

istniejące i projektowane ważniejsze drogi i ulice lokalne

Oznaczone na rysunku studium kolorem szarym - istniejące, kolorem białym – projektowane, symbol D:

istniejące i projektowane ważniejsze drogi i ulice dojazdowe.

5.2. KIERUNKI MODERNIZACJI DRÓG

- **Modernizacja drogi krajowej nr 36**

Zaleca się uzyskanie docelowo parametrów klasy G (szerokość pasa ruchu – 3,50, szerokość w liniach rozgraniczających min 25,0 m). Docelowo zakłada się przełożenie przebiegu drogi krajowej na zrealizowane obwodnice (parametry G 1/2). Istniejące urządzenia (gazociąg wysokiego ciśnienia, linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia) kolidujące z trasą projektowanej obwodnicy na etapie opracowania mpzp mogą wymagać korekty ich przebiegu. W przypadku zaistnienia takiej konieczności, dopuszcza się korektę przebiegu sieci technicznych kolidujących z trasa projektowanej obwodnicy na wniosek zainteresowanej strony, za zgodą i na warunkach określonych przez operatorów tychże sieci.

- **Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 324**

Studium ustala modernizację drogi wojewódzkiej nr 324. Docelowo zakłada się przełożenie przebiegu drogi na północną obwodnicę miejscowości Rudna Wielka (parametry G 1/2).

- **Modernizacja dróg powiatowych**

Dla wszystkich dróg powiatowych (oprócz dróg nr 1101D, 1102D, 1107D i 1111D, dla których przyjęto docelowo klasę drogi L) przyjęto docelową klasę techniczną Z ½. W ramach modernizacji drogi nr 1084D przewiduje się wyprostowanie łuku we wsi Lechitów.

- **Modernizacja dróg gminnych (ulic miejskich)**

Drogi, łączące ze sobą poszczególne miejscowości w gminie, jak również z gminami sąsiednimi zaliczono do dróg gminnych, dla których przyjęto klasę techniczną L. Na ulicach miejskich (drogach gminnych) należy docelowo zapewnić parametry klasy L lub D. Pozostałe ulice klasy D o szerokości w liniach rozgraniczających min 10,0 m.

W przypadku realizacji zbiornika retencyjnego Drozdowice należy przebudować drogę gminną relacji Drozdowice Wielkie – Płoski, dopuszcza się zmianę jej przebiegu.

- **Postulowane podstawowe parametry techniczne dróg i ulic, odległości budynków od zewnętrznej krawędzi jezdni**

Minimalna odległość budynków od zewnętrznej krawędzi jezdni winna wynosić:

Tab. 36 Min odległość budynków od zewnętrznej krawędzi jezdni

RODZAJ DROGI	NA TERENIE ZABUDOWY MIAST I WSI	POZA TERENEM ZABUDOWY
KRAJOWA	10 M	25 M
WOJEWÓDZKA, POWIATOWA	8 M	20 M
GMINNA	6 M	15 M

Postulowane podstawowe parametry techniczne dróg i ulic przedstawia poniższa tabela wg Rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2.03.1999 r. oraz ustawy o drogach publicznych.

Tab. 36 Podstawowe parametry techniczne dróg i ulic

PARAMETRY	TEREN NIEZBUDOWANY				TEREN ZABUDOWANY			
KLASA	G	Z	L	D	G	Z	L	D
SZEROKOŚĆ W LINIACH ROZGRANICZAJĄCYCH (MIN)	25	20	15	15	25	20	12	10
MIN PRĘDKOŚĆ PROJEKTOWA W KM/h	50	40	40	30	50	40	30	30
SZEROKOŚĆ JEZDNI (2 PASY RUCHU)	6,0 -7,0	5,5 -6,0	5,0 -5,5	3,5*-5,0	6,5-7,0	6,0 -7,0	5,0 -6,0	3,5* -5,0
SZEROKOŚĆ POBOCZA (MIN)	1,25	1,0	0,75	0,75				
PROMIEŃ ŁUKU POZIOMEGO (MIN) PRZY ZASTOSOWANIU POCHYLENIA POPRZECZNEGO MAX 7% DLA DRÓG I 5-6% DLA ULIC	200	125	80	50	170	120	40	30
PROMIEŃ ŁUKU POZIOMEGO PRZY (MIN) ZASTOSOWANIU POCHYLENIA POPRZECZNEGO 4%	400	250	175	100	160	160	60	35
MAKSYMALNE POCHYLENIE NIWELETY W %	7	8	9	10	7	8	10	12
SZEROKOŚĆ ŚCIEŻKI ROWEROWEJ	1,5 M DLA DROGI JEDNOKIERUNKOWEJ, 2,0 M DLA DROGI DWUKIERUNKOWEJ							

6. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

- **Tereny infrastruktury technicznej (WW, NO, EE, EG, NU, CC)**

Oznaczone na rysunku studium, symbol WW:
tereny urządzeń zaopatrzenia w wodę wraz z zielenią oraz urządzeniami infrastruktury technicznej.

Oznaczone na rysunku studium, symbol NO:
tereny urządzeń odprowadzania i oczyszczania ścieków wraz z zielenią oraz urządzeniami infrastruktury technicznej.

Oznaczone na rysunku studium, symbol EE:
tereny urządzeń zaopatrzenia w energię elektryczną wraz z zielenią oraz urządzeniami infrastruktury technicznej.

Oznaczone na rysunku studium, symbol EG:
tereny urządzeń zaopatrzenia w gaz wraz z zielenią oraz urządzeniami infrastruktury technicznej.

Oznaczone na rysunku studium, symbol NU:
tereny składowiska gminnego z zielenią oraz urządzeniami infrastruktury technicznej.

Oznaczone na rysunku studium, symbol CC:
tereny urządzeń zaopatrzenia w ciepło z zielenią oraz urządzeniami infrastruktury technicznej.

6.1. GOSPODARKA WODNO - ŚCIEKOWA.

- **Zaopatrzenie w wodę**

Docelowo zakłada się zwodociągowanie wsi Bartków, Ługi-Unisławice, Ostrawa i zaopatrzenie wszystkich miejscowości gminy Wąsosz w wodociągi zbiorowe, oparte na istniejących ujęciach.

Jednocześnie zakłada się sukcesywną budowę i rozbudowę urządzeń oraz sieci wodociągowej magistralnej i rozdzielczej na terenach przeznaczonych do zainwestowania, a także wymianę lub modernizację sieci istniejących. Planowana sieć wodociągowa włączona będzie w istniejący układ sieci i dostosowana do planowanego układu komunikacyjnego oraz istniejącej i planowanej zabudowy.

Modernizację lub wymianę istniejącej sieci wodociągowej oraz budowę nowych odcinków sieci rozdzielczej przewiduje się w obrębie linii rozgraniczających modernizowanych i planowanych dróg i ulic.

- **Odprowadzanie i unieszkodliwianie ścieków**

Uporządkowanie gospodarki ściekowej w zlewni rzeki Baryczy na terenie gminy Wąsosz wymaga budowy oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji sanitarnej. Zgodnie z koncepcją programowo-przestrzenną przedsięwzięcia inwestycyjnego „Uporządkowanie gospodarki ściekowej w zlewni rzeki Baryczy" przygotowaną dla Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Doliny Baryczy planowana jest mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków z równoczesnym usuwaniem związków biogennych w Wąsoszu (zlokalizowana w północno-zachodniej część miasta) o przepustowości około 1200 m^3/d.

Zgodnie z tym opracowaniem planowane są następujące procesy układu technologicznego oczyszczalni:

- mechaniczne (usuwanie skratek),
- sedymentacja zawiesiny mineralnej i organicznej w piaskowniku,
- kondycjonowanie ścieków,
- defosfatacja biologiczna ścieków,
- denitryfikacja wtórna osadu recyrkulowanego,
- denitryfikacja biologiczna ścieków,

- nitryfikacja ścieków połączona z rozkładem zanieczyszczeń organicznych w procesie osadu czynnego,
- sedymentacja zawiesin osadu czynnego do ścieków oczyszczonych,
- unieszkodliwienie osadu nadmiernego i jego przeróbkę.

Zgodnie z zapisami Prawa wodnego wyznaczona została aglomeracja Wąsosz (o równoważnej liczbie mieszkańców RLM = 8 200), z planowaną oczyszczalnią ścieków zlokalizowaną na terenie miasta Wąsosz (Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego z dnia 1 marca 2006 r. – Dz. Urz. Doln. z 2006 r. Nr 53 poz.871).

W skład aglomeracji wchodzi miasto Wąsosz i następujące miejscowości:

- z gminy Wąsosz: Baranowice, Bełcz Mały, Chocieborowice, Cieszkowice, Czarnoborsko, Czeladź Wielka, Dochowa, Drozdowice Małe, Drozdowice Wielkie, Gola Wąsoska, Górka Wąsoska, Kamień Górowski, Kowalewo, Płoski, Pobiel, Rudna Mała, Rudna Wielka, Sułów Wielki, Świniary, Wiewierz, Wiklina, Wodniki, Wrząca Śląska, Wrząca Wielka, Zbaków Górny;
- z gminy Góra: Bronów;
- z gminy Jemielno: Daszów, Psary, Osłowice, Zawiszów;
- z gminy Wińsko: Piskorzyna.

Miejscowość Lubiel z terenu gminy Wąsosz jest uwzględniona w aglomeracji Żmigród, gdzie ścieki bytowe będą odprowadzane do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w mieście Żmigród (Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego z dnia 1 marca 2006 r. – Dz. Urz. Doln. z 2006 r. Nr 53 poz.871).

W pozostałych miejscowościach gminy przewiduje się indywidualny system odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych.

W celu ochrony czystości wód powierzchniowych należy wyeliminować dopływ ścieków bytowych, komunalnych i przemysłowych do kanalizacji deszczowej, a na wylotach kanałów do odbiornika zastosować urządzenia podczyszczające (np. separatory), ze względu na odprowadzanie z wodami opadowymi substancji ropopochodnych, spływających z terenów zurbanizowanych.

6.2. GOSPODARKA ODPADAMI

„Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego" opracowany w 2004 r. określa proponowany podział województwa na maksymalnie 22 Obszary wspólnej gospodarki odpadami komunalnymi. Miasto i gmina Wąsosz wchodzi w skład Obszaru Górowskiego, który mogą tworzyć gminy powiatu górowskiego wraz z możliwością współpracy z gminami województwa wielkopolskiego. Szacunkowa liczba ludności Obszaru wynosi około 55 tys. Plan wojewódzki przewiduje wykorzystanie składowiska w Rudnej Wielkiej jako Centrum Sortowania, Odzysku i Unieszkodliwiania Odpadów (CSOiUO) lub alternatywnie lokalizację zakładu odzysku i unieszkodliwiania odpadów na terenie przyległym do czynnego składowiska komunalnego w miejscowości Glinka-Chróścina (gmina Góra).

W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz" przewiduje się prowadzenie gospodarki odpadami zgodnie z opracowanym „Planem Gospodarki Odpadami Gminy Wąsosz", w którym określono metody poprawienia stanu gospodarowania odpadami oraz cele krótkoterminowe i długoterminowe w dochodzeniu do poprawy stanu gospodarki odpadami. Plan przewiduje również rozbudowę składowiska w Rudnej Wielkiej do pełnej wielkości 11 ha.

Ważnym działaniem jest również popularyzacja edukacji ekologicznej w zakresie gospodarki odpadami.

Podstawowymi długoterminowymi celami w gospodarce odpadami zgodnie z „Planem Gospodarki Odpadami Gminy Wąsosz" będzie m.in.:

- zapobieganie powstawaniu odpadów,
- ograniczenia ich ilości,
- ograniczenie negatywnego skutku ich oddziaływania,

- objęcie zorganizowaną zbiórką wszystkich źródeł wytwarzania odpadów,
- wydzielenie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych,
- poprawa funkcjonowania systemu selektywnej zbiórki odpadów,
- współpraca regionalna na rzecz racjonalizacji gospodarki odpadami,
- wyeliminowanie nielegalnego składowania odpadów oraz likwidację wszystkich istniejących „dzikich" składowisk.

6.3. ENERGETYKA

• Zaopatrzenie w gaz

Mieszkańcy miasta Wąsosz zaopatrywani są w gaz przewodowy i docelowo przewiduje się modernizację i rozbudowę istniejących stacji redukcyjno-pomiarowych I^o i II° (w miarę potrzeb zwiększenie przepustowości) oraz rozwój rozdzielczej sieci gazowej na terenach przeznaczonych do zainwestowania zgodnie z obowiązującą ustawą Prawo Energetyczne, jeżeli zaistnieją techniczne i ekonomiczne warunki dostarczania paliwa gazowego.

Wzdłuż istniejących gazociągów wysokiego ciśnienia określa się strefę ochronną od gazociągu wyznaczoną przez odległości podstawowe (licząc od gazociągu do) tj.:

- dla gazociągów o średnicy DN>300 i ciśnieniu PN 6,3 MPa:
  - 65 m do granicy terenu dla budynków użyteczności publicznej,
  - 50 m do granicy terenu zakładu przemysłowego oraz do linii zwartej zabudowy miast i zespołów wiejskich budynków mieszkalnych o zwartej zabudowie,
  - 35 m do rzutu budynku mieszkalnego zabudowy jedno- i wielorodzinnej,
  - 30 m do granicy terenu parkingów,
  - 25 m do rzutu budynku wolnostojącego niemieszkalnego.
- dla gazociągów o średnicy DN≤300 i ciśnieniu PN 6,3 MPa oraz dla gazociągów od odwiertów do Ośrodka Grupowego Wiewierz i gazociągów od odwiertów do Kopalni Gazu Ziemnego Załęcze:
  - 35 m do granicy terenu dla budynków użyteczności publicznej,
  - 25 m do granicy terenu zakładu przemysłowego oraz do linii zwartej zabudowy miast i zespołów wiejskich budynków mieszkalnych o zwartej zabudowie,
  - 20 m do rzutu budynku mieszkalnego zabudowy jedno- i wielorodzinnej oraz do granicy terenu parkingów,
  - 15 m do rzutu budynku wolnostojącego niemieszkalnego.

Strefa ochronna sieci gazowej wysokiego ciśnienia, której lokalizację pokazano na rysunku studium, stanowi obszar, w którym operator sieci gazowej jest uprawniony do zapobiegania działalności mogącej mieć negatywny wpływ na jej trwałość i prawidłową eksploatację.

Ustala się obowiązek uzgodnienia z operatorem sieci gazowej lokalizacji obiektów wzdłuż strefy ochronnej (na rysunku studium pokazano maksymalne odległości od gazociągu dla poszczególnych średnic) oraz sposobu jej zagospodarowania.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 30.07.2001 w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (Dz. U. Nr 97 poz.1055 z 2001 r.) dla gazociągów wyznacza się strefę kontrolowaną, która wynosi:

- dla gazociągów podwyższonego średniego ciśnienia i gazociągów wysokiego ciśnienia o średnicy nominalnej:
  - do DN 150 włącznie – 4 m (po 2 m w obie strony od osi gazociągu),
  - powyżej DN 150 do DN 300 włącznie – 6 m (po 3 m w obie strony od osi gazociągu),
  - powyżej DN 300 do DN 500 włącznie – 8 m (po 4 m w obie strony od osi gazociągu),
- dla gazociągów niskiego i średniego ciśnienia – 1 m,

w której zabrania się wznoszenia budynków, urządzania stałych składów i magazynów, sadzenia drzew oraz podejmowania jakichkolwiek działalności mogących zagrozić trwałości gazociągów podczas ich eksploatacji.

Przy projektowaniu obiektów terenowych należy również zachować odległości podstawowe od odwiertów gazowych:

– 50 m od istniejących czynnych odwiertów, gdzie występuje zakaz wznoszenia jakichkolwiek obiektów,
– 5 m od zlikwidowanych odwiertów, w strefie tej oraz na zlikwidowanych odwiertach zabrania się wznoszenia jakichkolwiek obiektów.

Zgodnie z planami PGNiG S.A. Oddział w Zielonej Górze planuje się rozbudowę istniejącej tłoczni gazu ziemnego na terenie Kopalni Gazu Ziemnego Załęcze. Docelowo przewiduje się również ewentualną modernizację bądź rozbudowę zlokalizowanej na terenie gminy sieci gazowej.

- **Zaopatrzenie w energię elektryczną**

Elektroenergetyczna siec przesyłowa

Nie przewiduje się na terenie gminy Wąsosz nowych obiektów elektroenergetycznej sieci przesyłowej.

Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna

W zakresie modernizacji i rozbudowy systemu elektroenergetycznego wysokich napięć przewiduje się realizację elektroenergetycznej stacji 110/20 kV w Wąsoszu oraz linii napowietrznej 110 kV relacji Góra – Wąsosz – Rawicz wraz z powiązaniami planowanej stacji z istniejącymi liniami średniego napięcia 20 kV.

Zaleca się zachowanie wzdłuż planowanej linii wysokiego napięcia 110 kV przewidywanego obszaru występowania elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego wyznaczonego w pasie o szerokości 20 m od osi linii w obu kierunkach.

W zakresie rozbudowy i modernizacji systemu elektroenergetycznego średnich i niskich napięć wskazuje się:

– budowę nowych sieci elektroenergetycznych średnich napięć z planowanego GPZ Wąsosz, aby ich przebieg nie kolidował z istniejącą i planowaną zabudową,
– modernizację i przebudowę istniejących stacji transformatorowych oraz linii napowietrznych średniego i niskiego napięcia kolidujących z istniejącą i planowaną zabudową (skablowanie linii dla zapewnienia swobody kształtowania urbanistycznego),
– przebudowę istniejącej sieci dystrybucji energii elektrycznej, w celu zmniejszenia strat i zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii,
– budowę dodatkowych stacji transformatorowych stosownie do zaistniałych potrzeb wraz z elektroenergetycznymi liniami zasilającymi w formie linii kablowych, napowietrznych lub napowietrzno-kablowych uzależnionych od rodzaju i sposobu zabudowy (ilość, lokalizację stacji oraz zasilanie średnim napięciem określą miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego),
– budowę linii elektroenergetycznych niskiego napięcia dla zasilenia nowych odbiorców na obszarach przeznaczonych pod zabudowę.

- **Zaopatrzenie w energię cieplną**

Na terenie miasta i gminy nie przewiduje się realizacji centralnego systemu ciepłowniczego. Planowane jest utrzymanie istniejącego indywidualnego systemu zaopatrzenia w ciepło z zaleceniem modernizacji i wymiany urządzeń grzewczych na urządzenia o wysokiej sprawności grzewczej i niskim stopniu emisji zanieczyszczeń.

Zaleca się również instalowanie w indywidualnych źródłach ciepła kotłów opalanych paliwem przyjaznym środowisku (gaz, olej opałowy, energia elektryczna) ze względu na lokalizację gminy w Obszarze Chronionego Krajobrazu „Dolina Baryczy”.

7. SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM

W Studium, stosownie do skali opracowania, wyznaczono siedem głównych rodzajów zagospodarowania terenu:

1) Tereny mieszkaniowe
2) Tereny infrastruktury społecznej
3) Tereny aktywności gospodarczej
4) Tereny produkcji rolnej oraz obsługi rolno-spożywczej
5) Tereny infrastruktury technicznej
6) Tereny komunikacji i urządzeń obsługi komunikacji
7) Tereny środowiska przyrodniczego.

Gmina Wąsosz położona jest na północnym krańcu województwa dolnośląskiego. Wraz z miejsko-wiejską gminą Góra oraz wiejską gminą Jemielno i wiejska gminą Niechlów tworzy powiat górowski. Peryferyjne położenie, dominacja małych jednostek osadniczych na terenie gminy oraz stosunkowo duża odległość od większych aglomeracji miejskich powoduje, że główną funkcją gminy pozostanie rolnictwo, zaś funkcjami uzupełniającymi, które należy rozwijać, będą: mieszkalnictwo, usługi, przetwórstwo rolne oraz turystyka i rekreacja.

Studium zakłada wzmocnienie funkcji usługowej poprzez rozwój szeroko rozumianych usług (usługi centrotwórcze, ponadpodstawowe, komercyjne, rzemiosło, drobna działalność gospodarcza, obsługa rolnictwa), działalności produkcyjnej oraz mieszkalnictwa.

W zakresie komunikacji proponuje się m.in. na drodze nr 36 budowę południowo-wschodniej obwodnicy Wąsosza oraz budowę obwodnicy miejscowości Wodniki, na drodze nr 324 budowę obwodnicy miejscowości Rudna Wielka.

Rejony rozwoju funkcji mieszkaniowej wielorodzinnej przewidziano w północnej części miasta Wąsosz, tereny zabudowy jednorodzinnej dotyczą głównie Wąsosza oraz miejscowości: Świniary, Czeladź Wielka, Cieszkowice, Gola Wąsoska, Ługi, Płoski, Drozdowice Wielkie, tereny zabudowy letniskowo-rekreacyjnej w miejscowościach: Baranowice, Chocieborowice, Drozdowice Wielkie, Gola Wąsoska, Ługi, Świniary, Wiklina i Wodniki.

Postulowane rejony rozwoju funkcji usług komercyjnych oraz rzemiosła to obszar zlokalizowany w północnej i północno – wschodniej części Wąsosza oraz w obrębie Górka Wąsoska i Gola Wąsoska, na południe od Wąsosza, w obrębie Kowalewo i Chocieborowice.

Funkcję produkcyjną zlokalizowano pomiędzy projektowaną ona południe od Wąsosza wzdłuż drogi nr 36 pomiędzy Wąsoszem, Kowalewem i Chocieborowicami (obręb Chocieborowice i Drozdowice Wlk.) oraz przy drodze nr 324 pomiędzy miejscowościami Rudna Wielka i Wiewierzem (obręb Rudna Wielka i Rudna Mała).

Tereny produkcji rolno – spożywczej oraz usługowo-rzemieślniczej zlokalizowano głównie w Rudnej Małej, Górce Wąsoskiej, Wiewierzu, Świniarach, Zubrzy, Czeladzi Wielkiej, Kowalewie, Kamieniu Górowskim, Wrzącej Śląskiej i Lubielu.

Tereny rekreacyjno-sportowo-turystyczne zlokalizowano w Wodnikach oraz pomiędzy miejscowościami Kowalewo, Czeladź Wielka i Baranowice na terenie dawnego wyrobiska.
Tereny sportowe zlokalizowano w zachodniej części Wąsosza.

8. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH ORAZ LOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

- **Zadania proponowane w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego”**

Zadaniami proponowanymi w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego”, służącymi realizacji ponadlokalnych celów publicznych, na obszarze Studium są:

w zakresie komunikacji :

- modernizacja drogi krajowej oraz budowa południowo – wschodniego obejścia Wąsosza (wraz z mostami na Baryczy i Orli) oraz miejscowości Wodniki na trasie drogi krajowej nr 36 o parametrach docelowo G 1/2,

- **Zadania o charakterze regionalnym**

W Studium ujęto inne propozycje zadań o charakterze regionalnym, służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych:

w zakresie komunikacji:

- budowa północnego obejścia miejscowości Rudna Wielka na trasie drogi wojewódzkiej nr 324,
- modernizacja oraz budowa dróg powiatowych.

w zakresie ochrony środowiska:

- prowadzenia działań w zakresie ochrony przed powodzią,
- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej ochrona Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Pradolina Barycz - Głogów nr 303,
- utworzenie Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy”,
- doprowadzenie do I klasy czystości rzeki Baryczy i II klasy czystości rzeki Orla.

- **Wnioski do opracowań regionalnych**

W Studium wskazano następujące zadania, które należy uwzględnić w opracowaniach regionalnych, w studiach i planach zagospodarowania województwa:

- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 324 (docelowo klasa drogi G),
- uwzględnienie istniejących i planowanych elementów zagospodarowania turystycznego (szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych).

- **Zadania wymagające współpracy z sąsiednimi gminami**

W Studium określono następujące zadania w zakresie współpracy z sąsiednimi gminami:

- prowadzenia wspólnych działań z gminami sąsiednimi w zakresie ochrony przed powodzią, gmina Góra, Żmigród,
- współpraca w zakresie podwyższenia klasy czystości rzeki Baryczy i Orli, gmina Góra, Żmigród,
- współpraca w zakresie komunikacji (modernizacja drogi wojewódzkiej nr 324 oraz dróg powiatowych) – gmina Góra, Jemielno, Wińsko, Żmigród, Rawicz, Bojanowo,
- współpraca w zakresie infrastruktury technicznej (budowa i rozbudowa sieci i urządzeń służących do przesyłania energii cieplnej i elektrycznej, zaopatrzenia w gaz, zaopatrzenia w wodę, gromadzenia, przesyłania i oczyszczania ścieków oraz unieszkodliwiania odpadów, utrzymywania urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę) – gmina Góra, Jemielno, Wińsko, Żmigród, Rawicz, Bojanowo,
- współpraca w zakresie utrzymania szlaków turystycznych i wytyczenia ścieżek rowerowych - gmina Góra, Jemielno, Wińsko, Żmigród, Rawicz, Bojanowo,
- ochrona terenów ujęć wody dla Rawicza przed zanieczyszczeniem poprzez właściwe zagospodarowanie ustanowionych decyzją stref ochronnych - gmina Rawicz.

- **Zadania o charakterze lokalnym**

w zakresie komunikacji:
- modernizacja oraz budowa dróg gminnych.

w zakresie ochrony środowiska:

- zwiększenie przepustowości istniejących kanałów i koryt;

w zakresie infrastruktury:

- budowa i rozbudowa sieci i urządzeń służących do przesyłania energii cieplnej i elektrycznej i gazowej,
- budowa i rozbudowa sieci i urządzeń służących do zaopatrzenia w wodę, gromadzenia, przesyłania i oczyszczania ścieków oraz unieszkodliwiania odpadów;

w zakresie kultury:

- ochrona obiektów wpisanych do rejestru oraz ewidencji zabytków;

w zakresie usług:

- budowa i utrzymywanie przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów.

9. OBSZARY WSKAZANE DO OPRACOWANIA MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

- **Obszary wskazane od opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego**

1. Obszary, dla których sporządzanie planów miejscowych jest obowiązkowe reguluje art. 14 ust. 7 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia z dnia 27 marca 2003 r., w szczególności są to tereny:
   - wymagające opracowania na podstawie art. 53 ustawy prawo geologiczne i górnicze z dnia 4 lutego 1994 r.,
   - wymagające opracowania na podstawie art. 7 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 r.,
   - tereny przeznaczone do zalesienia.

2. Obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości.

3. Obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m2 – brak.

4. Tereny obejmujące obszary, na których przewiduje się realizację inwestycji celów publicznych art. 44 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. – brak.

5. Obszary dla realizacji inwestycji ponadlokalnych celów publicznych:
   - budowa obwodnicy Wąsosza na trasie drogi nr 36 (klasa drogi G),
   - budowa obwodnicy Rudna Wielka na trasie drogi nr 324 (klasa drogi G),
   - modernizacja oraz budowa dróg powiatowych.

6. Obszary dla realizacji inwestycji lokalnych celów publicznych:
   - budowa wszystkich nowych dróg miejskich (gminnych),
   - lokalizacja nowych terenów zieleni publicznej, terenów usług sportu i rekreacji.

7. Pozostałe obszary, dla których należy sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

10. POLITYKA PROMOCJI

Polityka w zakresie promocji jest zespołem działań mających za zadanie prezentację jej walorów, kształtowanie korzystnego wizerunku oraz budowę wysokiej pozycji w regionie w celu zainteresowania potencjalnych partnerów gospodarczych i indywidualnych.
Do najważniejszych działań promocyjnych należą:

- Sporządzenie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- Opracowanie programu promocji gminy Wąsosz,
- Wykreowanie symbolu (logo) miasta, gminy,
- Sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących tereny zainwestowane,
- Opracowanie programu rozwoju turystyki i rekreacji,
- Utworzenie centralnego ośrodka kompleksowej obsługi i informacji turystycznej miasta i gminy (foldery, przewodniki, mapy, filmy video, pamiątki, artykuły prasowe i radiowe, wystawy, itp.),
- Przygotowanie stałej ekspozycji walorów turystycznych gminy,
- Usytuowanie tablic informacji historycznej przy ważniejszych obiektach zabytkowych,
- Współdziałanie w zakresie ochrony środowiska i turystyki z gminami sąsiednimi,
- Promocja lokalnych firm i ich osiągnięć (festyny, targi, giełdy, wydawnictwa, wystawy itp.),
- Wprowadzenie preferencji dla inwestujących,
- Rozwój współpracy z gminami partnerskimi w kraju i zagranicą,
- Intensyfikacja kontaktów z byłymi mieszkańcami Wąsosza,
- Współpraca w zakresie promocji z instytucjami regionalnymi, wojewódzkimi i krajowymi,
- Prezentacja gminy podczas targów, wystaw i imprez kulturalnych,
- Współpraca z samorządem powiatowym, wojewódzkim i innymi instytucjami zaangażowanymi w dystrybucję środków Unii Europejskiej.

11. ZAŁĄCZNIKI DO TEKSTU

1. **Wykaz obiektów z terenu gminy Wąsosz wpisanych do rejestru zabytków oraz znajdujących się w wojewódzkiej ewidencji zabytków.**
2. **Wykaz zabytkowych stanowisk archeologicznych z terenu gminy Wąsosz znajdujących się w wojewódzkiej ewidencji zabytków.**

12. ZAŁĄCZNIKI GRAFICZNE

Rysunek 1 - „Uwarunkowania przestrzenne gminy Wąsosz” – w skali 1:20 000

Rysunek 2 - „Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz” – w skali 1:15 000

Rysunek 3 – „Elementy ochrony środowiska kulturowego gminy Wąsosz” – w skali 1:20 000

I. Wykaz obiektów terenu Gminy Wąsosz znajdujących się w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz wpisanych do rejestru zabytków:

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Wiek	Rejestr zabytków
1.	**BARANOWICE**	Zespół folwarczny:			
a.	Baranowice	Rządcówka	Nr 8	XVIII/XIX	
b.	Baranowice	Bud. inwentarski, ob. dom mieszk.	Nr 9	k. XIX	
c.	Baranowice	Stodoła		k. XIX	
d.	Baranowice	Bud. inwentarski, stodoła		k. XIX	
e.	Baranowice	Bud. inwentarski, ob. dom mieszk.	Nr 7	k. XIX	
f.	Baranowice	Bud. gosp.		k. XIX	
g.	Baranowice	Chlewnia		k. XIX	
h.	Baranowice	Stodoła		k. XIX	
2.	BARANOWICE	Stodoła	Nr 5		
1.	**BARTKÓW**	Dom mieszk.	Nr 14	p. XX	
2.	BARTKÓW	Stodoła	Nr 25	p. XX	
1.	**BEŁCZ GÓRNY**	Bud. szlifierni szkła	Nr 9	p. XX	
2.	BEŁCZ GÓRNY	Stacja trafo		p. XX	
1.	**BEŁCZ MAŁY**	Dwór	Nr 13 c	p. XX	
2.	BEŁCZ MAŁY	Zespół folwarczny:		2 poł. XIX -1 poł. XX	
a.	Bełcz Mały	Oficyna, ob. dom mieszk. i biura	Nr 13 a	1915	
b.	Bełcz Mały	Dom mieszk.	Nr 13 e	1890	
c.	Bełcz Mały	Dom mieszk.	Nr 13 f	1938	
d.	Bełcz Mały	Dom mieszk.	Nr 13 j	1938	
e.	Bełcz Mały	Dom mieszk.	Nr 13 b	1939	
f.	Bełcz Mały	Obora			
g.	Bełcz Mały	Obora i cielętnik		1920	
h.	Bełcz Mały	**D. spichlerz, ob. paszarnia i zlewnia mleka**		**1920**	**1428 z dn. 28.06.93**
i.	Bełcz Mały	Stodoła		1875	
j.	Bełcz Mały	D. stajnia, ob. stajnia i magazyn		1895	
k.	Bełcz Mały	Stodoła		1890	
l.	Bełcz Mały	Bud. gosp.	przy nr 13 e	p. XX	
1.	**BORÓWNO**	Stodoła	Nr 4	p. XX	
1.	**CEGIELNIA**	Zespół folwarczny:		4 ćw. XIX, 1 poł. XX	
a.	Cegielnia	Oficyna dworska		p. XX	
b.	Cegielnia	Dom mieszk.		k. XIX	
c.	Cegielnia	Dom mieszk. (czworak)		P. XX	
d.	Cegielnia	Dom mieszk. (czworak)		p. XX	
e.	Cegielnia	Stajnia		1922	
f.	Cegielnia	Magazyn pasz		1926	
g.	Cegielnia	Chlewnia macior		1937	
h.	Cegielnia	D. obora, ob. chlewnia macior		1894	
i.	Cegielnia	Tuczarnia		1929	
j.	Cegielnia	Stodoła, ob. chlewnia		1885	
k.	Cegielnia	Chlewnia		1927	
1.	**CHOCIEBOROWICE**	Zespół dworsko-folwarczny:		k. XVIII	
a.	Chocieborowice	**Dwór**		**k. XVIII, p. XIX, p. XX**	**1459 z dn. 22.09.93**
b.	Chocieborowice	**Oficyna dworska**	**Nr 31**	**k. XVIII**	**1459 z dn. 22.09.93**
c.	Chocieborowice	**Park podworski (relikt)**		**k. XVIII**	**1459 z dn. 22.09.93**
d.	Chocieborowice	Oficyna folwarczna	Nr 47	p. XX	
e.	Chocieborowice	D. obora, ob. owczarnia		2 poł. XIX	

f.	Chocieborowice	D. spichlerz, ob. owczarnia i magazyn			
g.	Chocieborowice	Bud. gosp.	obok oficyny		
h.	Chocieborowice	Stodoła			
i.	Chocieborowice	Gorzelnia, ob. rzeźnia			
2.	CHOCIEBORO- WICE	Dom mieszk.	Nr 32	p. XX	
3.	CHOCIEBORO- WICE	Dom mieszk.	Nr38	1879	
4.	CHOCIEBORO- WICE	Dom mieszk.	Nr 40	k. XIX	
5.	CHOCIEBORO- WICE	Stacja trafo		ok. 1926	
6.	CHOCIEBORO- WICE	Ogrodzenie metalowe			
1.	**CIESZKOWICE**	Park podworski		k. XIX	
2.	CIESZKOWICE	Dom mieszk. i klub		p. XX	
3.	CIESZKOWICE	Dom mieszk.	Nr 29	p. XX	
4.	CIESZKOWICE	Dom mieszk.	Nr 30	p. XX	
5.	CIESZKOWICE	Dom mieszk.	Nr 39	p. XX	
6.	CIESZKOWICE	Dom mieszk.	Nr 52	p. XX	
7.	CIESZKOWICE	Dom mieszk., komin d. cegielni		p. XX	
1.	**CZARNOBORSKO**	Szkoła Podstawowa nr 1		p. XX	
2.	CZARNOBORSKO	Dom mieszk.	Nr 1	k. XIX	
a.	Czarnoborsko	Stodoła	Nr 1	p. XX	
3.	CZARNOBORSKO	Dom mieszk.	Nr 25	p. XX	
1.	**CZELADŹ WIELKA**	**Kościół fil. św. Stanisława, d. kaplica pomocnicza**		**XIV**	**810 z dn. 7.12.60**
a.	Czeladź Wielka	Cmentarz poewang.		2 poł. XVI	
b.	Czeladź Wielka	Kaplica grobowa		4 ćw. XIX	
2.	CZELADŹ WIELKA	Cmentarz rodowy	na płd. zach. od wsi	poł. XIX	
a.	Czeladź Wielka	Kaplica grobowa rodziny Rieger		1912	
3.	CZELADŹ WIELKA	Zespół folwarczny:		2 poł. XIX	
a.	Czeladź Wielka	Dom mieszk.	Nr 49	1889	
b.	Czeladź Wielka	Dom mieszk., ob. biuro			
c.	Czeladź Wielka	Oficyna			
d.	Czeladź Wielka	D. obora, ob. chlewnia		1909	
e.	Czeladź Wielka	Stodoła		2 poł. XIX	
f.	Czeladź Wielka	Stodoła			
g.	Czeladź Wielka	Magazyn			
h.	Czeladź Wielka	Kuźnia			
i.	Czeladź Wielka	Obora, ob. chlewnia		1919	
j.	Czeladź Wielka	Obora, ob. chlewnia		1899	
k.	Czeladź Wielka	**Spichlerz, ob. magazyn i garaże**		**4 ćw. XIX**	**1429 z dn. 28.06.93**
l.	Czeladź Wielka	Warsztaty, ob. kuźnia			
l.	Czeladź Wielka	Park podworski		k. XIX	
4.	CZELADŹ WIELKA	Dom mieszk., ob. Klub Ruchu		p. XX	
5.	CZELADŹ WIELKA	Szkoła Podstawowa nr 2		k. XIX	
6.	CZELADŹ WIELKA	Szkoła Podstawowa nr 46		l. 30-te XX	
7.	CZELADŹ WIELKA	Dom mieszk.	Nr 19	1924	
8.	CZELADŹ WIELKA	Dom mieszk.	Nr 28	1928	
9.	CZELADŹ WIELKA	Dom mieszk.	Nr 30	1903	
10.	CZELADŹ WIELKA	Dom mieszk.	Nr 34	k. XIX	
11.	CZELADŹ WIELKA	Dom mieszk. i gosp.	Nr 37	p. XX	
12.	CZELADŹ WIELKA	Dom mieszk.	Nr 38	poł XIX	
13.	CZELADŹ WIELKA	Dom mieszk. i komin gorzelni		p. XX	
14.	CZELADŹ WIELKA	Komin cegielni		p. XX	
1.	**DOCHOWA**	Dom mieszk.	Nr 6	1905	
2.	DOCHOWA	Dom mieszk.	Nr 14	k. XIX	
3.	DOCHOWA	Dom mieszk.	Nr 15	p. XX	
4.	DOCHOWA	Dom mieszk.	Nr 17	p. XX	
a.	Dochowa	Obora, pom. gosp.	Nr 17	p. XX	

b.	Dochowa	Stodoła	Nr 17	p. XX	
5.	DOCHOWA	Dom mieszk.	Nr 19	k. XIX	
6.	DOCHOWA	Dom mieszk.	Nr 20	p. XX	
7.	DOCHOWA	Dom mieszk.	Nr 25	p. XX	
8.	DOCHOWA	Dom mieszk.	Nr 30	p. XX	
9.	DOCHOWA	Obora		p. XX	
1.	**DROZDOWICE**	Dom mieszk.	Nr 8	k. XIX	
2.	DROZDOWICE	Bud. gosp.	Nr 16	p. XX	
1.	**DROZDOWICE MAŁE**	Dom mieszk.	Nr 10	k. XIX	
1.	**GÓRKA WĄSOSKA**	Cmentarz poewang.	na wsch. od wsi	2 poł. XIX	
2.	GÓRKA WĄSOSKA	**Zespół pałacowo-folwarczny:**		**XVIII/XIX, XIX/XX**	**1171 z dn. 8.08.90**
a.	Górka Wąsoska	**Pałac**		**p. XIX, k. XIX, XX**	**1171 z dn. 8.08.90**
b.	Górka Wąsoska	**Oficyna pałacowa**	**Nr 11 a**	**p. XIX, XX**	**1171 z dn. 8.08.90**
c.	Górka Wąsoska	**Park krajobrazowy**		**XIX**	**1171 z dn. 8.08.90**
d.	Górka Wąsoska	Brama wjazdowa		XVIII/XIX	
	Górka Wąsoska	**Zabudowania folwarczne:**		**XIX/XX**	**1171 z dn. 8.08.90**
e.	Górka Wąsoska	Dom mieszk.		p. XIX, p. XX	
f.	Górka Wąsoska	Obora		1905	
g.	Górka Wąsoska	Stodoła		1890	
1.	**KAMIEŃ GÓROWSKI**	Zespół dworsko-folwarczny:		XIX/XX	
a.	Kamień Górowski	Dwór	Nr 36 a	p. XX	
b.	Kamień Górowski	Park podworski		XIX	
c.	Kamień Górowski	**Spichlerz**		**k. XIX**	**1426 z dn. 28.06.93**
d.	Kamień Górowski	Obora, ob. chlewnia		1887	
e.	Kamień Górowski	Spichlerz i biuro		k. XIX	
2.	KAMIEŃ GÓROWSKI	Dworzec	Nr 21	p. XX	
3.	KAMIEŃ GÓROWSKI	Straż Pożarna		p. XX	
1.	**KĄKOLNO**	Dom mieszk. i żuraw	Nr 10	k. XIX	
1.	**KOWALEWO**	Zespół dworsko-folwarczny:		2 poł. XIX	
a.	Kowalewo	Dwór	Nr 17	p. XX	
b.	Kowalewo	**Spichlerz, ob. spichlerz i paszarnia**		**1895**	**1425 z dn. 25.06.93**
c.	Kowalewo	Park podworski		2 poł. XIX	
2.	KOWALEWO	D. dwór, ob. dom mieszk.	Nr 13	k. XIX	
3.	KOWALEWO	Dom mieszk.	Nr 9	p. XX	
1.	**LECHITÓW**	Zespół folwarczny:			
a.	Lechitów	Chlewnia		k. XIX	
b.	Lechitów	Chlewnia		k. XIX	
c.	Lechitów	Obora		XIX/XX	
d.	Lechitów	Park podworski		XIX	
2.	LECHITÓW	Dom mieszk.	Nr 7-8-9	p. XX	
3.	LECHITÓW	Dom mieszk.	Nr 11	k. XIX	
1.	**LUBIEL**	Zespół folwarczny:		2 poł. XIX	
a.	Lubiel	Dom mieszk.	Nr 72 c	1879	
b.	Lubiel	Dom mieszk.	Nr 72 d	1900	
c.	Lubiel	Stajnia i obora		k. XIX	
d.	Lubiel	Obora		1899	
e.	Lubiel	Cielętnik		p. XX	
f.	Lubiel	Spichlerz		1909	
g.	Lubiel	Magazyn i spichlerz		1909	
h.	Lubiel	Stodoła		1919	
i.	Lubiel	Stodoła		1919	
j.	Lubiel	Park podworski		XIX	
2.	LUBIEL	Szkoła Podstawowa		p. XX	

3.	LUBIEL	Dom mieszk.	Nr 4	4 ćw. XIX	
4.	LUBIEL	Dom mieszk.	Nr 6	4 ćw. XIX	
5.	LUBIEL	Kuźnia	Nr 11	p. XX	
6.	LUBIEL	Dom mieszk.	Nr 22	XIX/XX	
7.	LUBIEL	Dom mieszk.	Nr 35	k. XIX	
a.	Lubiel	Stodoła	Nr 35	k. XIX	
8.	LUBIEL	Dom mieszk.	Nr 38	4 ćw. XIX	
9.	LUBIEL	Dom mieszk.	Nr 39	k. XIX	
10.	LUBIEL	Dom mieszk.	Nr 40	XIX/XX	
11.	LUBIEL	Dom mieszk.	Nr 42	k. XIX	
a.	Lubiel	Stodoła	Nr 42	k. XIX	
12.	LUBIEL	Dom mieszk.	Nr 48	1907	
13.	LUBIEL	Dom mieszk.	Nr 50	p. XX	
1.	**ŁUGI**	**Kościół fil. Wniebowzięcia NMP**		**ok. 1788**	**2052 z dn. 2.06.72**
a.	Ługi	**D. plebania, ob. szkoła**	**Nr 7**	**3 ćw. XVIII**	**2053 z dn. 2.06.72**
2.	ŁUGI	Cmentarz poewang.	naprzeciw kościoła	poł. XIX	
3.	ŁUGI	Szkoła Podstawowa		l. 20-te XX	
a.	ŁUGI	Bud. gosp.	przy szkole	p. XX	
4.	ŁUGI	Dom mieszk.	Nr 11	1 poł. XIX	
5.	ŁUGI	Bud. gosp.	Nr 33	p. XX	
1.	**OSTRAWA**	Dom mieszk.	Nr 1	k. XIX	
1.	**PŁOSKI**	Cmentarz poewang.	na wsch. krańcu wsi	poł. XIX	
2.	PŁOSKI	Dom mieszk.	Nr 4	k. XX	
3.	PŁOSKI	Dom mieszk.	Nr 10	1902	
4.	PŁOSKI	Stodoła	Nr 14	p. XX	
5.	PŁOSKI	Dom mieszk.	Nr 19	1 ćw. XX	
6.	PŁOSKI	Dom mieszk.	Nr 24	1883	
7.	PŁOSKI	Dom mieszk.	Nr 32	p. XX	
8.	PŁOSKI	Dom mieszk.	Nr 35	4 ćw. XIX	
9.	PŁOSKI	Dom mieszk.	Nr 41	1928	
10.	PŁOSKI	Dom mieszk.	Nr 45	2 poł. XIX	
11.	PŁOSKI	Dom mieszk.	Nr 48	p. XX	
12.	PŁOSKI	Dom mieszk.	Nr 52	p. XX	
13.	PŁOSKI	Dom mieszk.	obok nr 52	2 poł. XIX	
1.	**POBIEL**	Cmentarz poewang.	na pn. od wsi	2 poł. XIX	
2.	POBIEL	Zespół szkolny:			
a.	POBIEL	Szkoła nr 71		p. XX	
b.	POBIEL	Szkoła nr 72		p. XX	
3.	POBIEL	Dom mieszk.	Nr 4	p. XX	
4.	POBIEL	Stodoła	Nr 5	XIX/XX	
5.	POBIEL	Dom mieszk.	Nr 12	4 ćw. XIX	
6.	POBIEL	Dom mieszk.	Nr 24		
a.	POBIEL	Stodoła	Nr 24	p. XX	
7.	POBIEL	Dom mieszk.	Nr 25	p. XX	
8.	POBIEL	Dom mieszk.	Nr 27	p. XX	
9.	POBIEL	Dom mieszk.	Nr 41	1912	
a.	POBIEL	Stodoła	Nr 41	p. XX	
10.	POBIEL	**D. młyn wodny**	**Nr 51**	**p. XX**	**1170 z dn. 8.08.90**
11.	POBIEL	Dom mieszk.	Nr 59	1913	
12.	POBIEL	Stodoła	Nr 67	XIX/XX	
13.	POBIEL	Dom mieszk.	Nr 68	p. XX	
14.	POBIEL	Stodoła	Nr 76	k. XIX	
15.	POBIEL	Dom mieszk.	Nr 80	XIX/XX	
a.	POBIEL	Stodoła	Nr 80	XIX/XX	
16.	POBIEL	Stodoła	Nr 82	k. XIX	
17.	POBIEL	Stodoła	Nr 83	p. XX	
18.	POBIEL	Dom mieszk.	Nr 87	XIX/XX	
19.	POBIEL	Dom mieszk.	Nr 88	2 poł. XIX	
20.	POBIEL	Dom mieszk.	Nr 97	p. XX	
a.	POBIEL	Stodoła	Nr 97	p. XX	
21.	POBIEL	Dom mieszk.	Nr 98	1935	
a.	POBIEL	Stodoła	Nr 98	p. XX	

1.	**RUDNA MAŁA**	Zespół pałacowo-folwarczny:		1 poł. XIX	
a.	Rudna Mała	**Pałac**	**Nr 23**	**p. XIX**	**2054 z dn. 2.06.72**
b.	Rudna Mała	Oficyna pałacowa		1 poł. XIX	
c.	Rudna Mała	Park pałacowy		XIX	
d.	Rudna Mała	Dom mieszk. i spichlerz			
e.	Rudna Mała	Obora		2 poł. XIX	
f.	Rudna Mała	Obora		2 poł. XIX	
g.	Rudna Mała	Obora		2 poł. XIX	
h.	Rudna Mała	Chlewnia		1 poł. XIX	
i.	Rudna Mała	Garaże i kuźnia		p. XX	
2.	RUDNA MAŁA	Bud. gosp.	Nr 15	p. XX	
1.	**RUDNA WIELKA**	Zespół dworsko-folwarczny:		2 poł. XIX	
a.	Rudna Wielka	Dwór			
b.	Rudna Wielka	Park podworski		2 poł. XIX	
c.	Rudna Wielka	Stajnia i obora, ob. chlewnia		k. XIX	
d.	Rudna Wielka	Stajnia, ob. magazyn		4 ćw. XIX	
2.	RUDNA WIELKA	Dom mieszk.	Nr 7	p. XX	
3.	RUDNA WIELKA	Dom mieszk.	Nr 18	p. XX	
4.	RUDNA WIELKA	Biblioteka	Nr 19	p. XX	
5.	RUDNA WIELKA	Kuźnia		XIX/XX	
1.	**SĄDOWEL**	**Kościół fil. MB Królowej Świata**		**2 poł. XIX**	**2056 z dn. 2.06.72**
2.	SĄDOWEL	Kaplica grobowa	na skraju lasu	XVII	
3.	SĄDOWEL	Zespół plebanii:			
a.	Sądowel	Plebania		2 poł. XIX	
b.	Sądowel	Bud. mieszk.-gosp.		2 poł. XIX	
c.	Sądowel	Stodoła I		2 poł. XIX	
d.	Sądowel	Stodoła II		2 poł. XIX	
4.	SĄDOWEL	Dom mieszk.	Nr 8	k. XIX	
5.	SĄDOWEL	Dom mieszk.	Nr 10	XIX	
1.	**SUŁÓW WIELKI**	**Kościół par. św. Piotra i Pawła**		**2 poł. XVII**	**898 z dn. 30.06.61**
a.	Sułów Wielki	Plebania, ob. dom mieszk.		1869	
2.	SUŁÓW WIELKI	Szkoła Podstawowa		p. XX	
3.	SUŁÓW WIELKI	Dom mieszk.	Nr 20	k. XIX	
4.	SUŁÓW WIELKI	Dom mieszk.	Nr 23	k. XIX	
1.	**ŚWINIARY**	Dom mieszk.	Nr 3	p. XX	
2.	ŚWINIARY	Szkoła Podstawowa	Nr 6	p. XX	
3.	ŚWINIARY	Dom mieszk.	Nr 9	k. XIX	
4.	ŚWINIARY	Stodoła	Nr 10	XX	
5.	ŚWINIARY	Dom mieszk.	Nr 21	p. XX	
6.	ŚWINIARY	Dom mieszk.	Nr 25	k. XIX	
7.	ŚWINIARY	Dom mieszk.	Nr 31	p. XX	
8.	ŚWINIARY	Stodoła	na początku wsi	p. XX	
9.	ŚWINIARY	Bud. wodociągów		p. XX	
10.	ŚWINIARY	Wodociągowy zbiornik wyrównawczy	przy leśnej drodze do Wąsosza	1896	
1.	**UNISŁAWICE**	Dom mieszk.	Nr 2	p. XX	
2.	UNISŁAWICE	Dom mieszk.	Nr 7	k. XIX	
3.	UNISŁAWICE	Dom mieszk.	obok nr 12	p. XX	
4.	UNISŁAWICE	Dom mieszk.	Nr 18-20	p. XX	
1.	**WĄSOSZ**	**Kościół par. św. Józefa**	**ul. Parafialna 8**	**XV, XVII**	**1374 z dn. 13.08.65**
a.	Wąsosz	Plebania	ul. Parafialna 8	1893-4	
2.	WĄSOSZ	Cmentarz rzym.-kat.	ul. Rzemieślnicza	p. XIX	
3.	WĄSOSZ	Zespół d. zboru:			
a.	Wąsosz	**Kościół pom.**	**Pl. Kościelny 4**	**1581, 2 poł.**	**1374 z dn. 13.08.65**

		Niepokalanego Serca NMP		**XVIII**	
b.	Wąsosz	Diakonat, ob. dom mieszk.	Pl. Kościelny 1	1892-93	
c.	Wąsosz	Pastorówka, ob. dom mieszk.	Pl. Kościelny 3	XIX	
d.	Wąsosz	D. szkoła ewang.	Pl. Kościelny 5	1820-21	
e.	Wąsosz	Cmentarz rzym.-kat., d. ewang.	Pl. Kościelny 3	p. XVII, 2 poł. XIX	
f.	Wąsosz	Kostnica	Cmentarz ewang.	1903	
g.	Wąsosz	Kaplica grobowa	Cmentarz ewang.	k. XIX	
4.	WĄSOSZ	Zespół zamkowy folwarczny:		2 poł. XIX, 1 poł. XX	
a.	Wąsosz	**Zamek**	**ul. Zamkowa 1**	**2 poł. XVI, k. XVIII, 1924**	**967 z dn. 13.11.61**
b.	Wąsosz	Park zamkowy	ul. Zamkowa	XVIII-XIX	
c.	Wąsosz	Dom mieszk.	ul. Zamkowa 3	1 poł. XIX	
d.	Wąsosz	Gorzelnia	ul. Zamkowa 3	1910	
e.	Wąsosz	Stajnia, ob. bukaciarnia	ul. Zamkowa 3	1864	
f.	Wąsosz	Obora	ul. Zamkowa 3	1899	
g.	Wąsosz	Bud. gosp.	ul. Zamkowa 3	1890	
h.	Wąsosz	Chlewnia, ob. warchlakarnia	ul. Zamkowa 3	1 poł. XX	
i.	Wąsosz	Stodoła	ul. Zamkowa 3	1944	
j.	Wąsosz	Szopa na nawozy	ul. Zamkowa 3	1938	
5.	WĄSOSZ	Zespół dworca PKP:			
a.	Wąsosz	Bud. dworca	ul. Kolejowa 44	k. XIX	
b.	Wąsosz	Bud. magazynowy	ul. Kolejowa 44	k. XIX	
c.	Wąsosz	Dom mieszk.	ul. Kolejowa 31	l. 80-te XIX	
d.	Wąsosz	Dom mieszk.	ul. Kolejowa 33	l. 80-te XIX	
e.	Wąsosz	**Wodociągowa wieża ciśnień (*nie istnieje*)**	**Stacja PKP**	**ok. 1912**	**1416 z dn. 3.07.93**
6.	WĄSOSZ	Domy mieszk. (7 obiektów)	ul. Bolesława Chrobrego 1-13	p. XX	
7.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Bolesława Chrobrego 2	p. XX	
8.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Bolesława Chrobrego 4	p. XX	
9.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Junaków 1	p. XIX, XX	
10.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Kilińskiego 1	k. XIX	
11.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Kilińskiego 3	k. XIX	
12.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Kilińskiego 4	k. XIX	
13.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Kilińskiego 5	k. XIX	
14.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Kolejowa 3	1911	
15.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Kolejowa 7	2 poł. XIX	
16.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Kolejowa 9	1925	
17.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Kolejowa 18	2 poł. XIX	
18.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Kolejowa 20	2 poł. XIX	
19.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Kolejowa 24	k. XVIII	
20.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Kolejowa 25	poł. XIX	
21.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Kolejowa 26	p. XX	
22.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Kolejowa 28	1922	
23.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Kolejowa 32	p. XX	
24.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Kolejowa 34	poł. XIX	
25.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Kolejowa 36	p. XX	
26.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Korczaka 2	k. XIX	
27.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Korczaka 4	k. XIX	
28.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Korczaka 5	p. XX	
29.	WĄSOSZ	Dom mieszk., ob. Ośrodek Szkolno-Wychowawczy	ul. Korczaka 6	k. XIX	
30.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Korczaka 7	2 poł. XIX	
31.	WĄSOSZ	Gazownia, ob. WROZAMET	ul. Korczaka 9	k. XIX	
a.	Wąsosz	Hala fabryczna, d. hala sportowa	ul. Korczaka 10	1910-15	
32.	WĄSOSZ	Dom mieszk., ob. przedszkole	Pl. Kościelny 2		
33.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Kościelna 2	k. XIX	
34.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Kościelna 3	XIX/XX	
35.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Kościelna 4	1 poł. XIX	

a.	Wąsosz	Oficyna nr 2	ul. Kościelna 4	2 poł. XIX	
36.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Kościelna 5	k. XIX	
37.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Krzywa 1	2 poł. XIX	
38.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Krzywa 3	2 poł. XIX	
39.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Krzywa 5	2 poł. XIX	
40.	WĄSOSZ	Ośrodek Zdrowia	ul. Krzywa 7	2 poł. XIX	
41.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Krzywa 15	2 poł. XIX	
42.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Krzywa 17	2 poł. XIX	
43.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Krzywa 19	2 poł. XIX	
44.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. 1 Maja 1	p. XX	
45.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. 1 Maja 3	2 poł. XIX	
46.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. 1 Maja 5	XIX	
a.	Wąsosz	Bud. gosp.			
47.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. 1 Maja 7	2 poł. XIX	
48.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. 1 Maja 8	p. XX	
49.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. 1 Maja 9	2 poł. XIX	
50.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. 1 Maja 10	2 poł. XIX	
51.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. 1 Maja 14	2 poł. XIX	
52.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. 1 Maja 16	1 poł. XIX	
53.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. 1 Maja 17	p. XX	
54.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. 1 Maja 18	ok. 1900	
55.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. 1 Maja 20	p. XX	
56.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. 1 Maja 21	1 poł. XIX	
57.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. 1 Maja 23	1847	
58.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Mickiewicza 1	3 ćw. XVIII	
59.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Mickiewicza 3	3 ćw. XVIII	
60.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Mickiewicza 5	3 ćw. XVIII	
61.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Mickiewicza 22	k. XIX	
62.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Narutowicza 1	k. XIX	
63.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Narutowicza 4	3 ćw. XVIII	
64.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Al. Niepodległości 1	p. XX	
65.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Al. Niepodległości 4	l. 20-te XX	
66.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Al. Niepodległości 5	l. 30-te XX	
67.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Al. Niepodległości 6	l. 30-te XX	
68.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Al. Niepodległości 7	l. 30-te XX	
69.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Al. Niepodległości 8	l. 30-te XX	
70.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Al. Niepodległości 9	l. 30-te XX	
71.	WĄSOSZ	Szkoła Podstawowa	Al. Niepodległości 10	l. 30-te XX	
72.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Al. Niepodległości 11	l. 30-te XX	
73.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Parafialna 1	p. XX	
74.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Parafialna 4	p. XX	
75.	WĄSOSZ	Dom mieszk. i młyn gosp.	ul. Parafialna 6	p. XX	
76.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Parafialna 7	k. XIX	
77	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Parafialna 8	p. XX	
78.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Parafialna 9	2 poł. XIX	
a.	Wąsosz	Bud. gosp.	ul. Parafialna 9	1874	
79.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Parafialna 10	p. XX	
80.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Pocztowa 3	1872	
81.	WĄSOSZ	Poczta	ul. Pocztowa 5	1911	
82.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Pocztowa 9	1910	
83.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Pocztowa 11	k. XIX	
84.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Pocztowa 12	p. XX	
85.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Pocztowa 15	1927	
86.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Pocztowa 20	1922	
87.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Pocztowa 22	1910	
88.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Polna 1	p. XX	
89.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Polna 3	p. XX	
90.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Polna 5	1927	
91.	WĄSOSZ	Mleczarnia	ul. Przemysłowa	p. XX	
92.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Rawicka 3	XIX/XX	
93.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Rawicka 8	p. XX	
94.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Rawicka 10	p. XX	
95.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Rawicka 11	p. XX	
96.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Rawicka 12	1910	
97.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Rawicka 14	p. XX	
98.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Rawicka 16	p. XX	

99.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Rzemieślnicza 2	2 poł. XIX	
100.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Rzemieślnicza 3	2 poł. XIX	
101.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Rzemieślnicza 4	2 poł. XIX	
102.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Rzemieślnicza 6	2 poł. XIX	
103.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Rzemieślnicza 8	2 poł. XIX	
104.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Sienkiewicza 1	k. XIX	
105.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Sienkiewicza 2	XIX	
106.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Sienkiewicza 6	poł. XVIII, p. XIX	
107.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Sienkiewicza 10 i 10 a	k. XIX	
108.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Sienkiewicza 11	k. XIX	
109.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Sienkiewicza 12	XIX/XX	
110.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Sienkiewicza 13	XIX/XX	
111.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Sienkiewicza 14	l. 20-te XX	
112.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Sienkiewicza 15	p. XX	
113.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Sienkiewicza 17	XIX	
114.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Świerczew-skiego 15	poł. XIX	
115.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Świerczew-skiego 17	poł. XIX, XIX/XX	
116.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Świerczew-skiego 19	poł. XIX, XIX/XX	
117.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Świerczew-skiego 21	poł. XIX, XIX/XX	
118.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Świerczew-skiego 23	XIX	
119.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Świerczew-skiego 25	poł. XIX, k. XIX	
120.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Świerczew-skiego 27	poł. XIX	
121.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Świerczew-skiego 28	p. XX	
122.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Świerczew-skiego 31	p. XX	
123.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Świerczew-skiego 33	poł. XIX	
124.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Świerczew-skiego 35	2 poł. XIX	
125.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Pl. Wolności 6	XIX	
126.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Pl. Wolności 7	XIX	
127.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Pl. Wolności 8	p. XIX	
128.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Pl. Wolności 10	ok. 1900	
129.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Pl. Wolności 11	XIX, p. XX	
130.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Pl. Wolności 12	k. XIX	
131.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Pl. Wolności 15/16	poł. XVIII, 3 ćw. XIX	
132.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Pl. Wolności 17	p. XIX, XX	
133.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Pl. Wolności 19	p. XIX	
134.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Pl. Wolności 19 b (d. 18)	k. XIX	
135.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Pl. Wolności 20	p. XIX	
136.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Pl. Wolności 21	1 poł. XIX	
137.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Pl. Wolności 22	p. XIX, XX	
138.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Pl. Wolności 23	p. XIX	
139.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Pl. Wolności 24	p. XIX	
140.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Pl. Wolności 25	p. XIX, XX	
141.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Pl. Wolności 26	p. XIX	
142.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Pl. Wolności 28	4 ćw. XIX	
143.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	Pl. Wolności 29	ok. 1910	
144.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Zacisze 1/2	p. XX	
145.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Zacisze 3	p. XX	
a.	Wąsosz	Bud. gosp.	ul. Zacisze	p. XX	
146.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Zacisze 5	p. XX	
147.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Zacisze 6	p. XX	
148.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Zacisze 7	p. XX	
149.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Zacisze 8	p. XX	
150.	WĄSOSZ	Dom mieszk.	ul. Zacisze		
151.	WĄSOSZ	Gorzelnia		k. XIX	
152.	WĄSOSZ	Most drogowy	nad rzeką Barycz	1932-69	
153.	WĄSOSZ	Most kolejowy	nad rzeką Barycz	1898	
1.	**WIEWIERZ**	Zespół folwarczny:		2 poł. XIX	
a.	Wiewierz	Dom administra-tora folwarku		p. XX	
b.	Wiewierz	Bud. mieszk. (pięciorak)	Nr 15	p. XX	

c.	Wiewierz	Bud. mieszk. (pięciorak)	Nr 16	p. XX	
d.	Wiewierz	Bud. mieszk. (pięciorak)	Nr 17	p. XX	
e.	Wiewierz	Stajnia		k. XIX	
f.	Wiewierz	Spichlerz		k. XIX	
g.	Wiewierz	Stodoła i spichlerz		XIX/XX	
h.	Wiewierz	Stodoła		p. XX	
2.	WIEWIERZ	Dom mieszk.	Nr 28	k. XIX	
a.	Wiewierz	Obora		k. XIX	
b.	Wiewierz	Spichlerz		k. XIX	
3.	WIEWIERZ	Kuźnia		3 ćw. XIX	
1.	**WIKLINA**	Cmentarz rzym.-kat.	park podworski	1 poł. XIX	
2.	WIKLINA	Zespół pałacowo-folwarczny:		XVIII/XIX	
a.	Wiklina	**Pałac**		**k. XVIII**	**1956 z dn. 25.03.69**
b.	Wiklina	**Park pałacowy**		**XIX**	**1343 z dn. 15.12.92**
	Wiklina	Zespół folwarczny:		k. XVIII	
c.	Wiklina	Dom mieszk.	wzdłuż drogi		
d.	Wiklina	Dom mieszk.	przy stajni		
e.	Wiklina	Dom mieszk., d. zajazd (?)	w parku	2 poł. XIX	
f.	Wiklina	Stajnia, ob. magazyn		k. XIX	
g.	Wiklina	Magazyn i spichlerz		2 poł. XIX	
h.	Wiklina	Stajnia i stodoła		2 poł. XIX	
3.	WIKLINA	Dom mieszk.	Nr 2	p. XX	
4.	WIKLINA	Dom mieszk.	Nr 30	XIX/XX	
5.	WIKLINA	Dom mieszk.	Nr 31	p. XX	
6.	WIKLINA	Dom mieszk.	Nr 35	p. XX	
1.	**WODNIKI**	Dom mieszk.	Nr 20	2 poł. XIX	
2.	WODNIKI	Świniarnia	Nr 41	p. XX	
3.	WODNIKI	Dom mieszk.	Nr 48	p. XX	
1.	**WRZĄCA ŚLĄSKA**	Zespół dworsko-folwarczny:		2 poł. XIX, p. XX	
a..	Wrząca Śląska	**Dwór**	**Nr 18 g**	**k. XVIII, ok. 1920**	**1458 z dn. 21.09.93**
b.	Wrząca Śląska	**Park krajobrazowy (relikt)**		**2 poł. XIX**	**1458 z dn. 21.09.93**
c.	Wrząca Śląska	Dom mieszk.	po drugiej stronie drogi do Drozdowic	p. XX	
d.	Wrząca Śląska	Dom mieszk. (sześciorak)	Nr 5	p. XX	
e.	Wrząca Śląska	Stajnia, ob. chlewnia		1 poł. XIX	
f.	Wrząca Śląska	Obora, ob. chlewnia	przy stajni	4 ćw. XIX	
g.	Wrząca Śląska	**Spichlerz, garaż i wieża ciśnień**		**1921**	**1427 z dn. 28.06.93**
h.	Wrząca Śląska	Spichlerz		1921	
i.	Wrząca Śląska	Stodoła		1882	
1.	**WRZĄCA WIELKA**	Zespół folwarczny:		2 poł. XIX	
a.	Wrząca Wielka	Dom mieszk.	obok ruin dworu	4 ćw. XIX	
b.	Wrząca Wielka	Dom mieszk.	Nr 18	3/4 ćw. XIX	
c.	Wrząca Wielka	Dom mieszk.	Nr 20		
d.	Wrząca Wielka	Dom mieszk.	nad bud. gosp.	p. XX	
e.	Wrząca Wielka	Stodoła	przy domu mieszk.		
f.	Wrząca Wielka	Stodoła		4 ćw. XIX	
g.	Wrząca Wielka	Spichlerz		3/4 ćw. XIX	
h.	Wrząca Wielka	Stajnia (?)	przy spichlerzu	3/4 ćw. XIX	
i.	Wrząca Wielka	Park podworski		XIX	
2.	WRZĄCA WIELKA	Ogrodzenie	Przy nr 5 i 6	p. XX	
3.	WRZĄCA WIELKA	Dom mieszk.	Nr 12	p. XX	
1.	**ZBAKÓW DOLNY**	Dom mieszk. (pięciorak)	Nr 3-5	p. XX	
2.	ZBAKÓW DOLNY	Stodoła	Nr 8	k. XIX	
3.	ZBAKÓW DOLNY	Stodoła		XIX/XX	
4.	ZBAKÓW DOLNY	Stacja trafo		l. 20-te XX	
5.	ZBAKÓW DOLNY	Stacja trafo		p. XX	

1.	**ZBAKÓW GÓRNY**	Dom mieszk.	Nr 7	XIX/XX	
2.	ZBAKÓW GÓRNY	Dom mieszk.	Nr 30	2 poł. XIX	
a.	Zbaków Górny	Stodoła	Nr 30	2 poł. XIX	
3.	ZBAKÓW GÓRNY	Stodoła		p. XX	
1.	**ZUBRZA**	Zespół dworsko-folwarczny:		2 poł. XIX, p. XX	
a.	Zubrza	Oficyna dworska	Nr 1	1 poł. XX	
b.	Zubrza	Stajnia, ob. stodoła		1907	
c.	Zubrza	Obora		1871	
d.	Zubrza	Stodoła I		1915	
e.	Zubrza	Stodoła II		1920	
f.	Zubrza	Bud. gosp.		k. XIX	
2.	ZUBRZA	Dom mieszk.	Nr 2	p. XX	

Wykaz zabytkowych stanowisk archeologicznych z terenu gminy Wąsosz wpisanych do rejestru zabytków:

l.p.	miejscowość	Nr rejestru	Data wpisu	Nr AZP	stanowisko	Chronologia, kultura	uwagi
1.	Bartków	550/Arch/1971	30.04.1971	Obszar 71-26 AZP - nie jest zrobiony w części dla byłego woj. leszczyńskiego	osada	mezolit, epoka brązu	Stan. 9,
2.	Bartków	556/Arch/1971	30.04.1971	Obszar 71-26 AZP - nie jest zrobiony w części dla byłego woj. leszczyńskiego	osada	mezolit	Stan. 1
3.	Bartków	559/Arch/1971	30.04.1971	Obszar 71-26 AZP - nie jest zrobiony w części dla byłego woj. leszczyńskiego	osada i cmentarzysko	osada – mezolit; cmentarzysko – okres halsztacki	Stan. II
4.	Bełcz Mały	234/Arch/1966	19.05.1966	1/54/70-25	grodzisko	XIII-XIV wiek	
5.	Czeladź Wielka	97/Arch/1965	03.02.1965	2/5/70-24	osada i cmentarzysko	wczesne średniowiecze –VI – XII wiek	
6.	Czeladź Wielka	282/Arch/1967	24.04.1967	24/24/70-25	osada	kultura łużycka AZP: +wczesne średniowiecze	
7.	Czeladź Wielka	288/Arch/1967	24.04.1967	28/28/70-25	osada i cmentarzysko	X – XI wiek	
8.	Gola Wąsowska	554/Arch/1971	30.04.1971	5/75/70-25	osada	mezolit, epoka brązu	Stan. 5
9.	Lechitów – Sądowel, adm. Czeladź Wielka	289/Arch/1967	24.04.1967	30/169/70-25	osada	dec. kultura łużycka i wczesne średniowiecze, AZP: tylko VII wiek	administracyjnie Czeladź Wielka w AZP nie uwzględniony wpis do rejestru - „odkryte przy budowie wodociągu”
10.	Lubiel	579/Arch/1971	03.12. 1971	Obszar 71-26 AZP - nie jest zrobiony w części dla byłego woj. leszczyńskiego	grodzisko i podgrodzie	IX – XI wiek	
11.	Ługi	410/Arch/1969	24.01.1969	Obszar 71-26 AZP - nie jest zrobiony w części dla byłego woj. leszczyńskiego	osada	kultura łużycka; epoka brązu	
12.	Ostrawa	48/Arch/1964	21.09.1964	3/118/71-25	grodzisko	XIV wiek	
13.	Ostrawa	552/Arch/1971	30.04.1971	71-25	osada	mezolit i okres halsztacki	stan. I

14.	Ostrawa	557/Arch/1971	30.04.1971	Obszar 71-26 AZP - nie jest zrobiony w części dla byłego woj. leszczyńskiego	osada	mezolit, wczesne średniowiecze	stan. 2
15.	Pobiel	525/Arch/1970	15.12.1970	IV/8/70-26 i V/10/70-26	osada	mezolit	.
16.	Pobiel	522/Arch/1970	15.12.1970	7/11/70-26	osada	mezolit, okres halsztacki	
17.	Pobiel	528/Arch/1970	15.12.1970	9/14/70-26	osada	mezolit, epoka brązu AZP: mezolit, neolit, wczesne średniowiecze	
18.	Pobiel	527/Arch/1970	15.12.1970,	8/12/70-26	osada	paleolit, mezolit	stan. 14 wg decyzji
19.	Pobiel	524/Arch/1970	15.12.1970	nie ujęte w AZP (70-26)	osada	paleolit, mezolit	stan. 3 (III) wg decyzji
20.	Pobiel	523/Arch/1970	15.12.1970	10/70-26	osada	mezolit, neolit, okres wpływów rzymskich	
21.	Pobiel	374/Arch/1968	24.04.1968	Wg decyzji stan. 9 i 14 VIII/13/70-26 oraz 8/12/70-26 (już uwzględnione w dec. 527/Arch/1970	osada	mezolit AZP: +epoka brązu	patrz poz. 18
22.	Pobiel	530/Arch/1970	20.12.1970	V/10/70-26	cmentarzysko		
23.	Płoski	571/Arch/1971	20.10.1971	2/37/71-25	osada	Decyzja: wczesne średniowiecze AZP: cmentarzysko i osada ludności kultury pomorskiej, osada wczesnośredniowieczna	AZP – znacznie większy zasięg
24.	Sądowel Adm. LECHITÓW	42/Arch/1964	25.11.1964	1/74/69-24	grodzisko	IX-XI wiek	
25.	Sądowel	324/Arch/1971	27.09.1971		osada	kultura łużycka, wczesne średniowiecze	
26.	Sądowel	340/Arch/1968	25.09.1968	5/65/69-24	cmentarzysko	kultura łużycka AZP: osada, epoka kamienia; cmentarzysko szkieletowe, kultura łużycka; cmentarzysko ciałopalne, okres lateński; osada, kultura przeworska; osada pradziejowa; osada wczesnośredniowieczna	administracyjnie Lechitów;
27.	Sądowel	491/Arch/1970	30.10.1970	4/77/69-24	osada	wczesne średniowiecze	administracyjnie Wierzowice Małe
28.	Unisławice	153/Arch/1965	07.11.1965	Obszar 71-26 AZP - nie jest zrobiony w części dla byłego woj. leszczyńskiego	osada	kultura łużycka, epoka brązu	
29.	Wąsosz	132/Arch/1965	06.12.1965	6/79/70-25	osada	kultura łużycka; AZP: +osada , kultura przeworska; cmentarzysko (1 grób) , VII-VIII wiek	
30.	Wąsosz	358/Arch/1967	02.08.1967	21/23/71-25	cmentarzysko	kultura łużycka AZP: + osada, epoka kamienia	

31.	Wąsosz	531/Arch/1970	29.12.1970	26/25/71-25	osada	mezolit, okres wpływów rzymskich AZP: epoka kamienia, kultura łużycka	
32.	Wąsosz	532/Arch/1970	29.12.1970	139/71-25	osada	mezolit, neolit	
33.	Zubrza	553/Arch/1971	.04.1971		osada	mezolit	

Wykaz zabytków małej architektury, Gmina Wąsosz.

L.p.	**Miejscowość**	**Obiekt**	**Adres**	**Wiek**
1.	Bartków	Kapliczka	przy nr 14	
2.	Cieszkowice	Kapliczka		
3.	Dochowa	Kapliczka		1945
4.	Drozdowice	Kapliczka		1945
5.	Drozdowice Małe	Kapliczka-krzyż		p. XX
6.	Kamień Górowski	Kapliczka		1946
7.	Kowalewo	Kapliczka		p. XX
8.	Lubiel	Kapliczka		p. XX
9.	Marysin	Kapliczka	przy nr 2	
10.	Płoski	Kapliczka		1946
11.	Płoski	Kapliczka	przy nr 14	poł. XX
12.	Rudna Mała	Kapliczka		1945-6
13.	Zbaków Dolny	Kapliczka		1945
14.	Zbaków Górny	Kapliczka- krzyż		

Wykaz zabytkowych stanowisk archeologicznych z terenu gminy Wąsosz znajdujących się w wojewódzkiej ewidencji zabytków:

Baranowice

1. stanowisko nr 1/1/70-24 AZP
   ślad osadnictwa z okresu neolitu i wczesnego okresu epoki brązu
   UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

2. stanowisko nr 2/2/70-24 AZP
   osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
   UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

3. stanowisko nr 3/3/70-24 AZP
   osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
   UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

Bartków

4. stanowisko nr 21/65/71-26 AZP
   stanowisko o nieokreślonej funkcji, kultura przeworska z okresu wpływów rzymskich
   UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

5. stanowisko nr 1/66/71-26 AZP:
   osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
   mezolityczny ślad osadnictwa
   UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

6. stanowisko nr 3/67/71-26 AZP
   znalezisko luźne, kultura łużycka
   UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

7. stanowisko nr 22/68/71-26 AZP
   mezolityczny ślad osadnictwa
   UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

8. stanowisko nr 10/69/71-26 AZP
   osada ludności kultury łużyckiej z okresu epoki brązu i okresu halsztackiego
   UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

9. stanowisko nr 9/70/71-26 AZP
   obozowisko(?) z okresu mezolitu
   UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

10. stanowisko nr III/71/71-26 AZP
    obozowisko ludności kultury komornickiej z okresu mezolitu
    UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

11. stanowisko nr 7/72/71-26 AZP
    obozowisko ludności kultury komornickiej z okresu mezolitu
    UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

12. stanowisko nr 2a/87/71-26 AZP
    osada z okresu wczesnego średniowiecza
    UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

13. stanowisko nr 12/62/71-26 AZP
    osada z okresu wczesnego średniowiecza (VII – VIII wiek)
    UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

14. stanowisko nr 2/63/71-26 AZP
    osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
    UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

15. stanowisko nr 11/64/71-26 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

16. stanowisko nr 1/73/71-26 AZP
obozowisko (?) ludności kultury komornickiej z okresu mezolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

17. stanowisko nr 8/74/71-26 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

18. stanowisko nr II/75/71-26 AZP
obozowisko (?) z okresu mezolitu (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

19. stanowisko nr 6/76/71-26 AZP
stanowisko o nieokreślonej funkcji z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

20. stanowisko nr 20/77/71-26 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

21. stanowisko nr 18/78/71-26 AZP
osada ludności grupy jordanowskiej kultury lendzielskiej z okresu neolitu
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

22. stanowisko nr 16/79/71-26 AZP
osada z okresu neolitu
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

23. stanowisko nr 15/80/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

24. stanowisko nr 17/81/71-26 AZP
ślad osadnictwa z okresu neolitu
osada ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

25. stanowisko nr 5/82/71-26 AZP
ślad osadnictwa z okresu mezolitu
osada ludności kultury łużyckiej
osada ludności kultury przeworskiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

26. stanowisko nr 13/83/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
osada ludności kultury przeworskiej
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

27. stanowisko nr 14/84/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

28. stanowisko nr 19/85/71-26 AZP
osada z okresu neolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

29. stanowisko nr 4/86/71-26 AZP
osada z okresu neolitu
osada ludności kultury łużyckiej
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

Bełcz Górny

30. znalezisko luźne z epoki kamienia
MAW – MB1 nr 2487, stan. nr 1

31. znalezisko luźne z epoki kamienia
MAW – MB1 nr 2487, stan. nr 2

32. osada z epoki kamienia
MAW – MB1 nr 2487, stan. nr 3

Bełcz Mały

33. stanowisko nr 3/30/70-25 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z późnego okresu lateńskiego i okresu wpływów rzymskich
cmentarzysko ciałopalne ludności kultury przeworskiej z I wieku p.n.e
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

34. stanowisko nr 4/31/70-25 AZP
cmentarzysko (?) ludności kultury przeworskiej z I wieku p.n.e
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

35. stanowisko nr 4a/32/70-25 AZP
cmentarzysko ciałopalne ludności kultury łużyckiej z okresu halsztackiego C/D
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

36. stanowisko nr 5/33/70-25 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

37. stanowisko nr 5a/34/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z V okresu epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

38. stanowisko nr 6/35/70-25 AZP
osada z okresu neolitu
osada ludności kultury łużyckiej z IV-V okresu epoki brązu
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

39. stanowisko nr 7/36/70-25 AZP
cmentarzysko ludności kultury przeworskiej z I w. p.n.e. – I w. n.e.
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

40. stanowisko nr 7a/37/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

41. stanowisko nr 7b/38/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z V okresu epoki brązu i okresu halsztackiego
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

42. stanowisko nr 7c/39/70-25 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu lateńskiego i okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

43. stanowisko nr 8/40/70-25 AZP
znalezisko luźne z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

44. stanowisko nr 9/41/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu neolitu
osada ludności kultury pomorskiej
osada z I wieku n.e.
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

45. stanowisko nr 10/42/70-25 AZP
osada z epoki kamienia
osada ludności kultury łużyckiej z V okresu epoki brązu i okresu halsztackiego
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

46. stanowisko nr 13/43/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

47. stanowisko nr 14/44/70-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

48. stanowisko nr I/45/70-25 AZP
osada z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

49. stanowisko nr II/46/70-25 AZP
ślady osadnictwa z epoki kamienia
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

50. stanowisko nr III/47/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

51. stanowisko nr IV/48/70-25 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

52. stanowisko nr V/49/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu neolitu
osada z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

53. stanowisko nr VI/50/70-25 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

54. stanowisko nr VII/51/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

55. stanowisko nr VIII/52/70-25 AZP
stanowisko produkcyjne z epoki żelaza (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

56. stanowisko nr IX/53/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

57. stanowisko 1/54/70-25 AZP
grodzisko z XIII – XIV wieku
Stanowisko wpisane do rejestru zabytków decyzją nr 234/Arch/66 oraz objęte strefą „W" ochrony konserwatorskiej (ścisła ochrona archeologiczna)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

58. stanowisko nr 25/173/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

59. stanowisko 26/174/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu mezolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

60. stanowisko nr 27/175/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z okresu halsztackiego
osada z okresu późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

61. stanowisko nr 28/176/70-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

62. stanowisko nr 29/177/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu nowożytnego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

<u>stanowisko bez lokalizacji na mapie:</u>

stanowisko nr 24/168/70-25 AZP
znalezisko luźne; złota moneta

Chocieborowice

63. stanowisko nr 1/1/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
osada z okresu średniowiecza
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

64. stanowisko nr 2/2/71-25 AZP
osada ludności kultury amfor kulistych (?) z okresu neolitu
osada z okresu wczesnego średniowiecza
osada z okresu średniowiecza
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

65. stanowisko nr 3/3/71-25 AZP
osada z okresu średniowiecza
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

66. stanowisko nr 4/4/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

67. stanowisko nr5/5/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

68. stanowisko nr 6/6/71-25 AZP
osada z okresu średniowiecza
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

69. stanowisko nr 7/7/71-25 AZP
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

70. stanowisko nr 8/8/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

71. stanowisko nr 9/9/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

72. stanowisko nr I/11/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

73. stanowisko nr II/12/71-25 AZP
osada z okresu średniowiecza
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

74. stanowisko nr III/13/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

75. stanowisko nr IV/14/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

76. stanowisko nr V/15/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

77. stanowisko nr VI/16/71-25 AZP
osada z okresu późnego średniowiecza
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

78. stanowisko nr VII/17/71-25 AZP
funkcja i chronologia stanowiska nieznana
UWAGA!: Brak karty stanowiska, brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

79. stanowisko nr VIII/18/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
osada z okresu średniowiecza
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

Cieszkowice

80. stanowisko nr I/59/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu późnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

81. stanowisko nr II/60/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

82. stanowisko nr III/61/70-25 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

83. stanowisko nr IV/62/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

84. stanowisko nr V/63/70-25 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
ślad osadnictwa ludności kultury pomorskiej (?) z okresu lateńskiego (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

85. stanowisko nr VI/64/70-25 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

86. osada z epoki kamienia
MAW – MBI nr 2486, stan. nr 1

87. znalezisko luźne z epoki kamienia
MAW – MBI nr 2488, stan. nr 2

Czarnoborsko

88. osada ludności kultury łużyckiej
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 1

89. znalezisko luźne z epoki kamienia
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 2

Czeladź Wielka

90. stanowisko nr 2/4/70-25 AZP
obozowisko z epoki kamienia
osada z okresu neolitu
osada ludności kultury łużyckiej z V okresu epoki brązu i okresu halsztackiego
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

91. stanowisko nr 4/5/70-25 AZP
obozowisko (?) z okresu mezolitu (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

92. stanowisko nr 5/6/70-25 AZP
osada z okresu lateńskiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

93. stanowisko nr 7/7/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

94. stanowisko nr 9/8/70-25 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
ślad osadnictwa ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

95. stanowisko nr 9a/9/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

96. stanowisko nr 10/10/70-25 AZP
znalezisko luźne, kultura łużycka
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

97. stanowisko nr 11/11/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

98. stanowisko nr 12/12/70-25 AZP
cmentarzysko szkieletowe ludności kultury przeworskiej z IV wieku n.e.
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

99. stanowisko nr 13/13/70-25 AZP
cmentarzysko z okresu lateńskiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

100. stanowisko nr I/14/70-25 AZP
obozowisko ludności kultury komornickiej z okresu mezolitu
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

101. stanowisko nr V/15/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu mezolitu (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

102. stanowisko nr VIII/16/70-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

103. stanowisko nr IX/17/70-25 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

104. stanowisko nr X/18/70-25 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

105. stanowisko nr XI/19/70-25 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

106. stanowisko nr XII/20/70-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

107. stanowisko nr XIII/21/70-25 AZP
cmentarzysko z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

108. stanowisko nr A/22/70-25 AZP
osada ludności kultury pucharów lejkowatych z okresu neolitu
osada ludności kultury łużyckiej z V okresu epoki brązu
cmentarzysko z X-XII wiek
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

109. stanowisko nr B/23/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z V okresu epoki brązu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

110. stanowisko nr C/24/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

111. stanowisko nr D/25/70-25 AZP
osada (?) pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

112. stanowisko nr E/26/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
osada z okresu wczesnego średniowiecza
stanowisko hutnicze z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

113. stanowisko nr F/27/70-25 AZP
stanowisko hutnicze z okresu wczesnego średniowiecza (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

114. stanowisko nr G/28/70-25 AZP
stanowisko hutnicze z okresu wczesnego średniowiecza (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

115. stanowisko nr H/29/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z IV-V okresu epoki brązu
osada ludności kultury przeworskiej z III-IV wieku n.e.
osada z okresu wczesnego średniowiecza (VIII-IX wiek)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

116. stanowisko nr 2/5/70-24 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza (faza C ?)
osada z okresu wczesnego średniowiecza (faza D)
osada z okresu wczesnego średniowiecza (faza E/F)
ślad osadnictwa z okresu późnego średniowiecza (XIV wiek)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000. Według karty AZP stanowisko funkcjonuje w gminie Góra.

117. stanowisko nr 3/6/70-24 AZP
cmentarzysko z okresu wczesnego średniowiecza
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza (faza C ?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000. Według karty AZP stanowisko funkcjonuje w gminie Góra.

<u>stanowiska bez lokalizacji na mapie:</u>

stanowisko nr 30/169/70-25 AZP
osada z okresu nowożytnego (XVII wiek)

stanowisko nr 31/170/70-25 AZP
dwór z okresu późnego średniowiecza
dwór z okresu nowożytnego (XVI – XVII wiek)
pałac z XIX wieku
znalezisko luźne – osełka kamienna

stanowisko nr 32/171/70-25 AZP
osada z okresu późnego średniowiecza i okresu nowożytnego (XV – XVI w.)

stanowisko nr 33/172/70-25 AZP
osada z okresu nowożytnego (XVI – XVII w.)

Dochowa

118. grób ciałopalny, kultura łużycka
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 1

119. grób ciałopalny, kultura łużycka
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 2

120. znalezisko luźne z epoki kamienia
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 3

121. znalezisko luźne z epoki kamienia
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 4

122. osada z okresu nowożytnego
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 5

Drozdowice Małe

123. stanowisko nr I/81/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

124. stanowisko nr II/82/71-25 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

125. stanowisko nr III/83/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

126. stanowisko nr IV/84/71-25 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

127. stanowisko nr V/85/71-25 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

128. stanowisko nr VI/86/71-25 AZP
osada pradziejowa
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

Drozdowice Wielkie

129. stanowisko nr III/71/71-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

130. stanowisko nr IV/72/71-25 AZP
osada ludności kultury p[przeworskiej (?) z okresu wpływów rzymskich (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

131. stanowisko nr V/73/71-25 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

132. stanowisko nr XII/80/71-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

133. stanowisko nr I/96/71-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

134. stanowisko nr II/97/71-25 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

135. stanowisko nr I/69/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

136. stanowisko nr II/70/71-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej (?)
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

137. stanowisko nr VI/74/71-25 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

138. stanowisko nr VII/75/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

139. stanowisko nr VIII/76/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

140. stanowisko nr IX/77/71-25 AZP
cmentarzysko (?) ludności kultury łużyckiej z epoki brązu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

141. stanowisko nr X/78/71-25 AZP
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

142. stanowisko nr XI/79/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

143. stanowisko nr I/87/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

144. stanowisko nr II/88/71-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
osada z okresu wczesnego średniowiecza
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

145. stanowisko nr III/89/71-25 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

146. stanowisko nr IV/90/71-25 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
osada z okresu średniowiecza
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

147. stanowisko nr V/91/71-25 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

148. stanowisko nr VI/92/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

149. stanowisko nr VII/93/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

150. stanowisko nr VIII/94/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

151. stanowisko nr IX/95/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

Gola Wąsoska

152. stanowisko nr 2/74/70-25 AZP
krzemienica z okresu mezolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

153. stanowisko nr 5/75/70-25 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
osada ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

154. stanowisko nr 1/73/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu mezolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

Górka Wąsoska

155. stanowisko nr 2/65/70-25 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
osada ludności kultury łużyckiej z okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

156. stanowisko nr 11/66/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

157. stanowisko nr 12/67/70-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

158. stanowisko nr I/68/70-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

159. stanowisko nr II/69/70-25 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
osada z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

160. stanowisko nr III/70/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

161. stanowisko nr IV/71/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

162. stanowisko nr V/72/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

Kamień Górowski

163. stanowisko nr 1/98/71-25 AZP
znalezisko luźne z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

164. stanowisko nr 2/99/71-25 AZP
znalezisko luźne z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

165. stanowisko b. nr/100/71-25 AZP
znalezisko luźne z epoki brązu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

166. stanowisko nr I/101/71-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

167. stanowisko nr II/102/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

168. stanowisko nr III/103/71-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej (?)
osada pradziejowa
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

169. stanowisko nr IV/104/71-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
osada z okresu wczesnego średniowiecza
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

170. stanowisko nr V/105/71-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
osada ludności kultury przeworskiej
osada pradziejowa
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

171. stanowisko nr VII/106/71-25 AZP
osada z okresu wpływów rzymskich
pradziejowy ślad osadnictwa
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

172. stanowisko nr VIII/107/71-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

173. stanowisko nr IX/108/71-25 AZP
osada pradziejowa
osada z okresu wczesnego średniowiecza
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

174. stanowisko nr X/109/71-25 AZP
osada ludności kultury przeworskiej
osada pradziejowa
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

175. stanowisko nr XI/110/71-25 AZP
osada pradziejowa
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

176. stanowisko nr XII/111/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

177. stanowisko nr XIII/112/71-25 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

178. stanowisko nr XIV/113/71-25 AZP
osada pradziejowa
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

179. stanowisko nr XV/114/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

180. stanowisko nr XVI/115/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

181. stanowisko nr XVII/116.71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

182. stanowisko nr XVIII/117/71-25 AZP
osada pradziejowa
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

Kąkolno

183. stanowisko nr 1/71/70-26 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej z epoki brązu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

184. stanowisko nr 2/72/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z okresu halsztackiego
osada ludności kultury pomorskiej (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

185. stanowisko nr 3/73/70-26 AZP
osada pradziejowa
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

186. stanowisko nr 4/74/70-26 AZP
obozowisko z okresu mezolitu (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

Kowalewo

187. stanowisko nr I/55/70-25 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

188. stanowisko nr II/56/70-25 AZP
ślad osadnictwa (?) z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

189. stanowisko nr III/57/70-25 AZP
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

190. stanowisko nr IV/58/70-25 AZP
ślad osadnictwa (?) z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

191. stanowisko nr 10/10/71-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

Lechitów

192. stanowisko nr 17/174/69-24 AZP
osada pradziejowa

193. stanowisko nr 18/175/69-24 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
ślad osadnictwa o nieokreślonej chronologii

194. stanowisko nr 19/176/69-24 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
ślad osadnictwa o nieokreślonej chronologii
pradziejowy ślad osadnictwa

195. stanowisko nr 20/177/69-24 AZP
osada ludności kultury przeworskiej
osada pradziejowa
osada z okresu wczesnego średniowiecza

196. stanowisko nr 21/178/69-24 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
osada ludności kultury łużyckiej
osada ludności kultury przeworskiej
osada pradziejowa
osada z okresu wczesnego średniowiecza
ślad osadnictwa z okresu późnego średniowiecza

197. stanowisko nr 22/179/69-24 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
pradziejowy ślad osadnictwa

198. stanowisko nr 23/180/69-24 AZP
osada pradziejowa
osada z okresu wczesnego średniowiecza

199. stanowisko nr 24/181/69-24 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
ślad osadnictwa o nieokreślonej przynależności kulturowej i chronologii
ślad osadnictwa z okresu nowożytnego

200. stanowisko nr 25/182/69-24 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
osada z okresu wczesnego średniowiecza
ślad osadnictwa z okresu nowożytnego

201. stanowisko nr 26/183/69-24 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury przeworskiej
osada pradziejowa
osada z okresu wczesnego średniowiecza
ślad osadnictwa o nieokreślonej przynależności kulturowej i chronologii

202. stanowisko nr 8/1/70-25 AZP
cmentarzysko ciałopalne ludności kultury łużyckiej
osada z okresu wczesnego średniowiecza
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

203. stanowisko nr 9/2/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z V okresu epoki brązu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

204. stanowisko nr 10/3/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

205. grób ciałopalny z okresu lateńskiego
grób szkieletowy, kultura łużycka
osada z epoki kamienia
MAW – MB1 nr 2560, stan. nr 5

206. grób ciałopalny, kultura łużycka
MAW – MB1 nr 2560, stan. nr 1

207. osada z okresu wczesnego średniowiecza
MAW – MB1 nr 2560, stan. nr 2

208. stanowisko nr 1/74/69-24 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
grodzisko z IX-XI wieku
Stanowisko wpisane do rejestru zabytków decyzją nr* 42/Arch/1964 *oraz objęte strefą „W" ochrony konserwatorskiej (ścisła ochrona archeologiczna)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

209. znalezisko luźne z okresu wpływów rzymskich (kultura przeworska)
MAW – MB1 nr 2560, stan. nr 7

Lubiel

210. grób ciałopalny z okresu wpływów rzymskich (kultura przeworska)
MAW – MB1 nr 2634, stan. nr 2

211. znalezisko luźne z epoki kamienia
MAW – MB1 nr 2634

212. stanowisko nr 1/98/71-26 AZP
grodzisko z okresu wczesnego średniowiecza (X-XII w.)
Stanowisko wpisane do rejestru zabytków decyzją nr* 579/Arch/1971 *oraz objęte strefą „W" ochrony konserwatorskiej (ścisła ochrona archeologiczna)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

213. stanowisko nr 3/99/71-26 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

214. stanowisko nr 70/100/71-26 AZP
znalezisko luźne z okresu neolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

215. stanowisko nr 69/101/71-26 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
osada z okresu wczesnego średniowiecza
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

216. stanowisko nr 67/102/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

217. stanowisko nr 68/103/71-26 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

218. stanowisko nr 56/104/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
osada ludności kultury przeworskiej
osada z okresu wczesnego średniowiecza
funkcja nieokreślona, pradzieje
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

219. stanowisko nr 71/105/71-26 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

220. stanowisko nr 72/106/71-26 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

221. stanowisko nr 66/107/71-26 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

222. stanowisko nr 55/108/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
osada z okresu wczesnego średniowiecza
funkcja nieokreślona, pradzieje
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

223. stanowisko nr 63/109/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

224. stanowisko nr 12/110/71-26 AZP
osada z okresu średniowiecza

225. stanowisko nr 51/111/71-26 AZP
osada ludności kultury przeworskiej
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

226. stanowisko nr 64/112/71-26 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

227. stanowisko nr 59/113/71-26 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

228. stanowisko nr 57/114/71-26 AZP
osada ludności kultury przeworskiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

229. stanowisko nr 58/115/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

230. stanowisko nr 53/116/71-26 AZP
osada z wczesnego okresu epoki brązu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

231. stanowisko nr 48/117/71-26 AZP
ślad osadnictwa z okresu neolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

232. stanowisko nr 52/118/71-26 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

233. stanowisko nr 44/119/71-26 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

234. stanowisko nr 47/120/71-26 AZP
znalezisko luźne z okresu neolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

235. stanowisko nr 77/94/71-26 AZP
funkcja nieokreślona, średniowiecze (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

236. stanowisko nr 5/95/71-26 AZP
funkcja nieokreślona, pradzieje
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

237. stanowisko nr 7/96/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

238. stanowisko nr 4/97/71-26 AZP
osada ludności kultury przeworskiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

Ługi

239. stanowisko nr 7/25/71-26 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich

240. stanowisko nr 4/26/71-26 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
ślad osadnictwa z epoki kamienia

241. stanowisko nr 3/27/71-26 AZP
osada o nieokreślonej chronologii

242. stanowisko nr 5/28/71-26 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa

243. stanowisko nr 8/29/71-26 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza

244. stanowisko nr 8/29/71-26 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza

245. stanowisko nr 9/30/71-26 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza

246. stanowisko nr 10/31/71-26 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza

247. stanowisko nr 2/32/71-26 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

248. stanowisko nr 12/33/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

249. stanowisko 1/34/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

250. stanowisko nr I/35/71-26 AZP
obozowisko (?) ludności kultury komornickiej z okresu mezolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

251. stanowisko nr 11/36/71-26 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

252. stanowisko nr 6/37/71-26 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

253. stanowisko nr 20/38/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

254. stanowisko nr 5/39/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

255. stanowisko nr 7/40/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

256. stanowisko nr 8/41/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej (?) z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

257. stanowisko nr 3/42/71-26 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

258. stanowisko nr 2/43/71-26 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

259. stanowisko nr 9/44/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

260. stanowisko nr 21/45/71-26 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

261. stanowisko nr 24/46/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

262. stanowisko nr 6/47/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

263. stanowisko nr 23/48/71-26 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

264. stanowisko nr 19/49/71-26 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

265. stanowisko nr 22/50/71-26 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

266. stanowisko nr 12/51/71-26 AZP
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

267. stanowisko nr 11/52/71-26 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza (X – XIII wiek)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

268. stanowisko nr 4/53/71-26 AZP
cmentarzysko ludności kultury przeworskiej z okresu lateńskiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

269. stanowisko nr 1/54/71-26 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

270. stanowisko nr 10/55/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

271. stanowisko nr 14/56/71-26 AZP
osada (?) pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

272. stanowisko nr 16/57/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

273. stanowisko nr 17/58/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

274. stanowisko nr 18/59/71-26 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

275. stanowisko nr 13/60/71-26 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

276. stanowisko nr 15/61/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

Ostrawa

277. stanowisko nr 1/88/71-26 AZP
osada pradziejowa
funkcja nieokreślona z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

278. stanowisko nr 5/89/71-26 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

279. stanowisko nr 3/90/71-26 AZP
osada z epoki kamienia
funkcja nieokreślona, pradzieje
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

280. stanowisko nr 2/91/71-26 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

281. stanowisko nr 4/92/71-26 AZP
ślad osadnictwa o nieokreślonej chronologii
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

282. stanowisko nr 6/93/71-26 AZP
osada pradziejowa
funkcja nieokreślona z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

283. stanowisko nr 3/118/71-25 AZP
grodzisko z XIII – XIV wieku
Stanowisko wpisane do rejestru zabytków decyzją nr 48/Arch/64 oraz objęte strefą „W" ochrony konserwatorskiej (ścisła ochrona archeologiczna). Grodzisko otoczone jest dobrze zachowaną fosą wypełnioną wodą.
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

284. stanowisko nr VI/119/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

285. stanowisko nr VII/120/71-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury przeworskiej (?)
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

286. stanowisko nr VIII/121/71-25 AZP
średniowieczny ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

Płoski

287. stanowisko nr 1/36/71-25 AZP
cmentarzysko ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

288. stanowisko nr 2/37/71-25 AZP
cmentarzysko ludności kultury pomorskiej
osada ludności kultury pomorskiej
osada pradziejowa
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

289. stanowisko nr 3/38/71-25 AZP
cmentarzysko ludności kultury pomorskiej
osada ludności kultury przeworskiej
osada pradziejowa
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

290. stanowisko nr 4/39/71-25 AZP
znalezisko luźne z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

291. stanowisko nr 5/40/71-25 AZP
cmentarzysko ludności kultury łużyckiej
osada z okresu średniowiecza
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

292. stanowisko nr I/41/71-25 AZP
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

293. stanowisko nr II/42/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

294. stanowisko nr III/43/71-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

295. stanowisko nr IV/44/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

296. stanowisko nr V/45/71-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
pradziejowy ślad osadnictwa
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

297. stanowisko nr VI/46/71-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

298. stanowisko nr VII/47/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

299. stanowisko nr VIII/48/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

300. stanowisko nr IX/49/71-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
osada z okresu średniowiecza
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

301. stanowisko nr X/50/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu neolitu (?)
osada ludności kultury łużyckiej
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

302. stanowisko nr XI/51/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu neolitu (?)
osada ludności kultury łużyckiej
osada pradziejowa
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

303. stanowisko nr XII/52/71-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

304. stanowisko nr XIII/53/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu neolitu (?)
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

305. stanowisko nr XIV/54/71-25 AZP
osada ludności kultury przeworskiej
ślad osadnictwa z okresu neolitu (?)
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

306. stanowisko nr XV/55/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
pradziejowy ślad osadnictwa
ślad osadnictwa z okresu neolitu (?)
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

307. stanowisko nr I/56/71-25 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

308. stanowisko nr II/57/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

309. stanowisko nr III/58/71-25 AZP
osada z okresu wpływów rzymskich
osada z okresu średniowiecza
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

310. stanowisko nr IV/59/71-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
pradziejowy ślad osadnictwa
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

311. stanowisko nr V/60/71-25 AZP
osada pradziejowa
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

312. stanowisko nr VI/61/71-25 AZP
dymarka o nieokreślonej chronologii
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

313. stanowisko nr VII/62/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

Pobiel

314. stanowisko nr 24/162/70-25 AZP
stanowisko produkcyjne z okresu mezolitu
osada ludności kultury pomorskiej (?) z okresu lateńskiego (?)
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

315. stanowisko nr 6/161/70-25 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
ślad osadnictwa z okresu neolitu
osada ludności kultury łużyckiej z epoki kamienia i epoki brązu
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

316. stanowisko nr 24/162/70-25 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

317. stanowisko nr 27/163/70-25 AZP
osada z epoki kamienia
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

318. stanowisko nr 30/164/70-25 AZP
osada z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

319. stanowisko nr 40/165/70-25 AZP
osada z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

320. stanowisko nr 1/1/70-26 AZP
osada pradziejowa
osada z X – XII wieku
cmentarzysko ludności kultury pomorskiej z okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

321. stanowisko nr I/2/70-26 AZP
obozowisko ludności kultury komornickiej z okresu mezolitu (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

322. stanowisko nr II/3/70-26 AZP
obozowisko z okresu mezolitu (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

323. stanowisko nr 2/4/70-26 AZP
cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

324. stanowisko nr III/5/70-26 AZP
obozowisko z okresu mezolitu (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

325. stanowisko nr 3/6/70-26 AZP
ślad osadnictwa z okresu mezolitu
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
osada ludności kultury przeworskiej z okresu lateńskiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

326. stanowisko nr 4/7/70-26 AZP
cmentarzysko ludności kultury przeworskiej (faza A) z późnego okresu lateńskiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

327. stanowisko nr IV/8/70-26 AZP
obozowisko z okresu mezolitu (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

328. stanowisko nr 5/9/70-26 AZP
osada pradziejowa
cmentarzysko ludności kultury pomorskiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

329. stanowisko nr V/10/70-26 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

330. stanowisko nr 7/11/70-26 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

331. stanowisko nr 8/12/70-26 AZP
osada (?) z epoki kamienia
osada (?) z epoki brązu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

332. stanowisko nr VIII/13/70-26 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

333. stanowisko nr 9/14/70-26 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
ślad osadnictwa z okresu neolitu
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

334. stanowisko nr 10/15/70-26 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
ślad osadnictwa z okresu neolitu
osada ludności kultury przeworskiej z okresu lateńskiego i okresu wpływów rzymskich
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

335. stanowisko nr 11/16/70-26 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

336. stanowisko nr 13/17/70-26 AZP
osada ludności kultury pomorskiej (?) z okresu halsztackiego
osada z VIII – XIII wieku
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

337. stanowisko nr 16/18/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

338. stanowisko nr 17/19/70-26 AZP
osada z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

339. stanowisko nr 18/20/70-26 AZP
osada z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

340. stanowisko nr 19/21/70-26 AZP
osada z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

341. stanowisko nr 20/22/70-26 AZP
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

342. stanowisko nr 31/23/70-26 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

343. stanowisko nr 32/24/70-26 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

344. stanowisko nr 33/25/70-26 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

345. stanowisko nr 35/26/70-26 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

346. stanowisko nr 36/27/70-26 AZP
osada z epoki kamienia
znalezisko luźne, kultura przeworska, faza B_2
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

347. stanowisko nr 37/28/70-26 AZP
znalezisko luźne, kultura przeworska, II wiek n.e.
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
osada z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

348. stanowisko nr 38/29/70-26 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

349. stanowisko nr 41/30/70-26 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
osada z X – XIII wieku
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

350. stanowisko nr 42/31/70-26 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej z epoki brązu
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

351. stanowisko nr 43/32/70-26 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

352. stanowisko nr 44/33/70-26 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej z V okresu epoki brązu i okresu halsztackiego
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

353. stanowisko nr 45/34/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

354. stanowisko nr 46/35/70-26 AZP
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

355. stanowisko nr 47/36/70-26 AZP
osada (?) ludności kultury łużyckiej z V okresu epoki brązu i okresu halsztackiego
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

356. stanowisko nr 48/37/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

357. stanowisko nr 49/38/70-26 AZP
osada z okresu średniowiecz
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

358. stanowisko nr 50/39/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z okresu halsztackiego
osada z VII – VIII wieku
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

359. stanowisko nr 51/40/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z okresu halsztackiego C
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

360. stanowisko nr 52/41/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej (?)
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

361. stanowisko nr 53/42/70-26 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

362. stanowisko nr 54/43/70-26 AZP
osada z okresu neolitu (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

363. stanowisko nr 55/44/70-26 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

364. stanowisko nr 56/45/70-26 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

365. stanowisko nr 57/46/70-26 AZP
znalezisko luźne, kultura łużycka, okres halsztacki
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

366. stanowisko nr A/47/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

367. stanowisko nr B/48/70-26 AZP
cmentarzysko ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
osada (?) z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

368. stanowisko nr C/49/70-26 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

369. stanowisko nr 9/3/71-26 AZP
obozowisko ludności kultury komornickiej z okresu mezolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

370. stanowisko nr 58/4/71-26 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

371. stanowisko nr 14/5/71-26 AZP
obozowisko z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

372. stanowisko nr 23/6/71-26 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

Rudna Mała

373. znalezisko luźne z epoki kamienia
MAW – MB1 nr 2488, stan, nr 1

374. osada z okresu wczesnego średniowiecza
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 2

375. osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 3

376. osada ludności kultury łużyckiej
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 4

377. osada z epoki kamienia
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 6

378. znalezisko luźne z epoki kamienia
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 7

379. osada z epoki kamienia
osada ludności kultury łużyckiej
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 8

380. osada z okresu wczesnego średniowiecza
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 9

381. osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 10

382. grób ciałopalny; kultura łużycka
MAW – MB1 nr 2488

383. grób ciałopalny; kultura łużycka
MAW – MB1 nr 2488

Rudna Wielka

384. stanowisko nr 3/107/68-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z V okresu epoki brązu
osada ludności kultury łużyckiej (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

385. stanowisko nr 28/108/68-25 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

386. stanowisko nr 29/109/68-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

387. stanowisko nr 30/110/68-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

Sułów Wielki

388. stanowisko nr 1/124/68-25 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza (X – XIII wiek)
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza

389. stanowisko nr 2/125/68-25 AZP
cmentarzysko ciałopalne popielnicowe ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego

390. stanowisko nr 3/126/68-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej

391. stanowisko nr 4/127/68-25 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z późnego okresu lateńskiego i okresu wpływów rzymskich
osada pradziejowa

392. stanowisko nr 5/128/68-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
osada z okresu średniowiecza
osada pradziejowa

393. stanowisko nr 5a/129/68-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej

394. stanowisko nr 6/130/68-25 AZP
cmentarzysko ciałopalne ludności kultury pomorskiej i celtyckiej z okresu lateńskiego
ślad osadnictwa ludności kultury pucharów lejkowatych z okresu neolitu
ślad osadnictwa z okresu lateńskiego
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza (X – XIII wiek)
pradziejowy ślad osadnictwa

395. stanowisko nr 7/131/68-25 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza (X – XIII wiek)
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza (X – XIII wiek)
osada pradziejowa

396. stanowisko nr 8/132/68-25 AZP
znalezisko luźne; kultura łużycka
pradziejowy ślad osadnictwa

397. stanowisko nr 9/133/68-25 AZP
funkcja obiektu, kultura i chronologia nie zostały określone

398. stanowisko nr 10/134/68-25 AZP
znalezisko luźne; kultura łużycka

399. stanowisko nr 11/135/68-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa

400. stanowisko nr 12/136/68-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury przeworskiej z późnego okresu wpływów rzymskich (?)
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza (X – XIII wiek)
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
osada pradziejowa

401. stanowisko nr 13/137/68-25 AZP
osada pradziejowa

402. stanowisko nr 14/138/68-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
osada pradziejowa
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza

403. stanowisko nr 15/139/68-25 AZP
osada pradziejowa

404. stanowisko nr 16/140/68-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa

405. stanowisko nr 17/141/68-25 AZP
osada pradziejowa

406. stanowisko nr 18/142/68-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa

407. stanowisko nr 19/143/68-25 AZP
osada pradziejowa
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza

408. stanowisko nr 20/144/68-25 AZP
osada pradziejowa

409. stanowisko nr 21/145/68-25 AZP
osada pradziejowa

Świniary

410. stanowisko nr 1/75/70-26 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

411. stanowisko nr 2/76/70-26 AZP
skarb; kultura łużycka, III okres epoki brązu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

412. stanowisko nr 3/77/70-26 AZP
dymarka, chronologia nieokreślona
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

413. stanowisko nr 4/78/70-26 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

414. stanowisko nr 5/79/70-26 AZP
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

415. stanowisko nr 6/80/70-26 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej z okresu halsztackiego
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

416. stanowisko nr 7/81/70-26 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

417. stanowisko nr 8/82/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
osada z VII – VIII wieku
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

418. stanowisko nr 9/83/70-26 AZP
osada z VI – VII wieku
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

419. stanowisko nr 10/84/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
ślad osadnictwa z X – XIII wieku
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

420. stanowisko nr 11/85/70-26 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

421. stanowisko nr 12/86/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego C
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

Wąsosz

422. stanowisko nr 1/76/70-25 AZP
cmentarzysko (?) ludności kultury przeworskiej z późnego okresu lateńskiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

423. stanowisko b. nr/77/70-25 AZP
cmentarzysko ludności kultury łużyckiej z IV – V okresu epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

424. stanowisko nr 5/78/70-25 AZP
obozowisko ludności kultury komornickiej z okresu mezolitu
osada z okresu neolitu
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej z epoki brązu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

425. stanowisko nr 6/79/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z IV – V okresu epoki brązu
osada ludności kultury przeworskiej z późnego okresu lateńskiego
cmentarzysko z VII – VIII wieku
znalezisko luźne z okresu neolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

426. stanowisko nr 10/80/70-25 AZP
osada z epoki brązu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

427. stanowisko nr 11/81/70-26 AZP
osada z epoki brązu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

428. stanowisko nr 12/82/70-25 AZP
osada z epoki kamienia
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

429. stanowisko nr 14/83/70-25 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

430. stanowisko nr 15/84/70-25 AZP
osada z epoki kamienia
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu
osada o nieokreślonej chronologii
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

431. stanowisko nr 17/85/70-25 AZP
osada z epoki kamienia
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

432. stanowisko nr 18/86/70-25 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

433. stanowisko nr 22/87/70-25 AZP
osada z epoki kamienia
osada ludności kultury przeworskiej z późnego okresu lateńskiego i okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

434. stanowisko nr 23/88/70-25 AZP
osada z epoki kamienia
osada ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

435. stanowisko nr 24/89/70-25 AZP
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

436. stanowisko nr 25/90/70-25 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

437. stanowisko nr 27/91/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

438. stanowisko nr 28/92/70-25 AZP
osada, kultura celtycka
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

439. stanowisko nr 29/93/70-25 AZP
osada z epoki kamienia
osada ludności kultury łużyckiej
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

440. stanowisko nr 30/94/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu mezolitu
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
osada z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

441. stanowisko nr 30a/95/70-25 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

442. stanowisko nr 32/96/70-25 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

443. stanowisko nr 33/97/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

444. stanowisko nr 34/98/70-25 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

445. stanowisko nr 34a/99/70-25 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

446. stanowisko nr 35/100/70-25 AZP
osada z epoki kamienia
osada ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

447. stanowisko nr 36/101/70-25 AZP
osada z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

448. stanowisko nr 37/102/70-25 AZP
osada ludności kultury pomorskiej (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

449. stanowisko nr 38/103/70-25 AZP
obozowisko z paleolitu schyłkowego
obozowisko z okresu mezolitu
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

450. stanowisko nr 39/104/70-25 AZP
osada z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

451. stanowisko nr 40/105/70-25 AZP
osada z okresu neolitu
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

452. stanowisko nr 42/106/70-25 AZP
osada z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

453. stanowisko nr 44/107/70-25 AZP
osada z epoki kamienia
osada ludności kultury pomorskiej
osada ludności kultury przeworskiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

454. stanowisko nr 46/108/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

455. stanowisko nr 46a/109/70-25 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

456. stanowisko nr 47/110/70-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

457. stanowisko nr 47a/111/70-25 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

458. stanowisko nr 48/112/70-25 AZP
osada z epoki kamienia
osada ludności kultury pomorskiej (?) z okresu lateńskiego
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

459. stanowisko nr 49/113/70-25 AZP
osada z epoki kamienia
osada ludności kultury przeworskiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

460. stanowisko nr 50/114/70-25 AZP
znalezisko luźne z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

461. stanowisko nr 51/115/70-25 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

462. stanowisko nr 52/116/70-25 AZP
osada z epoki kamienia
osada ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

463. stanowisko nr 53/117/70-25 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

464. stanowisko nr 54/118/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z IV okresu epoki brązu i okresu halsztackiego C
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

465. stanowisko nr 55/119/70-25 AZP
osada kultury łużyckiej
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

466. stanowisko nr 56/120/70-25 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

467. stanowisko nr 57/121/70-25 AZP
osada z epoki kamienia (?)
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

468. stanowisko nr 60/122/70-25 AZP
znalezisko luźne z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

469. stanowisko nr 68/123/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu neolitu
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

470. stanowisko nr 69/124/70-25 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

471. stanowisko nr 71/125/70-25 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

472. stanowisko nr I/126/70-25 AZP
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

473. stanowisko nr II/127/70-25 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

474. stanowisko nr III/128/70-25 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

475. stanowisko nr IV/129/70-25 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

476. stanowisko nr V/130/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

477. stanowisko nr VI/131/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z IV – V okresu epoki brązu
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

478. stanowisko nr VII/132/70-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

479. stanowisko nr VIII/133/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

480. stanowisko nr IX/134/70-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

481. stanowisko nr X/135/70-25 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

482. stanowisko nr XI/136/70-25 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

483. stanowisko nr XII/137/70-25 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

484. stanowisko nr XIII/138/70-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej z V okresu epoki brązu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

485. stanowisko nr XIV/139/70-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

486. stanowisko nr XV/140/70-25 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

487. stanowisko nr XVI/141/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z V okresu epoki brązu i okresu halsztackiego
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

488. stanowisko nr XVII/142/70-25 AZP
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

489. stanowisko nr XVIII/143/70-25 AZP
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

490. stanowisko nr XIX/144/70-25 AZP
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

491. stanowisko nr XX/145/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

492. stanowisko nr XXI/146/70-25 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

493. stanowisko nr A/147/70-25 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
osada ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

494. stanowisko nr B/148/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu mezolitu
ślad osadnictwa z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

495. stanowisko nr C/149/70-25 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

496. stanowisko nr D/150/70-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

497. stanowisko nr E/151/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu mezolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

498. stanowisko nr F/152/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

499. stanowisko nr G/153/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

500. stanowisko nr H/154/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu mezolitu (?)
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

501. stanowisko nr I/155/70-25 AZP
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

502. stanowisko nr J/156/70-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu neolitu
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brąz u i okresu halsztackiego
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

503. stanowisko nr K/157/70-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z V okresu epoki brązu i okresu halsztackiego C
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

504. stanowisko nr L/158/70-25 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

505. stanowisko b.nr/159/70-25 AZP
cmentarzysko ludności kultury łużyckiej (?) z epoki brązu (?) i okresu halsztackiego (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

506. stanowisko nr 34/1/71-26 AZP
osada z epoki kamienia
osada ludności kultury przeworskiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

507. stanowisko nr 15/2/71-26 AZP
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

508. stanowisko nr 15/19/71-25 AZP
znalezisko luźne z epoki kamienia
osada z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

509. stanowisko nr 16/20/71-25 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
osada ludności kultury łużyckiej
osada z okresu lateńskiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

510. stanowisko nr 19/21/71-25 AZP
osada z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

511. stanowisko nr 20/22/71-25 AZP
cmentarzysko ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

512. stanowisko nr 21/23/71-25 AZP
osada z epoki kamienia
cmentarzysko ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

513. stanowisko nr 22/24/71-25 AZP
znalezisko luźne z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

514. stanowisko nr 26/25/71-25 AZP
osada z epoki kamienia
osada ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

515. stanowisko nr 59/26/71-25 AZP
znalezisko luźne z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

516. stanowisko nr 61/27/71-25 AZP
osada z epoki kamienia
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

517. stanowisko b.nr/28/71-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

518. stanowisko b.nr/29/71-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

519. stanowisko b.nr /30/71-25 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

520. stanowisko b.nr/ 31/71-25 AZP
osada z epoki kamienia
osada z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

521. stanowisko b.nr /32/71-25 AZP
osada z epoki kamienia
osada z okresu lateńskiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

522. stanowisko nr XXII/33/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
oosada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

523. stanowisko nr XXIII/34/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

524. stanowisko nr 139/71-25 AZP
funkcja i chronologia nieznana
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

525. stanowisko nr XXIV/35/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

<u>stanowiska bez lokalizacji na mapie:</u>

stanowisko nr 166/70-25 AZP
znalezisko luźne z okresu neolitu
UWAGA! Brak planu stanowiska w skali 1:10000 i 1:25000

stanowisko nr 167/70-25 AZP
skarb; kultura łużycka, IV okres epoki brązu
UWAGA! Brak planu stanowiska w skali 1:10000 i 1:25000

Wiewierz

526. ślad osadnictwa z epoki kamienia
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 1

527. skarb; kultura łużycka
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 1

528. osada z epoki kamienia
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 2

Wiklina

529. stanowisko nr 1/19/69-26 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

530. stanowisko nr 2/20/69-26 AZP
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

531. stanowisko nr 3/21/69-26 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

532. stanowisko nr 4/22/69-26 AZP
ślad osadnictwa z epoki kamienia
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

533. stanowisko nr 5/23/69-26 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

534. stanowisko nr 6/24/69-26 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

535. stanowisko nr 7/25/69-26 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

536. stanowisko nr 8/26/69-26 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

537. stanowisko nr 9/27/69-26 AZP
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

538. stanowisko nr 10/28/69-26 AZP
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

539. osada ludności kultury łużyckiej
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 1

540. grób szkieletowy; kultura przeworska, okres wpływów rzymskich
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 2

541. osada z epoki kamienia
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 3

542. osada z epoki kamienia
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 4

543. ślad osadnictwa z epoki kamienia
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 5

544. osada z epoki kamienia
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 6

545. osada z epoki kamienia
MAW – MB1 nr 2488

Wodniki

546. stanowisko nr 1/50/70-26 AZP
osada produkcyjna ludności kultury przeworskiej (faza B-D)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

547. stanowisko nr 2/51/70-26 AZP
osada z X – XIII wieku
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

548. stanowisko nr 3/52/70-26 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

549. stanowisko nr 4/53/70-26 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
osada ludności kultury przeworskiej (faza B)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

550. stanowisko nr 5/54/70-26 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

551. stanowisko nr 6/55/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z V okresu epoki brązu (?)
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

552. stanowisko nr 7/56/70-26 AZP
osada pradziejowa
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

553. stanowisko nr 8/57/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

554. stanowisko nr 9/58/70-26 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

555. stanowisko nr 10/59/70-26 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

556. stanowisko nr 11/60/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

557. stanowisko nr 12/61/70-26 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

558. stanowisko nr 13/62/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

559. stanowisko nr 14/63/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

560. stanowisko nr 15/64/70-26 AZP
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

561. stanowisko nr 16/65/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

562. stanowisko nr 17/66/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z okresu halsztackiego
osada z XII – XIII wieku
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

563. stanowisko nr 18/67/70-26 AZP
osada pradziejowa
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

564. stanowisko nr 19/68/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z epoki brązu i okresu halsztackiego
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

565. stanowisko nr 20/69/70-26 AZP
osada ludności kultury przeworskiej (faza C_2, D_1)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

566. stanowisko nr 21/70/70-26 AZP
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

Wrząca Śląska

567. stanowisko b. nr/122/71-25 AZP
cmentarzysko ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

568. stanowisko b. nr/123/71-25 AZP
cmentarzysko ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

569. stanowisko b. nr/124/71-25 AZP
cmentarzysko ludności kultury łużyckiej z okresu halsztackiego C
cmentarzysko ludności kultury pomorskiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

570. stanowisko b. nr /125/71-25 AZP
osada o nieokreślonej chronologii
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

571. stanowisko b. nr/126/71-25 AZP
cmentarzysko ludności kultury łużyckiej
osada pradziejowa
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

572. stanowisko nr I/127/71-25 AZP
osada pradziejowa
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

573. stanowisko nr II/128/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

574. stanowisko nr III/129/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu neolitu (?)
osada z okresu wczesnego średniowiecza
osada z okresu średniowiecza
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

575. stanowisko nr IV/30/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

576. stanowisko nr VII/131/71-25 AZP
osada pradziejowa
osada ludności kultury łużyckiej
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

Wrząca Wielka

577. stanowisko nr XII/132/71-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
osada pradziejowa
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

578. stanowisko nr XIII/133/71-25 AZP
osada pradziejowa
osada z okresu wczesnego średniowiecza
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

579. stanowisko nr XV/134/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
ślad osadnictwa ludności kultury przeworskiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

580. stanowisko nr XVII/135/71-25 AZP
pradziejowy ślad osadnictwa
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

581. stanowisko nr XVIII/136/71-25 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

582. stanowisko nr XIX/137/71-25 AZP
ślad osadnictwa z okresu wczesnego średniowiecza
osada z okresu średniowiecza
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

583. stanowisko nr XX/138/71-25 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

Zbaków Dolny

584. stanowisko nr 4/12/69-26 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
pradziejowy ślad osadnictwa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

585. stanowisko nr 3/13/69-26 AZP
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

586. stanowisko nr 2/14/69-26 AZP
osada z okresu neolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

587. stanowisko nr 1/15/69-26 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

588. stanowisko nr 5/16/69-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

589. stanowisko nr 6/17/69-26 AZP
obozowisko z okresu mezolitu
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

590. ślad osadnictwa z epoki kamienia
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 1

Zbaków Górny

591. osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
MAW – MB1 nr 2488, stan. nr 3

Zubrza

592. stanowisko nr 1/87/70-26 AZP
grób ciałopalny; kultura przeworska, II wiek n.e.
pradziejowy ślad osadnictwa
osada (?) z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

593. stanowisko nr I/88/70-26 AZP
obozowisko z okresu mezolitu (?)
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

594. stanowisko nr 2/89/70-26 AZP
osada z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

595. stanowisko nr 3/90/70-26 AZP
osada z VIII – XIII wieku
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

596. stanowisko nr 4/91/70-26 AZP
ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej z okresu halsztackiego
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

597. stanowisko nr 5/92/70-26 AZP
osada produkcyjna ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

598. stanowisko nr 6/93/70-26 AZP
osada ludności kultury przeworskiej (?) z okresu halsztackiego D i okresu lateńskiego
osada ludności kultury przeworskiej z późnego okresu lateńskiego i wczesnego okresu wpływów rzymskich
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

599. stanowisko nr 7/94/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z okresu halsztackiego (?)
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

600. stanowisko nr 8/95/70-26 AZP
osada pradziejowa
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

601. stanowisko nr 9/96/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej z okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

602. stanowisko nr 10/97/70-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej (?) z epoki brązu i okresu halsztackiego
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

603. stanowisko nr 11/98/70-26 AZP
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

604. stanowisko nr 12/99/70-26 AZP
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza
UWAGA!: Brak planu stanowiska w skali 1:10000. Stanowisko przeskalowano z mapy 1:25000

605. stanowisko nr I/7/71-26 AZP
obozowisko z okresu mezolitu

606. stanowisko nr 17/8/71-26 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza

607. stanowisko nr 15/9/71-26 AZP
osada o nieokreślonej chronologii

608. stanowisko nr 18/10/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
funkcja nieokreślona z okresu średniowiecza

609. stanowisko nr 20/11/71-26 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza

610. stanowisko nr 21/12/71-26 AZP
osada ludności kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich

611. stanowisko nr 16/13/71-26 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza
osada z okresu średniowiecza

612. stanowisko nr 19/14/71-26 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza

613. stanowisko nr 22/15/71-26 AZP\
pradziejowy ślad osadnictwa

614. stanowisko nr 24/16/71-26 AZP
osada pradziejowa

615. stanowisko nr 23/17/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej

616. stanowisko nr 14/18/71-26 AZP
osada z okresu wczesnego średniowiecza

617. stanowisko nr 28/19/71-26 AZP
ślad osadnictwa z okresu średniowiecza

618. stanowisko nr 26/20/71-26 AZP
obozowisko (?) z okresu mezolitu\
osada z okresu wczesnego średniowiecza

619. stanowisko nr 13/21/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej
osada z okresu wczesnego średniowiecza
osada z okresu średniowiecza

620. stanowisko nr 29/22/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej

621. stanowisko nr 25/23/71-26 AZP
osada ludności kultury łużyckiej

622. stanowisko nr 27/24/71-26 AZP
ślad osadnictwa z okresu mezolitu

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄSOSZ

RYSUNEK 2 - KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄSOSZ
ZAŁĄCZNIK NR 2 DO UCHWAŁY NR XIII/87/07 RADY MIEJSKIEJ WĄSOSZA Z DNIA 14 GRUDNIA 2007R

SKALA 1:15000

LEGENDA

GRANICA OPRACOWANIA STUDIUM I GRANICA GMINY
LINIE ROZGRANICZAJĄCE TERENY O RÓŻNYM PRZEZNACZENIU OKREŚLONE

ISTNIEJĄCE I PROJEKTOWANE TERENY DO ZAINWESTOWANIA
TERENY ISTNIEJĄCE
TERENY PROJEKTOWANE

TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ
MW TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ WIELORODZINNEJ, JEDNORODZINNEJ BRUTTO
MN TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ, ZAGRODOWEJ I REZYDENCJONALNEJ
MU TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWO-USŁUGOWEJ BRUTTO
ML TEREN ZABUDOWY REKREACYJNO - LETNISKOWEJ

TERENY INFRASTUKTURY SPOŁECZNEJ
U TERENY USŁUG PODSTAWOWYCH I PONADPODSTAWOWYCH
US TERENY USŁUG SPORTU I REKREACJI ORAZ TURYSTYKI I WYPOCZYNKU
ZI TERENY ZIELENI IZOLACYJNEJ
ZP TERENY ZIELENI PARKOWEJ I SKWERÓW (W TYM ZIELEŃ O CHARAKTERZE ZABYTKOWYM)
ZC TERENY CMENTARZY

TERENY AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ
UC CENTRUM USŁUG OGÓLNOMIEJSKICH - "STARE MIASTO"
UK TERENY USŁUG KOMERCYJNYCH
AG TERENY AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ USŁUGOWO-PRODUKCYJNE
PG TERENY POWIERZCHNIOWEJ EKSPLOATACJI SUROWCÓW

TERENY ZAMKNIĘTE
TERENY KOLEJOWE W TYM TERENY ZAMKNIĘTE (LINIE NIECZYNNE I ROZEBRANE)

TERENY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ
WW TERENY URZĄDZEŃ ZAOPATRZENIA W WODĘ
NO TERENY URZĄDZEŃ ODPROWADZANIA I OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW
EE TERENY URZĄDZEŃ ZAOPATRZENIA W ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ
EG TERENY URZĄDZEŃ ZAOPATRZENIA W GAZ
CC TERENY ZAOPATRZENIA W CIEPŁO
NU TERENY SKŁADOWISKA KOMUNALNEGO

TERENY KOMUNIKACJI
TERENY KOMUNIKACJI KOLEJOWEJ (LINIE NIECZYNNE I ROZEBRANE)
KS TERENY OBSŁUGI KOMUNIKACJI SAMOCHODOWEJ
ISTNIEJĄCE I PROJEKTOWANE DROGI I ULICE GŁÓWNE
ISTNIEJĄCE DROGI I ULICE ZBIORCZE
ISTNIEJĄCE DROGI I ULICE LOKALNE

TERENY ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ
TERENY PRODUKCJI W GOSPODARSTWACH ROLNYCH, HODOWLANYCH I OGRODNICZYCH
ZD TERENY SADÓW, UPRAW OGRODNICZYCH I OGRODÓW DZIAŁKOWYCH
TERENY UPRAW POLOWYCH

TERENY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO
RL TERENY LASÓW
TERENY ZADRZEWIEŃ (DOLESIENIA)
RL TERENY LASÓW OCHRONNYCH
W TERENY WÓD POWIERZCHNIOWYCH ŚRÓDLĄDOWYCH

ELEMENTY OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO
OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU "DOLINA BARYCZY"
PROJEKTOWANY PARK KRAJOBRAZOWY "DOLINA BARYCZY"
GRANICA STREFY OCHRONY POŚREDNIEJ UJĘCIA WODY
TERENY UŻYKÓW EKOLOGICZNYCH
GRANICA OCHRONY OBSZARÓW ZASILANIA GZWP SUBZBIORNIK NR 303
ISTNIEJĄCE POMNIKI PRZYRODY
DRZEWA O CHARAKTERZE POMNIKOWYM PROPONOWANE DO UZNANIA ZA POMNIKI PRZYRODY
STANOWISKA FAUNISTYCZNE GATUNKÓW CHRONIONYCH (PTAKI)
OBSZARY WYSTĘPOWANIA CHRONIONYCH GATUNKÓW ROŚLIN
ISTNIEJĄCE OBWAŁOWANIA - MIĘDZYWALE
OBSZAR BEZPOŚREDNIEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ STAROREZECZA
TERENY ZALEWOWE
TERENY ZALANE W CZASIE POWODZI W 1997R
ISTNIEJĄCE JAZY
ISTNIEJĄCE POMPOWNE MELIORACYJNE
UŻYTKI ROLNE PODLEGAJĄCE OCHRONIE PRZED ZMIANĄ UŻYTKOWANIA
GLEBY POCHODZENIA ORGANICZNEGO
TERENY ZAGROŻONE EROZJĄ GLEB, WYMAGAJĄCE STOSOWANIA ZABIEGÓW PRZECIWEROZYJNYCH
TERENY STANOWIĄCE KORYTARZE EKOLOGICZNE
PROPONOWANA LOKALIZACJA ZBIORNIKA RETENCYJNEGO

ELEMENTY OCHRONY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO
STREFA "A" ŚCISŁEJ OCHRONY KONSERWATORSKIEJ
STREFA "B" ŚCISŁEJ OCHRONY KONSERWATORSKIEJ
STREFA "E" OCHRONY EKSPOZYCJI
STREFA "OW" OBSERWACJI ARCHEOLOGICZNEJ
STREFA "W" ŚCISŁEJ OCHRONY ARCHEOLOGICZNEJ
STREFA "K" OCHRONY KRAJOBRAZU KULTUROWEGO
STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE ARCHIWALNE
STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE ODKRYTE PO 1945R
ALEJA DRZEW O CHARAKTERZE ZABYTKOWYM
DROGA O CHARAKTERZE ZABYTKOWYM

ELEMENTY ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA
LINIE NAPOWIETRZNE 110kV WRAZ Z OBSZAREM ODDZIAŁYWANIA ELEKRTOMAGNETYCZNEGO
GAZOCIĄGI W/C WRAZ ZE STREFĄ OCHRONNĄ
OBSZAR WRAŻLIWY NA ZANIECZYSZCZENIA ZWIĄZKAMI AZOTU (ZLEWNIA RZEKI ORLI)
GRANICA STREFY SANITARNEJ OD CMENTARZA 50M
GRANICE TERENÓW I OBSZARÓW GÓRNICZYCH
GRANICE ZŁÓŻ
RUROCIĄG WODY ZŁOŻOWEJ
ODWIERT EKSPLOATACYJNY GAZOWY
ODWIERT ZLIKWIDOWANY
ODWIERT DO ZATŁACZANIA WODY ZŁOŻOWEJ

OBSZARY
OBSZARY POSIADAJĄCE OBOWIĄZUJĄCE MPZP
OBSZARY WSKAZANE DO OPRACOWANIA MPZP

POZOSTAŁE OZNACZENIA
ŚCIEŻKI ROWEROWE
SZLAKI TURYSTYCZNE
SZLAK KAJAKOWY
GRANICE OBRĘBÓW

APU
ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WĄSOSZ
APU mgr inż. Tomasz Rodkiewicz
ul. Abramowskiego 68, 51-663 Wrocław, tel. (071) 3901094

GŁÓWNY PROJEKTANT:
mgr inż. Tomasz Rodkiewicz nr cz. ZOIU Z-214
ZESPÓŁ PROJEKTOWY:
mgr inż. arch. Wojciech Marszałek nr cz. ZOIU Z-53
mgr inż. Elżbieta Strzelczyk
mgr Dariusz Zięba nr cz. ZOIU Z-340
mgr Ewa Markowicz - Judycka